

ΣΧ

1•19

ANARCHISTICKÁ REVUE

Zapatistické
povstání

STENOPE

1988

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

Existence je anarchistickou tiskovinou, která vycházela nejprve v letech 1998–2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) několikrát do roka s rozsahem zpravidla 40 stran či více. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitoru a navíc tištěný text nemizí tak rychle jako ten virtuální. I tak je ale každé číslo hned po vydání volně ke stažení na webu federace. Existence má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovávat teoretické texty, ale i praktickou inspiraci. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale rádi bychom oslovili či něčím zaujali i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.

1 / 2019

V POŘADÍ 49. ČÍSLO

VYDÁVÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (AF)

AFED@AFED.CZ

WWW.AFED.CZ

NAKLADATELSTVI.AFED.CZ

DOPORUČENÝ PŘÍSPĚVEK NA POKRYTÍ

NÁKLADŮ: 50 Kč

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace Nakladatelství AF) přímo pořídít či objednat: Kamenné obchody:

- * Infocentrum Salé (Orebitská 14, Praha 3 – Žižkov; sale.451.cz),
- * Rekomando (Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
- * Autonomní sociální centrum Klinika (Jeseniova 60, Praha 3; klinika.451.cz),
- * ALERtattoo (Zámecká 22, Pardubice),
- * Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
- * Družstevní kavárna Inkognito (Husova 24, Plzeň; inkognito.cz),
- * Tři ocásci (kpt. Jaroše 18, Brno; triocasci.cz)
- * Klub Lúč (Kniežaťa Pribinu 197/3, Trenčín; klubluc.sk).

Internetové distribuce:

- * xBASTAx (xbastax.cz/produkty/a-b-c-collections),
- * Papagájův hlasatel (phr.cz),
- * Chyba crew (chyba.a-punk.cz),
- * Miruus Levyt (miruuslevyt.cz).

Pro zájemce ze Slovenska

doporučujeme objednávat na:

- * Salto Mortale (sust@riseup.net).

Autorka obrazového doprovodu tohoto čísla:
Jana Anna

OBSAH

AKTIVITY HNUTÍ

4..... KVARTÁL / ENDE GELÄNDE / POSLEDNÍ DNY KLINIKY

TÉMA

15..... ZAPATISTICKÉ POVSTÁNÍ

16..... L. OIKONOMAKIS: PROČ POŘÁD JEŠTĚ MILUJEME ZAPATISTY

19..... CHRONOLOGIE ZAPATISTICKÉHO HNUTÍ

20..... BLACK SEEDS: REVOLUCE V ŠÁLKU KÁVY

22..... SLAVILO SE HLUBOKO V LAGANDONSKÉ DŽUNGLI

24..... M. SEČKAŘ: POMALU, ALE KUPŘEDU

27..... VÝZNAMNÉ ŽENY V ŘADÁCH EZLN

28..... K. LUKEŠ: CHIAPAS V ČESKÉ KOTLINĚ

TEORIE

30..... P. GELDERLOOS: ZA HRANICE INDIVIDUÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI

POMOC ZDOLA

32..... E. POOKA: CRIBS: POMOC PRCHAJÍCÍM MATKÁM

HISTORIE HNUTÍ

34..... V. DAMIER: ANARCHISTÉ A MAĎARSKÁ REPUBLIKA RAD

35..... V. DAMIER: VÍTĚZSTVÍ, KTERÉ BYLO NAKONEC PROHROU

37..... B. D. VICTORIA: RADIKÁLNÍ BUDDHISTIČTÍ KNĚŽÍ

A „PŘÍPAD VELEZRADY“

ANTIKLERIKALISMUS

40..... NERADMĚL Č.: JAK JSEM SE ŠEL NECHAT ODKRÝTÍ

41..... K. LUKEŠ: ANI ZA BOHA

ANGAŽOVANÉ UMĚNÍ

42..... BIMB

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

43..... LETNÍ TÁBOR AF / SETKÁNÍ NEPAMĚTNÍKŮ / INTERNACIONÁLA V PRAZE / SJEZD ANARCHISTICKÉ FEDERACE / ...

A3

46..... ZKOUŠKA SIRÉN / SVĚT SKRZ POLICEJNÍ HLEDÍ / TŘIKRÁT SLÁVA / VELKÝ SAMETOVÝ PODVOD / KLINIKA JE NAŠE / BEZ HIERARCHIE TO FUNGUJE

RECENZE

49..... OPRAVDOVÉ JE TO, CO VZDORUJE / JAK VŠE BUDE JEDNOU JINAK / RODINNÉ ALBUM PUNKU / ELENS Č. 6 / ...

EDITORIAL

Anarchistická revue *Existence* začíná svým zimním číslem další ročník. Stejně jako loni máme i letos v plánu vydat jen dvě čísla. Ačkoli jde v dnešní době vlastně o jediný anarchistický časopis, který by nebyl subkulturně zaměřený, co se týče poptávky, žádné velké terno to není. *Existence* s jednou opravdu dlouhou přestávkou vychází od roku 1998. Máme tedy za sebou dvacet let podvrtné publicistiky. A je pravda, že se za tu dobu nic moc převratně nezměnilo, a dokonce se místy zdá, že se svět zbláznil, v čele států se objevují čím dál šílenější postavy a odpovědí na katastrofální změny klimatu, které probíhají za oknem, je stažení rolet. To nás však nijak neodrazuje od našeho snažení, které se odvíjí jak od našich schopností, zájmů a nasazení, tak časových a personálních kapacit. Jsme tady a nehodláme na tom nic měnit. Snaha bojovat za svobodný svět, třeba právě osvětou prostřednictvím anarchistických tiskovin, je podle nás mnohem přírodnější než rezignovat a zařadit se tam, kde nás systém chce mít – mezi přízrakovitými, na vrchnost nereptajícími konzumenty a lidské zdroje.

Ale teď už k hlavnímu tématu tohoto čísla. Když jsme se rozhodovali, jestli má být opět historické, jako bylo to k 100. výročí Říjnové revoluce v Rusku nebo to k 50. výročí bouřlivého roku 1968, nebo aktuální, vzpomněli jsme si na klasiku Boženy Němcové – chytrou horákyň. A tak si teď připomínáme 25. výročí zapatistického povstání, jehož počátek je datován 1. lednem 1994, tedy okamžikem, kdy Zapatova armáda národního osvobození (EZLN) vystoupila z Chiapaské džungle, aby se po dobrém či po zlém domáhala autonomie původních obyvatel tohoto regionu. Jenže tentokrát nekončíme u výročí, jelikož zapatistické hnutí nebylo poraženo, i když se o to vládnoucí vrstvy v Mexiku snažily a ve svém úsilí nepřestávají. Věnujeme se tedy na našich stránkách živému hnutí, které prodělalo dynamický vývoj a v boji nepolevuje. Navíc prosazuje principy, které jsou anarchistům a anarchistkám vlastní či velmi blízké.

S přípravou tématu nám zásadně pomohl družstevní kolektiv Black Seeds, který se zaměřuje na distribuci kávy pocházející ze zapatistických kooperativ. Právě kávě a s ní spojeným družstvům, ať jde o ta produkční v Chiapasu nebo zpracovatelská a distribuční v Evropě, se věnuje jeden z textů. Dále Black Seeds připravili překlad článku od Leonidase Oikonomakise, redaktora *ROAR magazínu*. Ten se v něm věnuje vzniku EZLN, odpovídá na kritiku zejména ze strany staré levice, poukazuje jak na úspěchy zapatistů, tak na jejich ideová východiska. Nedalo nám to, a s našimi družstevníky jsme rovnou pořídili také velmi zajímavý rozhovor. Jestli nic jiného, tak právě ten doporučujeme k přečtení. Dotazování se nesoustřeďí jen na vlastní aktivity, líčí také své dojmy z návštěv zapatistických oblastí a kávovníkových družstev, mluví o současných problémech zapatistického povstání a čemu musí čelit, komentují revoluční turistiku. Jeden ze zpodobaných s námi mluvil přímo z Chiapasu, takže vězte, že jde o jednu z nejaktuálnějších informací z dané oblasti, které jsou u nás k mání.

Pro snadnou orientaci jsme připravili stručný přehled historie nejdůležitějších událostí spojených s vojenskými i civilními kroky zapatistů, stejně jako s útoky vlády a paramilitárních jednotek proti nim. „Pomalú, ale kupředu“ je výstižný název článku, který čerpá z knihy *Compañeras* Hilary Kleinové a zaměřuje se na boj žen za rovnoprávnost, který se stal jedním z nejvýraznějších vnějších znaků zapatistického hnutí. I když jde o revoluční krok kupředu, je stále na čem pracovat. Článek bohatě prokládaný citacemi vede zároveň k zamyšlení nad našimi vlastními rezervami a je doplněn medailonky čtyř významných zapatistek. Hlavní téma čísla pak uzavírá přehled informačních, protestních a solidárních aktivit, které se na podporu zapatistického povstání udály od roku 1994 v české kotlině.

Mimo téma pak přinášíme úryvek českého překladu knihy Petera Gelderloose *Anarchie funguje*, kterou připravuje k vydání Nakladatelství AF. Vybraný text se zabývá pojmem spravedlnosti tak, jak se k němu přistupuje ve státní společnosti a jak je tomu, nebo by mohlo být ve společnostech bezstátních. Praxí je pak prodrchnutý článek o organizaci CRIBS, která zajišťuje v Řecku dočasné ubytování pro uchylce, jež jsou buď těhotné, nebo mají čerstvě narozené dítě. V rubrice „Historie hnutí“ nás zavede Vadim Damier do roku 1919, aby nás seznámil nejprve s Maďarskou republikou rad, a pak s revolučně syndikalistickými boji v Peru. Na pozadí příběhu buddhistického duchovního Gudóa Učijamy si přiblížíme, jak se v Japonsku na začátku 20. století setkala „náboženství“ a anarchismus. U náboženství ale ještě chvíli zůstaneme, jednak prostřednictvím osobní zprávy anarchisty opouštějícího lůno římskokatolické církve a pak v zamyšlení oprašujícím anarchistický antiklerikalismus. A nechybí ani trocha kultury, jak jinak než angažované, v rozhovoru s členy multiumělecké platformy BIMB. Dál v *Existenci* tradičně najdete přehled aktivit domácího antiautoritářského hnutí, zprávy o dění v AF, texty nástěnných novin A3 a množství recenzí na knihy, komiksy a ziny.

Přejeme inspirativní čtení.

ENGLISH SUMMARY

We are remembering the 25th anniversary of the Zapatista uprising. However, this is not a historic topic. The Zapatista movement certainly hasn't been defeated, even though the rulers in Mexico have been definitely trying hard. Therefore, we dedicate this issue to a living movement which has experienced a dramatic development and whose inner vigor is far from slackening off. Furthermore, it promotes principles that anarchists generally see as their own or that are very close to their own views.

While preparing this topic, we have obtained essential assistance from the cooperative collective Black Seeds which engages in distributing coffee from Zapatista cooperatives. And indeed, this very coffee and the cooperatives participating in its production, processing and distribution – be it in Chiapas or in Europe – is the topic of one of the texts. Besides, Black Seeds has prepared the translation of an article by L. Oikonomakis; it deals with the creation of EZLN, reacts to the criticism from the traditional left and analyzes both the Zapatistas' achievements and their ideological foundations. We have also done an interesting interview with the cooperative's members. The interviewees don't just focus on their own activities; they also speak about their trips to the Zapatista territory and its cooperative coffee plantations; they describe the contemporary problems of the Zapatista uprising and make comments on revolutionary tourism. One of the interviewees has talked to us straight from Chiapas and the information he provides is among the most topical at hand.

To ease your orientation, we have prepared a brief timeline of the most important events of the Zapatista movement as well as of the violent counteroffensive it has always been facing. “Slowly, but forward” is the title of an article that – drawing from the book *Compañeras* by H. Klein – deals with the struggle of women for equality that has become one of the most conspicuous features of the Zapatista movement. Even though it is a revolutionary step forward, there is still a lot of work to do. The article also makes us think about our own shortcomings in this area and is complemented with the portraits of four eminent Zapatista women. The issue's main topic then concludes with a survey of information campaigns, protests and solidarity events supporting the Zapatista uprising that have taken place in Czechia since 1994.

Beside the main topic, we bring a sample from the Czech translation of the book *Anarchy works* by P. Gelderloos, dealing with the notion of justice, and an article about the organization CRIBS. In the section “History of the movement”, a text by V. Damier takes us to the year 1919, first to the Hungarian Soviet Republic, and then to the revolutionary syndicalist struggles in Peru. The story of the Buddhist priest G. Uchiyama shows us how “religion” and anarchism met in early 20th century Japan. What follows is the personal testimony of an anarchist leaving the fold of the Roman Catholic Church; it casts new light on the old concept of anarchist anti-clericalism. As far as culture is concerned, we bring an interview with the members of the multiartistic platform BIMB. As always, the issue also contains a survey of the activities of the domestic anti-authoritarian movement, the texts of the wall newspaper A3, and a number of reviews.

LIBEREDSKÝ KEMP

Organizační platforma Libereds i v roce 2018 uspořádala Kemp alternativ. Proběhl 3. až 5. srpna v Jizerských horách. Letošní dobrodružný nádech získal kemp kvůli akutnímu nedostatku vody (zlom si, Klausí, obě nohy), infarktovému kurzu sebeobranu v teplotách, kdy už ani odolný malorolník nedokáže okopávat záhumenek, a samozřejmě díky víceméně tradičně narušivým politickým, a ještě spíš ekonomickým diskusím. Na programu byla jako vždy aktuální témata, ke kterým mají co říct příznivci radikální levice.

V pátek proběhl seminář s názvem Nebezpečí nového fašismu, kde Joe Grim Feinberg ze Sdružení pro levicovou teorii otevřel otázku dalšího postupu krajní pravice v ČR, a především neadekvátní a zkratkovitou kritiku neoliberalismu, která tu může snadno vyústit v pozice blízké fašismu. Následoval příspěvek sdružení Rechts Rockt Nicht! o náckovském kulturním dění v Sasku a boji proti němu. Po večeri nastoupil člen pořádající platformy s referátem o Latinské Americe, konkrétně o Venezuele po Chávezovi. Přes plně žaludky byla diskuse velmi živá. A pokračovala vlastně až do rána.

Kdo v sobotu nezaspal, účastnil se semináře o systémových příčinách násilí na ženách v podání Prázdných trnů, na něž logicky navazoval zmíněný výcvik v levičácké sebeobraně. Pak už sucho, hic a vůbec globální změny klimatu trochu rozložily disciplinovanost většiny účastníků, kteří vyrazili za vodou a civilizací (do hospody) a další plánovaný program dozal mírnych časových úprav. Pozdně odpolední panelová diskuse s Kateřinou Smejkalovou na téma digitalizace a prekarizace práce sice začala poněkud kabinetním úvodem, ale záhy nabrala živé tempo, když otevřela řadu aspektů pracovní reality, která se nás všech až příliš týká. Velmi zajímavá navíc byla konfrontace studentské optiky a zkušeností starších a pokročilých výdělečně činných debatérů. Před večerním kvízem přišla na řadu anarchistická cestománie, kdy člen AF představil současnou společenskou atmosféru na Ukrajině, jak ji poznal za svého nedávného ročního působení. Následná antikapitalistická hra o ceny byla jako obvykle velmi náročná a hádání postav z různě vzdálené historie vyneslo vítězům coby výhru četbu, díky níž se zřejmě napříště stanou jasnými favority.

Nedělní část programu zakončilo sčítání vypitých piv a samozřejmě dohoda, že se sejdeme při revoluci, nebo aspoň na příštím kempu. (-KV-)

ALT*PRIDE

Jako alternativa k již zavedenému pražskému festivalu Prague Pride se opět představila iniciativa Alt*Pride. Jde o paralelní queer festival, který se svým nekompromisním antikapitalismem snaží být alternativou k centrálním akcím Prague Pride, které jsou završeny mnohatisícovým pochodem, jenž však za poslední léta nabyl nebývale komerčního charakteru se svými VIP přístupy a podporou ze strany korporací.

Alt*Pride byl zahájen 2. srpna v autonomním sociálním centru Klinika besedou o kriminalizaci HIV pozitivních osob. Vedle Kliniky hostily osvětové akce následujících dní také prostory Čítárny Uni-jazz. Festival se konal až do 12. srpna a na pořadu měl četná promítání, workshopy, přednášky a diskuse, například na témata „Stu-

Přehled veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za období od uzávěrky předešlého čísla Existence. Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované podle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů.

dem proti pýše – Gay Shame v San Francisku“, „Marx a Engels proti tradiční rodině“, „Kybersebeobrana pro aktivist*ky“, „Airbnb, růst cen bydlení a LGBTQ+ lidé bez domova“, „Tělo, tabu a fašismus“ nebo „(Ne)tradiční vztahy“.

Během letošního Alt*Pride se také konala solidární sbírka pro lidi vystěhované z ústeckých ubytoven v sociálně vyloučených lokalitách. Záměrem sbírky bylo mj. demonstrovat queer solidaritu proti rasismu a vyhánění chudých do ghett.

Vyvrcholením byla účast na společném pochodu Prague Pride Parade 2018, který se za účasti tisícovek lidí a nenávislného přihlížení skupinek bigotních křesťanů a neonacistů konal 11. srpna. Alt*Pride se zde prezentoval samostatným blokem. Několik účastníků bloku pak během zahájení průvodu nenásilně zablokovalo alegorický vůz firmy ExxonMobil a skandovalo hesla „Za duhu se neschováte“, „Ropnou skvrnu duhou nezakryjete“ či „We are here, we are queer, the end of fossil fuels is near“. Tato akce vzbudila i některé následné negativní reakce, což nebylo na škodu, jelikož se tak podařilo o to více dostat na světlo kritiku komerční formy festivalu Prague Pride a to, že korporace používají LGBTQ+ témata pro svůj marketing. V průvodu totiž měly svůj vůz i další problematické firmy, jako je Amazon, Microsoft, IBM nebo Google. (-BJ-)

PILSEN PRIDE 2018

V Plzni se letos konal druhý ročník festivalu Pilsen Pride – lokální obdoby velkého pražského Pridu. Pochodu, který proběhl v sobotu 25. srpna, se zúčastnili i členové a členky Anarchistické federace, částečně v rámci bloku zorganizovaného skupinou Alt*Pride, která do Plzně místní LGBTQ komunitu vyrazila také podpořit, a to již den předem, kdy se konala panelová diskuse na téma „LGBTQ a společnost“.

Okolo třetí odpoledne se v Mlýnské strouze začali scházet účastníci pochodu. I přes počasí, které nebylo tak slunné, jak bylo posledních dobou zvykem, se nakonec pod duhovými vlajkami sešlo okolo 300 lidí – ať už z řad LGBTQ komunity, jejích přátel nebo prostě lidí, kterým není jedno, jak se společnost k otázkám rovných práv pro všechny staví.

O několik desítek metrů dál postával hlouček zhruba čtyřiceti neonacistů z DSSS a obskurního sdružení „Česká Plzeň“, které na sociálních sítích svolávalo své příznivce na setkání „za tradiční rodinu“.

Po nějaké době se duhový pochod vydal na cestu – je na první pohled patrné, že jde o násobně menší akci, než je pražský Pride, která svůj potenciál teprve objevuje. Ve srovnání s gigantickým Prague Pridem sice chybí alegorické vozy, hudební doprovod nebo balonky, zato nechybí odhodlaní a dobrá nálada.

Minulý rok se skupinka neonacistů bránících „tradiční rodinu“ pokusila pochod narušit a policie celou situaci začala řešit velice pozdě, což byl jistě dost nepříjemný zážitek pro všechny, kteří museli poslouchat homofobní a transfobní žvásty přítomných nácků.

Letos se policie evidentně rozhodla napravit svou pověst a do akce nasadila snad všechnu dostupnou techniku a lidské zdroje. Ve městě tak bylo k vidění například vodní dělo, dron a určitý nám zatím neznámý druh policajtů, připomínajících pyrotechniky.

I přes všechny nasazené síly se ovšem policajtům nepodařilo zabránit náckovskému pokusu o blokádu, a tak bojovníci za „tradiční rodinu“ (kteří se údajně „bukvice snažej rozvracet“) na několik

minut pochod zastavili. Jako slušní občané ovšem uposlechli výzvy policie a stoupli si na chodník, aby tak, oddělení těžkoooděnců, mohli na procházející křičet nadávky a stríkat Coca-colu. K žádnému většímu střetu ovšem nedošlo a kromě ulepené bundy neměla tato bizarní akce žádné následky.

Neonacistická akce morálku přítomných nijak nesnížila, naopak ji pozvedla, když byli označeni za vlastizrádce, a průvod se vydal na pochod centrem města. Podporu přítomným vyjádřilo z oken mnoho lidí všech věkových skupin a atmosféra byla po celou dobu výtorná.

Po necelé hodině dorazili účastníci akce až na konec trasy – k plzeňské Papírně, kde se mohli jednak občerstvit, jednak si nabrat tiskoviny a merch různých skupin (mj. i skupiny Alt*Pride). Většina přítomných se ovšem rychle odebrala na afterparty, která probíhala v nedalekém klubu.

Jsmo rádi, že jsme mohli podpořit tuto akci, ze které se, doufejme, brzy stane tradice a počty jejích účastníků se budou jen zvyšovat. (-JD-)

PRVNÍ SETKÁNÍ ČERNORUDÝCH SKAUTŮ

Na konci srpna proběhlo v Brdech první společné setkání nově se formující iniciativy Černorudí skauti.

Předem se dohodlo místo a čas. První chvíle se nesly v duchu seznámení, jelikož téměř všichni jsme se viděli poprvé. Postupně se nás sešlo okolo 20 dospělých, 6 dětí a jeden pes. Hovořilo se kupříkladu o osobních zájmech a o místech, ze kterých přicházíme.

Z místa setkání jsme šli pěšky do lesů. Trasa nebyla daleká a zanedlouho nás dovedla k trampské osadě s ohništěm. Ta byla příjemná, zdálo se, že využívaná, stála na turistické trase. Byla voda, byl kotlík a každý něco jídla také nesl, a tak netrvalo dlouho a první plameny olizovaly kotlík s bramboračkou a lá co batoh dal. Byla skvělá, teplá, a jak to tak kolem ohně bývá, téměř magická. Mluvílo se, popíjelo, vyrostly stany, děti běhaly okolo po lese. Všichni pokouvali po ohni, který se soumrakem nabyl na významu jako středobod setkání. Plameny tančily ve tmě a osvětlovaly naše tváře. Neřešili jsme složitá filozofická témata, koneckonců šlo o první setkání a hlavně seznámení. Kdo chtěl, mluvil, kdo nechtěl mluvit, hleděl do ohně. Les šuměl řečí stromů, noc byla temná a milosrdná, za mraky byl měsíc v úplňku.

Ráno nás přivítalo slunce a také hustá čocková polévka. Šlo se dál, cestou kolem viklanu a podobných kamenů, lesem, pěšinou na nedaleký kopec. Zde čněla terasovitá skála, nesoucí název Čertova kazatelna, před níž se otevíral široký výhled na údolí a pohled na brdské kopce. Čert se nedostavil na kázání, zato nás bylo po čertu dostatek a vystačili jsme si i bez něho. V průběhu cesty se hovořilo. Stromy poskytovaly nejen stín, ale i zprávy bystrému oku zvědavého dítěte, které se ptalo, jak rozeznat jednotlivé stromy od sebe. Jednou bude znát, a my také, celý příběh lesa.

Loučíme se, hnání vlakovou soupravou, dál každý sám. Dohodlo se, že se budeme setkávat jednou za měsíc, a já věřím, že každé další setkání bude bohatší. Při setkání zaznělo mnoho slov, a je mnoho možností, co dělat dál. Je to dobrý začátek. (-JL-)

PŘIPOMÍNKA VĚZNĚNÝCH KAMARÁDŮ

Anarchistická federace se i letos připojila k Mezinárodnímu týdnu solidarity s anarchistickými vězni, který byl vyhlášen na dny 23.–30. srpna. Při této příležitosti jsme zveřejnili seznam anarchistů vězněných v Bělorusku, Chile, Itálii, Německu, Nizozemsku, Rusku, Řecku, Turecku, Spojených státech a Velké Británii společně se stručným popisem jejich kauz. Zároveň jsme vydali plakát obsahující jejich jména, který měl každý možnost stáhnout z našeho webu a dále šířit.

Vyvěšením transparentu s textem „Free All Anarchist Prisoners“ (Svobodu všem anarchistickým vězňům) na mostě nad Gočárovým okruhem a vylepením zmíněných plakátů se jmény vězněných anarchistů z celého světa se po delší době připomenuli hradečtí anarchisté. V tiskové zprávě jejich mluvčí uvedla: „Dne 23. srpna 1927 byli po zmanipulovaném procesu v USA popraveni anarchisté Nicola Sacco a Bartolomeo Vanzetti. Justiční vražda tehdy pobouřila veřejnost napříč světem. I v roce 2018 jsou za mřížemi po celém světě desítky anarchistů. Za poslední rok se ve světovém politickém kontextu změnila spousta věcí, ale celkově situace směřuje spíše k horšímu a počet represí proti anarchistům a anarchistkám na-

rstává nejen v Evropě, ale po celém světě. S tímto na mysli jsme se připojili i u nás v Hradci Králové k šestému každoročnímu týdnu solidarity.“ Akční týden má podle ní i širší rozměr a anarchisté se tak snaží vyjádřit svůj nesouhlas s vězeňským systémem jako takovým. „Myslíme si, že vězni jsou ve většině případů lidé jako my. Že pouze podlehl tlaku honby za úspěchem, který dopadá na každého z nás. Že máme k těmto lidem určitě blíže než k těm, kteří zákony tvoří a ovládají represivní aparát, přičemž ti se do vězení dostanou jen málokdy, ať už páchají cokoli,“ dodala.

V Praze se v infoshopu Salé v rámci akčního týdne konal 28. srpna „Večer psaní dopisů anarchickými vězňům a vězeňkyním“ spojený s promítáním a veganskou večeří. V autonomním sociálním centru Klinika pak proběhla následující den v podobném duchu „Benefiční tetovačka na podporu anarchistů a anarchistek vězněných v Rusku“.

V Ostravě a Frýdku-Místku se rozdávaly letáky a vylepovaly plakáty z dílny OAF a Antifašistické akce. V Českém Těšíně uspořádali anarchisté kromě vylepování i solidární punkový koncert. Na něm vystoupily nejen domácí kapely, ale i Antisocial Skills ze Slovenska či Morus z Polska.

Akce na podporu vězněných anarchistů se konaly po celém světě. (AF)

HAMBI BLEIBT

V Německu brání environmentální aktivisté již několik let záměru energetické společnosti RWE vykácet 12 tisíc let starý Hambašský prales a těžít zde uhlí. Vedle ochrany unikátního lesa jde také o boj za klimatickou spravedlnost, boj proti korporaci, která tváří v tvář možná již nevratným změnám klimatu chce dále generovat svůj zisk z uhlí. Ve středu 5. září zahájila násilnou masivní operaci, aby z lesa dostala aktivisty, kteří ho brání.

V reakci na zásah tisíců policistů a těžké techniky, který si záhy vyzádal mnoho zraněných (a později i jeden lidský život), se po celém Německu konaly protestní akce. Jedna byla narychlo svolána také v Praze, a to 7. září Kolektivem 115 a iniciativou Limity jsme my. Před německou ambasádou se sešlo několik desítek lidí, k nimž dále promluvili zástupci organizací Hnutí Duha a Greenpeace. Přítomní byli následně pozváni na říjnovou akci Ende Gelände, která proběhne právě v Hambachu. (-BJ-)

ROZPOR NA KLINICE

Na Klinice i všude jinde už léto pomalu končí, a tak jsme se rozhodli stylově se s ním rozloučit. V sobotu 8. září proběhl na baráku benefiční koncert a veganská grilovačka. První, folková, část koncertu se odehrála na zahradě. Zahrála například Pensée, Kallen nebo Beltza Gorria. Ještě než hudba přitvrdila a přesunula se dovnitř, mohli se zúčastnění posilnit veganskými burgry nebo svíčkovou. Poté už stěnami otrásali No Chance of Recovery, Blank Out, Bez Šance a konečně RozpoR. A protože i poté byla párty v plném proudu, objevili se ještě rapper GnostaG a Olgoj Chorchoj sound-system. Na akci dorazilo téměř 200 lidí a vybralo se neuvěřitelných 50 tisíc, které poslouží k tomu, aby autonomní sociální centrum Klinika mohlo stále žít. (-JAK-)

TRASH JOSEFOV

Od 7. do 9. září probíhal v Josefovské pevnosti v Jaroměři už tradiční festival Špitál art, letos na téma Trash Art (umění z odpadu). Jeden ze stánků s občerstvením dostala k dispozici východočeská sjednocená iniciativa Food not Bombs. Měla se držet festivalového tématu, což se jí nakonec do určité míry podařilo. Ve vegetariánském a veganském menu se to projevilo vybraným chodem „bramborák z chleba“ (hlavní surovina pocházela z obchodu s partiovým pečivem). Na poslední chvíli pak i jeden z členů iniciativy vylepšil trash skóre, když si vydumpstroval spodní prádlo (omylem si ho totiž vyprané nepověšil na šňůru, ale vyhodil do kontáku). Program Špitál artu byl jako vždy velmi bohatý a velmi kulturní a za letošní evidentně nižší počet návštěvníků asi mohlo dost vysoké vstupné (které tak vyloučilo třeba početnější rodiny a určitě místní Romáky, což je na pováženou). Doufejme, že v tomhle ohledu se další ročníky přiblíží etice, ekonomice a politice popelnicových potápěčů. (Ledaže šlo letos o výzvu pro vyloučené, aby nelegálně bez poplatku pře-

VZPURNÁ PRAHA

Kolektiv 115 zorganizoval od čtvrtka 27. do soboty 29. září festival „Vzpurná Praha“, který se věnoval tématu práva na město. Cílem této několikadenní akce bylo „dát dohromady lidi, kterým záleží na místě, ve kterém žijí, nabídnout jim možnosti, jak se kriticky postavit převládajícímu pojetí města, ale také vlít trochu optimismu do žil a ukázat jim, že jiné město je možné“. Hlavní důraz byl položen na přednášky a workshopy, nechyběly ale ani každodenní koncerty, promítání či přímá akce v centru Prahy.

Přednášky a workshopy pořádané v pražských Holešovicích přilákaly desítky posluchačů a diskutujících. Témata byla různá: AirBnB, turismus a bydlení; situace v Praze a její vývoj po roce '89; prostorový ageismus a právo na město optikou vyššího věku; město jako komunita; městská hnutí ve věku klimatické krize; krize bydlení – příčiny a možná řešení; guerilla gardening; urban commons a autonomní prostory; teorie a praxe nájemních vztahů... Jednou z nejzajímavějších besed byla ta o bojích proti vystěhování, kde vystoupili obyvatelé osady Bedříška a ubytovny Kuncovka. Velmi inspirativní. Čistá praxe. Promítaly se filmy *Rebelující nájemníci*, *Ekumenopolis* a *Opak šedi* (na ten poslední navázala debata s režisérem).

K dispozici bylo mj. i distro vídeňského infoshopu. V sobotu se konala komentovaná procházka na téma gentrifikace v Holešovicích. Ke zhlédnutí byla výstava „Adaptační opatření v době klimatických změn“, v pátek zahrálo Divadlo utlačovaných kus *Matka, přiběh ulice*, a ti nejmladší mohli dovadět v dětském koutku.

Pomyslným vyvrcholem festivalu byl v sobotu happening „Zabookuj si pokoj v centru“, který chtěl podle slov pořadatelů „upozornit na neudržitelnou situaci (nejen) v centru Prahy, která už není místem k životu, ale skanzenem a prostorem pro hromadění zisku z masového turismu“. Na demonstraci proti asociální bytové politice v Praze se šlo asi sedm desítek lidí, na náměstí Republiky zazněl projev organizátorů o smyslu akce a jejich požadavcích.

Za skandování hesel proti AirBnB, za dostupné bydlení a proti kapitalismu se zaměřilo v čele s transparentem „Vzpurná Praha. Za solidární město pro všechny“ ke Staroměstskému náměstí. Tam se však nedošlo, jelikož účastníci akce asi na tři čtvrtě hodiny zablokovali Celetnou ulici, která je jednou z tepen turistického proudění v Praze. Zde instalovali malý uliční obývací s ozvučením, z kterého se ozývaly jak básně, tak kritika bytové politiky města a neregulovaného turismu, kdy se v centru místo bytů zřizují nové hotely a komerční a kancelářské prostory. Za příklad posloužily developerské záměry přímo u ulici, kde blokáda probíhala.

Rozdávaly se letáky a sušenky a kolemjdoucím se vysvětloval smysl akce. Kdo chtěl, mohl na mikrofon vyjádřit svůj názor a zkušenosti. Využil toho i jeden z procházejících německých turistů a zdůraznil, že to, co se děje v Praze, lze pozorovat i v jiných městech, kde si lidé nemohou dovolit platit stále rostoucí nájem.

Policii se blokáda nelíbila a snažila se zamezit protestujícím, aby spojili jízdní kola napřech ulicí. Nakonec si policie zajistila vlastní blokádu, když páskou, dodávkami a kordonem těžkoooděnců zatarasila vyústění Celetné na Staroměstské náměstí. Happening tehdy už splnil svůj účel, a tak nevedilo uposlechnout policejní výzvu podpořenou hrozbou násilím a akci v poklidu ukončit. (-BJ-)

ODPADLEDNE A JEČEL NO. 2

Když se v dubnu v plzeňské Papírně konala benefiční akce „Odpadledne a ječel“ spojující tetování a živou hudbu, šlo o překvapivě úspěšný podnik. Příslib pořadatelů, že něco podobného brzy zopakují, došel svého naplnění v pátek 28. září. A můžeme konstatovat, že druhé kolo v mnoha ohledech předčilo to první.

Sváteční den dával v Plzni mnoho příležitostí k vyžití. Policejní nasazení v ulicích, kdy nechybělo ani vodní dělo a vrtulník, zvalo na zápas místního klubu s pražskou Spartou. Předvolební tatřmani lákali na balonky a prázdná hesla. Pokud jste tomuhle chtěli uniknout (nebo si aspoň mysleli, že uniknete) a nesedět doma, byla jednou z vhodných voleb Papírna.

Program tu začínal už ve dvě odpoledne. Oproti jaru akce expandovala do dalších prostor. Jako první se rozjel benefiční tetovací salon, kde řádilo s barvami a jehlami 17 tatérů a tatérek. Kolik bylo jejich „obětí“, si netroufáme odhadnout. Některá tetování ale zabrala i několik dlouhých hodin. Při placení za svůj obrazec jste si

konali svalovce u vstupu na festival – tak jako je nelegální vybírání obsahu kontejnerů na protest proti konzumu.) No a závěrem nějaký ten celkový dojem... Jak kdesi psali milionáři o svém golfovém víkend s děvčaty ve spodním prádle na kapotách drahých aut: předpověď počasí avizovala déšť, nakonec nespadla ani kapka a mohli jsme si tak aktivně užít krásný den na čerstvém vzduchu. (-KV-)

PROTI POLITICE CYNISMU

Poté, co sněmovnou neprošel návrh na přijetí pár desítek syrských sirotků a nemalá část poslanců, včetně premiéra, se projevila (nikak překvapivě) jako banda hajzlů, svolaly aktivistky z feministické skupiny RFK demonstraci za přijetí válečných uprchlíků a proti politice cynismu.

A tak se ve čtvrtek 20. září kolem páté odpolední sešlo v Praze před hlavním nádražím asi 300 lidí, aby vyjádřili nesouhlas se sobeckým postojem české „reprezentace“. Místo nebylo vybráno náhodně, právě z tohoto nádraží odjízďedly v roce 1939 do bezpečí tzv. Wintonovy děti, které se tak podařilo zachránit před smrtí kvůli jejich židovskému původu.

Na akci byl přečten dopis Ruth Hálové, která tehdy měla to štěstí a podařilo se jí odjet. Promluvila aktivistka z Iniciativy Hlavák, zástupce autonomního sociálního centra Klinika neopomněl zkritizovat údajně levicové strany („Ten komunismus, do kterého se nevejde padesát sirotků, si nedovedu představit.“), stejně jako ty pravcové, které dostaly mnohé místní lidi do tíživé sociální situace. Své osobní zkušenosti s uprchlictvím představila novinářka *Deníku Referendum* Fatima Rahimi. V závěru Tomáš Tožička poukázal na zcestné kapitalistické hodnoty, které vykristalizovaly v současnou atmosféru cynismu, bezohlednosti a sobectví. Za transparenty „Uprchlíci vítějte, přiveďte své rodiny“ či „Proti politice strachu – pravcový populismus není alternativa“ drželi přítomní minutu ticha za oběti války v Sýrii.

Někteří se pak přesunuli před sídlo vlády, kde skandovali hesla na podporu přijetí uprchlíků. Snažili se také zapálit svíčky za ty, kteří zemřeli na útěku před válkou, v tom jim však zabránila policie. (-BJ-)

DIY KARNEVAL

V loňském roce ožil po několikaleté odmlce DIY karneval. Jedná se obecně o velmi úspěšnou akci, které se účastnilo několik tisíc lidí. Kdo má rád tento formát akce plné hudby a zábavy spojené nenásilně s určitým poselstvím, jistě přivítal, že se karneval konal i letos, a to konkrétně v sobotu 22. září. Předem je však třeba podotknout, že letošní účast zdaleka nedosahovala té z předchozího roku.

Tentokrát byla hlavním tématem karnevalu ženská práva. A důvod? „Řada lidí vám řekne, že doba boje za práva žen je úspěšně za námi a že diskriminace a násilí páchané na ženách patří minulosti. Dost často zapomenou například na takový detail, že Česko vede stále přední příčky v rozdílném odměňování žen a mužů za stejnou práci. Že většina řídicích pozic je obsazena muži. A že s různými druhy sexuálního obtěžování či násilí se za život setkala skoro každá žena. Ačkoli freetekno komunita, ze které DIY karneval vzešel, bývá označována za žensky nejotevřenější ze současných subkultur, ruku na srdce, ani zde nejsou poměry ideální. Právě z těchto důvodů chceme letošní akci věnovat ženám a jejich úsilí za férové svět.“

Začátek akce byl nahlášen na pravé poledne, avšak tou dobou se před klubem Cross pohybovalo jen pár lidí a početnější skupinky tvořili jen uniformovaní i neuniformovaní policisté. Kolem druhé už tu ale bylo několik stovek lidí a další přibývali. Některí si připravovali kostýmy, další chystali soundsystémy na cestu Prahou, hrála dunivá hudba a vládla příjemná atmosféra. S trochou ideové osvěty bylo k dispozici distro Anarchistické federace.

Kolem třetí už bylo vše přichystáno k tomu vyrazit do ulic. Trasa se příliš nelišila od té loňské. Po zdolání Štefánikova mostu se zamířilo na Staroměstské náměstí, následně na náměstí Republiky, aby ti, kdo vydrželi pochod až do konce, zakotvili na Štvanici.

I když šlo o slabší ročník karnevalu, stále má v undergroundovém dění své místo a demonstuje sílu svobodné a zdola dělané kultury, která se nebojí vyjadřovat k politickým tématům se svým přírodním antisysmem a antisexistem. (-VA-)

si s nimi v boji za lepší svět. A nevytvářejme si více nepřátel, než jsme schopni porazit – ve skutečnosti jich totiž je jen pár desítek.“
(-JD-)

EXEKUTORSKÉ HYENY OPRAVDU NE

Dravá exekutorská klika deroucí se do olomoucké politiky nás na sebe upozornila parazitováním na plodech autentické přímé akce. Když olomoucké „hnutí“ spOLEčně naběhlo na partyzánskou zahrádku, kde v historickém centru města roste již šest let několik stromů, a obrandovalo ji logy své politické strany, nepotěšilo nás to. Navíc v nás probudilo zvědavost, kdo stojí za touto politickou stranou, která na předvolební kampani rozhodně nešetří.

Zakladatelem a hlavním donorem strany je Robert Runták, který fakticky řídil nechvalně proslulý přerovský exekutorský úřad/firmu. Agresivní styl exekucí, kdy je zabavován majetek přímo v bytech lidí, rozjeli ve velkém právě exekuční podnikatelé pod taktovkou Runtáka. Stali se „nejefektivnějším“ exekutorským úřadem/firmou v republice. Byl to důvod, proč se na něj obracel každý desátý věřitel k provedení exekuce. Z nashromážděných prostředků z tohoto byznysu si dnes Runták platí bohatou předvolební kampaň, která má jasný cíl: opanovat olomoucký magistrát.

Další důvod, proč by Runtákova strana neměla dostat politickou moc, je jeho propojení se společnostmi skupujícími pohledávky. Právě kontrola nad exekucemi a obchodem s pohledávkami představuje spojení, které se přičítá nejen morálním zásadám, ale i zákonu. Runtákův registrovaný partner Miloš Příkryl je společníkem jedné takové firmy – Excelfin s.r.o. Jednatel této firmy Vít Komárek je nejen kandidát za spOLEčně a Runtákův kamarád, ale také společník další podobné firmy – Kortestona plus s.r.o. Ta dodnes vymohla stovky až tisíce pohledávek. Koncentrace obchodu s chudobou v rukou několika málo blízkých lidí budí značné pochybnosti o tom, zda je vhodné právě jim svěřit politickou moc.

Jsou to jen střípky z toho, co se skrývá za libivou fasádou „hnutí“ spOLEčně. Z tohoto důvodu jsme obrátili přímou akci proti exekutorovi Runtákovi a jeho politické straně spOLEčně. Billboardy hnutí jsme vzali útokem a zkrášlili jsme je oranžovými fleky stejně tak, jak jsme to dělali politikům v době, kdy za něco podobného seděl řidič autobusu Roman Smetana ve vězení. Právě jemu jsme tehdy věnovali partyzánskou zahrádku ve Ztracené. Občanskou angažovanost si od exekutorů ukrást nenecháme. Tenhle byznys vám nevyjde. (POHÁDKOVĚ BYTOSTI)

NAHLAS PRO HAMBACH

Na čtvrtek 4. října svolaly Kolektiv 115 a iniciativa Limity jsme my demonstraci před sídlo německé ambasády v Praze, aby zde vyjádřili svůj nesouhlas se záměrem společnosti RWE rozšířit těžbu hnědého uhlí v německém Porýní na úkor Hambašského pralesa a s postupem německé policie, která této korporaci dělá de facto soukromou ochranu a násilně postupuje proti obráncům lesa.

Datum protestu nebylo vybráno náhodně, právě v ten den se na ambasádě konala oslava výročí znovusjednocení země, tzv. Dne německé jednoty. Byla to tedy vhodná příležitost ukázat i před očima diplomatů, kteří na oslavu dorazili, že ačkoli se Německo ve své energetické politice navenek tváří velmi pokrokově, skutečnost poněkud pokulhává.

Akce začala o půl páté odpoledne a dorazilo na ni asi šest desítek lidí, kterým vévodil obrovský transparent „Hambi bleibt“. Účastníci za kovovou bariérou třímali v rukou cedule s nápisy jako „Solidarity with Hambach forest occupation“, „Fuck RWE“, „Uhlí patří pod zem“, „RWE v Hambachu nechceme“ či „Hamba(ch) Německa“.

Podářilo se na deset minut veřejně promluvit se zástupcem ambasády, vysvětlit mu důvody protestu a požádat o jejich přetlumočení směrem k německé vládě. Následně na akci prokládané skandováním a pouštěním zvuků velkorypadla zazněly proslovy. Zástupce pořadatelů seznámil se stavem boje za Hambašský prales a odmítl dogma, že uhlí pod lesem je nedotknutelné soukromé vlastnictví, už vzhledem k tomu, že jsou následně jeho spálením postiženy miliony lidí po celém světě. Členka Kolektivu 115 zmínila, že záchrana pralesa má podporu asi 70 % obyvatel Německa. Za organizaci Greenpeace promluvil Janek Rovenský, který ještě před pár dny protestoval v korunách stromů Hambašského pralesa. Připomněl paralelu s mementem zbourané obce Libkovic. Jiří Kože-

luh z Hnutí Duha se zaměřil na německou energetickou politiku a zmínil i místní snahy těžit za limity. Zkušený environmentální harcovník Honza Piňos trefně poznamenal, že Den německé jednoty provází jedna z nejrozsáhlejších policejních operací proti lidem, kteří chrání klima a přírodu. Zástupkyně iniciativy Limity jsme my zdůraznila, že boj v Hambachu je zároveň bojem za globální sociální spravedlnost.

Následující den se objevila zpráva, že nejvyšší zemský soud v Münsteru zakázal kácení v Hambachu, RWE nesmí sáhnout na Hambašský prales až do rozhodnutí řádného soudu o žalobě německé organizace Bund – Pratelé Země. Přitom se předpokládá, že soud se potáhne přinejmenším rok nebo dva. Uhlí pod lesem tak zůstane pod zemí, akcie RWE spadly o 10,8 %. (-BJ-)

BELLU ČAU

„Když tam nebude sauna, není to má revoluce,“ znělo Žižkovem 10. října kolem páté odpoledne. Stala se totiž nečekaná věc. Velký kritik autonomního sociálního centra Klinika a squatingu obecně, Alexander Bellu, si na střeše domu, ve kterém vlastní byt, postavil saunu, aniž by měl svolení sdruzení vlastníků bytových jednotek v daném domě. Konečně se stal členem z nás, squaterem.

Rozhodli jsme se tedy nového kolegu stylově přivítat. Setkali jsme se před radnicí Prahy 3 s pikety jako „ODS = Opravdu Dobrá Sauna“, „Sauning není zločin“ nebo „Sauna proti anarchii“. I když happening nebyl nijak početný – sešlo se zde asi 40 lidí –, nálada byla veselá, hrála hudba, a tak nějak celkově to stálo za to. Zejména když zazněla předělávka známé italské partyzánské písničky, tentokrát pod názvem „Bellu čau“. Většina zúčastněných si přinesla župany a ručníky, kdyby se nám náhodou poštětilo a Saša nás pozval k sobě do sauny. I přes opakované povzbuzování a projevy sympatií však dotyčný zůstal zalezlý kdesi ve svém doupěti a odmítal se ukázat. Několik lidí se tedy šlo podívat dovnitř radnice. Sašu jsme nenašli, jen nás lidé z radnice taktně upozornili, že by asi bylo lepší zůstat venku.

U většiny kolemjdoucích i u lidí z úřadu jsme vyvolali úsměvy na tváři a myslíme si, že jsme Sašu svým projevem squaterské solidarity asi příliš nepotěšili. Ale kdo ví? Třeba mu naše návštěva naopak přinese víc návštěv na jeho novém squatu.

Saša Bellu zatím tvrdošijně zapírá a neodvažuje se ke své nové dráze přihlásit. Možná ale brzo nastane den, kdy náš nový kamarád hrdě vyleze ze sauny a se zdviženou pěstí prohlásí: „Obsad' a žij!“
(-JAK-)

VZPOMÍNKA NA OSMÁŠEDESÁTÝ

Skupina Kolektivně proti kapitálu společně se svými kamarády z francouzské skupiny Mouvement Communiste připravila k 50. výročí revolvy ve Francii hned dva spolu související počiny. Jednak vydala druhé, upravené vydání publikace *Francie: květen–červen 1968* s podtitulem *Promeškaná příležitost na autonomii pracujících*, a potom uspořádala malé přednáškové turné, jehož hlavní postavou byl Michele, pamětník pouličních střetů v rozbouřené Paříži té doby.

První z besed se konala 6. listopadu v pražském klubu Cross. Poslechnout si ji přišlo kolem pětadvaceti lidí. Sklidila ohlas, avšak dotazy z publika takřka nepadaly. O dva dny později pokračovalo turné v Liberci v Komunitní zahradě LIAS, kde se za účasti asi dvaceti lidí rozběhla o poznání živější debata.

Poslední zastávka, 9. listopadu, patřila Plzni, kde jsme v asi patnácti lidech obsadili družstevní kavárnu Inkognito. Ukázalo se ale, že pátek je trochu začarovaný den, jelikož mnozí lidé, kteří projeví-li o besedu zájem, měli prostě už jiný program. Nutno ovšem dopředu říct, že to atmosféru nijak nepoznamenalo.

I když byl začátek stanoven na sedmu, začalo se až o půl hodiny později. To je zase výhoda pátečního večera – není kam spěchat. Mezitím se pár stolků zaplnilo materiály KPK v čele se zmíněnou publikací a nechybělo ani distro AF, kde zase nejviditelněji čnělo poslední číslo anarchistické revue *Existence*, které se věnuje právě událostem roku 1968.

Na úvod představil přednášející z KPK hosty – pamětníka Michele a Charlese, který sice rok 1968 vzhledem k věku ještě aktivně neprožíval, ale podílel se na prezentované knize. A právě na ní bylo odkázáno coby na zdroj dalších informací a vzpomínek, které díky omezenému času na přednášku neoznámi. Také bylo řečeno, že

jádrem besedy bude tehdejší generální stávk, která byla vlastně velkým paradoxem a limitem celého hnutí.

Michel začal tím, co bylo pro Francii osmašedesátého zásadní – lidé na ulicích, po skončení demonstrací a při jakékoli jiné příležitosti diskutovali, a to trvalo takřka měsíc a půl. Poté už se pustil do popisu květnových událostí, tak jak je sám den za dnem zažíval. Vše odstartovaly protesty 3. května na univerzitě v Nanterre kvůli záměru vyhodit několik odbojných studentů, a především následný násilný policejní zásah. To naštvalo velkou část studentů, k nimž se přidávali další a další lidé, mezi nimi také Michel. V jeho očích blikaly čertovské plamínky, když popisoval odpor vůči policejním silám v následujících dnech, který zahrnoval i házení dlažebních kostek na strážce degaullistického režimu. Každodenní střety, rostoucí počet raněných. Desátého došlo na stavění barikád, i když nebyla žádná bojová organizace a vše probíhalo naprosto spontánně.

Odbočka do padesátých let osvětlila povahu tehdejšího režimu pod vládou stárnoucího generála, přiblížila alžírskou válku a krvavé potlačování protestů. A byla to zejména nenávisť proti policii, která v květnu 1968 držela v ulicích studenty a mladé pracující. Odhodlání pramenící už jen z touhy po tom, aby policie dostala do držky.

Třináctého se konala demonstrace svolaná levicovými silami a zároveň začala různá pracoviště vstupovat do stávek. Začaly se měnit studentské požadavky, snilo se o revoluci, diskutovalo se, jak změnit společnost. Informace o dění byly kvůli cenzurnímu dohledu získávány zejména ze zahraničních rádií. Jenže de Gaulle následně nechal zorganizovat obří demonstraci na svou podporu, rozpusťl parlament a slíbil nové volby. To s potěšením přijala komunistická strana (PCF).

To byl první prostor pro dotazy, které padaly jak v češtině, tak ve francouzštině. Jaká byla skladba protestujících? Jak ještě víc mohli Francouzi diskutovat, než to dělají normálně? Co se dělo v jiných městech? Proč se hnutí neobjevilo už začátkem šedesátých let po krvavě potlačených demonstracích? Na dotazy hosté s chutí odpovídali stejně jako během zbytku večera.

Kamarád z KPK pak mluvil o kontextu dalšího dění z pohledu pracovišť. Zopakoval to, jak si dělníci, i přes očerňování od vedení PCF, vážili studentů za jejich nenásilný vzdor vůči nenáviděné policii. Připomněl situaci dělníků té doby a odmítl tradovaný nesmysl, že šlo o rebelii proti konzumní společnosti. Zejména ale rozebíral roli stalinistické PCF a jejich odborů CGT. Ty se bály, že by na pracovištích ztratily hegemonii, a tak vyhlásily generální stávk, nad kterou si pohlídky kontrolu. Třiadvacátého tedy už nenastoupilo do práce na devět milionů lidí. Nebyli to však pracující, kdo by měl pracoviště pod kontrolou. Lidé prostě neměli dost energie, aby se nenechali nachytat...

Nebylo tedy divu, že následovaly dotazy, proč si to dělníci nechali líbit. Jaká byla role PCF a CGT ve společnosti? Jaké byly požadavky odborů v roce 1968? Existoval nějaký jednotící požadavek?

Dál pokračoval Michel svými vzpomínkami na činnost akčního výboru, v němž byl zapojen. Zjišťovali od lidí z továren, co dělat. Mnoho takových pracovišť, kde by šlo takto diskutovat, ale nebylo. A tak představil aspoň těch několik, kde se to podařilo. Jejich skupina měla, jak přiznal, naivní představy o následném vývoji a možnostech, jak odsunout stalinisty. Když došlo na volby, vyhráli degaullisti a oni se ocitli v roli imbecilů, jak řekl doslova. V červenci už bylo po protestech a očekávání jejich návratu se ukázalo jako falešné. Na podzimní solidární demonstraci s mexickými studenty moc lidí nedorazilo, nikdo nechtěl jít do střetu a policie s přehledem všechny účastníky sebrala.

Závěr pak patřil zejména dotazům. Kdo dnes určuje obraz osmašedesátého ve Francii? Jak z květnových událostí vyšla PCF? Co by s odstupem udělal Michel v té době jinak? Mohlo přinést pozitivní vývoj deklarování nějakých požadavků? Jaké tehdy fungovaly studentské organizace? Jaká byla ve Francii odezva pražského jara? Právě k pražskému jaru zaznělo z publika, že mnohé vzpomínky místních pamětníků jsou také spojeny s otevřenými diskusemi na ulicích o tématech, o kterých se předtím mluvit nemohlo. Hosté akcentovali sílu kolektivní akce a v té souvislosti přiblížili úspěšný zápas o pracovní podmínky a platy karlovarských zdravotníků sester.

Cílem přednáškového turné bylo předat zkušenosti a zmínit limity jedné konkrétní dějinné epizody. Hosté bezesporu vzbudili živý zájem, k čemuž přispěl také dobře zvládnutý překlad. Jsme tedy moc rádi, že jsme mohli s plzeňskou debatou organizačně vypomocti. (AF-PLZEN)

KDE DOMOV MŮJ?

V sobotu 10. listopadu se pod názvem „Kde domov můj?“ konal v Ostravě pochod za sociální bydlení. Vedle nevládní organizace ASLIDO se na něm organizačně podílela také místní skupina Probuď domy a ostravský kolektiv Food not Bombs (FNB). Akce začala hodinu po poledni ve Stodolní ulici. Později se několik desítek účastníků vydalo do ulic města.

Demonstrace za důstojné bydlení kladla důraz na přijetí zákona o sociálním bydlení, vyslovila se proti tzv. bezdoplatkovým zónám a žádala právo bydlet pro každého člověka. Místní skupina FNB k tomu dodala: „Myslíme si, že pokud má stát šanci pomoci svým obyvatelům udržet si bydlení a zamezit tím zbytečnému stěhování, skončení v ubytovnách nebo také na ulici, tak by měl bez jakýchkoliv výhrad konat. Jedná se o podání pomocné ruky, kterou každý člověk občas potřebuje k záchraně. A může vést pouze ke zlepšení životních podmínek a kvality života, postupnému zvyšování mezd nebo snižování nájemného.“

Podobná akce, demonstrace za dostupné bydlení, se konala za účasti desítek lidí 25. října v Brně, kde se vystřídal u mikrofonu několik řečníků a kolemjdoucí měli možnost podepsat petici. Několik účastníků akce pak demonstrativně přespalo ve spacácích přímo na náměstí Svobody. (-BJ-)

NOC(I) VENKU

Ve čtvrtek 22. listopadu se konala celorepubliková akce Noc venku. V 16 městech si mohli běžní lidé přiblížit problematiku bezdomovectví a na jednu noc si vyzkoušet, jaké to je přespávat v zimě na ulici. Stejně jako každý rok byl součástí akce doprovodný program a jídlo od Food not Bombs. Účastnila jsem se této akce již poněkudlikrát, a pokaždé mě přivádí k zamyšlení. Nikoli ovšem nad bezdomovectvím, kterým se jinak zabývám často, ale nad povahou samotné Noci venku, konkrétně té v Ostravě.

V roce 2016 se akce konala na hlavním nádraží, kde od rána do noci proudí tisíce lidí. Samotného přespávání se zúčastnilo přes 50 lidí, což není mnoho, ale pořád by se dalo mluvit o solidním počtu. Doprovodný program se konal v budově hlavního nádraží, cestující museli při příchodu a odchodu překračovat spící lidi a příslušník PČR si u stánku FNB nasypal do kávy sůl. Kolem hlavního nádraží se zároveň pohybuje množství lidí bez domova, a tak se mohli účastníci akce setkat s někým, koho se tato problematika přímo dotýká. Ročník byl tedy docela úspěšný a dalo by se říct, že akce splnila svůj protestní charakter.

O rok později se akce z neznámého důvodu přesunula přímo do centra Ostravy, vedle menzy Ostravské univerzity. Kdo někdy navštívil Ostravu, ví, že přes den je centrum téměř prázdné, a v noci nepotkáte ani živáčka. Přespávajících bylo něco pod 40 a i zbytek účastníků o akci nejspíš věděl předem. Těžko říct, proč se přesunula. Možná nás na hlaváku nechtěli, ale každopádně jsme si tentokrát dělali akci sami pro sebe. A lidé bez domova okolo Masarykárče „díky“ práci městské policie taky zase tolik nepotkáte.

Letos se Noc venku konala opět na jiném místě, tentokrát u kostela svatého Václava, který se nachází vedle Masarykova náměstí, schovaný za řadou domů. Na akci se protočilo něco málo přes 100 lidí a přespávalo stěží 30. Vzhledem k tomu, že toto místo je nejen v centru Ostravy, ale ještě k tomu poměrně schované, nechodí kolem už vůbec nikdo. Protestní aspekt akce se tedy jaksi vytratil.

V rámci doprovodného programu letošního ročníku byl představen projekt Iglou jako možné řešení problematiky bezdomovectví. Jedná se o válec z izolační pěny s ohnivzdornou vrstvou uvnitř. Na stránce iglou.cz se píše, že jde o „inovativní řešení určené k záchraně lidských životů“. Taková věc, díky které sice neumrznete, ale cítíte se uvnitř jako v rakvi nebo na magnetické rezonanci. Když pominu, že se podle mě zdaleka nejedná o tak bezpečný vynález, jak by se mohlo zdát, zůstává otázka: Je to opravdu řešení? Nebylo by vhodnější zlepšit sociální politiku tak, aby měl každý kde bydlet? Nebylo by lepší regulovat nájmy, aby si je lidé mohli dovolit? Nebylo by lepší zastavit privatizaci bydlení, aby nehrozilo, že sociálně slabší lidé budou muset uvolnit místa boháčům, kteří už stejně nejspíš několik bytů mají? A nebylo by koneckonců lepší nevystěhovávat lidi z domů, které si obsadili?

Každý, kdo přespává na Noci venku, dostane ráno diplom, kávu, snídani a uznání všech lidí okolo. Kdo ale přinese ranní kávu lidem, kteří skutečně nemají kam jít a každé ráno se budí s prázdným

žaludkem? Kdo si vzpomene na ty desetitisíce lidí, kteří v ČR tráví venku každou noc, když poplácává po rameni člověka, který si to (v teplém spacáku a na dvou karimatkách) vyzkouší jednou ročně?

My, lidé, kteří jednou za rok vylezeme z pohodlných, teplých bytů a uděláme solidární gesto, nejsme žádní hrdinové. Uznání a respekt (a okamžitou pomoc) si zaslouží lidé bez domova. (-JAK-)

KONEC PUNKU V OBSAZENÉM DOMĚ

Na Ostravsku je dlouhodobě poněkud větší koncentrace prázdných domů než kdekoli jinde. Proto se členové a členky OAF rozhodli, že alespoň v sobotu 24. listopadu jich bude o jeden méně.

Okolo osmé večer se to tedy ve Vratimově začalo hemžit anarchisty a pankáči, kteří pomáhali nosit aparaturu a zapojovat kabely. Atmosféra byla dobrá a všichni se těšili, že ten opuštěný barák na okraji Vratimova konečně ožije. Všechno šlo hladce až do chvíle, než se u domu objevila hlídka a začala legitimovat účastníky akce kvůli „podezření na protiprávní činnost“. Prý máme ukázat povolení, nebo jít pryč. Poslali jsme je do háje s tím, že je to soukromá akce, a dokud nás nevyhodí majitelka osobně, nikam nepůjdeme. Donosili jsme tedy vybavení a koncert začal. Sotva však dohrála první skladba, objevili se fízlové tentokrát uvnitř a ve čtyřnásobném počtu. Prý přijel majitel. Před námi se najednou objevil dvoumetrový týpek se značně nevybíravými způsoby. Na všechny byl sprostý a na dotaz jednoho z účastníků, kdo je a co chce, když podle katastru nemovitostí je majitelkou jakási šedesátiletá paní, reagoval větou: „Nestarej se a vypadni z mého baráku.“ Vzhled a chování tohoto člověka, stejně jako podezřelá rychlost, s jakou se objevil, v nás vzbudila podezření, že si některý z fízlů jen svlékl uniformu a napochodoval dovnitř jakožto „majitel“.

Jelikož jsme byli orgánem značně přečíslení a někteří už se stihli opít, nechali jsme se vyžduchat ven, kde dohrál první interpret, Dick, a potom jsme se pomalu přesunuli na Spodní, kde koncert pokračoval.

Zahrály kapely A čo teraz?! a Jo riitää. Food not Bombs Frýdek-Místek se zase postaralo o občerstvení.

Koncert se vydařil, bez policejní operace by byl ale mnohem lepší. Kdo ví, snad příště. (-JAK-)

VZPOMÍNKA NA ALEXISE

Šestého prosince vyšli v Řecku anarchisté do ulic, aby se střetli s policejními jednotkami. Aktivní vyjádření nenávisti k policii je totiž asi tou nejdůstojnější připomínkou před deseti lety zavražděného mladého anarchisty Alexise Grigoropoulse. Krátce poté, co byl tenkrát zastřelen při policejní provokaci, vypukly ve městě a celé zemi nepokoje, které se táhly několik dní.

Alexisovu památku letos připomněli také anarchisté ze severní Moravy. Jak bylo shrnuto na webové stránce OAF: „Neveřejná výzva k solidárním a připomínkovým akcím padla na úrodnou půdu a kromě OAF a Kolektivu 161 si na desetileté výročí události vzpomněli i další aktivisté a aktivistky. Co se týče OAF, ta (...) vyšla hned v několika městech do ulic, kde její členové a členky rozdávali letáky, lepili plakáty, ničili neonacistickou propagandu a vyvěsili několik vzpomínkových transparentů.“ (-BJ-)

SVOBODNÝ KURDISTÁN

V reakci na Erdoğanův útok na Kurdistan uspořádala Československá kurdská solidarita ve středu 19. prosince menší protestní demonstraci. Akce začínala před ministerstvem zahraničních věcí, kde zaznělo několik proslavů. Šlo se asi dvacet lidí, kteří poté za skandování hesel „Svobodný Kurdistan“, „Ať žije Rojava!“ a „Erdoğan terrorist“ vyrazili k turecké ambasádě. Tam už čekalo několik desítek těžkooděnců a zábrany na druhé straně chodníku. Na místě se ještě chvíli skandovalo a řečnilo, nakonec se zapalovaly svíčky za kurdské revolucionáře. (-JAK-)

TURECKÉ VELVYSLANECTVÍ ZAHALENÉ DO DÝMU

V neděli 23. prosince 2018 v odpoledních hodinách provedla skupina pražských aktivistek a aktivistů přímou akci na podporu Rojavy. Na protest proti invazi do dalších oblastí Demokratické federace

Severní Sýrie, avizované tureckým diktátorem Erdoğanem, aktivisté a aktivistky nově vzniklého Výboru na obranu revoluce v Rojavě naházeli před budovu patřící tureckému velvyslanectví v České republice několik dýmovic v barvách kurdských jednotek YPG a YPJ, které dodnes hrdinně bojují proti takzvanému Islámskému státu i vojákům fašistického Turecka.

Jedna z budov patřících velvyslanectví autoritářského režimu se tak na několik minut zahalila do zeleno-červeně-žlutého dýmu.

Aktivisté a aktivistky Výboru na obranu revoluce v Rojavě na webových stránkách Rojava.info (které doporučujeme sledovat) zveřejnili následující prohlášení:

„Přes plot u této budovy jsme naházeli několik dýmovic v barvách kurdských jednotek YPG a YPJ, které autoritář Erdoğan vykresluje jako teroristické. Skutečným teroristou je ovšem právě turecký stát. Ať už jde o nevyprovokovaný útok na oblast Afrín, ze které v důsledku turecké invaze muselo prchnout více než 160 tisíc lidí, nebo o neustálé porušování lidských práv v Turecku. Česká politická reprezentace, která ještě nedávno, v době takzvané uprchlické krize, kurdské jednotky používala jako příklad „lidí, kteří neutikají, ale bojují“, dnes mlčí, a to i přesto, že v tureckém vězení sedí za podporu právě těchto jednotek dva čeští občané – Markéta Všelichová a Mirko Farkas. Erdoğan si nezaslouží červené koberce, ale soud za válečné zločiny. Turecko není obchodní partner ani „demokratická země“. Odmítáme se obracet zády k našim kurdským spojencům, kteří za nás bojovali a umírali v bitvách proti takzvanému Islámskému státu. UVědomujeme si, že pár zapálených dýmovic politiku fašistického Turecka nezmění, doufáme ale, že tímto symbolickým aktem nesouhlasu přitáhneme k činům tureckého režimu alespoň nějakou pozornost a že inspirováme ostatní, kterým není osud Rojavy lhostejný, k podniknutí akcí na její obranu – udělat cokoli je v aktuální situaci rozumnější než nedělat nic.“

Při akci nebyl pozdě dorazivší policií nikdo zajištěn. (-JD-)

NEZAPOMENEME! NEODPUSTÍME!

Každým rokem se konají připomínky zavraždění příbramského antifašistického skinheada Honzy Kučery. Ten na následky bodných zranění od v nacismu se vzhlízejícího Jiřího Fouse zemřel 20. ledna 2008.

Anarchistická federace, stejně jako v předešlých letech, vzpomněla jeho památku na svém webu: „Honza Kučera pro nás není žádným mučedníkem ani superhrdinou. Oceňujeme však jeho jasně antifašistický postoj i odhodlání postavit se za své přátele, stejnou měrou je nám zároveň líto ztráty jeho mladého života.“ Současné jsme připravili plakáty informující o této 11 let staré události s výzvou k jejich šíření.

Tak se stalo kupříkladu v Plzni, kde se v době výročí objevily vzpomínkové plakáty hned v několika subkulturních barech a hospodách, či na koncertě hardcoreových kapel Brighter Days, My Hard Lesson, Nondescript a Something Like.

Veřejná vzpomínka na Honzu Kučera se konala jako v předchozím roce v Ostravě. V sobotu 19. ledna odpoledne se v Porubě sešli asi dvě desítky lidí. V rukou drželi Honzovy portréty a transparent s nápisem „Jan Kučera † 20. 1. 2008 – oběť neonacismu – nezapomeneme, neodpustíme“. Během tichého pietního pochodu se ale zanedlouho ukázalo, že jde o připomínku velmi živou, jelikož na skupinu zaútočila asi třicítka neonacistů, většinou maskovaných kuklami. V čele útočníků se objevil aktivista Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS), která je charakteristická svou provázaností s neonacistickým prostředím. Jeden účastník vzpomínkového průvodu dostal ránu pěstí. Záhy se objevila policie, útočníci se stáhli a porůvávali, že přítomné přijdou zabít do Vítkovic. Tam se totiž večer konal „Vzpomínkový koncert na Honzu Kučera“. Ten ale proběhl v klidu. Zahrála na něm polská HC kapela World Hysterie X a punková Naschvál ze Slovenska. O další zábavu se za gramofony starali Štramberk Rude Boys a Pirate Rude Soundsystem. (-BJ-)

RISEUP4ROJAVA

V lednu se Anarchistická federace přidala k mezinárodní výzvě „#RiseUp4Rojava – Braňme společně revoluci“, kterou vydala Internacionalistická komuna. Ta na 27. a 28. ledna 2019 vyhlásila světové akční dny, „abychom vyslali jasný signál naší solidari-

ty s revolucí v severovýchodní Sýrii“ a našeho „odporu vůči tureckému fašismu“.

Při té příležitosti jsme na webu afed.cz přinesli přehled k tématu dříve zveřejněných textů, reportů, rozhovorů a zpráv. Někteří z nás se pak přidali v rámci Výboru na obranu revoluce v Rojavě (VORR) ke kampani „Dovolená? Určitě ne v Turecku“, která se zaměřuje na nabídky cestovních kancelářů. Jednou z vyhledávaných destinací je totiž Turecko, které tak může mimo jiné ze svých bohatých příjmů z cestovního ruchu financovat pronásledování opozičních sil, útlak kurdských obyvatel a výboje vůči kurdským oblastem na severu Sýrie. Fotografie členů a členek VORR s transparenty „Dovolená? Určitě ne v Turecku“ a „Solidarity with Rojava“ se následně objevila mezi dalšími obrázky dokumentujícími projevy solidarity během akčních dnů. Ty se konaly na přibližně 60 místech po celém světě. Jejich přehled jsme následně představili na našem webu.

Další z místních aktivit byla informační akce v Ostravě a Frýdku-Místku, o které ve svém reportu informovala pořádající OAF: „Akce probíhala podle očekávání – většina lidí neměla příliš jasno, co se vlastně v Rojavě děje ani kde leží, a informace, že ti, kteří bránili svět před radikálními islamisty, mají být nyní za mlčení světových politiků předhozeni tureckému fašismu, je překvapovala. A to i přesto, že za poslední léta proběhlo v Česku na podporu Rojavy hned několik veřejných akcí.“ (AF)

PUNX FOR ROJAVA

V klubu Underdogs' na pražském Smíchově se v sobotu 2. února konal benefiční koncert na Punks for Rojava. Punkeri a punkerky, kterým není lhostejný svět kolem a subkultura pro ně není jen jedním ze způsobů konzumace, ale naopak se projevují aktivním přístupem a fungují na principech D.I.Y., tak dali najevo svou podporu sociální revoluci v severosyrské Rojavě.

Projekt Punks for Rojava je dle vlastních slov síť lidí z punkové komunity, podle kterých vychází ideologie Rojavy, demokratický konfederalismus, ze stejných principů jako mezinárodní punková komunita. „Naším cílem je podpořit revoluci v Rojavě.“ Činí tak prodejem nahrávek, triček a pořádáním benefičních akcí.

Že nepůjde jen o hudbu, naznačovala přítomnost hned několika stánků. V sále se o jeden velký stůl dělila dvě distra – Kolektiv 115 a spojené distro Nakladatelství Anarchistické federace a Anarchistického černého kříže. První nabízelo mj. české vydání komiksu *Kobane Calling*, knížku *Make Rojava Green Again* vydanou v rámci stejnojmenné kampaně Internacionalistickou komunou v Rojavě či knihy od Broken Books. Členové a členky AF a ABC vedle tradičně bohaté nabídky anarchistických publikací nabízeli zapatistickou kávu či benefiční náramky pro Rojavu. U vstupu měl rozložené své brožury spolek Zádruha, kterému sekundovalo distro S kudlou v zádech. V zadní části pak svou nabídku rozprostřelo undergroundové vydavatelství Pravěk a komunita VAP. Kdo spěchal za kulturou a nestihl se navečeřet, tomu jistě přišel k duhu benefiční guláš od pražského kolektivu Food not Bombs.

Vstup na akci byl dobrovolný. Každý ale věděl, proč přišel, a tak se potvrdila zkušenost, že dobrovolný vstup je pro benefiční akce kolikrát nejlepší volba. Na pódiu byly vyvěšené vlajky Antifašistické akce, kurdských obranných milicí YPJ a YPG a transparent „Solidarity with Rojava“.

V sedm hodin večer odstartovala hudební produkci pražská punková skupina Lihový milice. Poté co odehráli brněňští Aliusterra a nazvučila další kapela, vystoupil na pódium člen Kolektivu 115. V následující čtvrthodince ve stručnosti obeznámil přítomné diváky s radikálně-demokratickým experimentem v Rojavě. Vzal to od vzniku marx-leninské Strany kurdských pracujících, která nebyla ničím, co bychom chtěli následovat, přes její pozdější přerod směrem k demokratickému konfederalismu silně ovlivněnému dílem anarchistického myslitele Muraye Bookchina. Pověděl také něco o obranných milicích a jejich bojích s tzv. Islámským státem, o internacionalistických projektech a aktuální situaci v Rojavě, kterou komplikují agresivní výboje turecké armády. Mohutný potlesk, který následoval, nepatřil ani tak řečníkovi, jako spíš bojovníkům a bojovnicím za rojavskou autonomii. Pro zájemce o dané téma byla navíc připravena hromada letáků s prohlášením Výboru na obranu revoluce v Rojavě.

Poté odehráli své sety kapely RV-4, Krüger, Rosa Parks, Interpunkce, Komplex viny a The Wilderness. Akce se účastnilo odhadem 150 lidí. (-KL-)

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše (či jinde v této *Existenci*) zmíněných proběhly od uzávěrky minulého čísla ještě další akce, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se pokusili o jejich přehled, i když s vědomím toho, že nejde zdaleka o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse...: Komunitní bydlení: Jak na to? (15. 9., Praha); Od demokracie k osvobození (1. 10., Praha); The Future of Globalization (2. 10., Praha); Šicí workshop (6. 10., Praha); Zachraň klima a les u Hambachu (11. 10., Brno); Nenásilné přímé akce: trénink na Ende Gelände (20. 10., Praha); Brazílské povídky o bidě (27. 10., Praha); Šifrovací večer na Salé (1. 11., Praha); Rojava: Revoluční perspektiva a inspirace praxí (18. 11., Praha; 21. 11., Brno); Brazílské povídky o bidě (27. 11., Praha); Uvedení komiksu *Kobane Calling* (30. 11., Praha); Anti-fascist Art (6. 12., Praha); Critical Readings – David Graeber: Fragments of an Anarchist Anthropology I. (6. 12. a 13. 12., Praha); Spelling mistakes cost lives dot com (10. 12., Praha); PRALETS – pražský výměnný systém (12. 12., Praha); O zkušenostech z vězení a kritice vězeňství (13. 12., Brno); O historii českého anarchismu (15. 12., Praha); Linux workshop (17. 12., Praha); Critical Readings – Angela Davis: Women, Race and Class (3., 17. a 24. 1., Praha); DIY.(In).A aneb DÍLNA – úvodní setkání (15. 1., Praha); Veřejné plénum Radikální knihovny (31. 1., Praha).

Benefiční akce (koncerty, večery, bazary...): 31. 8. na autonomní sociální centrum Klinika (Praha); 7. 9. pro Vzpournou Prahu (Praha); 14. 9. na infoshop Salé (Praha); 20. 9. pro týraná zvířata (Praha); 5. 10. pro Food not Bombs (Brno); 6. 10. pro Save the Syrian Children (Praha); 6. 10. pro Food not Bombs Prostějov (Prostějov); 7. 10. sbírka oblečení pro FNB (Liberec); 24. 10. na Kliniku (Praha); 9. 11. na Kliniku (Praha); 17. 11. na záchranu pralesa v Kamerunu (Liberec); 5. 12. pro Food not Bombs (Praha); 8. 12. pro infocentrum Salé (Praha); 8. 12. sbírka oblečení pro FNB (Chodov); 11. 12. pro Kuchařky bez domova (Praha); 12. 12. pro Limity jsme my (Praha); 15. 12. pro Solls (Praha); 19. 12. pro Kolektiv 115 (Praha); 20. 12. pro RFK (Praha); 18. 1. pro Kuchařky bez domova (Praha); 19. 1. na nocleženky pro lidi bez domova (Praha); 25. 1. na nocleženky pro lidi bez domova (Plzeň); 26. 1. pro Ramus, platformu pro společné setkávání mladých lidí s postižením i bez něj (Praha).

Ostatní akce: V Praze proběhly skoro dvě desítky promítání večerů, několik v Brně a jeden jsme zaznamenali také v Plzni. Ve dnech 30. 8. až 2. 9. se konal v tábořském prostoru Cesta „Feministický a queer tábor 2018“ plný koncertů, workshopů, přednášek, diskusí a zábavy. V sobotu 15. září v Praze na náplavce proběhl třetí ročník koncertu „Riot Over River – společně proti rasismu“ navazujícího na tradici akci Rock Against Racism. Konaly se akce za práva zvířat, jako byly například v říjnu pražské protesty proti cirkusům se zvířaty. Ve středu 21. 11. večer na několika místech České republiky žádali aktivisté za práva zvířat ukončení cirkusové drezury. V Praze jich prošlo centrem města na tři sta. V Ostravě proběhl před Vánoce happening nazvaný „Prodej vánočních psů“. V Plzni se na různých místech konaly bezpečnostní zóny, a to ve dnech 6. 10. a 15. 12. Dne 11. 10. se v Brně konala otvíračka knihovny ve Třech ocáscích, rozjel se „Feministický (ne)čitateľský krůžok“ a kurzy – právnícký „Vigilantibus iura scripta sunt“ a ajťácký „Aj ty?“. V Praze proběhl 20. 10. oblíbený antirasistický turnaj v bojových sportech nazvaný Upright, šlo již o třetí akci pod touto hlavičkou. Několik kolektivů Food not Bombs vyslyšelo výzvu skupiny Nesehnutí a ve dnech 12. až 18. 11. se připojilo k mezinárodnímu týdnu proti militarizaci mládeže. V Brně, Praze a Liberci se při té příležitosti uskutečnily besedy s promítáním filmu *Výchova k válce*. Ve dnech 30. 11. a 1. 12. se konal na půdě autonomního centra Klinika bohatý program u příležitosti čtyř let existence tohoto jedinečného prostoru. Jeho součástí byla v pátek výstava fotografií „Čtyři roky Kliniky od začátku doted“; akustický koncert Hledání, OiOi Piratoi, Baty von Janof a Beltza Gorria; video fragmenty ze čtyř let Kliniky od Apolony Rychlíkové; promítání filmu *Landslide*. V sobotu následovala komentovaná procházka po gentrifikovaném Žižkově; Rodinné divadlo představilo hru *Malý princ po dvaceti letech* a vše završil koncert kapel Atlantik, München Konflikt a Ježíšovi pivo nelej. Pravidelnému či příležitostnému rozdávání jídla potřebným se věnovaly kolektivy anarchistické iniciativy FNB, které najdete v Praze, Plzni, Ústí nad Labem, Karlových Varech, Hradci Králové, Liberci, Pardubicích, Vysokém Mýtě, Frýdku-Místku, Olomouci, Českých Budějovicích, Ostravě, České Lípě, Brně, Sokolově, Kladně a dalších městech.

Mezinárodní protest proti uhelnému průmyslu, na který zorganizovala iniciativa Limity jsme my hromadný odjezd z Prahy, očima členky Anarchistické federace.

Jako vždy mám trochu zpoždění, a tak když přibíhám na nádraží, čeká tam už kolem 50 lidí. Zdravíme se, prohodíme pár slov, a pak už fotíme skupinovou fotku s transparentem a jde se na vlak. Všechno běží hladce, a i přesto, že se kolem nás shromažďují fízlové z celé Prahy, máme dobrou náladu a těšíme se na nadcházející akci.

Naposledy zamáváme kapesníčky a odjíždíme směr Ende Gelände. Vytahujem svačiny a uděláme si plénum, na kterém se dohodneme, co a jak. Jelikož spousta lidí stále nemá partáka do akce, proběhne v jednom z vagonů „seznamka“. Hledání partáků je ovšem hned na začátku přerušeno hraniční policií, která zastaví náš vlak a provádí opravdu důkladnou kontrolu. Po jednom nás vyvádí z vlaku a odvádí někam za roh. V kombinaci s halekáním v němčině a strašidelným tlumočnickem, který říká věci jako „připravte se na vše“, to nepůsobí úplně příjemným dojmem.

Přijde řada i na mě. Vyfasuju červenovlasou fízlici, která mě prohmatá a ohmatá, aby se ujistila, jestli něco nepašuju. Když se dostaneme k prohlídce zavazadel, začínají mi cukat koutky, jelikož policistka zřejmě neví, jak se otevírá batoh. Když se po chvíli zápasení se zipem konečně dostane dovnitř, neopomene prozkoumat a rozšroubovat všechny předměty včetně piksly se šamponem, který jí ukápne na rukavici, načež policistka začne vydávat znechucené zvuky a shánět cokoli, do čeho by se to dalo utřít. To už se směju nahlas a připouje se ke mně i pár kamarádů, kteří stojí poblíž.

Prohlídka je u konce, a tak odcházím za ostatními čekat na povolání k nástupu do vlaku. Po nějaké době skutečně vyrazíme. Máme dvě hodiny zpoždění. Zhruba po dvanácti hodinách cesty, kdy k nám přistoupí ještě soudruzi z Drážďan, Lipska a Berlína, konečně dorazíme na nádraží v Dürenu. Tam na nás čeká uvítací výbor v podobě několika stovek těžkooděnců. Chvilí přemýšlíme, jestli je možné dostat se z nádraží bez perlustrace, a když přijdeme na to, že ne, vydáme se ven, kde už stojí zábrany, řada fízlů a policejní auto s tlampačem, ze kterého se střídavě v němčině a v hodně špatné češtině ozývá, že budeme legitimováni, máme přistoupit ke „kontrolnímu úřadu“, a že „děcka a těhotné ženy mají přednost“. Jen pro vysvětlenou, „kontrolní úřad“ v podání německé policie znamená pět policejních dodávek, u kterých se ukazují občanky.

Nehodláme se jen tak vzdát, a tak si posedáme na zem a odmítáme vstát. Asi dvě hodiny nám to vychází, ale potom fízlové odsunou zábrany zrovna na místě, kde sedím já, namíří si to přímo ke mně, a jelikož nevstávám, ke „kontrolnímu úřadu“ mě odnesou/odvlečou. Vytáhnou tedy občanský průkaz, který okamžitě zabavují místní policisté. Snaží se opsat údaje, což se jim popravdě moc nedaří, a někam telefonují, nejspíš českým kolegům. Místní policistka se mě ptá, jestli jí dám své telefonní číslo, na což odpovídám mlčením a pokud možno co nejvražednějším pohledem. Asi za čtvrt hodiny mě propouští a já se odeberu na chodník čekat na své kamarády.

Na nádraží nakonec strávíme kolem pěti hodin. Nejdříve máme v úmyslu čekat, až propustí úplně všechny, ale pak to vzdáme a s naší skupinkou odjíždíme autobusem do kempu. Čeká nás ještě večerní plénum, kde se dozvíme, kdy a odkud ráno vyrazíme. Pak si uděláme krátkou poradu a jdeme spát.

Ráno se všichni budí hodinu před budíkem. Jednak je nám zima a jednak se nemůžeme dočkat. Hodíme do sebe ovesnou kaši, vyčistíme si zuby, připravíme si svačinky, naplníme termosky, vystojíme hodinovou frontu na záchod a už se řadíme na určeném místě. Vyrazíme. Ještě za chůze si natahujeme bílé obleky, malujeme si obličej a lepíme si otisky prstů. Máme před sebou deset kilometrů dlouhý pochod, takže po cestě zpíváme a skandujeme, aby nám to rychleji utklo. Atmosféra je hezký bojová.

Už jsme téměř u cíle, když nás zastaví policie. Ta nám sdělí, že nemáme nahlášený pochod a musíme se okamžitě rozejít. Člověku, který s policií vyjednává, se je ovšem podaří přesvědčit, že jsme na cestě na legální demonstraci. Uděláme tedy dohodu. Můžeme projít, ale jen s policejním doprovodem. Ujdeme několik desítek metrů a potom to začne. Vybíháme do pole. Za sebou necháváme našťvané fízly, kteří ve svých výstrojích nestačí našemu tempu. Přibíháme k dálnici. Já s partačkou jsme ovšem někde v polovině celého davu, takže jsme mezi prvními, kterým se nepodaří proběhnout řadou fízlů, co se postupně rozmístili před dálnici. Zlobíme se. Slečna vedle nás dostala obuškem a leží na zemi. Zvedáme ji a odvádíme pryč. Naštěstí je celkem v pořádku. Nevíme, co máme dělat, a tak jdeme tam, kam ostatní. To znamená o několik desítek metrů dál, kde už se svolává plénum. Je nás teď několik stovek a dělíme se víceméně na tři skupinky. Část lidí se chce vrátit do kempu, další část se chce pokusit dostat znova přes dálnici a třetí skupinka, do které se řadím i já a moje partačka, chce zůstat tam, kde je, a zaměstnat pozornost fízlů. Diskutujeme zřejmě moc dlouho, protože fízlové už začínají dávat výzvy a nabíhat do nás. S asi stovkou lidí tedy odcházíme z pléna a děláme sedící blokádu.

Vše vypadá dobře až do chvíle, kdy se fízlové záhadně zklidní a popojdou kousek dozadu. Přistoupí před nás náš vyjednávač, kterému právě policie oznámila, že pokud budeme sedět, zatknou všechny, včetně těch, kteří odchází dobrovolně. Ukazuje se, že vyjednávač (stejně jako celá skupinka „jdeme zpátky do kempu“) je příliš liberální, aby odporoval policii, neschopný, aby si zjistil informace o akci, které se účastní, a hloupý, aby si je odvodil sám. Žádá nás, abychom se zvedli, protože jinak prý budeme zrádci, kteří brání ostatním lidem v odchodu. Dostává od nás základní školení informační gramotnosti, ale většina sedících soudruhů se už stejně nechala obměkčit smutnými pohledy „odcházečů“, kteří se na akci octli nejspíš omylem, a začíná vstávat. Protože blokáda v pěti lidech nemá moc smysl, zvedáme se taky. Všichni jdeme zpátky do kempu. Jiná možnost není, jelikož fízlové se seřadí kolem nás a my musíme jít jako stádo porážku. Je mi trapně, až to bolí. Během cesty ještě párkrát krátce zastavujeme. Dojdeme na křižovatku, na které se chaotičtější část výpravy rozhodne udělat další blokádu. Ťukáme si na čelo. Blokáda ani ne v polovině původního počtu, bez mediálního pokrytí, a na místě, na kterém to nemá žádný smysl. Říkáme si ale, že nemůžeme jet domů s ostudou, a tak blokujeme taky. Fízlům dochází trpělivost a přivolají policejní autobus. Prý nás odveze zpátky do kempu. Je to neuvěřitelné, ale najde se 50 lidí, kteří do autobusu dobrovolně nastoupí a ještě policii zatleskají.

Nás ostatní (asi 20 lidí) policie propouští, a tak jdeme do kempu po svých. Skupinka se ovšem za prvním keřem zastaví a dělá si plénum. Prý se chtějí dostat do dolu. Nikdo ale neví, kudy a jak. S partačkou a pár dalšími lidmi už na ně nemáme nervy, a tak se s několika sarkastickými poznámkami odpojíme, odcházíme a jdeme spát.

Celý následující den v kempu trávíme nadáváním, sledováním Twitteru a čekáním na blokující soudruhy. Večer jdeme na vlak. Někteří vesele vyprávějí historky z blokády kolejí. Jiní, jako třeba my, se mají sto chutí zahrabat do země. Z objektivního hlediska ovšem letošní Ende Gelände dopadlo velmi dobře. Byl to zatím nejpočetnější ročník, a také nejdelší blokáda. Z 6000 lidí se povedlo proběhnout přes řady fízlů celé polovině a zadržených bylo jen mizivé procento. Na kolejích, které RWE využívá k přepravě uhlí z dolu do elektrárny, seděli aktivisté den a půl. A i přes poněkud chaotickou organizaci všichni ve zdraví přežili a zase jednou se povedlo ukázat, že Hambach zůstane a uhlí patří pod zem. (-JAK-)

POSLEDNÍ DNY KLINIKY

Čtvrtek 10. ledna byl dlouho očekávaným dnem, na který se ohlásil exekutor vyslaný Správou železniční dopravní cesty (SŽDC), aby zbavil budovu žižkovské Kliniky jejích současných obyvatel a uživatelů, a tudíž i života, který jí vtiskl.

Autonomní sociální centrum Klinika vzniklo obsazením dlouhodobě nevyužívané a chátrající budovy koncem roku 2014. Od té doby se v ní konalo nepočítané množství kulturních, osvětových a vzdělávacích akcí, kurzů, workshopů a festivalů. To vše na bezpečném principu a bez potřeby dotací a grantů. Proti tomuto projektu se ale semkla zajímavá koalice táhnoucí se od neonacistických tlup přes nenávislné internetové trolly, jisté složky policie a politiky všeho druhu (od ODS po Zemana) až po všechny jedince nevidící přes optiku ideologické mantry o nedotknutelnosti soukromého vlastnictví.

Exekutor Ivo Luhan se skutečně dopoledne na místo dostavil. Zde ho očekávaly za zvuku reprodukováné hudby desítky podporovatelů Kliniky. Exekutor a jeho sekuritáci se pokusili nejprve neúspěšně dostat do budovy. I přes nenásilné přetlačování u zadního vchodu se jim to nakonec podařilo. Došlo i na přítomnost policie, zejména té v civilu, která celému divadlu asistovala. Zopakoval se také scénář z Milady – vniknout do objektu, rozházet a rozbít věci, pozvat novináře z Primy a prezentovat squatery jako bordeláře.

Zvenku se ozývalo skandování, zejména „Klinika žije, boj pokračuje“, zaznívala slova podpory lidem, kteří bránili centrum únikem na střechu. Přítomní si mohli poslechnout různé proslovy, recitovala se poezie a došlo i na AZ kvíz. Najatá stavební firma začala se zabeďňovaním oken.

Přes noc zůstaly v budově asi dvě desítky lidí. Ty v pátek ráno doplnilo několik dalších aktivistů a aktivistek při další podpůrné akci. Po výzvě exekutora se však rozhodli budovu opustit a zachránit před zničením zařízení ze spodní části centra. Ta byla den předtím ušetřena demoličního řádění sekuritky, která se do ní nedostala. (Však si pak její führer v médiích velmi trefně ulevil, že si tam připadal jak u Stalingradu.)

Na střeše budovy nadále demonstrativně pod černo-rudou vlajkou setrvává několik jejích dosavadních obyvatel, kteří nemají kam jít. Jedna z nich nám v krátké zprávě během dne napsala: „Každopádně je tu hrozná pohoda, pijeme ledovou tříšť a žerem čoko piškoty. A tak jednou za půl hodky vykoukne z okýnka exekutor a ptá se nás, kdy slezem dolů.“ Na dotaz, co by chtěla vzkázat lidem dole, odpověděla: „Že všichni, co stojí v tý zimě před Klinikou a podporují nás, jsou úplně úžasní a ať v tom pokračují. Budem tady ještě dlouho.“

Sekuritka hlídá, najatá stavební firma pokračuje v práci. To vše za přízvukování nenávislné žumpy sociálních médií, obhajující exekuční praktiky, násilnou represí, přízpusobivost, ideologickou posvátnost soukromého vlastnictví a nutnost v každém okamžiku umytého nádobí. Avšak z různých stran, i ze zahraničí, přicházejí projevy podpory autonomnímu centru.

Podporovatelé byli u Kliniky přítomni i v noci: „25 lidí, 5 psů a jedna harmonika.“ V sobotu dopoledne je pro lidi dole připraveno občerstvení, zejména termosky s teplými nápoji. Později se na místě objevila polévka ze sociálního bistra Střecha. Kdo chtěl na chvíli do tepla, mohl od jedné navštívit žižkovský infoshop Salé, kde se benefičně pro Kliniku v rámci Lidové kuchyně podávala veganská zelňačka a sekaná. Jinak byl na třetí hodinu odpolední svolán na kopeček u Kliniky workshop hraní v samba bandu.

Pracovníci bezpečnostní agentury se na zahradě Kliniky evidentně nudili, a tak když zrovna nigrilovali na čerstvě zabaveném grilu, kam přikládali vybavením centra, ukazovali lidem na střeše své genitálie.

Situace se nemění ani v neděli 15. ledna. Zaměstnanci sekuritky přidávají semtam nějakou výhrůžku či oplzlou sexistickou poznámku.

Marně se pokusili vyvolat konflikt s podporovateli, kteří se scházejí v levé části parku Parukářka. Marný byl i pokus shromáždění na podporu Kliniky rozpustit zpochybněním existence petičního stánku.

Lidé před Klinikou se zahřívají teplými nápoji a věnují se dalším kulturním aktivitám. Podpora je slyšet také od některých kolemjdoucích sousedů, kteří jsou na procházce se psem, nebo sportují v okolí.

Podpora lidem na střeše pokračuje. Procházející tříčlenná rodinka hodila aktivistům v pytlíku na přilepšenou čerstvé rohlíky s pomazánkou. Na jednom z balkonů v sousedství je stále k vidění transparent „Fandíme Klinice“. Pracovníci bezpečnostní agentury pálí nad ohněm promítací plátno, které měl exekutor vydat, a plivou po lidech.

V centru Prahy se na několika místech objevily na mostech vyvěšené transparenty s hesly jako „Myšlenku nevyklidíš. Klinika žije“, „Stojíme za Klinikou“ nebo „Město pro lidi, ne pro zisk“. Podpora přichází z různých stran. Například v pražské družstevní kavárně ROH se připravuje workshop „Vyšíváme pro Kliniku!“

V úterý 15. ledna se čtveřice squaterů a squatek nachází stále na střeše Kliniky, vytrvalá je i podpora sympatizantů a sympatizantek, kteří se neustále střídají u plotu.

Ve středu 16. ledna je to už týden od zahájení evikce. Lidé ze střechy vzkazují: „Sedmý den na střeše. Děkujeme kamarádům a kamarádkám za včerejší předčítání Mumínků, které si zřejmě užili i sekuritáci. Taky děkujeme za hudební vsuvky, které si momentálně užíváme na komíně.“

Na hudební vsuvku došlo i na jiném místě v Praze, a to přímo v sídle SŽDC v Dlážděné ulici. Hlavní roli happeningu, který tu uspořádal kolektiv autonomního centra, si zahrálo piáno. Červené piáno, které se ještě před týdnem nacházelo v budově Kliniky, načež bylo při pátečním opuštění vnitřních prostor zachráněno před demoličními tendencemi bezpečnostní agentury. Akce začala kolem desáté dopoledne. Do vestibulu sídla SŽDC vešlo dvacet až třicet lidí, kteří postavili piáno přímo před turnikety. Členka kolektivu následně přečetla důvody akce a požadavky. Poté si na recepci vyžádala přivolání ředitele SŽDC. Čekání na jeho příchod si přítomní krátily při zvuku červeného piána, tancem a skandováním hesla „Klinika žije, boj pokračuje“. Celý happening živě vysílalo Rádio Tuleň. Ředitel ale nejevil zájem se dostavit. Akce tak byla po půl hodině ukončena a piáno se opět vydalo na cestu za hledáním nového domova. Vše se obešlo bez účasti fízlů, kteří nestihli za tak krátkou dobu zareagovat.

V prohlášení přečteném a formou letáků rozdávaném během happeningu mj. stálo: „Naše požadavky jsou následující: Zaprvé: principál našeho cirkusového uskupení se veřejně omluví za lži, které on – jakož i jeho mluvčí – vypustili do mediálního prostoru. Zadruhé: navrácení budovy bývalé plicní kliniky v Jeseniově ulici zpátky do rukou našeho kolektivu, kam patří. Ne snad z pohledu byrokracie, ale z historií prověřeného přesvědčení, že posouvat hranice toho, co je možné, je možné. A zatřetí: obstarání ladičky klavírů, jež by poštelovala piáno, které se vinou vámi povolaného exekutorského úřadu ocitlo na ulici, kde zmoklo, a je z toho poněkud rozladěné.“

Ve čtvrtek 17. ledna byl na třetí hodinu do parku u Kliniky ohlášěn akustický koncert. Dopoledne ale nastal v dosavadní statické situaci obrat. Za pomoci dvou přistavených žebříků, pod ochranou (vzhledem k dřívějším výhrůžkám) desítek aktivistů a aktivistek, a tudíž jen tupého přihlížení sekuritky, se lidé ze střechy dostali na

zem. Kolektiv Kliniky na jejich adresu následně prohlásil: „Jsou očividně nejodolnějšími členy a členkami našeho kolektivu a jejich houževnatost se nám do příštích dní bude hodit. Klinika Klinikou nekončí a nejen Praha je plná prázdných domů. Možná pro nás, možná pro vás. Možná pro nás všechny, kteří věříme, že jiný svět je možný.“

S asi patnáctiminutovým zpožděním daným směrem mířili houkající fyzlové, ale zjevně už nikoho nezastihli. Před samotnou žebříkovou akcí se na brance preventivně objevil nový řetěz. Snaha o jeho přeštípnutí tak dle předpokladu odvedla pozornost části zaměstnanců najaté bezpečnostní agentury.

Policie obvolává vlastníky opuštěných nemovitostí a varuje před squaterským nebezpečím.

V dalších dnech exekutor Ivo Luhan, který prováděl exekuci Kliniky, zablokoval čence kolektivu na osobním účtu dohromady 430 tisíc korun a zmrazil jí výplatu v práci. Za svou dobře odvedenou práci si nakonec naučtuje 1 600 000.

Podporu Kliniky vyjádřili ve svých dopisech a článcích mnozí lidé, kteří zde byli aktivní, realizovali své projekty (např. kolektiv dětí a rodičů MamaTata) nebo zde hostovali. Písníkář Jaroslav Hutka vzkázal: „Měl jsem na Klinice koncert, bylo to skvělé a skvělí lidé. Pro kraakers, tedy obsazovače takových chátrajících objektů, nebo historických, které chtěli investoři zbourat, jsem často hrával v Holandsku. Začátky tahanic se státem byly zpočátku podobné, ale pak se začali s městem a státem domlouvat a kompromisy byly možné. O exekutorech jsem tam v té souvislosti nikdy neslyšel. Jenže to bylo před 35 lety, tady jsme teprve na začátku.“

Kolektiv Kliniky ale nekončí. Myšlenku se totiž vyklidit nepodařilo. (-BJ-)

POHLED ZE STŘECHY

Až do desátého ledna jsem nemohla uvěřit, že Klinikou opravdu vyklidí. Po všech těch jednáních, tiskových konferencích, úklidových brigádách a instalaci druhé pípy... I když jsme už vyndávali střešním okýnkem spacáky a zásoby a ze svahu se řítily sekuriťáci, moje mysl to pořád nedokázala vstřebat.

První minuta. Sekuriťák se snaží vyrazit zadní dveře. Někdo se mu vysměje a poradí mu, že se otevírají směrem ven. Nahoře uklízíme věci, abychom se všichni pohodlně vešli na plošinu.

Pátá minuta. Sekuriťákům se povedlo nějakým způsobem otevřít dveře a teď nabíhají dovnitř. Před domem se shromažďují lidé a mávají na nás. Zevnitř se ozývají rány a já myslím na svůj pokojíček, který měl místo jedné zdi OSB desku, přes kterou bylo slyšet úplně všechno. Natáším část sekuritky, která zůstala venku a strká do mých kamarádů.

Dvacátá minuta. Přichází exekutor s megafonem, který právě utrpěl napadení konfetami a trpytkami. V domě i všude okolo je stále spousta lidí. Rádio Tuleň komentuje situaci a pouští hitovky z devadesátých let. Exekutor dává hodinovou lhůtu na vyklizení a sekuritka nám vytrvale devastuje domov. Stále myslím na svůj pokojíček. Kam se teď zamknu s pizzou a pitomým seriálem, když mi všichni polezou na nervy?

Situace se klidní, takže vytahujem první tabulku čokolády. Pokřikujeme na sebe s kamarády dole a já se pasuji do role piáristky a živím sociální sítě. I přesto, že jde vlastně o smutnou událost, nálada je všude veselá. Jsme koneckonců stále doma.

Po uplynutí lhůty nám exekutor dává ještě jednu, a poté odkládá exekuci na zítra. Odchází i se svým kufříkem a megafonem, ale sbalit s sebou žluté vesty jaksi zapomněl.

V méně seriózních médiích se začínají objevovat fotografie nepořádku po sekuritce s komentáři typu „tohle po sobě zanechali squaťeři“. Méně bystrá část populace přitakává a označuje nás za „špinavé fetky“, aniž by je napadlo, že tento způsob mediální masáže byl použit i při vyklizení vily Milada, a koneckonců i všech ostatních českých squatů.

První den tedy trávím hádkami na internetu, dokud mě soudruh neupozorní, že jsme si vzali jen čtyři powerbanky. Přijíždí Cácorý a dělají nám venku koncert. Vytahujeme chleba s pomazánkou a svačíme. Stmívá se.

Průchod hlavním vchodem je stále volný, takže přijíždí i další kapely a hrají uvnitř. Z okna nám mává kamarád. Večer začíná v aule před kavárnou koncert. Nálada je dobrá, protože se právě podařilo odložit vyklizení o jeden den. Překazít se jí žel rozhodnou sekuriťáci, když z kavárny, kterou osquatovali, nastříkají do vstupní haly pepřový sprej, což považujeme za – slušně řečeno – nesporn-

ovní. Možná byli našťvaní, že v části budovy, kterou se rozhodli obývat, vypadl z neznámého důvodu elektrický proud. Později se dozvídáme, že incident všichni přečkali ve zdraví.

Je sice teprve šest, ale už jsme unavení. Vytahujem karimatky a spacáky. Ještě si zazpíváme se Severním nástupišťem a jdeme spát.

Na druhý den ráno se svolává další protestní snídaneň. Sekuritka obklíčila budovu ze všech stran a nechce nikoho pustit dovnitř. Lidé, kteří zůstávali přes noc uvnitř, se tedy rozhodnou vyjít ven a po cestě ještě zachrání červené piáno, které několik let zdobilo klinický foyer. Snídaně se koná za plotem v parčíku, odkud nám kamarádi pouští hudbu z repráku a hrajou na klavír.

Všechny lhůty na vyklizení už uplynuly. Jsme v pozoru při každém otevření střešního okýnka. Co když najednou vyleze deset fízlů a budou se s námi na namrzlé střeše přetlačovat?

Přichází exekutor s megafonem a oznámí nám, že až budeme chtít dolů, není problém, máme cestu volnou. Odchází. To je vše.

Celý následující týden tedy probíhá podstatně méně dramaticky, než jsme čekali. Žádné pepřáky, polévání vodou, ani vysokofrekvenční houkání uprostřed noci. Jen pohodička, občas proložená sekuriťáckým striptýzem, dýmem z přitápění si lakovaným nábytkem nebo promítacím plátnem. Kamarádi si za plotem postavili stánek a vytrvale hlídají a dělají nám program. Já zase čas od času vytáhnu kytaru. Tak jednou do hodiny vykoukne ze střešního okýnka sekuriťák a snaží se nás přemluvit, ať slezem dolů. Zůstaneme, dokud budeme chtít. Klinika je náš domov.

Zavrtání ve spacácích máme spoustu času na přemýšlení. Vzpomínám na svou první návštěvu Kliniky, kdy jsme si s kamarádem na afterparty po jedné demonstraci slíbili, že se sem jednou nastěhujeme. Vzpomínám na jeden První máj, kdy mě museli sundávat ze střechy, protože jsem se bála slézt. Letní promítání na zahradě, která se konala vždycky ve středu, takže zvuk filmu překrývaly Číňanovy jazykové kurzy. A v zimě bylo nutné vstávat do práce ještě o půlhodinu dřív, aby se člověk dokázal vyhrabat ze spacáku do minusové teploty v pokoji. Na Klinice jsem se naučila bubnovat, přestalo mi tolik vadit mytí nádobí, začala jsem narážet sudy jako profík a narostly mi svaly. A vzpomínám na všechny ty večery strávené filozofickými debatami o ničem a na narozeniny Kliniky, kdy jsem se za pomoci několika přátel společensky znemožnila.

A proč nás lidé označují za hrdiny nebo bláznů kvůli tomu, že spíme v mrazech v domečku z plachet? Vždyť jen v Česku je tolik lidí, kteří takhle žijí celý život. My si tuhle cestu vybrali a můžeme kdykoliv skončit. Ne každý má tuto možnost.

Osmé ráno na střeše. Asi je už na čase jít dolů, účel jsme splnili. Jsou dvě možnosti. Buď půjdeme přes půdu, kde si na nás sekuritka jistě brousí zuby, anebo můžeme zvolit riskantnější cestu po žebříku s pomocí kamarádů. Protože nechceme dostat přes pusu, volíme žebřík. Na třetí hodinu odpoledne je domluvený folkový koncert. Svítí slunce a všechno je tak nějak krásné. Je nad nulou, takže pobíháme po střeše v tričku a nenápadně balíme věci. Přijíždí auto se žebříky a my vyrážíme k okraji střechy. Z parčíku se přesune kolem třiceti lidí. Jdou nás přivítat. Házíme dolů batohy a za zvuku „veď mě, lásco, jako koleje vlak“ jdeme dolů. Po týdnu. Sekuritka neví, co si počít. Někdo jim osvětluje situaci. „Už jdou dolů. Končí.“

Policie přijíždí na místo, až když už jsou všichni dávno pryč. Sekuriťáky, kteří se hřejí u našeho grilu, nejspíš stále mrzí, že si nebouchli, a my si dáváme horkou vanu.

O Klinikou jsme sice přišli, ale náš boj nebyl zbytečný. Zase jednou se v českém mediálním prostoru začalo diskutovat o ne/dotknutelnosti soukromého vlastnictví. Také problematice bydlení nebo prázdných domů se díky Klinice začala věnovat nebývalá pozornost. Jednání s představiteli města také stále pokračují a ti, kteří nás léta označovali za bandu líných narkomanů, v nás nyní vidí hrozbu pro současné zřízení. I když se náš životní prostor na týden zmenšil na čtyři metry čtvereční, stálo to za to. (-JAK-)

Předloni jsme si na stránkách Existence připomněli sto let od vypuknutí Říjnové revoluce v Rusku, loni to zas bylo pařesáté výročí události bouřlivého roku 1968. Letos se vracíme o pětadvacet let zpět, abychom vzpomenuli oficiální zahájení zapatistického povstání. Tentokrát se ale budeme bavit o hnutí, které je stále živé, vyvíjí se a inspiruje.

Vše začalo 1. ledna 1994, když vyšla z hor Lacandonského pralesa Zapatova armáda národního osvobození (EZLN). A vlastně nezačalo. Přípravy na toto vystoupení, budování hnutí s ním spojené a provázání s indiánskými komunitami trvaly dobrých deset let, ne-li více. A bojuje se dodnes. I když vlastně ozbrojené povstání bylo pozastaveno přibližně po třech měsících. A ve vyprávění stylem bylo nebylo by se dalo pokračovat. A určitá nejednoznačnost a charakteristická poetičnost se prolíná i myšlenkami a prohlášeními zapatistů.

„Jsme organizace, bojujeme za naše osvobození. Jsme antikapitalisté. Bojujeme za Svobodu, Spravedlnost a Demokracii. Bojujeme za lepší svět, kam se vejdu všechny světy.“ Možnost interpretace je široká, a to také udržuje zapatistické hnutí otevřené a způsobuje, že se k jeho podpoře hlásí jednotlivci a skupiny různého ražení, kterým je takovéto ideové minimum vlastní.

Novodobý zapatismus se mimo jiné inspiroval mexickou anarchistickou tradicí. Někteří anarchisté, věrní etnocentrické tradici kolonialistického myšlení západního světa, ho záhy odmítli jako „neanarchistický“. Naprostá většina anarchistů ale vyšla z toho, že nemají jakékoli právo vnucovat svůj pohled hnutí, které povstává z domorodých komunit. Nešlo o to, vzdát se kritického pohledu, ale respektovat jedinečnost tohoto pokusu o autonomii a emancipaci původních obyvatel. A tak aktivní (kritická) solidarita s povstáním v Chiapasu formovala i anarchistické hnutí, což reflektovalo i *Závěrečné prohlášení z kongresu Internacionály anarchistických federací (IAF-IFA) v Saint-Imier, konaného ve dnech 9.-12. srpna 2012 k ostatním vykořisťovaným a utlačovaným lidem celého světa*: „Vzbouření utlačovaných původních obyvatel v posledních desetiletích, jako jsou například zapatisté, inspirovala nová sociální hnutí a ovlivnila i samotný anarchismus.“

Zapatistické povstání je na části levice silně romantizováno, což se jeví protivně jak nám tady, tak evidentně i tamním indiánům. Když v roce 2013 EZLN oznamovala své další aktivity, dala jasně najevo, že nebude plnit okamžitá revoluční očekávání: „Ti, kteří čekají, že s obnovením činnosti EZLN přijde nová doba vystoupení a ohromných shromáždění s masami, hledícími do budoucnosti, srovnatelných s útokem na Zimní palác, budou zklamáni. Udělají nejlíp, když odejdou hned.“ Přitom v obecné rovině si zapatisté nekladou malé cíle: „My chceme změnit nejen vládu, my chceme změnit svět.“ Uvědomují si však, že je to bude něco stát, a to včetně vlastních životů.

Pokud jste si kladli otázku, jak zapatistům nejlépe pomoci, měli velmi jednoduchou odpověď: „Budte zapatisty, ať už jste kdekoli.“ Znamená to promýšlet nové způsoby organizace, která by odpovídala principům přímé demokracie a horizontality. Znamená to vést své vlastní boje. Znamená to spolupracovat na globální úrovni. Když v roce 2012 zemřel Jakub Polák, vzpomínal na něj Ondřej Sláček mj. slovy: „Když jsme byli nadšení pro vzbouřený Chiapas a revolty v třetím světě, také ho to zajímalo. Pak ale hned dodal: Ten Chiapas máte tady, jsou to Romové. Jděte do prdele s revoluční romantikou, když pro vás začíná až za vašimi humny.“ Pokud někdo tehdy pochopil poselství z Lakandonského pralesa, pak to byl on.

Zapatistické povstání svým nedogmatickým přístupem a nezahledeností do sebe dalo vzniknout sítím propojujícím boje domorodých obyvatel Mexika. Stalo se také katalyzátorem vzniku hnutí za globální sociální spravedlnost. Zapatisté od počátku dbali na komunikaci s progresivními silami ve světě – k tomu jim velkou měrou napomohl internet, jehož všeobecná dostupnost nabírala v té době raketovou rychlost. Zapatisté tematizovali dopady neo-

TÉMA EXISTENCE: ZAPATISTICKÉ POVSTÁNÍ

liberalismu. Skvělým symbolickým tahem bylo zahájení povstání v den, kdy vstoupila v platnost Severoamerická dohoda o volném obchodu NAFTA. Kritika neoliberalismu vedla k iniciování „interkontinentálních“ setkání. Ta měla za následek, že se nejdříve země Mexika, Chiapas, dostala do zpráv světových médií, a znamenala také počátek rozvoje konkrétní pomoci zapatistickým oblastem.

Právě tato, zejména ekonomická, pomoc je pro tamní komunity stěžejní. O jejich absolutní soběstačnosti se tedy nedá mluvit. Povstání místním lidem přineslo především znovunabytí hrdosti, necítí se už být těmi nejposlednějšími, ani lidmi bez přístupu k půdě. Velký obrat to byl ale především pro ženy a jejich postavení. I když praxe mnohdy pokulhává za revolučními zákony zaručujícími ženám právo na politickou participaci.

Velké otázky budí postava Subcomandanta Marcose. Nejde o to, kým pod svou kuklou doopravdy je, jako spíš o to, jakou roli v zapatistickém hnutí hraje. Bezesporu je silnou spojnicí se světem mimo Chiapas. Předpokladem pro to je jeho vzdělání, charisma a vyjadřovací a literární schopnosti. Působí jako stratég a napomáhá formulovat zapatistickou ideovou profilaci. Oslavován je i mezi zapatisty, i když v komunikaci z roku 2014 opakují: „Naše víra i naše praxe nám říká, že k tomu, abychom se vzbouřili a bojovali, nepotřebujeme ani vůdce, ani caudillos (náčelníky), ani spasitele, ani zachránce. K tomu, abychom bojovali, potřebujeme pouze trochu potupení, správnou dávku důstojnosti a hodně organizace.“ Ve stejném roce dokonce Marcos vyšel z pětiletého „ústraní“ a vzal si jméno zavražděného spolubojovníka Galeana. Nic to nemění na tom, že je zapatistické hnutí, ať chce nebo ne, vizualizováno právě prostřednictvím neindiánského Subcomandanta bafajicího fajfku přes svou charakteristickou černou kuklu. Navzdory absenci nějakých vůdcovských aspirací bylo nutné přiznat, že „hnutí se stalo Marcosem“ a „Marcos se stal hnutím“.

Mexická vláda by se samozřejmě zapatistů s chutí zbavila, a to způsobem, který je jí nejvlastnější – násilím. Díky mezinárodní podpoře a přítomnosti zahraničních pozorovatelů se však má před přímou konfrontací na pozoru. Zvenčí se zdá, že její protizapatistická politika je kombinací války nízké intenzity, podpory korupce a svárů mezi indiány a paramilitárních organizací, které mají na svědomí největší masakry.

Je pozitivní, že zapatisté reflektují svou revoluční praxi, což lze číst v jejich prohlášeních a je vidět na změnách, které za oněch 25 let provedli. Jejich základním principem je „chodit a klást otázky“. Revoluce je pro ně procesem, během něž tvoří svůj osvobozený prostor a učí se samosprávě bez naivní představy, že vše bude hned dokonalé. Jedním z milníků jejich vývoje bylo ustavení Rad Dobré vlády, které podle teorie rotace funkcí a maximální participace všech řídí civilní správu zapatistických území.

Není třeba si zapatisty a jejich povstání romanticky idealizovat. Nejinak je tomu i u projektu autonomie v Rojavě na severu Sýrie. Stačí se ptát a naslouchat, podporovat místní boje v různých částech světa, ale především vést své vlastní. Boj proti neoliberalismu za lidská práva, důstojnost a sociální spravedlnost se musí vést na všech frontách. Budme součástí tohoto globálního boje, budme kritičtí k sobě stejně jako k ostatním a zůstávejme sami sebou.

PROČ POŘÁD JEŠTĚ MILUJEME ZAPATISTY

L. OIKONOMAKIS

1. ledna 1994, 3 hodiny ráno

Mexický prezident Carlos Salinas de Gortari šel dnes spát spokojený. Mexiko se totiž ke konci jeho mandátu připojilo k Severoamerické dohodě o volném obchodu známé také jako NAFTA. Mezi Mexikem, Kanadou a Spojenými státy americkými se tak teď budou moci volně pohybovat nejen peníze, ale i zboží a služby. Dohoda samozřejmě neobsahuje ani zmínku o hraniční zdi mezi Mexikem a Spojenými státy. Je to dohoda o volném pohybu zboží, peněz a služeb – nikoli lidí.

Odstranění ochranných obchodních opatření zároveň v podstatě otevírá mexickou ekonomiku kanadskému a americkému zboží, které je vyráběno levněji a ve větším množství (v některých případech je i geneticky upraveno). Špatná zpráva pro mexické farmáře, kterým zároveň hrozí, že na svých *ejidos* (komunitní půdě, která byla do té doby chráněna před privatizací mexickou ústavou) najdou nápis „Na prodej“.

Vládní propaganda však může tuto smlouvu prezentovat s velkou fanfárou a vychvalovat prezidenta za jeho „triumf“: Mexiko se konečně stává členem vyspělého světa!

Crrrrrr, crrrrr, crrrrr!!!!!!

Muž, který probudil Carlose Salinase ze „snu o vyspělém světě“, byl ministr obrany generál Antonio Riviello Bazán.

Oznámil mu, že v Chiapasu právě začalo povstání. Tisíce masakrovaných mužů a žen okupuje několik měst jihovýchodního mexického státu. Říkají si zapatisté a svou armádu nazývají EZLN (Ejército Zapatista de Liberación Nacional, Zapatova armáda národního osvobození).

„NERAD RUŠÍM, ALE TOHLE JE REVOLUCE!“

To, co se spolu se zapatisty vynořilo z chiapaské mlhy, bylo pro Mexiko, Latinskou Ameriku i mezinárodní levice přízrakem revoluce s velkým R – byl to úkaz, o němž si mexická vládnoucí autokracie *Partido Revolucionario Institucional* (PRI, Institucionální revoluční strana) myslela, že ho vymýtila už před dlouhým časem v pozdních sedmdesátých letech dvacátého století.

Po masakru v Tlatelolcu v roce 1968, k němuž došlo pár dní před zahajovací ceremoní olympijských her v Mexico City, přestala mexická mládež věřit v možnost společenské změny skrze protesty a volby. Pod vlivem Kubánské revoluce nebo jiných maoistických myšlenek a praxe odešli někteří z nich do hor a měst na venkově, aby tam zorganizovali povstaleckou armádu, která by svrhla vládu PRI a přinesla do Mexika socialismus. Podle knihy *México Armado* (Ozbrojené Mexiko) od Laury Castellano fungovalo v Mexiku mezi lety 1960 a 1980 více než 30 městských a venkovských gerilových skupin.

Mexický stát zahájil válku proti vlastním mladým lidem – vraždil je, mučil a nechával systematicky mizet. Toto temné období je označováno jako *la guerra sucia* – špinavá válka. Tisíce jich jsou stále nezvěstných, těla některých byla nalezena v masových hrobech a tisíce dalších byly mučeny a vězněny ve vojenských kasárnách. S amnestií a novým volebním právem z roku 1978 si vláda myslela, že se s revolucionáři, s jejich *foquismem*¹ a vleklými lidovými válkami vypořádala.

No... ne se všemi!

Zapatismus praktikovaný v horách Chiapasu je velkou inspirací, a to i po více než dvaceti letech otevřeného působení v této oblasti. Redaktor ROAR magazínu vyzdvihuje jeho přínos a vyvrací tak neudržitelnou kritiku ze strany pravicových i levicových komentátorů.

LAS FUERZAS A ZAPATISMUS

Jednou z těchto geril, z pozdních šedesátých a raných sedmdesátých let, byla skupina zvaná *Fuerzas de Liberación Nacional* (FLN, Síly národního osvobození). Nepatřila mezi nejnámější, nebyla ani nejlépe organizovaná a nikdy neoslovila velké množství rekrutů. FLN byly totiž velmi specifická gerilová skupina. Nikdy se neúčastnily bankovních loupeží, únosů nebo jiných spektakulárních akcí, jejichž účelem bylo jen „udělat si jméno“, jak bylo v té době mezi revolučními skupinami běžné.

Možná, že to, že se pohybovali a jednali v podzemí, což jejím členům nakonec dovolilo přežít i v časech, kdy jiné skupiny zanikly kvůli represivním státním snahám, bylo jejich strategií – nejednou měly však FLN blízko k zániku. Ukázkovým příkladem bylo odhalení jejich útočiště v Nepantle a zavraždění většiny vůdců v tréninkovém táboře v Chiapasu nedaleko Ocosinga roku 1974.

Nicméně navzdory bolestivé zkoušce a dramatické chybě se FLN, oproti většině jiných skupin, nerozpadly. Odmítly amnestii z roku 1978 a nakonec v roce 1983 založily povstaleckou armádu v Chiapasu. Oddíl, který v osmdesátých letech akceptují místní domorodé kmeny Tsotsilů, Tseltalesů, Cholesů, Tojolabalesů, Zoquesů a Mamesů a který prvního ledna 1994 překvapí Mexiko i zbytek světa jako armáda EZLN.

EZLN 80. let se samozřejmě lišila od té, která měla na svědomí povstání roku 1994. Ideologie skupiny, která začínala jako ozbrojená větev castro-guevarismu, vanguardismu (se skupinou vůdců v popředí) a striktně hierarchickou organizací, narazila na domorodou realitu a odhodlání těch, kteří přišli, aby „osvítili“ hlubiny hor a džunglí mexického jihovýchodu. Vanguardismus FLN byl v rozporu se způsobem rozhodování na shromážděních, který byl typický pro domorodé obyvatelstvo Chiapasu a který částečně vzešel z předchozího působení teologů osvobození a maoistických militantů v tomto regionu.

EZLN brzy došlo, že jestli chce uspět, musí se změnit. Rozešla se se zastaralým vanguardistickým přístupem a osvojila si novou organizační formu a strukturu rozhodování. O pár let později se tak mohla vydat na „pochod do Mexico City“, jak se psalo v První deklaraci z Lakandonské džungle.

Povstání však nedopadlo tak, jak zapatisté očekávali. Jejich volání do zbraně nebylo vyslyšeno a mexický lid se namísto do hor vydal do ulic a požadoval mír a ukončení pokusů mexické armády EZLN vyhladit.

Následovala jednání, která vedla k podepsání dohod ze San Andrés a měla v podstatě zaručit institucionální autonomii EZLN. Dohody však měly jen jediný účel – aby je vláda porušovala. EZLN poté oznámila, že bude pokračovat cestou autonomie – tentokrát *de facto* a ne *de jure* – a přesně to od té doby dělají: vytvářejí nové cesty a objevují nové horizonty imaginace, které sahají mnohem dále než slepé uličky tradiční levice.

KRITIKA ZLEVA

Využitím *jiných* strategií – a samozřejmě díky vybroušené dikci Subcomandanta Marcose (který v současnosti vystupuje jako Subcomandante Galeano) – se zapatisté stali pro mezinárodní levice charakteristickým symbolem. Návštěva Chiapasu a mezikontinentálních *encuentros* (setkání) EZLN je pro aktivisty altergloba-

lizačního hnutí takřka povinnou poutí. Zapatisté se na druhou stranu hlavně v posledních letech stali terčem kritiky zejména ze strany zastánců tradiční a institucionální levice.

Jako příklad můžeme uvést nedávno vydaný článek Bhaskara Sunkary, ve kterém novinář a vydavatel listu *Jacobin* vykresluje zapatisty jako sice sympatický, ale spíš nešťastný model pro mezinárodní levice.

Pomineme-li zjevné chyby v jeho článku, které pramení pravděpodobně z autorovy omezené znalosti tématu (členové FLN nebyli maoisté a nezmizeli „stejně rychle, jako se zjevili“ – FLN naopak fungovaly déle než jiné gerilové skupiny té doby; Subcomandante Marcos nepatřil mezi zakládající členy prvního tábora EZLN v roce 1983 – přišel do hor až o rok později), Sunkara se snaží diskreditovat zapatisty z ideologických důvodů, protože podle jeho názoru inspirovali různá hnutí, která však pouze zaujímají negativní postoj místo toho, aby tvořila něco nového.

Sunkara dále tvrdí, že vliv zapatistů je neodůvodněný, protože Chiapas je stále velice chudým regionem a „za dvě desetiletí trvající revoluce se moc nepředvedli“. Podle Sunkary, který do jisté míry reprezentuje starou levice, jsme milovali zapatisty proto, že jsme se „obávali politické moci a politických rozhodnutí“. A argumentuje tím, že zapatisté a ti, kteří se jimi inspirovali, toho mnoho nedosáhli. Zdá se, že jediná smysluplná cesta vpřed je organizovat hnutí pracující třídy v marxisticko-leninistické tradici.

OPRAVDU TAK MÁLO ÚSPĚCHŮ?

Na obranu svého tvrzení nabízí Sunkara statistická data z Chiapasu, která ukazují, že se region za posledních 20 let příliš nezměnil – negramotnost zůstává stejná (něco přes 20 %), tekoucí voda, elektřina a kanalizace stále v mnoha komunitách neexistují a dětská úmrtnost je i nadále extrémně vysoká.

Tato čísla jsou správná, ale statistika ne vždy říká celou pravdu. Kdyžby se Sunkara zajímal o téma hlouběji, zjistil by, že statistiky (nejspíš získané od mexické státní Národní statistické agentury – zdroj v článku neuvádí) odkazují převážně na nezapatistické komunity. Chiapas je obrovský region zhruba o velikosti Irska a z 5 milionů lidí, kteří v něm žijí, je zapatistů ve skutečnosti pouze něco mezi 200 až 300 tisíci.

Většina zapatistických komunit, tzv. *bases de apoyo*, navíc není v žádných oficiálních datech zahrnuta, a to od doby, kdy nepovolují přístup státním autoritám – jsou autonomní. A i když má Sunkara pravdu v tom, že společenskou transformaci „můžeme zkoumat empiricky“, jeho článek, který se spoléhá na úzce vývojovou logiku statistické změny, právě v tomhle selhává.

EMANCIPACE!

Podívejme se na následující příběh, který je charakteristický pro emancipační společenskou změny, jež v zapatistických komunitách probíhají více než dvacet let. Příběh, který je pro jakékoliv oficiální statistiky neviditelný.

Můj přítel z Baskicka, kterého jsem před lety potkal v Chiapasu, mi řekl, že na něj při poslední návštěvě zapatistických komunit nejvíce zapůsobilo postavení žen. Baskický soudruh do Chiapasu přijel poprvé v roce 1996, dva roky po povstání, a živě si pamatoval, jak ženy kráčely sto metrů za svými manžely – a kdykoliv manžel zastavil, zastavily se taky, aby si udržovaly tuto vzdálenost. Ženy mohly být vyvdány za krávu nebo kukuřičné pole – a jejich manžely se ne vždy stávali muži podle jejich výběru. Situace byla pěkně vykreslena v zapatistickém filmu *Corazon del Tiempo* (Srdce času).

Po necelých dvaceti letech se můj baskický přítel do Chiapasu vrátil na první ročník *Escuelita Zapatista*. Tentokrát mohl po akci svobodně tancovat s *promotoras* a část z nejméně postavených velitelů EZLN – pro milovníky statistik přesněji: je to 50 procent velitelů tajného revolučního domorodého výboru – tvoří ve skutečnosti ženy.

Ženy navíc v současnosti zakládají své vlastní kooperativy, které přispívají do rodinného a komunitního rozpočtu. Účastní se také na vzdělávání (jsou doslova „pořadatelkami“ – *promotores* – vzdělání, tj. učitelkami), jsou sestrami a doktorkami; jsou členkami Rady Dobré vlády (*Juntas de Buen Gobierno*) a působí jako gerilové bojovnice.

Dovolu mi uvést další příklad, který mluví sám za sebe. V jednom ze zapatistických *caracolů* působí hudební skupina, která se jme-

nuje Otros Amores (Jiné lásky). Otros Amores je fráze, kterou zapatisté označují členy LGBTQ komunity. A tohle všechno se děje v dřívě hluboce konzervativní, machistické oblasti (a zemi). Jen si zkuste představit něco podobného ve zbytku Mexika – nebo tam, odkud pocházíte!

VZDĚLÁNÍ!

Sunkarův článek se věnuje také vzdělání. K tomu bychom měli poznamenat, že v oblasti, kde škola byla dříve neznámým pojmem a učitelé velmi vzácným fenoménem, není dnes jediná zapatistická komunita bez základní školy a v *caracolech* dnes existují už také další stupně vzdělávacího systému. Je to důsledek úsilí zapatistů. Tyto školy by bez zapatistů neexistovaly.

Autonomní zapatistické povstalecké školy samozřejmě nemají nic společného s těmi státními: jsou dvojjazyčné (španělština a tsotsilština, tojolabalština, tseltalština, cholština, mamelština nebo zoqueština – podle regionu), vyučuje se v nich lokální domorodá historie, jejich osnovy jsou tvořeny zdola s aktivním zapojením studentů a komunit a jsou zcela přizpůsobeny jejich specifickým potřebám.

PARTICIPACE!

Participace je jedním z klíčových konceptů společenské proměny, která se v zapatistických komunitách v posledních dvaceti letech odehrává. Mluvíme o těžce zbitém regionu, kde velcí vlastníci pozemků ovládali jak půdu, tak obyvatelstvo. A za zády měli armádu a federální stát, který se však většinou neúčastnil.

Vztah mezi vlastníky a „robotníky“ (rolníky) byl spíše otrocký, možná téměř feudální. Vlastníci měli dokonce právo „první noci“ s manželkami svých rolníků (takzvané *derecho de pernađa*). Říká se, že velcí *finqueros* jako Absalón Castellanos Dominguez počal právě s manželkami a dcerami pracovníků ze svých rančů mnoho potomků.

Když měli možnost projevit svá demokratická práva (která byla do povstání v roce 1994 omezena jen na účast ve volbách), rolníci své hlasy pravidelně měnili za pár pesos, nějaké jídlo nebo o nich jednoduše rozhodoval vlastníci ranče. Není proto překvapující, že PRI v těchto oblastech dostávala přes 90 procent hlasů.

Pokaždé když dnes vkročím do některé z kanceláří Rady Dobré vlády, setkám se tam s rozdílnými tvářemi. Liší se věkem i zkušenostmi. Podle zóny a *caracolu*, ve kterých se kanceláři nachází, se tito lidé střídají ve funkcích administrativy rady po dobu od jednoho do osmi týdnů. Viděl jsem staré *campesinos*, 16leté absolventy zapatistických škol nebo mladé matky kojící své děti. Všichni tu po daný čas s mandátem příslušné komunity působí jako delegáti kolektivního samosprávného řízení svého území.

V samotných komunitách se pravidelně konají shromáždění, která jsou organizována zdola nahoru. Diskutuje se na nich o lokálních otázkách, událostech pojičích se k hnutí a na základě horizontální a přímé demokracie se na nich rozhoduje o otázkách, které ovlivňují jejich každodenní život.

KOMUNITA, OBEC, ZÓNA

Zapatistické komunity – na rozdíl od armády EZLN – mají horizontální strukturu. Určitý počet komunit tvoří autonomní obec (*municipio autónomo*) a určitý počet autonomních obcí tvoří zónu (*zona*). „Administrativní centrum“, které je zároveň kanceláří řídicí rady v každé zóně, je *caracol* – což v překladu znamená šnek nebo ulita.

Caracol je v rámci domorodého pohledu na svět a každodenní praxe Mayů velmi důležitým symbolem. Tradičně se využíval ke svolávání komunitních shromáždění nebo za účelem informování dalších komunit a komunikace s nimi. Z tohoto důvodu šnek reprezentuje „slovo“ (*la palabra*).

Existuje pět zón a pět *caracolů*, s rozdílným počtem komunit a obcí. Zapatistické komunity, které administrativně patří ke každému z *caracolů*, nemusí nutně tvořit jedna etnická skupina. Například zóna Los Altos (Vysočina) je převážně tsotsilská, i když v ní žijí i tseltalské komunity.

Rozhodnutí jsou přijímána na místní úrovni, na shromážděních, která se konají ve školách, na basketbalových hřištích nebo v kostelích (ano, i ty tu jsou) a kterých se může účastnit každý, kdo je star-

ší dvanácti let. Každý z komunity má právo vyjádřit svůj názor a hlasovat o každé z probíraných otázek. Každá komunita vybírá své zástupce do rady a každá rada vybírá své zástupce do zóny, kteří se pak mohou případně zapojit do některé z rotujících funkcí v Radě Dobré vlády.

Rada Dobré vlády je odpovědná za všechny otázky a problémy, které se týkají místní a komunitní sebeorganizace oblastí, jež k ní náleží: spravedlnost, politiku, administraci přírodních zdrojů, vzdělání, zdraví a tak dále. V *caracolech* se také konají semináře a setkání s národní a mezinárodní občanskou společností. Jde vlastně o „vstupní bránu“, skrze níž lidé, kteří o to mají zájem, můžou vstoupit do zapatismu. Stejně tak skrze ni může hlas zapatistů proniknout do vnějšího světa.

SEDM PRINCIPŮ

Zde je sedm principů, které definují zapatistickou samosprávu:

1. Poslouchat, nikoli udílet rozkazy
2. Zastupovat, nikoli vytlačovat
3. Pohyb dolů, nikoli nahoru (ve smyslu předávání moci)
4. Sloužit, nikoli být obsluhován
5. Budovat, nikoli ničit
6. Navrhovat, nikoli zavádět
7. Přesvědčovat, nikoli dobývat

Aby se předešlo profesionalizaci politiky a vytváření vládnoucích oligarchií, má každý člen zapatistické komunity právo a povinnost reprezentovat svou komunitu v oblasti a zóně pouze jednou, a to na vymezené časové období. Když je jeho či její mandát u konce, nemůže nabýt stejného práva a stejné zodpovědnosti, dokud není *turnus* kompletní – tj. dokud se v této funkci neprostrídají všichni členové komunity.

Mandát každé z Rad Dobré vlády se liší zónou od zóny a je určován samotnými komunitami. Třeba v *caracolu* Oventic rada rotuje každých osm dní, zatímco v *caracolu* La Realidad každé dva týdny a v *caracolu* Roberto Barrios každé dva měsíce.

Popsaný princip fungování je plodem zapatistického hnutí a nemohl by existovat, kdyby hnutí přijalo tradiční organizační strukturu levice.

OTEVÍRÁNÍ SE NOVÝM CESTÁM

Největším přínosem zapatistů pro mezinárodní levicu – kromě toho, že jsou připomínkou skutečnosti, že historie opravdu ještě neskončila – je to, že dokázali překonat běžné návody revolučních kuchařek, znovuobjevili revoluci s „malým r“ a otevřeli se inovativním a autonomním cestám demokratické sebeorganizace. Samozřejmě, že takhle nezačínali.

Zapatisté byli zprvu ozbrojeným křídlem castro-guevaristické, posttlatelolcké revoluční skupiny. Vyzkoušeli i strategii *foco guerrillero*, které se nakonec zřekli, a později přešli k maoistické lidové válce. To byl ve skutečnosti pokus vyvolat dlouho očekávanou Revoluci s velkým R. Nicméně potom, co Revoluce selhala, stejně jako selhaly pokusy mexických gerilových skupin připojit se k povstání roku 1994, museli zapatisté začít hledat nové cesty. Doslova si je prošlapat.

Zatímco se mohli jednoduše vydat již prošlapanou cestou jiných ozbrojených revolučních skupin – vrátit se do džungle a z ní útočit na armádu –, překvapivě si místo toho zvolili „ozbrojené nenásilí“.

Zapatisté se vrátili ke svým domorodým komunitám, radili se s nimi a rozhodli se pro samosprávu autonomní cestou. Bez velkých vůdců, bez všemocných a všeovládajících politických stran nebo avantgardních struktur, fungujících shora dolů, jež domorodé komunity Chiapasu odmítly už dávno.

„NEKOPÍRUJTE NÁS!“

Společně se stovkami dalších aktivistů jsem měl možnost účastnit se Escuelita Zapatista („malá zapatistická škola“) v srpnu 2013. Spočívalo to v tom, že jsme žili a pracovali s několika rodinami ze zapatistických podpůrných základů. Bydleli jsme v jejich domech a komunitách a z první ruky jsme tak zažívali, jak vypadá svoboda a autonomie podle zapatistů.

Nicméně nejdůležitější lekcí Escuelity byl vzkaz na rozloučenou určený studentům: byla to žádost o to, aby nekopírovali organizač-

ní strukturu zapatistů a jejich speciální podobu samosprávy, ale aby spěchali do svých vlastních zemí a zkusili tam „dělat to, co se sami rozhodnou dělat, a to způsobem, jaký si sami zvolí“. Jak napsali: „Nemůžeme vám vnucovat naše postupy (a ani nechceme). Musíte se rozhodnout sami.“

Tohle byla pokorná zpráva od hrdých a úctyhodných lidí, kteří „si zahalují obličej, aby byli viděni, a umírají, aby mohli žít“.

PROČ POŘÁD JEŠTĚ MILUJEME ZAPATISTY

Zapatisté jsou dnes, tedy víc než dvacet let po povstání z roku 1994, stále tady. Domorodí lidé Chiapasu, kteří dřív byli negramotní, marginalizovaní a vykořisťováni, budují nový svět, a to podle svých představ. Bez revolučních kuchařek a návodů na sociální změnu krok za krokem, bez ústředních výborů, oligarchických politbyrů nebo salonních intelektuálů. Bez hierarchie, revolučních proroků nebo politiky založené na volbách – a také bez přílišného množství zdrojů.

Ti nejhudší z nejhudších, nejignorovanější z ignorovaných nám dali zásadní lekcí: budování nového světa je mnohem víc než jen akademické cvičení. Je to otázka otevírání nových cest, které se musí prošlapat.

Přesně to spatřují mezinárodní aktivisté v zapatistickém boji, to obdivují a tím se inspirují. Odmítání strany – v tradičním smyslu – jako organizační formy a zastupitelské demokracie jako politického systému neznamená samozřejmě pouze „negaci“ ve významu jakéhosi nihilistického přístupu.

Je to také tvoření nové, autonomní struktury založené na přímé demokracii: od *piqueteros* přes okupované fabriky v Argentině po *Coordinadora por la Defensa del Agua y la Vida* v Bolívii, od okupovaných náměstí a společenských klinik, výrobních kooperativ a dalších solidárních ekonomických projektů zdola v Řecku, Španělsku a Turecku až po multietnické revoluční kantony v Rojavě – autonomní hnutí upevňují svou moc všude.

„Tázáním kráčíme,“ říkají zapatisté. A dělají, co nejlépe umí: organizují se zdola (a doleva), vymýšlejí si vlastní autonomní a demokratické struktury a realizují je. A jako malé zářivé světýlko prozařují kapitalistickou temnotu. Osobně nevidím nebezpečí v tom, obdivovat je za to a pokoušet se následovat jejich příklad skrze vymýšlení a vytváření podobných struktur v našich zemích – přizpůsobených našim potřebám a tvarovaných našimi sny –, nesmíme však samozřejmě zapatisty považovat za další revoluční návod, který bychom mohli okopírovat.

Poznámka:

¹ Foquismus – teorie revoluce vedené v podobě partyzánských válek inspirovaná marxistickou revoluční zkušeností Ernesta „Che“ Guevary a formulovaná francouzským intelektuálním a vládním úředníkem Régisem Debrayem.

Leonidas Oikonomakis rapuje s řeckým hipopopovým kolektivem Social Waste, je doktorandem politických a společenských věd na Evropském univerzitním institutu (EUI) ve Florencii a výzkumníkem v Centru pro studia sociálních hnutí (COSMOS) ve Scuola Normale Superiore di Pisa. Jeho výzkum se zaměřuje na politické strategie zapatistů a bolivijských cocaleros. Je také členem redakčního kolektivu *ROAR magazínu*.

Článek poprvé vyšel v nultém čísle (zima 2015) *ROAR magazínu*. Originál je dostupný na <https://roarmag.org/magazine/why-we-still-love-the-zapatistas>. Přeloženo družstvem Black Seeds, které dováží zapatistickou kávu.

CHRONOLOGIE ZAPATISTICKÉHO HNUTÍ

Stručný přehled nejdůležitějších událostí spojených s vojenskými i civilními kroky zapatistů, stejně jako s útoky vlády a paramilitárních jednotek proti nim.

1983: Členové tajné organizace FLN zakládají v Chiapasu revoluční armádu EZLN a začínají navazovat kontakty s místními domorodými obyvateli. V utajení vznikají první zapatistické komunity.

1992: Mexická vláda oznamuje, že v rámci přistoupení k Severoamerické dohodě o volném obchodu (NAFTA) změní ústavu tak, aby bylo možné volně prodávat a kupovat *ejidos* (státní pozemky v kolektivním držení většinou domorodých rolníků).

V zapatistických komunitách je zakázána konzumace alkoholu.

1993: Vzniká CCRÍ (Tajný revoluční domorodý výbor) jako nejvyšší orgán EZLN, který nahrazuje původní velení složené především z členů FLN.

EZLN přijímá tzv. revoluční zákony, mezi nimi i Ženský revoluční zákon.

1994: Zapatistické povstání. Vojsku EZLN o síle asi tři tisíce bojovníků se 1. ledna podaří obsadit několik měst v Chiapasu, někde snadno, jinde po tuhém boji. Vládní protiofenziva začne hned druhého dne a zapatistické síly se musí stáhnout, poté co zejména u města Ocosingo utrpěly velké ztráty. Boje ustanou 12. ledna, když sancristóbský biskup Samuel Ruiz zprostředkuje příměří. Zapatistům se na základě této dohody daří udržet část dobytého území, kde začnou zakládat autonomní obce. V prosinci oznamuje EZLN existenci více než třiceti autonomních komunit.

1995: Dne 9. února poruší mexická armáda příměří a zahajuje rozsáhlou ofenzivu proti zapatistickým komunitám. V jejím důsledku je většina nově založených osad dočasně opuštěna a vedení EZLN je obklíčeno v Lacandonské džungli. Postup mexické vlády vzbuzuje mezinárodní odpor a vede k nepokojům v hlavním městě; následně je ofenziva zastavena a vláda přistupuje na jednání s povstalci.

1996: Dne 16. února mexická vláda a EZLN podepisují mírovou smlouvu ze San Andrés, která zaručuje domorodým obyvatelům Mexika autonomii a řadu dalších práv. To vede ke zklidnění situace; brzy se ale ukazuje, že vláda se dohody držet nehodlá. V následujících letech se armáda snaží hnutí potlačit taktikou boje nízké intenzity. EZLN odmítá s vládou vyjednávat, dokud nebude naplněna dohoda ze San Andrés.

V létě pořádá EZLN První mezinárodní setkání pro lidstvo a První mezinárodní setkání proti neoliberalismu, kterých se účastní množství zahraničních delegátů.

V říjnu se Comandanta Ramona vydává do hlavního města, kde se účastní ustavujícího zasedání Celostátního kongresu domorodých národů (CNI).

1997: V prosinci dochází k takzvanému Actealskému masakru, při němž paramilitární jednotky pod vládní ochranou zabijí čtyřicet pět účastníků katolické mše v obci Acteal. Mezi oběťmi je řada žen a dětí, mj. i členky pacifistické katolické organizace Las Abejas.

1998–1999: Pokračuje „válka nízké intenzity“, při níž mexická armáda opakovaně proniká na osvobozené území, zastrahuje obyvatele a ničí jejich majetek.

1999: Zapatisté organizují celostátní neformální referendum, v němž se tři miliony Mexičanů vysloví pro to, aby vláda dodržela dohodu ze San Andrés.

2000: Dosud vládnoucí Institucionální revoluční strana přichází v zemi o mocenský monopol. Novým prezidentem Mexika se stává konzervátec Vicente Fox, který slibuje, že konflikt v Chiapasu vyřeší za patnáct minut. Následně vláda jako projev dobré vůle sníží vojenskou přítomnost v oblasti, k zásadním změnám v její politice ale nedejde. Pokračují útoky paramilitárních skupin na zapatistické obce.

2001: EZLN pořádá Pochod za důstojnost domorodých národů. Comandanta Esther vystupuje jako první žena indiánského původu před mexickým Kongresem.

2003: EZLN vyhláší celkovou nezávislost svého území na státní správě. Vznikají *caracoles* a Výbory Dobré vlády. Zahajuje vysílání Radio Insurgente. V reakci na vyhlášení autonomie vláda stupňuje tlak na zapatistické obce.

2004: EZLN vydává komuniké, v nichž popisuje fungování autonomní správy na svém území a současně připouští, že dosud nebylo dosaženo velkého pokroku v otázce postavení žen.

2005: EZLN zahajuje tzv. Jinou kampaň (La otra campaña), v jejímž rámci zástupci EZLN cestují po celé zemi, hovoří s lidmi a navazují kontakty s jinými skupinami hnutí odporu.

2006: Umírá Comandanta Ramona.

Probíhá povstání v Oaxace, vzniká Oaxacká komuna. Zapatisté jako projev solidarity s povstalci blokují silnice na různých místech v Chiapasu. Oaxacká komuna je však brzy potlačena.

2007: V řadě měst po celé zemi probíhá Jiná kampaň.

EZLN pořádá Druhé setkání zapatistů s lidmi celého světa, jehož se účastní dva tisíce lidí z různých zemí.

Pokračují útoky armády, policie a paramilitárních jednotek na zapatistické obce. Některé komunity musejí být opuštěny.

2008: V lednu se koná Třetí setkání zapatistických žen se ženami celého světa, jehož se účastní více než tři tisíce lidí.

V zemi eskaluje drogová válka a stupňuje se rovněž násilný postup vlády proti zapatistům.

2011: Umírá sancristóbský biskup Samuel Ruiz. EZLN přerušuje téměř dvouleté mlčení a vydává komuniké na jeho počest.

Subcomandante Marcos publikuje po několika letech nové literární a politické texty. Zprávy, že je po smrti, jsou tímto vyvráceny.

2012: Prezidentem Mexika se stává představitel Revoluční institucionální strany Enrique Peña Nieto, brzy po volbách dochází k dalšímu stupňování útoků na zapatistické vesnice.

U příležitosti konce éry podle starého mayského kalendáře prochází čtyřicet tisíc maskovaných zapatistů za hrobového mlčení několika městy v celém Chiapasu.

2013: V srpnu probíhá na osvobozeném území mezinárodní setkání aktivistů Malá škola svobody, kterého se účastní 1500 delegátů z mnoha zemí.

2014: Zapatistické hnutí oslavuje dvacet let své existence; při té příležitosti přijímá na svém území tři tisíce návštěvníků z celého světa.

Paramilitární jednotky útočí na zřejmě nejslavnější zapatistickou komunitu Diez de Abril a následně i na zdravotníky z nedaleké kliniky, kteří chtějí zraněným zapatistům pomoci. Útok vyvolá vlnu mezinárodní solidarity.

V květnu je paramilitárními jednotkami zavražděn učitel a aktivista José Luis Solís López, známý pod přezdívkou Galeano. Několik dní poté, při veřejné akci na jeho památku, Subcomandante Marcos oznamuje, že se vzdává jména Marcos a na počest zavražděného revolucionáře přijímá jméno Galeano.

REVOLUCE V ŠÁLKU KÁVY

BLACK SEEDS

EKONOMICKÝ VÝZNAM KÁVY

Káva je hned po naftě druhou nejobchodovanější surovinou na světě.¹ Kolem 25 milionu lidí se celosvětově podílí přímo na její produkci,² a pokud bychom počítali i jejich rodiny a všechny, kdo v tomto odvětví pracují (sklizeň, zpracování, obchod...), pravděpodobně bychom se dostali ke stamilionům lidí, jejichž obživa na této plodině závisí.

Mexiko je významným vývozcem kávy (světově na 9. místě)³ a díky specifickým klimatickým podmínkám je jí přes 25 % vyprodukováno právě v Chiapasu.

Jen velmi malá část z celkového výdělku z kávy připadá samotným pěstitelům, většina zisků jde obchodníkům, především velkým korporacím. Světovému trhu jich pak dominuje pět⁴ a samotní pěstitelé, kteří často žijí s méně než dvěma dolary na den, nemají prakticky žádnou možnost ovlivňovat jejich cenovou politiku.

Po pádu východního bloku byla ze strany Spojených států vypovězena dohoda regulující světovou produkci kávy.⁵ Ve stejnou dobu poskytla Světová banka a Mezinárodní měnový fond štědré úvěry na rozvoj pěstování kávy zemím, které ji do té doby nevyvážely (např. Vietnam). To mělo za následek nadbytek kávy, a tím i drastický propad její ceny. Připočítáme-li soudobou devalvací dolaru, zisk pěstitelů se snížil více než o polovinu.

Naproti tomu korporace obchodující s kávou v tomto období zaznamenaly mimořádný nárůst vlastních zisků. Cena kávy pro spotřebitele zůstala stejná jako před vypuknutím krize a ještě větší podíl na zisku tak putoval směrem k akcionářům.

Pro mnoho malých pěstitelů Střední Ameriky byla krize z počátku 90. let likvidační. Statisíce jich opustily svou půdu, mnozí odešli žít do měst nebo emigrovali do Spojených států. Tisíce lidí zemřely ve snaze překročit hranici z Mexika do USA. Domorodé obyvatele Chiapasu zasáhla krize více než kohokoliv jiného, pěstování kávy bylo pro mnohé komunity jediným zdrojem příjmů. V roce 1993 platili *coyotes* – překupníci – 8 pesos (cca 9 Kč) za kilogram kávy, v některých případech dokonce 3 nebo 4 pesos, zatímco v Evropě její cena přesahovala 250 Kč za kilogram. Mnozí tvrdí, že propad ceny kávy byl pro domorodé obyvatele Chiapasu poslední kapkou. Ti, kteří neopustili své plantáže a neemigrovali do Spojených států, se podíleli na zapatistickém povstání 1. ledna 1994.

DRUŽSTEVNICTVÍM K AUTONOMII

Požadavky zapatistů na uznání jejich kultury a kolektivních ekonomických a politických práv zůstaly po jejich revoltě z počátku roku 1994 nenaplněné. Jejich boj se posunul k budování a rozšiřování vlastní autonomie.

Díky novým vztahům, které EZLN od počátku povstání navázala s mezinárodním hnutím solidarity, se zrodila myšlenka na vytvoření zapatistického družstva pěstitelů kávy. Cílem bylo vytvořit alternativní způsob dodávání a vývozu kávy, který by pěstitelům umožnil zbavit se naprosté závislosti na překupnících a nevypočitatelném globálním trhu. Jejich výzva k vytvoření „jiného“ trhu s důstojnými podmínkami pro pěstitele byla brzy vyslyšena – počátku především malými kavárnami a coffee shopy ve Spojených státech s již existující družstevní strukturou a podobnou politickou orientací, posléze i solidárními kolektivy bez předchozí zkušenosti s obchodováním.

Zapatistická autonomie se neobejde bez pomoci zvenku. Jedním ze způsobů, jak ji podpořit, je odběr kávy od samosprávných družstev, která se věnují její produkci. Dá se tak velmi pohodlně spojit solidarita, podpora autonomní ekonomiky a příjemné posezení u vonícího šálku.

DRUŽSTVO MUT-VITZ

První družstvo výhradně zapatistických pěstitelů kávy, Mut-vitz (Ptačí hora), bylo založeno v oblasti San Juan de la Libertad v roce 1997 zhruba dvěma sty pěstiteli. V roce 1999 realizovalo svůj první prodej a vývoz 35 tun kávy do Evropy a USA. Cena kávy byla určována „fair trade“ organizacemi a pěstitelé tak získali lepší ceny než na běžném trhu, více než dvojnásobek toho, co jim platili překupníci před ustavením družstva. Kooperativa Mut-vitz se ukázala být životaschopným a úspěšným projektem. Během tří let se množství exportované kávy zpětinásobilo a počet zapojených zapatistických pěstitelů neustále rostl. Veškeré vybavení jim však žel kvůli neplacení daní zabavila vláda a družstvo bylo v roce 2009 rozpuštěno.

YACHIL XOJOBAL CHU'LCHAN

Družstvo, jehož název v překladu z tzeltalštiny znamená „nové světlo na obloze“, vzniklo v roce 2001 s počátečními 383 drobnými pěstiteli z tzotzilských a tzeltalských domorodých komunit v obcích Chilon, Pantelho a San Juan Cancuc. Tato oblast spadající pod administrativní centrum caracolu Oventic vstoupila do povědomí v souvislosti s brutální represí v pozdních 90. letech. Dvaadvacátého prosince 1997 zde došlo k tzv. Actealskému masakru, během něž paramilitární skupina Mascara Roja s vazbami na vládnoucí stranu PRI chladnokrevně zavraždila 45 lidí ze skupiny Las Abejas, která byla známá svou podporou zapatistů. V důsledku represe bylo mnoho dnešních členů družstva nuceno opustit své komunity a dodnes žijí jako vnitřní uprchlíci.

I přes neskutečně složité výchozí podmínky Yachil vyvezl v roce 2003 svou první várku kávy do Německa a v roce 2005 první certifikovanou bio kávu kooperativním pražírám v Kanadě a USA.

Dnes se Yachil skládá z téměř 800 členů a ročně vyváží přes 200 tun vysoce kvalitní zelené kávy.

Výnosy z prodeje členové Yachil investují do zařízení na zpracování kávy ve svých komunitách, stavby centrálního skladu k zajištění bezpečnějšího skladování kávy těsně před vývozem a celkově do rozvoje infrastruktury. Zároveň zajišťují technické workshopy (např. postupy bio pěstování) a poskytují vzdělávání a trénink v dovednostech potřebných pro rotování členů v představenstvu družstva – organizační vedení, účetnictví, družstevní administrace, export či kvalita kontroly.

YOCHIN TAYEL KINAL A SSIT LEQUIL LUM

Třetí zapatistickou kooperativou, která produkuje a skrze solidární síť vyváží bio kávu do Evropy a Severní Ameriky, je Yochin Tayel Kinal („pracující na nové půdě / novém usvitu“). Funguje od roku 2002 v okolí Altamirano a je přímo napojena na Radu Dobré vlády v caracolu Morelia. Družstvo mělo kolem 800 členů, včetně mnoha žijících v oblasti ve správě caracolu Roberto Barrios. Ti se však v roce 2007 po získání nezbytných zkušeností rozhodli organizovat autonomně v rámci čtvrtého družstva – Ssit Lequil Lum neboli „plody Matky Země“. Na rozdíl od ostatních zapatistických družstev se rozhodli odmítnout oficiální bio a fair trade certifikace, a to z několika důvodů: klíčové byly jejich pořizovací náklady, družstevníci ale kritizovali i to, že oficiální certifikáty nijak nezohled-

ňují rozdíly mezi jednotlivými regiony, které mají nezanedbatelný vliv na proces pěstování kávy, ať už se jedná o klimatické podmínky či různé typy půdy. Místo toho ve spolupráci s Radou Dobré vlády, solidárními organizacemi i mexickými vědci vytvořili vlastní směrnice organického pěstování, které odrážejí jejich tisícileté zkušenosti s udržitelným zemědělstvím v této oblasti. V důsledku změny finančních zákonů, které mnozí vnímají jako útok na družstevní formy organizace práce, bylo v roce 2014 družstvo nuceno ukončit svou činnost.

FUNGOVÁNÍ DRUŽSTEV

Zapatistická družstva pěstitelů kávy jsou pravděpodobně nejlepším příkladem rozvoje alternativních a autonomních ekonomických struktur v Chiapasu. Samosprávné fungování napomáhá větší nezávislosti hnutí na státu a kapitalistickém trhu. Díky kolektivní organizaci a spolupráci s mezinárodními solidárními sítěmi pěstitelé dosáhli důstojného ohodnocení vlastní práce, přístupu ke sdílené infrastruktuře družstva i nezbytné technické podpory. Nejsou to však jen členové družstva, kdo z jeho činnosti profitují: část společného zisku je používána mimo jiné na rozvoj autonomního vzdělávání a zdravotnictví. Většina evropských a severoamerických distribucí pak přispívá částí svého výdělku na podobné projekty.

Všechna výše zmíněná družstva jsou integrální součástí zapatistického hnutí a jsou přímo napojena na jeho politické struktury – Rady Dobré vlády. Valné shromáždění pěstitelů je nejvyšším rozhodovacím orgánem, schází se minimálně jednou za rok a každé 2 až 3 roky volí ze svých řad nové představenstvo. To se pak často skládá z lidí bez předchozí zkušenosti s podobnou činností, kteří se tak nejprve musí například naučit pracovat s počítačem apod. Z tohoto důvodu je vždy mezi jednotlivými cykly půlroční období, kdy staré představenstvo předává dovednosti a zkušenosti tomu novému. Předchází se tak vzniku elity, která by pak vůči zbytku družstva mohla vystupovat z pozice autority, a zároveň se také díky principu rotace více lidí zapojuje do procesu administrace družstva. V případě, že nejsou družstevníci spokojeni s činností představenstva či některého z jejich členů, mohou ho kdykoliv odvolat.

Stejně jako na všech ostatních úrovních života zapatistů (komunita, vesnice, region, Dobrá vláda) funguje veškerá práce vedení družstva na dobrovolné bázi, bez individuálního finančního ohodnocení. „Cargo“, neboli poskytování vlastní nevyužitých pracovních sil komunitě, je systémem hluboce zakořeněným v domorodé tradici a základním prvkem pro zapojení jednotlivců do kolektivního úsilí o co nejširší autonomii.

REDPROZAPA

Již v létě roku 1996 během prvního velkého setkání zapatistů s mezinárodním hnutím solidarity, příznačně nazvaného „Encuentro Intergaláctico“ (neboli Intergalaktické setkání; ano, člověk si v Chiapasu opravdu často připadá jako v jiném vesmíru...), zmínili zapatisté ideu založení družstva pěstitelů kávy a zároveň padla i výzva podpůrným skupinám k vytvoření „jiného“ trhu.

Koncem 90. let začalo několik evropských iniciativ dovážet kávu ze zapatistických komunit a v roce 2001 byla založena síť distributorů zapatistických produktů známá pod názvem RedProZapa. Jejím hlavním smyslem je koordinace jednotlivých evropských distribucí a zjednodušení komunikace s kávovými družstvy a autonomní samosprávou v Chiapasu.

V současné době sdružuje solidární kolektivy z Německa, Francie, Švýcarska, Španělska, Itálie, Řecka, Turecka, Finska, Švédska a nově také Česka. Schází se pravidelně jednou za rok v různých evropských městech, poslední setkání proběhlo v říjnu 2018 v CSOA Gabrio v italském Turíně.

CAFÉ LIBERTAD

Asi nejlepším a v českém kontextu nejznámějším příkladem evropského družstva zpracovávajícího zapatistickou kávu je hamburský kolektiv Café Libertad fungující od roku 1999.

Družstvo Café Libertad samo sebe definuje jako „projekt anarchosyndikalistického hnutí“, jehož cílem je nejen podpora zapatistických a domorodých komunit skrze solidární obchod, ale i propagace myšlenky samosprávy pracujících.

V rámci družstva neexistuje žádná hierarchie a veškerá rozhodnutí jsou přijímána konsenzem na plénech, která probíhají vždy jednou za týden. Právní forma kooperativy umožňuje fungování mimo klasický koncept akumulace vlastnictví, její majetek „nikomu nepatří“⁶ a její zisky tak nejsou přerozdělovány mezi členy. Cena finálních produktů družstva není závislá na jejich běžné tržní hodnotě, ale je součtem celkových nákladů na jejich výrobu.⁷

Aby členové družstva zamezili vykořisťování sebe samých, organizace práce jde ruku v ruce s jejich politickými a sociálními požadavky. Standardní pracovní den má 6 hodin a většina členů pracuje 3 až 5 dní v týdnu podle svých individuálních možností. Veškerá práce je ohodnocena 18 € za hodinu, v případě nemoci pobírají družstevníci plnou mzdu. Účast na plénech a další politická a solidární činnost je neplacená a dobrovolná.

V současné době pracuje v Café Libertad 14 lidí a ročně zpracují a rozdistribují kolem 140 tun kávy.

BLACK SEEDS

„Snažili se nás pohřbit, ale nevěděli, že jsme semínka.“ (mexické přísloví)

Historie české distribuce zapatistické kávy sahá více než deset let zpět, kdy se začalo dovážet do Olomouce kafe z družstva Café Libertad. Vedle Olomouce bylo k dostání v klubu Futra ve slezské Orlové a sedmým rokem se dá stejná káva sehnat i v pražském infocentru Salé. Kromě těchto několika málo míst jsme mohli na zapatistickou kávu příležitostně narazit na koncertech či festivalech u různých punkových distribucí.

Již před několika lety jsme otevřeli myšlenku na založení družstva, zásadní inspirací pro nás však byla až několikaměsíční návštěva Chiapasu počátkem minulého roku. Po návratu do Evropy jsme navázali spolupráci s dalším hamburským kolektivem – Aromata Zapatista – a v červenci do Česka přivezli 10 pytlů kvalitní bio certifikované kávy z Yachil Xojobal Chu'ľchan, celkem 690 kg. První peníze z kávy pražené v družstevní pražírně Fair & Bio v Kostelci nad Labem putovaly na podporu chiapaského autonomního města Tila v jeho boji proti zkorumpované vládě a paramilitárním organizacím.

V říjnu jsme se v Turíně stali součástí evropské sítě RedProZapa a koncem roku se Black Seeds, Černá semínka, oficiálně stala družstvem.

V současnosti pracujeme na webu a rozšiřování distribuční sítě. V době psaní tohoto článku (leden 2019) v Chiapasu probíhá sklizeň, oproti minulým rokům je letošní úroda nadprůměrná. Její část, konkrétně pak něco málo přes 2 tuny, si budeme moci vychutnávat v Česku.

Kávu ze zapatistické kooperativy Yachil Xojobal Chu'ľchan praženou kolektivem Black Seeds můžete zakoupit v pražském infocentru Salé. Distribuční místa a další informace o družstvu budou postupně přibývat na webových stránkách blackseeds.cz, kde bude v nejbližší době spuštěn i e-shop.

Víte-li o místech, kde by se zapatistická káva mohla dále distribuovat či chcete-li se nás na cokoliv zeptat, ozvěte se nám prosím na blackseeds@riseup.net.

Poznámky:

¹ Naturland News International No. 21 (September 2009). „Organic Coffee Production – a contribution to the protection of the climate and environmental“. Coffee is, after oil, the second most important raw material in world trade, s. 7.

² <http://www.coffeecrew.com/component/content/article/71/39-the-crisis-brewing-in-the-coffee-world>.

³ <https://www.worldatlas.com/articles/top-coffee-producing-countries.html>.

⁴ 1. Nestlé 2. Mondelēz 3. D.E Master Blenders 4. Green Mountain 5. Tchibo. Statistika pochází z roku 2013, od té doby se Mondelēz spojilo s Douwe Egberts a vytvořilo tak novou světovou jedničku se sídlem v Nizozemsku. <https://www.cafe-libertad.de/kaffeepreise-und-papierkaffee>.

⁵ International Coffee Agreement, <http://www.talkaboutcoffee.com/coffee-crisis.html>.

⁶ <https://www.cafe-libertad.de/cafelibertad-als-genossenschaftlicher-kollektivbetrieb>.

⁷ Plus 0,4 €/kg kávy. Tyto peníze jsou používány na různé solidární projekty, většina z nich putuje zpět do zapatistických komunit. <https://www.cafe-libertad.de/preiskalkulation>.

SLAVILO SE HLUBOKO V LACANDONSKÉ DŽUNGLI

Začínáte s distribucí zapatistického kafe, které si sami pěstujete. Napadlo vás to až v Mexiku, nebo jste tam jeli s myšlenkou, že domluvíte detaily spolupráce?

Cestě do Chiapasu a založení družstva předcházela léta hospodských řečí, jak už to u anarchistických projektů bývá. Do Mexika jsme tak vyráželi s nápadem, nicméně prakticky bez kontaktů a hlavně s hodně naivní představou o tom, jakým způsobem budeme spolupracovat s tamními kooperativami domlouvat. Na místě pak přišlo vystřízlivění v podobě několika bezvýsledných setkání s Radami Dobré vlády. Nejvíce se nám toho paradoxně povedlo domluvit až díky kontaktům s Aroma Zapatista a RedProZapa, do přímého kontaktu se zapatistickým družstvem Yachil Xojobal Chu'lhcan jsme se dostali až během druhé návštěvy Chiapasu v lednu 2019.

Podílíte se kromě prodeje kafe ještě na nějaké další činnosti propagující zapatistické hnutí?

Při návštěvě Mexika jsme přes kamarády měli možnost navštívit několik dílen, které prostřednictvím grafické tvorby podporují nejen zapatisty, ale i další domorodé komunity a sociální hnutí. Mexiko má neuvěřitelně bohatou kulturu politické grafiky a setkání s ní pro nás bylo obrovskou inspirací. Příkladem může být Escuela de cultura popular Martires del 68 v Mexico City, dílny v Oaxace sdružené v síti Pasaporte Gráfico či Gráfica de Lucha v San Cristóbalu de las Casas. Z Mexika jsme se tak vrátili s obrovskou krabicí plnou originálních grafik, linorytů i sítotiskových plakátů. Z jejich části se stala putovní výstava, zbytek prodáváme a z výtěžku jsme v Praze otevřeli podobný grafický prostor – dílnu Černá ruka. V současné době máme díky organizaci Jako doma k dispozici půdňí prostor v jejich domě v Pobřežní 8, tomu však v květnu končí smlouva. Stejně jako dalším pražským kolektivům nám chybí stabilní zázemí.

Kromě zapatistického kávy tak distribuujeme i grafiku, různé řemeslné výrobky z komunit, tematickou literaturu. Další věci domlouváme.

Účastnili jste se i na fungování caracolů, měli jste možnost zjistit, jak probíhají schůze nebo obecně jak se organizuje tamní komunita?

Dostat se mezi zapatisty není bez kontaktů v podstatě možné a i s nimi může být domluva na dlouho. Navštívili jsme Rady Dobré vlády v caracolech Roberto Barrios a Morelia, konferenci ConCiencias, která proběhla na zapatistické univerzitě CIDECI v San Cristóbalu a zúčastnili jsme se oslav 24 let od zapatistického povstání v caracolu Oventic. Nejvíce jsme do organizace domorodých komunit nahlédli v patnáctitisícovém autonomním městě Tila, které leží v severní části Chiapasu. Ejido Tila nejsou zapatisté, ale jsou součástí Národního domorodého kongresu a patří mezi tzv. Adherentes de La Sexta neboli stoupence Šesté deklarace z Lacandonské džungle. Mnozí z nich se účastnili povstání v roce 1994.

Ejido desítky let bojuje o 130 hektarů půdy, které jim městská správa ukradla. Po nekonečných soudních tahanicích, které ejido vyhrálo, mu městská rada půdu stejně nevrátila, a obyvatelům Tily došla trpělivost. V prosinci 2015 během demonstrace vyhnali městskou radu, policii, známé členy paramilitárních organizací, vypálili a zbourali radnici a vyhlásili autonomii. Členové a členky ejida se organizují v jednotlivých komunitách a městských čtvrtích. Bez jakýchkoliv nepřirozených autorit se starají o plynulý chod města, ať už se jedná o odvoz odpadu, opravu rozbité silnice či zajištění bezpečnosti, to vše na dobrovolné bázi souběžně s náročnou prací na polích. Veškerá důležitá rozhodnutí jsou přijímána na shromážděních obyvatel.

Rozhovor s členy kolektivu Black Seeds, který distribuuje kávu ze zapatistických družstev, o současnou situaci v Chiapasu, jejich dojmech a tamním družstevnictvím.

Další zajímavou zkušeností byla návštěva již zmíněné univerzity, kde jsme měli to štěstí seznámit se s jejím ředitelem, kterému nikdo z místních neřekne jinak než „Doktor“. Školu může začít navštěvovat kdokoli ze zapatistických komunit, potkali jsme zde ale i studenty ze sousední Guatemaly. Jedinou povinností všech studentů a studentek je podílet se na práci na polích, které s univerzitou sousedí, přípravě jídla a úklidu, co a kdy zde bude člověk studovat, je čistě jeho rozhodnutí. Součástí CIDECI jsou kromě přednáškových sálů, knihovny atd. i všemožné dílny, od svářečské přes obuvnickou až třeba po dílnu na výrobu hudebních nástrojů. Kromě akademického vzdělávání tu je tedy kladen důraz i na rozvoj praktických dovedností, díky nimž se hnutí posouvá ke stále větší autonomii.

Zažili jste v rámci tamní samosprávy něco, co by se místním aktivistům a aktivistkám mohlo zdát nepředstavitelné, něco, co vás překvapilo nebo zaskočilo?

Prakticky pokaždé, když jsme se zapatisty přišli do styku. Tak například nás překvapilo, že po nás chtěl zamaskovaný soudruh při příjezdu do caracolu naše pasy. Následně nás zaskočilo, že musíme před setkáním s Radou Dobré vlády třikrát vyplnit stejný formulář. Po pár týdnech v Chiapasu nás naopak přestalo překvapovat, že často bez jakéhokoliv zjevného důvodu na něco několik hodin čekáme, čas tu má opravdu jiný význam než v naší kultuře. Také jsme nečekali, že v zapatistickém caracolu narazíme na katolický kostel. Připravovali zapatisté v době vaší návštěvy už nějaké akce k 25. výročí povstání EZLN, které bylo 1. ledna 2019?

Vzhledem k jejich vnímání času určitě, ale o ničem jsme neslyšeli. V době naší návštěvy probíhaly přípravy na „První mezinárodní politické, umělecké, sportovní a kulturní setkání žen, které bojují“. Mohli jste z pozice návštěvníků, kteří jen na chvíli přijedou, pozorovat pokroky v genderové rovnosti, kterou je zapatistické hnutí známé?

Je důležité zmínit, že Mexiko je známé svým všudypřítomným machismem. Domácí násilí, znásilnění, únosy i vraždy žen nejsou ničím neobvyklým. Chiapas není výjimkou. O sňatcích svých dcer v některých vesnicích stále rozhodují rodiče, kteří výměnou za dcery často požadují například krávu či kus pole.

Zapatistické hnutí v tomto ohledu udělalo obrovský krok kupředu. Neznamená to, že by v jejich komunitách neexistoval sexismus, člověk stále málokdy vidí muže v kuchyni, ženy se však aktivněji zapojují do společenského dění a gender se často diskutuje. Příkladem může být již zmíněný feministický festival, kterého se zúčastnilo kolem deseti tisíc žen. Většina jich byla ze zapatistických komunit či z těch sdružených v La Sexté, dorazily ale i stovky žen z jiných částí Mexika a celého světa.

Uvedení festivalu proběhlo na závěr konference ConCiencias, kde měl vždy předtím tradičně závěrečné slovo Tajný revoluční výbor. Chvilí předtím, než měl někdo z výboru pronést závěrečnou řeč, povstaly všechny zapatistické ženy v místnosti a beze slova výbor sedící na pódiu obestoupily a zastínily. Jejich pohyb – bylo jich několik set – připomínal caracol neboli šneka či spirálu, jeden z hlavních mayských a zapatistických symbolů. Všechny ženy měly na hlavách pasamontañas (kukly) a jedna z nich pronesla řeč vztahující se k 8. březnu a feministickému festivalu, kam měli muži zakázaný vstup, ale mohli pomoci v kuchyni či s úklidem.

Pohybovali jste se i mimo zapatistická území? Měli jste možnost zjistit, jak se k zapatistům staví „nezapatisti“?

Není to tak, že by byl Chiapas rozdělen na zapatisty a „ty ostatní“. Stejně jako všude jinde, i tady existuje široká názorová pluralita.

Obecně by se ale dalo říct, že ti chudí lidé, kteří nejsou na výplatní listině donedávna vládnoucí strany PRI, podporují požadavky zapatistů. Například v San Cristóbalu má člověk pocit, že většina lidí se zapatisty minimálně sympatizuje, soudě podle rozhovorů s lidmi napříč sociálním spektrem, všudypřítomných graffity či množství spřízněných podniků.

Na druhou stranu jen o pár kilometrů dál v turisticky velmi oblíbeném městečku San Juan Chamula je situace opačná. Valná většina obyvatel je napojena na PRI a další velké strany a dostává tak štědré dotace. Dalším nezanedbatelným zdrojem příjmů je obchod s drogami, například trh s nimi v San Cristóbalu ovládá narkomafie z Chamuly, která také vybírá výpalné od prodejců na trhu atd. (v době, kdy jsme pobývali v San Cristóbalu, zaútočila ozbrojená skupina z Chamuly na trhovce, kteří jim odmítli zaplatit výpalné, výsledkem bylo osm mrtvých). V Chamule také lidé mezi turisty šíří nepravdy o zapatistech a různě je demonizují, stejně jako každý, kdo nějakým způsobem profituje z neoliberalních projektů, které jsou žel v Mexiku opět na vzestupu.

Jsou zapatisté aktivní v jiných mexických bojích?

Zapatisté od počátku pomáhají a zviditelňují i další boje, a to nejen tím, že spoluzakládali Domorodý národní kongres (CNI), který sdružuje domorodé komunity a města napříč Mexikem a od zapatistů přebírá i sedm principů fungování.

Před posledními prezidentskými volbami zapatisté poprvé „opustili“ cestu autonomie a spolu s CNI navrhli na prezidentskou kandidaturu Mariu de Jesús Patricio Martínez, také známou jako Marichuy, domorodou ženu z oblasti Veracruz. V Mexiku do té doby musel kandidát dosáhnout 800 000 podpisů, aby mohl vůbec kandidovat, načež parlament přijal zákon, že podpisy se mohou sbírat pouze přes aplikaci v chytrém telefonu, a tím mluvčí domorodého obyvatelstva odsoudil k nemožnosti vůbec se ucházet o prezidentské křeslo.

Mluvili jste se zapatisty o současné podobě represe ze strany státu? (Je známo, že se státní aparát prostřednictvím dotací a darů místním nezapatistům snaží rozeštvávat smíšené vesnice.)

Zjednodušeně řečeno: opravená střecha v zapatistické vesnici = dům rodiny, která se nechala koupit vládou. Válka nízké intenzity je stále na pořadu dne a tohle je jedním z mnoha jejich projevů. Například vesnice sousedící s caracolem Roberto Barrios byla v době povstání prakticky celá prozapatistická, ale vlivem darů a vládních dotací na rozvoj turismu je to nyní zhruba půl na půl. Hodně lidí se do zapatistického boje zapojilo, protože věřili, že si tím materiálně přilepší. To se sice většinou povedlo, jestliže ale vláda nabídne víc, určitá část lidí na to slyší. Koho chleba jíš, toho píseň zpíváš...

Nejde se nezeptat na Subcomandanta Marcose, dnes známého jako Galeano. Setkali jste se s ním?

Ale jde to se na něj nezeptat. On sám se léta snaží nabourat vlastní kult osobnosti, i když je třeba říct, že ne příliš úspěšně; v San Cristóbalu si tričko s jeho podobiznou koupíte na každém rohu. Nijak jsme neusilovali o to s ním mluvit, viděli jsme ho na CIDECI, když kolem nás náhodou procházel Tajný revoluční výbor, a o pár dní později na pódiu během oslav výročí povstání. Jestli teda ta postava v kukle s dýmkou byl opravdu on...

Potkali jste tam i nějaké další cizince, kteří přijeli na návštěvu podobně jako vy?

San Cristóbal, kde jsme měli po celou dobu naší návštěvy základnu, je poměrně velké a multikulturální město. Hodně cizinců zde žije a ještě víc jich tudy projíždí. Velkou část z nich sem přitahuje právě zapatismus. Na jednu stranu je to pozitivní v tom, že tu fungují solidární kolektivy a organizace. Místní domorodá kultura se mísí s evropskou alternativou. Druhá stránka mince je pak fenomén známý jako „zaturismus“, který tady můžete pozorovat na každém kroku ve formě zapatistických suvenýrů prodávaných v obchodech, které nijak zapatisty nepodporují.

My jsme sebe jako turisty nechápali, jeli jsme, alespoň částečně, poznat *zapatismo* a snažili jsme se pomoci i jinými způsoby než jen nakupováním zapatistických výrobků. Ale samozřejmě jsme se dostali do kontaktu i s cestovateli, kteří neměli o zapatistech tušení.

[Jeden člen kolektivu Black Seeds nám na pár otázek odpověděl přímo z Chiapasu, kde se momentálně nachází:]

Zúčastnil ses oslav 25. výročí zapatistického povstání? Jak probíhalo?

Samotné oslavě předcházelo několikadenní setkání „sítí odporu a rebelie“ v Guadeloupe, které jsem ale kvůli vyhocené situaci na hranicích v Tijuane nestihl. Zúčastnilo se ho kolem 800 lidí, z toho několik desítek aktivistek a aktivistů z Evropy.

Oslava pětadvaceti let pak proběhla v caracolu La Realidad hluboko v Lacandonské džungli. Impozantní nástup zakuklených „insurgentů“, který však až příliš připomínal vojenskou přehlídku [video je na webu <http://enlacezapatista.ezln.org.mx/> – pozn. red.], střídala hudební vystoupení a politické proslovy. Stejně jako před rokem následovala celonoční tanečnická v režii Originales de San Andres, zapatistické dechovky. Nemilým překvapením pak byl budíček v sedm ráno po pár hodinách spánku.

Setkal ses s družstevníky z Yachil Xojobal Chu'lehan?

Se soudruhy z Yachilu jsem se nejprve potkal v jejich kanceláři poblíž Autonomní univerzity CIDECI v San Cristóbalu. Jelikož je veškerá jejich činnost navázaná na Radu Dobré vlády v Oventicu, musel jsem se nejprve s několika z nich vydat tam a vyžádat si povolení k návštěvě kávových plantáží. Ačkoliv jsem byl k rozpravě s Radou již předem autorizován po mailu, v den sjednané schůzky mi na místě bylo řečeno, že Rada v tuto chvíli nikoho zvenku nepřijímá, plantáže ale navštívit můžu. Podobné situace jsou při kontaktu se zapatisty běžné. Díval-li bych se na to čistě z pozice člověka vychovaného v Evropě, musel bych jejich postupy označit jako zbytečnou byrokracii. Když ale vezmeme v úvahu, že zapatisté nevnímají čas tak jako my, a jen hodně málo jim záleží na tom, jak dlouho co trvá, dostávají věci úplně jiný rozměr. Jen tímto způsobem je zaručen všestranný konsenzus. Až druhý den jsem se dozvěděl důvod svého nepřijetí – na nedalekou vesnici Aldama předešlé noci zaútočila paramilitární skupina a po útoku zůstal jeden mrtvý a dva zranění.

Po návratu z Oventicu následovala rozmluva s představenstvem družstva. Zsvěceně mi vysvětlovali proces pěstování kávy, měl jsem dojem, že by o každém jednotlivém kroku dokázali vyprávět hodiny. Pak jsme diskutovali o způsobech organizace, rozhodovacích procesech atd., ty jsou ve zkratce popsány v článku o kávových družstvech.

O pár dní později jsme s několika členy představenstva vyrazili na prohlídku „cafetalu“, kávové plantáže. Prohlídku jsme zahájili v autonomní vesnici Polhó u centrálního skladu, který družstevníci postavili před několika lety a který slouží k uskladňování kávy před vývozem. Pochlubili se novým nákladákem a pražírnou, která byla zakoupena s pomocí italského družstva Tatawela.

Cestou na cafetal jsme s místním pěstitelům procházeli přes plantáž farmáře napojeného na PRI, který na svou činnost čerpal státní dotace. Všechny stromky vypadaly úplně stejně a kromě nich tam nerostlo vůbec nic. Zato zapatistický cafetal byl prakticky k nerozeznání od okolní džungle. Mezi kávovníky se sází i další stromy, které plantáž částečně zastíňují. Různé keřky pak chrání půdu před sesuvy v době dešťů, jiné se každých pár měsíců prosekají a jejich listí slouží jako přírodní hnojivo. Křoví kolem cafetalu pak zachytává chemikálie z okolních pozemků. Banánovníky a další větší stromy už prý na pozemku rostly před vysazením kávovníků, byla by ale přece škoda je kácet.

Cesta zpět do vesnice nám trvala asi dvacet minut, některé plantáže Yachilu jsou ale vzdálené až tři hodiny chůze kluzkým a kopcovitým terénem. A během sklizně je potřeba všechnu kávu odnosit na zádech k jejímu dalšímu zpracování, jen málokterá rodina má k dispozici koně či osla. Ve vesnici je pak ještě v den sklizně třeba kávu zbavit slupky a nechat přes noc fermentovat se zbytky šťávy. Druhý den se káva myje a následně suší na slunci, to trvá zhruba pět až sedm dní. Veškerou kávu je pak třeba ručně zrnko po zrnku přebrat a napytlovat.

To jen tak pro ilustraci, kolik těžké práce se za naší ranní kávu skrývá. Na rozdíl od té koupené v supermarketu je to ale práce důstojná a udržitelná, stejným způsobem se v Chiapasu káva pěstuje od nepaměti.

Zmínil jsi útoky paramilitárních skupin. Jaká je teď obecně v Chiapasu atmosféra? Změnila se nějak za poslední rok od tvé minulé návštěvy?

Ve zmíněné Aldamě je situace složitá. Probíhá tam desítky let starý konflikt o půdu, kterou si nárokuje sousední vesnice Santa Martha. Ta je napojená na PRI a působí v ní rozsáhlá ozbrojená skupina,

kteřá má na svědomí nucené vysídlení několika okolních vesnic. Přes 2000 domácích uprchlíků z přilehlých komunit Xuch'en, Coco, Tabak a San Pedro Cotzilnam našlo během posledního roku útočiště právě v Aldamě. Dlužno dodat, že zmíněný mrtvý nebyl zapatista, jeden ze zraněných prý z organizace nedávno vystoupil. Hned druhý den vesnici v podstatě obsadila armáda a není dosud jasné, jestli zase po čase odejde nebo má v plánu vytvoření stálého check-pointu. Objevují se spekulace, že podobné incidenty jsou zámkou pro postupnou militarizaci oblasti, kde se v blízké době očekávají konflikty v souvislosti se zahájením megaprojektu nové vlakové trasy mezi Cancunem a Palenque, rychlovlaku Tren Maya. Oproti minulému roku je tak situace mnohem napjatější. Nelze vyloučit, že bude v blízké době EZLN donucena po téměř 25 letech znovu sáhnout po zbraních.

Komentovali nějak zapatisté novou vládu Mexika?

Zatímco evropská levice s nadějí vítá zvolení Andrése Manuela Lópeze Obradora (AMLO) mexickým prezidentem, domorodí obyvatelé Chiapasu rozhodně nejásají. Jedním z jeho stěžejních projektů je totiž zmíněný Tren Maya. Jeho realizace by měla kromě ekologické devastace za následek i masivní příval turistů do Chiapasu a celkově otevření regionu velkým investorům. EZLN během oslavy 25. výročí povstání jasně deklarovala svůj záměr výstavbě zabránit a v proslovech na adresu nového prezidenta nešetřila kritikou a výsměchem: „Ten blázen tvrdí, že bude prezidentem bohatých i chudých. Ani on sám nerozumí tomu, co říká. Člověk může sloužit zájmům vykořisťovaných, nebo zájmům vykořisťovatelů, jedněch, nebo druhých, ale musí si vybrat, sloužit oběma jednoduše nelze... A ještě má tu drzost, že chce ten nesmyslný vlak pojmenovat po našich předcích. To neakceptujeme. Ať si ho pojmenuje třeba po svý mámě!“ (Subcomandante Insurgente Moisés)

POMALU, ALE KUPŘEDU

MAREK SEČKAŘ

Přestože se boj žen za rovnoprávnost stal jedním z nejvýraznějších vnějších znaků zapatistického hnutí, nelze o něm říct, že by probíhal pouze ve veřejné a politické sféře. Možná je tomu právě naopak: nejtěžší bitvy je třeba vybojovat v soukromí domova, především v kuchyních a ložnicích. V tomto smyslu se cesta zapatistických žen ke svobodě a rovnoprávnosti stává příkladem i nám. Vždyť buďme k sobě upřímní: kdo z nás je skutečně ochoten vzepřít se zavedeným zvyklostem a důsledně bojovat třeba proti maloměstské tradici hospodyněk a jejich Mužů s vyšším posláním?

Dominují na fotografiích, hledí na nás z triček i velkolepých nástěnných maleb, píšou politické texty a hovoří z videí a podcastů. Jejich figurky z hadříků se prodávají na tržištích po celém Chiapasu. Ženy bezesporu ovládly přinejmenším vnější tvář zapatistického hnutí, a tím je odlišily od jiných revolučně osvobozeneckých hnutí po celém světě. Jaká je ale skutečnost? Lze opravdu říct, že zapatisté přistoupili k otázce ženských práv radikálně a nezaujatě a vyřešili tento problém jednou provždy? Anebo je to spíš tak – jak tvrdí někteří kritici –, že se jedná o pouhá politická hesla a že zapatisté ve skutečnosti neudělali pro emancipaci žen o mnoho víc než autoritářské levicové režimy, které měly sice ženských práv plnou hubu, ve skutečnosti s nimi ale příliš nepohnuly? Americká novinářka Hilary Kleinová strávila v zapatistických komunitách v Chiapasu celkem šest let. Cíleně se tam věnovala právě otázce postavení žen a jejich role v revolučním boji; vyslechla a zaznamenala stovky svědectví, zmapovala osudy desítek lidí, kteří se v této věci snažili něčeho dosáhnout. Její kniha *Compañeras*, z níž v následujícím textu budeme vycházet, říká – jak lze asi očekávat –, že realita je složitá a že nic není zadarmo. Že politická hesla a nástěnné malby jsou skutečně něco jiného než tvrdá fakta. Že revoluce v lidských srdcích postupuje o dost pomaleji než revoluce ve společenské a politické rovině. Říká ale také, že pokud je k dispozici jasný cíl a dost odhodlání, lze nakonec pohnout i s tím největším balvanem.

PŘED A PO

Hovoří-li ženy ze zapatistických komunit o svém postavení ve společnosti, často používají výrazy „předtím“ a „potom“. Přelomovým bodem je pro ně rok 1994 a první ozbrojené vystoupení revoluční armády EZLN. Svoji situaci v době „předtím“ popisují jako dvojí útlak. Jednak byla většinou mexickou společností utiskována a marginalizována domorodá komunita jako celek, a jednak byly utiskovány samotné ženy v rámci své komunity:

Před rokem 1994 neměly ženy žádný respekt. Dokonce i naši otcové nám říkali, že nejsme k ničemu. Neměly jsme právo nést jakoukoli veřejnou odpovědnost. Když jsme chtěly promluvit na shromážděních, muži si z nás dělali legraci. Uráželi nás a říkali, že ženy ani neví, jak se má mluvit.

V dobách před ozbrojeným vystoupením otcové rozhodovali, za koho se jejich dcery provdají, a manželé rozhodovali, kolik budou mít jejich manželky děti. Jen minimum žen mělo přístup ke školnímu vzdělání. Ženy čelily domácímu násilí a neměly k dispozici žádný nástroj, kterým by tento problém mohly řešit. Nelze však říct, že by otázka postavení žen nebyla v Chiapasu v letech před povstáním nikdy nastolena a že by organizace EZLN začínala zcela od nuly. První náznaky nového myšlení se objevily už v šedesátých letech a významnou úlohu v tomto procesu sehrála kupodivu místní katolická církev. Tato náboženská organizace zaujímá v dějinách Latinské Ameriky velmi rozporuplné postavení. Celá staletí poskytovala morální zaštitění kolonizaci a útisku původních obyvatel, miliony lidí držela v porobě a nevědomosti. Na druhou stranu se v ní od počátku objevovaly i opačné tendence. Prvním biskupem v Chiapasu byl jmenován Bartolomé de las Casas, který v knize *Stručná zpráva o pustošení zemí indijských* z roku 1552 poskytl první zásadní analýzu postupu španělských dobyvatelů a jeho katastrofálních důsledků. Toto dědictví přetrvalo v Chiapasu až do dvacátého století a nového života se mu dostalo v roce 1960, kdy se biskupem sancristóbské diecéze stal přívrženec teologie osvobození Samuel Ruiz. Ten aktivně vystupoval proti útisku indiánů, často působil jako prostředník mezi nimi a vládou a mimoto se věnoval i otázce rovnoprávného postavení žen. Pod jeho vedením vzniklo několik občanských skupin, které se tímto problémem aktivně zabývaly. Řada odchovanců těchto organizačních se později stala významnými organizátory a bojovníky v řadách EZLN. Takto na Samuela Ruize vzpomíná jedna tzeltalská žena, která se v osmdesátých letech podílela na práci katolického Centra pro ženská práva státu Chiapas:

Don Samuel nám vyprávěl o bibli. Říkal, že jsme si všichni rovni, že bychom si měli cenit svých práv a nikdo by neměl nikoho diskriminovat, protože všichni máme právo účastnit se a mluvit. Tehdy se ženy ničeho neúčastnily. Ale Don Samuel říkal: Ne, já chci, aby se ženy taky účastnily. Říkal, že muži i ženy jsou lidské bytosti, že nikdo nesmí zůstat stranou a všichni se musí zapojit – mladí, děti, muži, ženy i staří. Každý má v církvi své místo. Na to kladl veliký důraz.

Napojení církve na revoluční levicová hnutí patří ke specifickým latinskoamerické kultury, která se z evropského hlediska obtížně přijímají. Je ale třeba si uvědomit, že vedle velmi silných – možná

převládajících – konzervativních a reakčních proudů působí v církvi v Latinské Americe i proudy velmi progresivní, jako je právě teologie osvobození. Katolická církev navíc dokázala svoji doktrínu naroubovat na starší domorodé tradice a v podobě pozoruhodného náboženského synkretismu výrazně obohatit místní kulturu. Zahájit proces obrody právě v rámci katolické církve bylo proto pro původní obyvatele Chiapasu zcela přirozené.

OTVÍRÁNÍ OČÍ

Přesto je nepochybné, že příchod EZLN znamenal pro ženy obrovskou změnu nebo spíše sérii změn, jaké se ve společnosti obvykle prosazují celá desetiletí. Ženská otázka byla pro organizaci od počátku jedním z hlavních témat.

Už v době utajení v letech 1983–1994 prosazovala EZLN rovnost pohlaví a ženy měly v jejich řadách vždy své zastoupení. Významným krokem na cestě k emancipaci bylo přijetí tzv. Ženského revolučního zákona. Došlo k němu v roce 1993, tedy ještě před ozbrojeným vystoupením. Tento stručný text vymezuje základní práva žen následovně:

1. Ženy, bez ohledu na rasu, vyznání, barvu pleti nebo politickou příslušnost, mají právo účastnit se revolučního boje, jakýmkoli způsobem je k tomu vedou jejich tužby a schopnosti.

2. Ženy mají právo pracovat a přijímat za svoji práci spravedlivou mzdu.

3. Ženy mají právo rozhodovat, kolik budou mít děti.

4. Ženy mají právo účastnit se komunitního života a zastávat v něm vůdčí pozice, pokud do nich budou svobodně a demokraticky zvoleny.

5. Ženy a jejich děti mají právo na základní péči v oblasti zdraví a výživy.

6. Ženy mají právo na vzdělání.

7. Ženy mají právo vybírat si partnera; nesmějí být nuceny do manželství proti své vůli.

8. Žádná žena nesmí být bita a nesmí s ní být špatně fyzicky zacházeno, ať už rodinnými příslušníky nebo cizími lidmi. Znásilnění a pokusy o znásilnění budou přísně trestány.

9. Ženy mají právo zastávat vůdčí pozice v organizaci a vojenské hodnosti v revolučních ozbrojených silách.

10. Ženy budou mít všechna práva a povinnosti obsažené v revolučních zákonech a ustanoveních.

Přijetí Ženského revolučního zákona znamenalo malou revoluci přímo v řadách EZLN. Takto jeho projednávání později popsal Subcomandante Marcos:

V březnu 1993 diskutovali soudruzi o ustanoveních, z nichž se později měla stát „Revoluční zákon“. Susana obcházela všechny komunity, hovořila s ženami a z jejich názorů se potom skládala tzv. Ženský zákon. Když se sešel CCRI, aby o zákonech hlasoval, dostali se ke slovu zástupci všech komisí: agrární, spravedlnosti, pro válečné daně, pro práva a povinnosti lidu v ozbrojeném boji, pro ženy. Susana byla vyzvána, aby přečetla návrhy, které poskládala z názorů tisíců domorodých žen. Jak četla, shromáždění CCRI poněkud zneklidnělo. Bylo slyšet šeptání a různé poznámky v mayských jazycích i ve španělštině. Susana se ale nenechala vyrušit a četla dál: „Nechceme být nuceny k manželství s někým, koho nechceme. Chceme mít právě tolik dětí, kolik jich chceme mít a o kolik se dokážeme postarat. Chceme mít právo zastávat vedoucí pozice v komunitě. Chceme mít právo veřejně mluvit a chceme, aby naše názory byly respektovány. Chceme mít právo studovat a třeba i řídit auto.“

A takto pokračovala až do konce. Rozhostilo se tíživé ticho. Ženské zákony, které Susana přečetla, znamenaly skutečnou revoluci v indiánských komunitách. Zástupkyně žen dosud poslouchaly překlad Susaniných slov do domorodých jazyků. Muži se dívali jeden po druhém a neklidně se ošivali. Avšak ve chvíli, kdy tlumočníci skončili, začaly všechny ženy jako na povel tleskat a jásat. Netřeba říkat, že Ženské zákony byly jednohlasně přijaty.

Jeden tzeltalský muž poznamenal: „Ještě že moje manželka neumí španělsky, protože jinak...“ Hněd mu do řeči skočila jedna žena, která měla v povstaleckém vojsku hodnost majora: „Tak to je s tebou konec, protože my to všechno přeložíme do všech indiánských jazyků.“ Soudruh sklopil oči k zemi. Ženské delegátky nadšeně zpívaly, muži se drbali za ušima. Raději jsem vyhlásil přestávku...

První povstání EZLN proběhlo už v březnu 1993 a vedly je zapatistické ženy. Zvítězily v něm, aniž by prolily jedinou kapku krve.

Jedna věc jsou ovšem zákony a něco jiného zase jejich naplnění. Ze začátku sly věci nepochybně pomalu. Jak sdělila Hilary Kleinová jedna žena, která dnes zastává v organizaci velmi respektované

postavení, v prvních letech se ženy politického života navzdory všem prohlášením příliš neúčastnily:

Nejdřív pozvali do EZLN jen mého manžela. Začal chodit na schůze, ale ani mi neříkal, kam vlastně chodí. Ale protože mě zná a ví, jaká jsem, později mi sám začal vyprávět o organizaci, a mně se líbilo všechno, co jsem slyšela. Vysvětloval mi, jak nás mocní utiskují. Že rolníci tvrdě pracují, ale plody své práce dokážou prodat jen za velmi nízké ceny. Vysvětloval mi spoustu věcí o organizaci a že se musíme navzájem podporovat jako bratři a sestry. Například když se někdo zraní, máme mu nosit dříví na topení. Potom jmenovali mě a ještě jednu ženu zástupkyněmi organizace, ale nefungovalo to, možná proto, že jsme tam byly jediné. Ani nás nezvali na schůze; odpovědnost jsme nesly jen formálně.

Přestože reálných výsledků zprvu nebylo mnoho, už jen nastolení tématu mělo velký význam. Jak Kleinové sdělila aktivistka Amelia, „ze všech důvodů, které nám předkládali, byl pro mě právě tento nejdůležitější: že se s ženami už nebudeme zacházet špatně. Předtím neměly ženy žádnou svobodu, byly jsme pod nadvládou manželů. Cítily jsme, že nám EZLN otvírá oči.“

Velký význam v procesu „otvírání očí“ měla přímá zkušenost žen z revolučního boje. Nejenže se aktivně účastnily prvního ozbrojeného vystoupení v lednu 1994; naprosto klíčovou úlohu sehrály v následujících pěti letech, kdy docházelo k tvrdým střetům mezi vládním vojskem a paramilitárními jednotkami na jedné straně a obyvateli čerstvě založených autonomních komunit na straně druhé. Bez přispění žen by mnohé z těchto komunit nedokázaly přežít. Vojáci se při vpádech na osvobozené území zaměřovali především na muže, které odvlékali do vězení, mučili a ponižovali. Nakonec to dopadlo tak, že kdykoli se vojsko k osadám přiblížilo, muži všeho nechali a rychle zmizeli v kopcích. Vojáci však ničili vybavení osad, vybíjeli dobytek a dopouštěli se násilí na ženách, které jim zůstaly vydány napospas. S každým dalším útokem se ale smýšlení žen měnilo. Věděly, že v nastalé situaci nemají co ztratit, a byly čím dál víc odhodlané sebe i své vesnice bránit. A fungovalo to. Po dvou neúspěšných pokusech rozpráshit zapatistické hnutí hrubou silou se mexická vláda snažila zachovat si – především v mezinárodním měřítku – přívětivou tvář a zakazovala vojákům vstupovat do přímé ozbrojené konfrontace s obyvateli mayských vesnic. Likvidace hnutí mělo být dosaženo prostřednictvím „války nízké intenzity“, tedy zejména pronásledováním, zavíráním a mučením jednotlivců, každodenním obtěžováním obyvatel a ničením jejich hospodářství a úrody. Když se vojáci setkali s odhodláním žen bránit osady doslova zuby nehty, nedokázali efektivně reagovat. Přestože byla v letech 1996–2000 armáda přítomná v Chiapasu doslova všude (byla tam povolána více než třetina celkového stavu vládního vojska), nedosáhla ničeho podstatného a postupně se stala spíše terčem posměšků. Po roce 2000, kdy došlo na nejvyšších postech státní správy ke střídání stráží, konečně vláda od strategie „války nízké intenzity“ ustoupila a početní stav vojska v oblasti byl výrazně snížen.

DVA NEDOSTATKY

Zapatistická společnost udělala za třicet let své existence bezpochyby obrovský pokrok. Ženy působí jako velitelky v revoluční armádě, jsou aktivní v mnoha sférách veřejného života, především ve zdravotnictví a školství.

Přesto není ani dnes tato otázka zcela vyřešena. Největším problémem zůstává privátní sféra, tedy rodinný život, vztahy mezi manžely a mezi rodiči a dětmi. Jak to bývá, řada mužů, kteří ve veřejné sféře vystupují velmi aktivně a progresivně, mění názory a postoje, jakmile překročí práh svého domu. Zapatistické hnutí sice poskytuje instance, na něž se oběti násilí mohou obrátit, faktem ale zůstává, že ženy tak často nečiní a o svých problémech raději mlčí. Revoluční spravedlnost zůstává v takových případech bezmocná, navíc ne vždy dokáže vyvinout mechanismy, jejichž prostřednictvím by k problémům dokázala přistupovat citlivě a individuálně. EZLN za to čelila kritice z řad občanských organizací a mexického feministického hnutí, které vyjádřilo znepokojení nad „rozporu mezi politickými prohlášeními EZLN a její skutečnou politikou“.

EZLN na tuto kritiku nepřímou odpověděla v roce 2004 v komuniké „Dos fallas“ (Dva nedostatky), jehož autorem byl Subcomandante Marcos. Ten byl v podstatě nucen uznat, že kritika zvenčí je důvodná a že postavení žen představuje jeden ze dvou hlavních problémů, jímž hnutí v daném okamžiku čelí (druhým problémem

byla přetrvávající vůdčí úloha EZLN ve struktuře zapatistické společnosti):

Ženy se práce organizace účastní dosud málo a ve Výborech Dobré vlády a v autonomních radách nejsou zastoupeny téměř vůbec... Zatímco v Tajných revolučních výborech činí ve všech zónách jejich účast třicet tři až čtyřicet procent, v autonomních radách a ve Výborech Dobré vlády obvykle nepřesahuje ani jedno procento. Ženy zůstávají stranou při obsazování postů komisařů ejidos a budování složek milicí. Práce ve vedení je nadále především dílem mužů... A to není jediný problém. Přestože zapatistické ženy sehrály zásadní roli v hnutí odporu, jejich práva zůstávají často jen na papíře. Je pravda, že jsme dosáhli poklesu domácího násilí, příčinou toho je ale spíše omezení spotřeby alkoholu než rozkvet nové kultury v oblasti rodiny a genderu. Ženy se dosud nemohou ve velké míře účastnit aktivit, které vyžadují jejich nepřítomnost ve vesnici. Nikde to není psáno ani výslovně řečeno, to ale nic nemění na tom, že žena, která odchází z domu a opouští manžela nebo děti, čelí nesouhlasu okolí a ostatní o ní zle smýšlejí... Je to ostuda, ale nezbyvá nám než být k sobě upřímní: pokud jde o ženy, zatím nemáme mnoho dobrých zpráv. Nedaří se nám zajišťovat jim takové podmínky, v nichž by se mohly rozvíjet, nedaří se nám příliš budovat takovou kulturu, která by dostatečně uznávala všechny jejich vlohy a dovednosti. Zdá se, že to je práce na velmi dlouho; přesto doufáme, že jednou budeme schopni říct, že aspoň v této věci jsme svět dokázali změnit. I kdyby se nám nepodařilo nic jiného, stálo by to za to.

Otázka konzumace alkoholu, kterou Subcomandante Marcos ve své zprávě zmínil, hraje v procesu velmi důležitou roli. Skutečnost je dnes taková, že na zapatistickém území platí striktní suchý zákon, který je většinou také vymáhán a dodržován, často s pomocí relativně přísných trestů. Takový drsný přístup vyhlíží možná poněkud přehnaně z hlediska naší kultury, kde nebylo-li by alkoholu, nebylo by snad ani sociální interakce, je ale třeba si uvědomit, že společnost původních obyvatel Mexika představuje velmi odlišný kontext. Alkohol byl v minulosti jednou z hlavních zbraní kolonizátorů; jeho konzumaci dobytele vědomě propagovali, vedl k destrukci celých národů. Ještě dnes mexická vláda záměrně dováží alkohol na zapatistické území a snaží se jeho prostřednictvím oslabit a rozdělit místní komunity. Zapatistická koordinátorka Ernestina k tomu říká následující:

Dříve, když ještě muži pili, nebyly v rodinách žádné peníze. Muži si vždycky na alkohol nějaké peníze našli, ale potom se vůbec nestarali o to, jestli je v domě něco k jídlu. A potom trpěly ženy. Naše děti neměly co jíst a musely jsme horko těžko shánět peníze na jídlo. Pili úplně všichni muži, nejen někteří. Dalo by se říct, že to byl takový zavedený zvyk. Ženy nemohly ani vyjít z domu, protože na ulicích byli sami opilci. Někdy přišel muž domů v bojovné náladě, a když se ho žena zeptala, proč pije, hned ji uhořel. Žena pak raději z domu utekla. Muži se potom třeba cítili provinile, ale už bylo pozdě, to bití se nedalo vzít zpátky. Někdy muži bili i děti, a když děti viděly, že jde otec domů opilý, raději hned někam utekly.

Alkohol byl tedy příčinou velké většiny domácího násilí a jeho spotřeba měla za následek prohlubování chudoby, apatie a únik od reality. Byl jednou z hlavních překážek na cestě k politickému uvědomění a semknutí lidí. Proto musel být z života komunit odstraněn. Ženy měly na tomto procesu – možná obtížnějším, než bylo samo ozbrojené povstání – zásadní podíl:

Přestože se proti alkoholu už předtím kázalo v kostele a věci se trochu začínaly měnit, ke skutečné změně došlo teprve poté, co jsme vstoupily do organizace (EZLN). Ženy dobře věděly, že alkohol je špatná věc. Muži ale nejdřív zuřili, přestože i oni patřili k organizaci. Muži nějak nechápali, že alkohol je zlo. Mysleli si, že pít je správné, že je to zavedený zvyk. Pomalu jim ale začínalo docházet, že alkohol škodí.

Když byl předložen zapatistický zákon o zákazu alkoholu a diskutovalo se o něm ve všech komunitách, ženy promluvíly. Řekly jsme, že alkohol působí mnoho problémů. Mužům, kteří pili, se nelíbilo, když tak ženy mluvily. Chtěli, abychom mlčely. Ale my jsme o problémech spojených s alkoholem mluvily naprosto jasně. Proto byl také zákon nakonec schválen – protože tolik žen z tolika vesnic nechtělo, aby muži pili.

ZMĚNIT SE MUSÍ VŠICHNI

V souvislosti s postavením žen lze v zapatistické společnosti v posledních letech sledovat určitý nepokoj. Navzdory dosaženým změnám a nepochybným úspěchům je totiž zřejmé, že cesta není zdale-

ka u konce. To vede k otázce, co by se mělo dělat a co přesně je třeba změnit. Začalo se hovořit o tom, že Ženský revoluční zákon z roku 1993 je ve stávající podobě nedostatečný, nepokrývá zdaleka všechny oblasti společenského života a měl by se rozšířit. Na toto téma probíhají živé diskuse. Zaznívají názory, že nová verze zákona má zohledňovat takové oblasti, jako je vlastnictví půdy a právo na péči o děti v případě rozvodu, právo na dědění majetku, právo na odpočinek a právo na obranu nejen před fyzickým násilím, ale i před násilím verbálním. Je ale jasné, že to všechno jsou zase jen psané zákony a že hlavní změna musí proběhnout v myšlení lidí. Zapatistické hnutí i v tomto ohledu experimentuje s různými přípustnými a strategemi.

Hilary Kleinová popisuje situaci, kdy se skupina mužů a žen spravujících družstevní obchod učila vést účetnictví a pracovat s kalkulačkou. Zvláště pro starší lidi z venkovských oblastí jsou i takové úkony velmi obtížné, protože se v životě téměř nesetkali se školní výchovou. Jedna žena vyššího věku nad svou kalkulačkou trochu váhala, načež jí ji vzal z rukou jeden mladík a řekl: „Podívej, takhle se to dělá...“ Tím by to mohlo skončit, ale neskončilo. Ženy vyjádřily nad takovým jednáním nelibost a později požádaly instruktora, aby mužům vysvětlil, že jakkoli se třeba snaží pomoci, svou blahosklonností všechno jenom komplikují. Instruktore se neklidně ošíval, ale nakonec slíbil, že o tom s muži promluví. Když potom pracovali muži s ženami opět společně a jedné ženě trvala práce s kalkulačkou zase o něco déle, znovu se k ní drali někteří ochotní jedinci a hlasitě nabízelí pomoc. Ostatní je ale okřikli, a žena tak mohla práci dokončit vlastním tempem. Všechny ženy se po sobě dívaly s radostí a pocitem vítězství.

Kleinová zasazuje tuto zdánlivě nepatrnou příhodu do širšího rámce celospolečenské změny a představuje ji jako velký úspěch: „Sešlo se zde několik věcí: skupina žen, které se navzájem chápaly a stály při sobě; muž, který byl ochoten jednat jako jejich spojenec a zasáhnout v jejich prospěch; a skupina mužů, kteří se dokázali povznést a přizpůsobit své jednání nové situaci. Žádná z těchto věcí není výhradně doménou zapatistického hnutí, toho dne mi ale připadalo jasné, že zapatistické hnutí má hlavní zásluhu na tom, že se všechny tyto tři prvky objevily v danou chvíli na daném místě.“

Mnozí lidé ze zapatistických komunit dospěli k závěru, že skutečný pokrok musí být dílem všech. „Ženy se musí změnit; změnit se musí ale také muži!“ Bez spolupráce ze strany mužů nebude rovnoprávnosti nikdy dosaženo a nikdy se nepodaří vybudovat skutečně svobodnou společnost. Proto se objevily pokusy zapojit muže přímo do díla a přimět je, aby se na věci podívali ženským očima. „Při jednom setkání se jedna velitelka zeptala mužů, zda si vzpomínají, jak je někdy někdo ponižoval. Muži řekli, že ano, a jako příklady uváděli střety s pozemkovými vlastníky a policií. Velitelka je potom požádala, aby tyto vzpomínky vztáhli na situaci, které popisují ženy. Při jiném setkání účastníci říkali, že byli sexistickým představám vystavování celé generace, a proto trvá tak dlouho, než se věci změni, současně ale také zdůrazňovali pozitivní příklady genderové rovnoprávnosti, které znali z prostředí povstaleckého vojska.“

Objevují se workshopy a vzdělávací skupiny, které mají na této nelehké cestě pomoci především mužům. Že je to nezbytné, dokládá svědectví koordinátorky Esmeraldy:

Nedávno nám ženy řekly: „Chceme workshopy o genderu, ale tentokrát chceme, aby se jich účastnili muži a ženy společně.“ Například v severní zóně plánujeme workshop o maskulinitě. Pozveme tam politické vůdce, členy autonomních rad a všechny ostatní, kdo budou mít zájem. Uvidíme, jak to bude fungovat. (...) Někdy muži říkají: „Co s námi? Copak my nemáme práva?“ Když ale začnou takhle mluvit, ptáme se jich: „Jaká práva tedy muži mají? Mají vůbec nějaká práva, nebo ne? Jaké věci muže trápí? Co třeba alkohol? Odkud se vzal machismus?“ Při jednom setkání s ženami jsme hovořily o právu rozhodnout, kolik dětí bude žena mít. Přítomno bylo i několik mužů. Ženy mluvily všechny naprosto jasně: „Má mít tolik dětí, kolik sama chce, jen ona o tom může rozhodnout.“ Muži ale začali odporovat: „Žena má mít tolik dětí, kolik jí Bůh pošle. Pokud žena používá antikoncepci, podvádí tím svého manžela.“ Vyvinulo se to v pěkně divokou debatu. A je třeba říct, že ti muži, o kterých mluvím, byli všichni zapatisté! Člověk se potom ptá, jak uvažují muži, kteří zapatisté nejsou...“

I v oblasti postavení žen má pravdu zakuklený zapatistický šnek, který z mnoha nástěnných maleb po celém Chiapasu poklidně sděluje: „Lento pero avanza“ (Jdu pomalu, ale kupředu). Pravda, je to dlouhá a únavná cesta, ale každý krok se počítá. Skončíme tedy slovy zapatyisty Pacheka z regionu Santo Domingo, který dříve

působil jako člen místní Komise pro čest a spravedlnost a nyní vykonává funkci v místním Výboru Dobré vlády:

*Dřív, když mi bylo osmnáct, dvacet, pětadvacet, tak mě vůbec nena-
padlo, že ženy mají nějaká práva. Myslel jsem si, že ženy nemají právo
mluvit, že mluvit smějí pouze muži. Myslel jsem, že ženy ničemu
pořádně nerozumějí. Mé názory se ale postupně měnily, protože rád
kladu otázky. Pokud něco nevím, tak se zeptám. V organizaci jsem
viděl, že i ženy dovedou mluvit, a tak jsem se ptal, abych to pochopil.
Zkoumal jsem své vlastní zkušenosti, semínko bylo zaseto a mé názo-
ry se začaly měnit.*

*V roce 1994 jsem ještě většinou setrval ve starých názorech.
V roce 1994 jsme ale všichni slyšeli, že i ženy mají práva, a vydali jsme
se po správné cestě. Ženy začaly pracovat v autonomním zdravotnic-
tví, ve vzdělání, všude. Začalo nám docházet, že do boje se musí zapo-
jít i ženy a že s tím, jak budeme získávat další a další zkušenosti,*

*zbavíme se postupně špatných zvyklostí. Dřív rodiče dcerám ani
neodovolovali vycházet z domu, ale dnes se věci mění. Viděl jsem, že
ženy dovedou bojovat, pracovat, mluvit.*

*Obě mé dcery zastávají politické pozice. Jedna je členka autonomní
rady a druhá je koordinátorka řemeslnického družstva. Cítil jsem, že
je pro ně důležité, aby se učily, aby se vymanily z toho špatného zvyku,
že žena má pracovat jen v kuchyni, aby se zbavily svého strachu.
Říkám jim, aby tvrdě pracovaly, aby se učily, jak jen to půjde. Vybízím
je, aby kladly otázky, kdykoli něčemu nerozumí. Dávám jim svobodu.
Dřív mladé ženy mnoho svobody neměly. Chci, aby získávaly další
zkušenosti, aby se učily, jak jen to půjde, přestože nikdy nechodily do
školy.*

Zařazené citace jsou převzaty z knihy Hilary Klein: *Compañeras: Zapatis-
ta Women's Stories* (New York: Seven Stories Press, 2015).

VÝZNAMNÉ ŽENY V ŘADÁCH EZLN

*Na předchozí článek navazuje přehled několika žen, které se
nesmazatelně zapsaly do historie zapatistického povstání.*

COMANDANTA RAMONA

Narodila se v roce 1959. Pocházela z chudé tzotzilské vesnice na chiapaské náhorní planině. Před vstupem od EZLN se živila výrobou uměleckých předmětů a suvenýrů pro turisty. Nezáskala žádné formální vzdělání a neuměla španělsky. Byla však jednou z prvních žen, které do organizace vstoupily, a získala v ní velmi významné postavení. Byla spoluautorkou Ženského revolučního zákona, který byl publikován roku 1993 v rámci První deklarace z Lacandonské džungle. Aktivně se podílela na přípravě ozbrojeného povstání a 1. ledna 1994 sehrála významnou úlohu při dobytí města San Cristóbal de las Casas. V únoru 1994 se účastnila prvních jednání EZLN s vládou mexického prezidenta Ernesta Zedilla. O rok později, když mexická vláda porušila příměří a pokusila se zapatistické hnutí znovu vojensky potlačit, podařilo se jí uniknout z obklíčení. Navzdory špatnému zdraví se o několik měsíců později vydala do hlavního města, kde promluvila na celostátním shromáždění domorodých národů a vystoupila na stotisícové demonstraci na hlavním náměstí. Byla vůbec prvním zástupcem EZLN, který se takto představil širší veřejnosti. Roku 1996 jí byla diagnostikována rakovina a musela podstoupit transplantaci ledviny. Přesto byla v hnutí i nadále velmi aktivní a ještě před smrtí v roce 2006 se podílela na přípravě tzv. Jiné kampaně. Stala se jednou z hlavních ikon celého zapatistického hnutí, což jí nebylo zcela po chuti, ale nedokázala s tím nic dělat.

COMANDANTA ESTHER

O jejím původu a soukromém životě není mnoho známo, ví se jen, že pochází z tzeltalského etnika a že jí je dnes zhruba padesát let. Číst a psát a mluvit španělsky se naučila teprve po vstupu do EZLN. Nejvíce se proslavila v roce 2001 svým vystoupením na půdě mexického Kongresu, kde hovořila o postavení žen a domorodé komunity jako celku a velmi trefně analyzovala příčiny útlaku.

SUBCOMANDANTE ELISA

Vlastním jménem María Gloria Benavides Guevara. Patří k těm představitelům EZLN, kteří nejsou mayského původu. Narodila se v severomexickém městě Monterrey a do EZLN vstoupila ještě v dívčím věku. Za svoji politickou práci byla opakovaně zatčena a vězněna. V devadesátých letech se přestěhovala do Mexico City, kde přednáší na univerzitě a vystupuje jako zástupkyně EZLN. Jejím manželem je levicový novinář Javier Elorriaga Berdeque, rovněž spolupracovník EZLN.

MAYOR ANA MARÍA

Pochází z tzotzilského etnika a do EZLN vstoupila ve čtrnácti letech. V řadách organizace získala brzy vysoké postavení a do širšího povědomí se dostala především tím, že při povstání 1. ledna 1994 velela útoku, při němž se podařilo dobýt město San Cristóbal de las Casas. Podobně jako Comandanta Ramona se stala jednou z ikon zapatistického hnutí.

CHIAPAS V ČESKÉ KOTLINĚ

KAREL LUKEŠ

PRVNÍ INFORMACE

Už si nevybavuji, jestli se v lednu 1994 objevily v tisku nějaké informace o povstání domorodých obyvatel na jihu Mexika, ale zřejmě nějaká krátká zpráva proběhla. Co ale vím přesně – kde jsem se o povstání dozvěděl já. Bylo to v prvním dvojčísle uvedeného roku anarchistického časopisu *A-kontra*, kde se jeho redaktor Jakub Polák na pozadí tohoto povstání zamýšlel nad situací v Mexiku, smyslem nadnárodních institucí, jako jsou OECD, G7, MMF či Světová banka, a snahy českých apologetů neoliberalismu v čele s Václavem Klausem vlisat se do přízně bohatých států. „Jestliže cíl zařadit se mezi privilegované, žijící bez ohledů na úkor druhých, je sám o sobě pochybný, nemorální, ba přímo zločinný, jaké můžou být prostředky k jeho dosažení?“ ptá se Polák. A aniž by byla v textu zmínka o charakteru povstání, či povstalci pojmenování coby zapatisté, předjímá v úplném závěru: „Mexičtí povstalci mají právo na svou vzpouru. Nepotřebují naše shovívavé „jisté pochopení“. Zaslouží si naši plnou solidaritu. Bojují proti obludným mocenským institucím, za právo lidí rozhodovat si o svém životě sami. Bojují za věc, která je i naší věcí.“

V jarním dvojčísle *A-kontra* (5–6/1994) jsme se konečně dozvěděli o povstání trochu víc díky překladu „Komuniké vrchního velení EZLN“, v němž jsou vyvráceny některé pomluvy a dezinformace šířené mexickou vládou a korporátními médii a je zde představena vojenská bilance prvních pěti dní povstání. V dubnovém čísle anarchistické *Autonomie* (17.) pak byl stručně představen i kontext povstání – situace v Chiapasu, odkaz na revoluci z let 1910–1917, politické poměry v Mexiku, Mezinárodní dohoda o zóně volného obchodu (NAFTA) a její předpokládané dopady.

Další informace k nám pomalu, ale jistě prosakují i následující rok, a to úměrně tomu, jak se zapatismus stává populárním v rámci celosvětového antiautoritářského hnutí. V *A-kontra* č. 1–2/1995 byl otištěn překlad rozhovoru se Subcomandantem Marcosem, který vyšel v časopise *Shadow* (č. 32/1994). Otázky se týkají především možnosti pomoci zvenku, situace rolníků a ideového směřování povstání. Z odpovědí pro nás vyplynulo to nejpodstatnější – zapatistům je cizí socialismus autoritářského typu. Navíc nás povzbudila Marcosova reakce na dotaz, zda jsou ovlivněni anarchismem: „Zásadně, hodně idejí Florese Magona, Francisca Villi, Emiliana Zapaty je živých a aktuálních. Jejich ideály komunitního života jsou velkou inspirací pro naše hnutí.“

První číslo anarchistického časopisu *Svobodná mysl* (č. 1/1995) s nepřilíživě zřetelnou fotkou Marcose na obálce přineslo na pokračování článek „Vzpouora proti státu“, přeložený z *Love&Rage*, který dokresluje kontext povstání. Vedle něj pak zveřejnilo do tří čísel rozložený rozhovor s Marcosem, který s ním vedli členové Anarchist Black Cross. A právě tento rozhovor byl prvním textem, jenž nám osvětlil ideje a způsob práce zapatistů. Marcos v něm mluví o potřebě učit se indiánskému pohledu na svět i o minulosti EZLN, kdy došlo ke splynutí s místními komunitami: „Oni potřebovali vojenskou instruktáž a my jsme potřebovali podporu sociální základny. A tak jsme se jí snažili přesvědčit o nezbytnosti širšího politického projektu. Ten se neobjevil, dokud části komunity nevstoupily do našich ozbrojených sil.“ Hovoří o způsobu společného rozhodování o věcech, které se týkají celé komunity, vysvětluje operování s pojmem národ, odmítá levičácké partaje vnucující svůj vlastní program a vedení. Tématu se věnuje i většina dalších čísel *Svobodné mysli* (na popud její redakce vznikla v roce 1995 Česká

Zapatistické povstání v Mexiku si získalo velmi rychle širokou mezinárodní podporu. Ani v České republice nezůstalo bez povšimnutí, a to zejména ze strany anarchistického hnutí. Zapatisté se v druhé polovině 90. let stali jedním ze zdrojů inspirace, která se zhmotnila v mezinárodním alterglobalizačním hnutí.

anarchistická federace – ČAF, od 1997 ČSAF, dnes AF) například překladem Chomského článku „Zapatistické povstání a NAFTA“ (2/1996) či „První deklarace z La Realidad proti neoliberalismu za lidskost“ (3/1996).

SOLIDARITA SE ZAPATISTICKÝM POVSTÁNÍM

Prvním veřejným vystoupením na podporu zapatistů, alespoň co si pamatuji, byla 29. června 1996 malá demonstrace ČAF před mexickým velvyslanectvím v Praze. Účastnilo se jí asi 30 lidí a byla svolána na podporu uvězněných členů EZLN obviněných z podpory terorismu na základě jejich předchozí účasti na vyjednávání s mexickou vládou.

Zapatisté se stali jedním z ústředních témat antiautoritářských hnutí. To vedlo mimo jiné k tomu, že se nad tímto tématem začala také setkávat a mluvit nejen o možnostech podpory povstání v Chiapasu, ale zejména o možnostech globálního odporu proti neoliberalismu. Informace o těchto setkáních jsme sdíleli v našich tiskovinách i my. A musím říci, že to bylo asi poprvé, kdy jsem se setkal s pojmem neoliberalismus, nebo ho alespoň začal reflektovat. I když v našich končinách jsme začali operovat spíše s označením ekonomická globalizace, který měl zdůraznit všeobjímající podobu neoliberální ideologie a praxe. Koncem května 1996 se v Chiapasu konal „Americký kongres proti neoliberalismu“ a téměř současně v Berlíně „Evropský kongres proti neoliberalismu“. Toho se účastnili také delegáti ČAF. Na přelomu července a srpna 1996 pak zorganizovala EZLN přímo v Lacandonském pralesě světové fórum „Za lidskost a proti liberalismu“, kterého se zúčastnilo podle *Svobodné mysli* (4/1996) více než 4000 lidí z 42 zemí, podle zpravodaje *Autonom* (7/1996) „zhruba 2200 delegátů z 41 zemí“. Informace o kongresu se dostaly i do médií, a to zejména díky účasti vdovy po francouzském prezidentu Mitterandovi.

Začátkem února 1997 navštívili za finančního přispění skupin z Německa a Švýcarska dva členové ČAF setkání prozapatistických skupin v Barceloně. Hodnotila se zde *consulta* (dotazník) zapatistů, kteří se skrze ni chtěli dozvědět více o postoji různých skupin po celém světě k jejich povstání, ale zejména příprava nadcházejícího barcelonského kongresu. Jedním ze závěrů dvoudenního přípravného setkání bylo, že další se bude konat v Praze. ČAF se po dřívějším návrhu německých a švýcarských přátel rozhodla tuto akci organizačně zastřešit pod hlavičkou Iniciativy solidarity se zapatistickým povstáním, na které by se podílely i subjekty, jež se přímo za anarchistické neoznačují.

Pražské setkání se konalo koncem března 1997 v tehdejší sociálně-kulturním centru Black Hand za účasti asi 130–150 lidí z Německa, Rakouska, Španělska, Švýcarska, Francie, Itálie, Řecka, Velké Británie, Irsko, Belgie, Mexika, Slovenska a Čech. Ústředním bodem jednání byla příprava Barcelonského kongresu. Pro české anarchisty byly zklamáním zejména dvě věci. Jednak plánovaný rozpočet barcelonského kongresu v kontrastu s tím, jaké solidární projekty by se daly za ty peníze realizovat přímo v Chiapasu, a pak přítomnost delegátů reprezentujících proudy reformní či autoritářské levice. I přes tuto kritiku nakonec na přelomu července a srpna 1997 nechyběli čtyři anarchisté z Čech na barcelonském II. mezinárodním fóru za lidskost a proti neoliberalismu. Reportáž od člena ČAF přinesla *Mysch&Masch Gazeta* č. 12,5. Mimo jiné v ní rozpačitě poznamenává: „Tady jsme poprvé zjistili, že v západní Evropě existuje fenomén zvaný kongresový turismus.“

INICIATIVA NA PODPORU EZLN

ČSAF dále pokračovala v podpoře a informování o zapatistech. Moravská skupina ČSAF v roce 1997 kupříkladu vydala propagační samolepky a kazetu revolučních písní *Viva Zapata!*, které na podporu zapatistického povstání vyprodukovala barcelonská skupina solidarity s EZLN. Federace přinášela informace ve svých tiskovinách, na letáčích a na webových stránkách a činí tak dodnes.

Dvě členky pražské skupiny ČSAF pak stály u zrodu Iniciativy na podporu EZLN, která se po dřívějších diskusích zformovala koncem roku 1997 a oficiálně vznikla u příležitosti 4. výročí zahájení povstání, tedy 1. ledna 1998.

Do Iniciativy byli od začátku zapojeni i aktivisté ekologických uskupení Miroslav Patrik (Děti Země), Martin Ander (Nesehnutí) a Jitka Kozáková z prostředí pražského autonomního hnutí. Za cíl si Iniciativa vytkla „informovat českou veřejnost o situaci v mexickém Chiapasu a také organizovat solidární kampaně“. Svě prohlášení formulovala ale velmi opatrně s ohledem na převládající primitivní antikomunismus: „Nikdo ze stoupců iniciativy nepatří ke KSČM, někteří z nás se podíleli na předlistopadových petičních akcích a demonstracích proti stalinistickému režimu. I přes to chápeme složitost bolestné latinskoamerické reality. Fakt, že jedním z více ideových zdrojů zapatovského hnutí byl i marxismus, nás proto neodrazuje od kritické podpory EZLN.“ K Iniciativě se záhy přímo či nepřímo přidali další lidé, včetně několika členů a členek anarchistické federace.

Jedním z aktivistů se stal také Pavel Pečinka, kterému toho roku vydalo nakladatelství Doplněk knihu *Ož Guevary k zapatistům – přehled, složení a činnost gerilových hnutí Latinské Ameriky*. V jedné z pozdějších recenzí od redaktorů A-kontra nebyla zhodnocena příliš lichořivě: „Její autor z lásky k předmětu sestavil jakousi kroniku latinskoamerických guerillových skupin, ovšem vzhledem k tomu, že neumí španělsky, vycházel zcela ze sekundárních zdrojů, a tak je text nezřídka kompilací denního tisku s *Otázkami míru a socialismu*, eventuelně *100 + 1 zahraničních zajímavostí*. Jeho dlouholetá novinářská praxe jej vedla k používání často až bulvárních mezititulků a důrazu na někdy až bizarní podrobnosti namísto pochopení celku.“

Ve svém počátku byla Iniciativa velmi aktivní. Hned v den svého ustavení zaslala dopis mexickému prezidentovi, v němž podpořila požadavky „domorodých obyvatel na jejich důstojný a svobodný život“. Den nato se konala narychlo svolaná demonstrace před mexickým velvyslanectvím coby reakce na masakr v chiapaské vesnici Acteal. Sešlo se zde asi 30 lidí, převážně v kuklách a s loučemi v ruce. Další akce s podobnou účastí se konala na téměř místě o deset dní později v rámci mezinárodního akčního dne na podporu domorodého obyvatelstva v Chiapasu. Dne 14. února proběhla v Praze u příležitosti zahájení výstavy *Vzbouřený Chiapas* demonstrace, při níž 80 lidí prošlo s transparentem „Zapata vive, la lucha sigue. Zapata žije, boj pokračuje“ centrem města. Na Staroměstském náměstí byla sehrána scénka přibližující okolnosti vzniku povstání. Akce měla poměrně pozitivní ohlas v médiích.

Vedle uspořádání putovní výstavy fotografií Jitky Kozákové a Petry Binkové, která nesla název *Vzbouřený Chiapas*, vydala Iniciativa v nákladu 500 kusů stejnojmennou dvanáctistránkovou brožuru. Na „Den podpory EZLN“, vyhlášený na 21. března 1999, zorganizovala Iniciativa v pražské kavárně Utopia besedu o situaci v Chiapasu.

I když se původně deklarovalo, že činnost Iniciativy skončí „až v případě vyřešení konfliktu v Chiapasu tak, aby to odpovídalo představám původního obyvatelstva“, konec byl mnohem rychlejší. Příčinou bylo zejména to, že pro nikoho ze zainteresovaných nebyla Iniciativa prioritní aktivitou. Navíc se většina z nich v následujícím období soustředila na organizování v rámci Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG), která připravovala protesty proti summitu MMF a Světové banky v Praze v roce 2000.

10. VÝROČÍ POVSTÁNÍ

Začátkem roku 2004 jsme si připomněli 10. výročí povstání. Československá anarchistická federace zorganizovala sérii akcí solidarity se zapatisty, která byla zahájena 17. ledna piketem před mexickým velvyslanectvím. Příprava na poslední chvíli měla za následek velmi slabou účast pouhých patnácti lidí. Asi o pět lidí více navštívilo následný program v infocafé Krtkova složený

z promítání filmu *Storm the Mountains*, přednášky Alice Dvorské a závěrečné (dlouhé a zajímavé) diskuse.

Další připomínkou bylo č. 1/2004 A-kontra, které mělo zapatismus jako hlavní téma. Mimo jiné zde vyšel text Ch. Daye „Duální moc v džungli Lacandon“, povídka od Marcose „Durito II aneb Neoliberalismus z perspektivy Lakandonského pralesa“, materiál o historii anarchismu v předrevolučním Mexiku či text J. Hollowaye „Dvanáct tezí o anti-moci“. Jako příloha čísla vyšla v nákladu 4000 kusů a ve spolupráci s romským časopisem *Amaro Genđalos* brožura *10 let revoluce – Zapatisté v Mexiku*, jejímiž autory byli členové ČSAF Ondřej Slačálek a Alice Dvorská. Publikace detailně seznamuje se zapatistickým hnutím a jeho kontextem, s důsledky dohody NAFTA, s postavením žen a životem na zapatistických územích. Obsahuje i stručné dějiny Mexika, chronologii povstání a vysvětlení některých klíčových pojmů. Součástí je i recenze na knihu etnologa a tehdejšího člena ekologické organizace Děti Země Přemysla Máchy *Plamínek v horách, požár v nížíně*, která vyšla v listopadu 2003 v nakladatelství Doplněk. I když se k ní recenzenti vyjadřují kriticky (Mácha pak na kritiku v A-kontra č. 2/2004 odpovídá), hned na úvod kvitují: „Jeho kniha je zasvěceným shrnutím událostí od člověka, který nejenže detailně prostudoval souvislosti, ale také v Chiapasu osobně několikrát byl.“ (Text brožury *10 let revoluce – Zapatisté v Mexiku* je v současnosti k dispozici na webu *Britských listů* – <https://legacy.blisty.cz/art/16316.html>.)

V dalším čísle A-kontra (č. 2/2004) pak vyšel Marcosův text „Sedm myšlenek o světě“, doplněný reakcemi Egona Bondyho a Ondřeje Slačálka, a materiál o anarchismu v mexické revoluci.

U příležitosti 10. výročí vyšla na Zlínsku samizdatová brožurka *Vize státu, ve kterém byl politik nahrazen manažerem*, kde byl použit překlad Marcosova textu, který byl zveřejněn v prosinci 2003 na *Britských listech*. Anarchofeministická *Přímá cesta* přinesla text o indiánské autonomní výchově v Chiapasu. Federace sociálních anarchistů (FSA) zapatistům při této příležitosti věnovala tři články v časopise *Akce!*, kde EZLN odsuzuje za vliv bolševiků, cestu parlamentního vyjednávání, patriotické vyjadřování a kult osobnosti. To ale zcela zapadalo do „kádrující politiky“ této skupiny.

TRVALÁ PODPORA

I v následujících letech A-kontra pravidelně informovala o dění v Mexiku a o zapatistech: o aktuálním vývoji v EZLN (č. 3/2005), nekrolog komandantky Ramony (č. 1/2006), o Jiné kampani (č. 3/2006), překlad „Šesté deklarace z Lacandonského pralesa“ (č. 1/2007), o Marcosově knize erotických příběhů a o emancipaci žen v zapatistických komunách (č. 1/2008).

V létě 2007 vyrazilo hned několik anarchistů a anarchistek na další mezinárodní setkání (*encuentru*) v Lacandonské džungli, kterého se účastnilo přes 2300 lidí ze 43 zemí. Reportáž otištěná v A-kontra (č. 1/2008) reflektuje nekritické zaslepení některých západních účastníků i limity zapatistické reality. „Na *encuentru* spolu soužil svět západních revolučních turistů a svět místních mayských rolníků. Oba světy (stejně jako jejich svorník, Subcomandante Marcos) často používaly stejná slova, měly pro ně ale jiný význam.“ Přestože v Chiapasu nespátřili realizovanou utopii, viděli „sociální hnutí, které se snaží vytvořit si takový svět pro život, jaký bude odpovídat jeho představám. Že zdaleka ne ve všem má úspěchy a že se mu jeho ideály ne vždy daří naplňovat, je jedna věc. I tak se ale jedná o ohromující ukázkou života mimo stát a proti státu, toho, jak se z bezzemeckého hnutí a partyzánského povstání stala živoucí a sebevědomá komunita.“

Někteří zájemci využili možnost dobrovolnického programu Centra lidských práv Fray Bartolome de las Casas (FRAYBA) a vycestovali do Chiapasu, kde působili jako „porozovatelé“. V praxi to znamená jen jedno, pokud doprovází skupinu domorodých obyvatel bílý gringo, ozbrojené složky si kvůli možným diplomatickým konfliktům rozmyslí násilný zásah proti skupině.

Začátkem května 2008 se podařilo zorganizovat přednáškové turné Ernesta Ledesma z mexického Centra politických analýz a sociálních a ekonomických výzkumů. Zhruba dvě stovky posluchačů v Praze, Zlíně, Bratislavě a Brně tak měly možnost dozvědět se, jak probíhá „válka s vyloučením veřejnosti“ proti vzbouřeným Mayům a jak na ni zapatisté reagují. V rámci festivalu MayDay 2009 proběhla přednáška Boba Kuříka „Zapatisté“. O dva roky později na stejném festivalu promluvil John Holloway, jeden z nejuznávanějších teoretiků zapatistického hnutí. Konalo se několik promítání dokumentárního filmu *Zapatista*, který v roce 1999 natočil Rick

Rowley. Jedno spojené s přednáškou „Od Chiapasu k Rojavě“ se konalo koncem roku 2014 v rámci šestého ročníku brněnského festivalu NAIFF (Native and Indigenous Film Fest).

V čem se ale pokračuje kontinuálně, je informování o dění v Chiapasu a publikování textů, které vycházejí z Lacandonského pralesa. V posledních letech je takovým médiem zejména webová stránka Anarchistické federace. Povídky o zapatistech a jeden z Marcosových textů se dostaly také na stránky dětského časopisu *Klíčení* a zapatistům se v roce 2013 věnovalo lednové číslo nástěnných novin *A3*. Za zmínku bezesporu stojí i dvě knihy z produkce Nakladatelství AF. Koncem roku 2012 vyšla detektivka *Nepohodlní mrtví (Co schází, to schází)*, jejímiž autory jsou Subcomandante Marcos a P. I. Taibo II. a která je doplněna obsáhlým doslovem o zapatistickém hnutí. V květnu 2017 vyšly česky Marcosovy *Příběhy Starého Antonia*.

Od roku 2011 se u nás velmi populárním způsobem podpory povstaleckých indiánů stal dovoz kávy, která pochází právě od družstev z autonomních území. Zapatistickou kávu si můžete dát v několika kavárnách a barech. Její distribuci se věnuje hned několik skupin, například infoshop Salé či Anarchistická federace. Společnost F. H. Prager zařadila do svého sortimentu nápojů ledovou kávu Café Zapatista. V roce 2018 byla představena značka „česko-zapatistické“ kávy Zapata kafe.

ZA HRANICE INDIVIDUÁLNÍ SPRAVEDLNOSTI

PETER GELDERLOOS

Pojem spravedlnosti je možná nejnebezpečnějším produktem autoritářské psychologie. Právě ve vězeních a v procesech nucené nápravy a rehabilitace se stát dopouští největších násilností. Policisté, soudci a vězeňští bachaři představují hlavní vykonavatele nátlaku a násilí. Uniformovaní gauneré terorizují ve jménu spravedlnosti celé komunity, a komu se to nelíbí, musí hledat ochranu u vlády, která je přitom sama zdrojem útlaku. Mnoho lidí se s ospravedlňováním státní justice ztotožňuje tak dalece, že je děsí už jen pouhá představa, že by mohli přijít o ochranu a prostřednictví, které jim stát údajně poskytuje.

Pokud se spravedlnost stane soukromou doménou odborníků, útlak na sebe nenechá dlouho čekat. V bezstátních společnostech, kde se začínou vyvíjet nátlakové hierarchie vedoucí nakonec ke vzniku vlády, to bývá obvykle tak, že skupina respektovaných starších mužů natrvalo obsadí pozice prostředníků ve sporech a vykonavatelů spravedlnosti. Privilegium se v takovém kontextu může stát pevně danou věcí a ti, kteří z něj mají prospěch, následně utvářejí společnost takovým způsobem, aby svá privilegia upevnili a rozšířili. Jinak by osobní bohatství a moc spočívaly jen na charakterných základech, které by mohl kdokoli zpochybnit.

Státní spravedlnost začíná odmítnutím zabývat se lidskými potřebami. Lidské potřeby jsou svou povahou dynamické a plně je mohou pochopit jen ti, kdo je sami zakoušejí. Státní spravedlnost oproti tomu spočívá v prosazování univerzálních předpisů kodifikovaných v zákoně. Od odborníků, kteří zákony interpretují, se očekává, že se budou zaměřovat spíše na původní záměry zákonodárců než na konkrétní situaci. Pokud například nutně potřebujete

MIMO AKTIVISTICKOU SFÉRU

O zapatistickém hnutí mimo aktivistické kruhy ví asi málokdo. Média o něm informují jen velmi sporadicky. V 90. letech jen tehdy, když došlo k nějakému masakru indiánů podporujících EZLN. Později u příležitosti výročí zahájení povstání, nebo na základě nějakého bulvárnějšího důvodu, jako bylo vystoupení zapatistů z džungle u příležitosti konce mayského kalendáře či při oznámení, že Subcomandante Marcos skončil. Titulky hlásaly, že „revolucionář Marcos odchází do důchodu“, zatímco Marcos jen přijal nové jméno Galeano, aby tak vzdal poctu zavražděnému zapatistovi. Občas se zapatisté také mihli v nějaké cestopisné reportáži z jihu Mexika.

Na téma zapatistů můžeme sem tam narazit také v akademické sféře, když si je někdo vybere jako předmět své bakalářské, diplomové či disertační práce.

Mezi stoupenci svobodné společnosti, organizace zdola, samosprávy či práv domorodých obyvatel bude bezesporu téma zapatistů nadále rezonovat. A je téměř jisté, že ve zdejších anarchistickém hnutí bude stále potřeba kriticky zkoumat a podporovat hnutí, která se snaží o praktikování autonomie a spolupráce mimo stát a proti němu.

Knihy anarchistického aktivisty, teoretika a spisovatele Petera Gelderloose Anarchie funguje, z níž přinášíme následující úryvek, představuje vzhled do praktických aspektů autonomní horizontálně organizované společnosti, jejíž vize je základem anarchistické politické koncepce. Autor pojal své dílo jako soubor odpovědí na otázky, které lidé v této souvislosti obvykle kladou v domněnku, že anarchistický společenský model je sice krásný a vznešený sen, který ale v praxi nikdy nemůže dojít naplnění. Zabývá se jednotlivými oblastmi společenského uspořádání, jako je rozhodování a výkon moci, ekonomika nebo životní prostředí, trpělivě vyvrací všechny námítky a uvádí historické i současné příklady společností, které svůj každodenní provoz úspěšně založily na principu vzájemné pomoci, autonomie a horizontality. Jeho dílo tak funguje jednak jako všeobecný úvod do anarchistické politické teorie a jednak jako praktický návod k budování skutečně svobodné a rovnoprávné společnosti. Z knihy, která vyjde ještě letos v Nakladatelství AF, vybíráme na ukázkou část kapitoly věnované výkonu spravedlnosti a boji se zločinem.

chléb, ale krádež je považována za zločin, budete za krádež chleba potrestáni, i kdybyste si ho vzali od někoho, kdo ho nepotřebuje. Kdybyste však žili ve společnosti zaměřující se spíše na lidské potřeby a tužby než na prosazování pevně daných zákonů, měli byste příležitost komunitu přesvědčit, že jste chléb potřebovali víc než osoba, které jste ho vzali. Tímto způsobem zůstává konatel spolu se všemi, kdo byli jeho činem dotčeni, středobodem celého procesu; mohou vysvětlovat své jednání a diskutovat o normách, které v komunitě platí.

Státní spravedlnost oproti tomu zakládá všechno na výroku soudu a staví mocného soudce nad žalující i obžalovanou stranu, které mohou jen bezmocně čekat na výsledek. Justice je vlastně vynucování morálky, která je v konečném důsledku ospravedlňována jako božský příkaz. Pokud se společnost vzdá náboženského zdůvodňování, začne morálku vysvětlovat jako univerzální, přirozenou nebo vědeckou záležitost, což jsou oblasti běžným lidem ještě méně přístupné. Nakonec to dopadne tak, že morální pravidla formulují a prezentují takřka výhradně média spolu s vládou.

Pojetí justice a společenských vztahů, které z toho vyplývá, je samou svojí podstatou autoritářské. V praxi justiční systémy vždy poskytují nespravedlivé výhody mocným a páchají strašlivé křivdy na bezmocných. Současně nás z etického hlediska korumpují a vedou k zakrňování naší iniciativy a smyslu pro odpovědnost. Podobně jako drogy v nás vytvářejí závislost a poskytují náhražku za plnění přirozených lidských potřeb, v tomto případě potřeby řešení konfliktů. Lidé pak spíše usilují o reformu justičního systému – bez ohledu na to, jak nerealistické jejich očekávání je –, než

aby vzali věci do vlastních rukou. Má-li se oběť zotavit z násilí, které na ní bylo napácháno, musí především získat kontrolu nad svým životem, zatímco útočník musí obnovit zdravé vztahy se svými bližními a komunita jako celek musí přezkoumat své normy a dynamiku výkonu moci. Justiční systém tomuto všemu brání. Všechnu kontrolu si nárokuje pro sebe, způsobuje odcizení v celých komunitách, znemožňuje zkoumání příčin problémů, a především zachovává status quo.

Policie a soudci možná poskytují určitou omezenou ochranu – zvláště lidem, kteří jsou privilegováni rasismem, sexismem nebo kapitalismem –, problém je ale v tom, že největší nebezpečí, jemuž většina lidí čelí, představuje samotný systém. Tisíce dělníků například rok co rok umírají kvůli nedbalosti zaměstnavatelů a nebezpečným pracovním podmínkám, zaměstnavatelé ale nejsou nikdy potrestáni jako vrazi a téměř nikdy nečelí ani obvinění ze zločinu. Většina postižených rodin může očekávat nanejvýš peněžní kompenzaci, kterou jí přičkne občanský soud. Kdo rozhoduje o tom, že šéf, který má zisk ze smrti svých dělníků, čelí maximálně soudní žalobě, zatímco žena, která zastřelí svého násilnického manžela, jde do vězení, a černošský teenager, který v sebeobraně zabije policistu, dostane trest smrti? Jistě o tom nerozhodují dělníci, ženy ani lidé tmavé pleti.

Totalitní systém musí ke každé lidské potřebě přistupovat tak, že ji buď uspokojí, potlačí, nebo za ni poskytne nějakou náhražku. Pokud vezmeme výše uvedený příklad, justiční systém označí smrt dělníka jako problém, který vyřeší směrnicí a byrokracií. Média mu asistují tím, že nafukují případy sériových vražd a „chladnokrevných zabijáků“, což jsou téměř vždy chudí a často také barevní lidé, a ovlivňují tak u lidí vnímání nebezpečí, kterému čelí. Mnoho lidí se následně bojí jiných chudých lidí víc než svých vlastních šéfů a ochotně podporuje policii a soudy, když je pronásledují.

Jistě, někdy se stane, že policie a soudy na smrt dělníků nebo žen zareagují – třebaže často jen proto, aby uklidnily pobouřenou veřejnost a odradily lidi od hledání vlastních řešení. I v takových případech jsou ale reakce často jen polovičaté nebo kontraproduktivní.

Souběžně s tím slouží justiční systém jako účinný nástroj pro tvarování společnosti a vykonávání kontroly nad nižšími vrstvami. Například většina drog je ve srovnání s prací nebo znásilněním relativně neškodná; pokud jde o ty, které skutečně škodí, bylo jasné prokázáno, že lékařská péče představuje mnohem efektivnější řešení, než je trest vězení. Justiční systém však vyhlásil válku drogám právě proto, aby mohl měnit priority lidí: ospravedlňuje jí útoky policie na chudé čtvrti, masové zavírání milionů chudých a barevných a posilování pravomocí policie a soudců.

Co policie s touto mocí dělá? Zatýká a zastrašuje nejslabší členy společnosti. Oběťmi zatýkání a odsuzování jsou ve velké většině chudí a barevní lidé, nemluví ani o každodenním obtěžování, nebo dokonce vraždách, kterých se policie dopouští. Snahy o reformu policie jen zřídka vedou k něčemu jinému než k navýšení jejího rozpočtu nebo zefektivnění metod zavírání lidí do vězení. A co se stane s těmi miliony lidí ve vězeních? Žijí v izolaci a umírají: buď pomalu, v důsledku mizerné stravy a zoufalých podmínek, anebo rychle, rukou bachařů, kteří sami nejsou téměř nikdy odsouzeni. Bachaři podporují činnost gangů a rasové násilí, které jim pomáhají zachovat si kontrolu; často dovnitř sami pašují návykové látky, které jim plní peněženky a udržují vězeňskou populaci v klidu. Na samotkách žijí desítky tisíc vězňů, někteří celá desetiletí.

Nespočetné studie prokázaly, že přistupovat k drogové závislosti a dalším psychickým problémům jako ke kriminálnímu záležitosti je neefektivní a nehumánní; týrání vězňů a jejich izolování od jiných lidí a příležitostí ke vzdělávání podle všech údajů zvyšuje recidivu. Avšak navzdory všem studiím naznačujícím, jak by se mohla vyřešit zločinnost a zmenšit vězeňská populace, činí vláda pravý opak: snižuje výdaje na výchovné programy, rozšiřuje používání samotky, uděluje delší tresty a omezuje návštěvy. Proč? Protože vedle toho, že je vězení kontrolní mechanismus, funguje také jako výnosný průmysl. Stahuje miliardy dolarů z veřejných prostředků do institucí posilujících nástroje státní kontroly, jako jsou policie, soudy a soukromé bezpečnostní agentury, a současně poskytuje vládě a soukromým společnostem otrockou pracovní sílu. Nucená práce je ve vězeňském systému dosud legální a většina věznic je napojena na továrny, kde vězňové musí pracovat za pár centů na hodinu. Věznice disponují také moderním ekvivalentem podnikového obchodu, kde vězni musí za jídlo, oblečení nebo telefonní hovory utratit všechny peníze, které si vydělají nebo které jim pošlou rodiny, přičemž za všechno platí uměle navýšené ceny.

Vězeňský systém zkrátka není možné reformovat. Všichni úředníci, kteří usilovali o jeho reformu, buď své úsilí vzdali, anebo začali podporovat zrušení věznic. Jeden vysoce postavený byrokrat, který vedl oddělení vězeňství pro mladistvé ve státech Massachusetts, dospěl k následujícímu závěru:

„Vězeňský systém je zastaralý byrokratický moloch plný násilí, který bezpečí veřejnosti zcela určitě nezajišťuje. Nikdo, kdo se do něj dostane, nemá příležitost se napravit. Toto zařízení pouze produkuje násilí, na něž se reaguje tak, že se zařízení dále rozšiřuje. Je to tedy jakési sebenaplnující se proroctví. Věznice se nabízejí jako řešení problémů, které samy vytvářejí. Ta instituce je nastavena tak, aby lidé selhávali. To je její skrytý účel.“

Nejedná se o problémy, které by bylo možné vyřešit reformami nebo změnami zákonů. Justiční systém si stanovil své priority a prosadil své zákony se záměrem nás kontrolovat a zneužívat. Problémem je samotný zákon.

Lidé žijící v etatistické společnosti si často myslí, že bez centralizovaného justičního systému řídicího se podle jasných zákonů by bylo nemožné řešit konflikty. Kdyby zde nebyly všeobecně platné zákony, každý by prosazoval jen své osobní zájmy, což by vedlo k nekonečným sporům. Budou-li metody napravování společenských škod decentralizované a dobrovolné, co lidem zabráni v tom, aby „brali spravedlnost do vlastních rukou“?

Důležitým vyrovnávacím mechanismem v bezstátních společnostech je ovšem právě to, že lidé někdy skutečně berou spravedlnost do svých rukou, zvláště pokud mají co do činění s lidmi ve vedoucích pozicích, kteří se chovají autoritářsky. Každý může naslouchat svému svědomí a vystoupit proti osobě, kterou vnímá jako škůdce společnosti. Pokud je všechno v pořádku, přiměje to ostatní, aby připustili a řešili problém, který se dosud snažili ignorovat. A přinejhorším to může komunitu rozdělit na ty, kteří si myslí, že takový krok byl ospravedlnitelný, a na ty, kteří se domnívají, že byl škodlivý. I takový výsledek je ale lepší než institucionální nerovnováhy moci; v komunitě, kde má každý moc vzít věci do vlastních rukou, kde jsou si všichni rovni, je mnohem jednodušší o problémech diskutovat a snažit se měnit názory bližních pokojnou cestou než jednat svévolně a vyvolávat konflikty tím, že budeme postupovat jako samozvaní vykonavatelé spravedlnosti. Tato metoda se v kapitalistických společnostech nevyužívá nikoli proto, že by nefungovala, nýbrž proto, že se v nich vyskytují jisté názory, které nesmějí být měněny, jisté rozpory, které se nesmějí řešit, a jistá privilegia, která nikdo nesmí zpochybňovat.

V mnoha bezstátních společnostech neřeší případy škodlivého jednání specializovaní obránci spravedlnosti, ale všichni členové komunity prostřednictvím mechanismu, jemuž antropologové říkájí rozptýlené sankce. Jedná se o sankce nebo negativní reakce, které jsou rozprostřené po celé společnosti. Každý je zvyklý reagovat na nespravedlnost nebo škodlivé jednání, a všichni tak mají větší moc a jsou do případu více zapojeni. Pokud není přítomen stát, který by si monopolizoval každodenní údržbu společnosti, lidé se to naučí dělat sami vlastními silami a zkušenosti si navzájem předávají.

Násilí nemusíme definovat jako zločin, abychom věděli, že nám škodí. V autonomních společnostech, které o sobě samy rozhodují, jsou zákony zbytečné; existují tam jiné způsoby, jak reagovat na případy společenské újmy. Problém můžeme identifikovat spíše jako zásah do potřeb druhého než jako porušení psaného zákona. Do řešení problému můžeme zapojit širší společenství. Těm, jimž bylo ublíženo, můžeme pomoci vyjádřit jejich potřeby, a můžeme se řídit jejich vedením. Můžeme lidi činit zodpovědnými za škodu, kterou způsobí druhým, přitom je ale také podpořit a dát jim příležitost poučit se a znovu nastolit oboustranně důstojné vztahy s komunitou. Problémy můžeme vnímat jako záležitost celé komunity, a ne jako chybu jediné osoby. Můžeme si nárokovat moc uzdravovat společnost a prorazit izolaci, kterou na nás systém uvaluje.

CRIBS: POMOC PRCHAJÍCÍM MATKÁM

EMMA POOKA

Časopis britské Anarchist Federation pořídil rozhovor se Sally, spoluzakladatelkou CRIBS International (Care for Refugee Interim Baby Shelters). Přinášíme překlad článku, který z něj přímo vychází.

CRIBS je organizace zajišťující v Řecku dočasné ubytování v bytech pro uprchlice, které jsou buď těhotné, nebo mají čerstvě narozené dítě. Pomáhá každé matce, která se nachází v posledním trimestru těhotenství, nebo matkám s hendikepem v jakémkoliv stadiu těhotenství. Organizace byla založena skupinkou dobrovolnic, které se poznaly v uprchlickém táboře v Ritsoně. Kontaktovala jsem Sally, jednu ze zakladatelek, aby mi něco řekla o charakteru organizace a její práci.

Je jasné, že podobné služby jsou zoufale potřeba. Sally přijela do Ritsony loni v březnu. Připojila se k dalším anarchistům a anarchistkám, kteří beznadějně pátrali po dobrovolnicích. Řecko zná, asi ve dvaceti tu chvíli žila a její zkušenosti s výukou angličtiny se moc hodily. Většinu svého profesního života strávila výukou žadatelů o azyl v Oldhamu a v mysli se jí pevně usadila filozofie hnutí No Borders. „Lidé by měli mít svobodu žít tam, kde chtějí a kde je to pro ně bezpečné,“ věří Sally.

Práci, která vedla k založení CRIBS, považuje za formu přímé akce, jelikož dobrovolnice a uprchlice pracovaly společně, aby si zajistily zdroje, které by státy a velké nevládní organizace neposkytly. Vše začalo výstavbou stanu, který sloužil jako výhradní prostor pro ženy. „Když jsem se dostala do tábora, nebylo tu vůbec žádné místo pro ženy. Žádná distribuce vložek, žádné soukromí. Bylo tam spousta mužů, takže ženy si nemohly sundávat hidžáby a kabáty, neměly ani žádné oblečení na převlečení, ve kterém by se cítily v přítomnosti mužů normálně.“

Sally je také školená laktiční poradkyně a zhrozila se, jak se v táboře cpe matkám kojenecká výživa. „Řecká mentalita není proti kojení,“ říká, „ale je dost pro umělou výživu. Chtěli jsme alespoň zajistit čisté lahvičky a podpořit kojení osvětou. Dalo by se říci, že se jedná o anarchistickou přímou akci proti korporacím jako Nestlé, ale ve skutečnosti jde o zdraví matky a dítěte.“

Strava poskytovaná nevládkami v táboře byla pro těhotné a kojící žalostně nevhodná. „Bylo to hnusný nevyvážený jídl bez dostatečného množství kalorií. Kousiček chleba a trochu rýže, málo bílkovin, skoro žádná zelenina ani ovoce.“

Červený kříž nabízel nějaké doplňky stravy, ale žádné jídlo navíc pro těhotné. Malé nevládky se snažily tenhle problém vyřešit, ale dobrovolníci měli málo zkušeností a nakoupili nekvalitní jídlo. Kojenecká výživa byla špatně distribuována a nebylo tam ani kde kojit. „Červený kříž měl jednu chvíli porodní asistentku,“ říká Sally, „opravdu milou irskou paní poskytující předporodní podporu. Jenže její tlumočnický byl mladík, asi pětadvacetiletý hromotluk, který s námi ani neseděl na zemi, ale celou dobu stál za ní. Ženy na něj měly mluvit a těžko si lze představit ženu, která mu bude klást intimní dotazy o těhotenství a kojení.“

Červený kříž také všeobecně odmítá poskytovat antikoncepci vzhledem k obavám, že by to poškodilo jeho pověst v USA. Jednou z věcí, které Sally a další dobrovolníci dělají, je zajišťování vyvážené stravy pro těhotné a kojící matky v hodnotě okolo sta dolarů denně. To zahrnuje setkávání a komunikaci s rodinami s malými dětmi po celém táboře.

„Vlezla jsem do stanu mladé ženy se čtyřmi dětmi mladšími tří let,“ vzpomíná Sally, „novorozené mělo zánět dýchacích cest – zvedla jsem ho a ono zachrčelo. Byla tam ještě dvojčata čtyři měsíce stará a další dvouleté dítě. Žena měla jen jednu plesnivou lahev, kterou krmila šest nebo sedm týdnů staré dítě. Pomohla jsem jí, aby mohla začít kojit, což pravděpodobně dítě zachránilo.“

To bylo asi týden po uzavření makedonské hranice kvůli dohodě Evropské unie s Tureckem.

„Lidé uvízli ve sračkách,“ říká Sally. Tábor, v němž pracovala, byl daleko od hromadné dopravy, byli tam hadi, krysy, divoká prasata a teplota ve stanech přesahovala čtyřicet stupňů Celsia. Přistavené toi-toiky byly z kulturního hlediska nevhodné a pro děti příliš velké, takže se po táboře válely exkrementy. Později zde propukla žloutenka.

„Tohle všechno se nacházelo půl hodinky od malebného přístavního městečka, kde trávili lidé z Atén víkendy,“ vysvětluje Sally. „Plážové stánky se zmrzlinou, suvenýry pro turisty a dvacet pět minut odtud lidé žijou v posraném táboře.“

Sally vypráví o dívce jménem Rema, jedné z těch, pro kterou s dalšími dobrovolníky zajišťovala jídlo. „Měla čtyři chlapce, všichni přišli na svět císařským řezem a čekala páté. Málem zemřela kvůli špatné péči v nemocnici a jedno z dětí, Achmed, bylo vážně nemocné.“

Když se Achmed narodil, byla Sally v Británii a měla problémy se vypořádat se vším tím, co viděla. Když se dozvěděla o Remě, která se vrátila do tábora s velmi bolestivou a špatně se hojící jizvou po císařském řezu, věděla, že musí udělat něco víc. „Neměla žádný nábytek, spala na matracích položených na holé zemi, pleny měnila vkleče a všude kolem létaly mraky much. Pokud se někdo maximálně snažil, aby udržel rodinu v čistotě, byla to Rema.“

Sally uspořádala sbírku peněz, aby Remu a její rodinu ubytovala v bytě ve městě.

„Plán byl takový, aby tam lidé mohli zůstat tři nebo čtyři týdny po narození dítěte a potom se vrátili do tábora,“ říká. „Byl to špatný plán, ale jediný, co mě napadlo. Nemyslela jsem psychologicky, jaké to bude žít v bytě a potom se vrátit do těch podmínek, ale v té chvíli to byla jediná možnost, kterou jsme finančně utáhli.“

Malá skupina dobrovolnic a dobrovolníků založila CRIBS kvůli nečinnosti velkých nevládních organizací. „Jedna z nevládek, se kterou jsme chtěli spolupracovat, měla porodní asistentku,“ vzpomíná Sally. „Přislíbili nám spolupráci a finanční pomoc. Vrátila jsem se s 2000 vybranými eury zaplatit zálohu na byt.“ Sally musela celý týden peníze přepravovat ve svém ruksaku ukryté v obalu od čokolády, zatímco nevládní organizace stále zvažovala spolupráci. Potom jí bylo řečeno, že kvůli třenicím mezi nevládkami v táboře by měla nejprve o svém projektu říct ostatním nevládkám v táboře, aby se mohly zapojit.

„Mysleli tím pouze to,“ vysvětluje, „že se bez podpory ostatních nevládek nezapojí.“ Nikdo nechtěl za náš plán převzít odpovědnost. Sally se tedy zúčastnila schůzky se zástupkyněmi z I am U, Echo 100 a Červeného kříže a snažila se s nimi dohodnout.

„Přišly s dlouhým seznamem dotazů,“ říká Sally. „Co když dítě v bytě umře? Co když byt napadnou fašisti? Co když rodina odmítne byt opustit? Co když ho vybydlí?“ Zástupkyně z nevládek se shodly na tom, že rodinám bude lépe v táboře. Sally tomu nemohla uvěřit.

„Řekla jsem jim: To jako fakt? To si děláte srandu!“ Rozhlédla jsem se po místnosti. Všem bylo kolem dvaceti let. Zeptala jsem se jich, kolik jich má děti, a týpek napravo ode mě odpověděl, že je otec. Potom nastěští dodal, že to není totéž. Byla jsem tak naštvaná, líčí Sally situaci. „Pak jsem jim řekla, že jsem tady jediná, která prodělala porod. Nemáte potuchy o tom, co to představuje.“

Protože nevládní organizace nemohly obecně souhlasit s podporou projektu, žádná z nich by nepomohla finančně, ani by nenesla žádnou odpovědnost. Jedna ze zástupkyň Sally řekla: „Pracujeme na principu Do No Harm.“

„Domů jsem dorazila rozpálená do ruda,“ říká Sally. „Podívala jsem se na Hippokratovu přísahu, kde stojí: Do Good, Do No Harm.“

Tak takhle jsme dopadli. Musíme to zkusit. Tehdy jsme se rozhodli, že do toho jdeme sami. Takhle to začalo.“

Byla to dlouhá cesta od zajištění bytu jedné rodině k tomu, stát se oficiální organizací, poskytující několik bytů rodinám, na jak dlouho potřebují. Registrace u charitativní komise je dřina a neko- nečně papírování.

„Předtím, než nám umožnili činnost, měli hloupé otázky,“ vysvětluje Sally. „Chtěli po nás záznam, který by vysvětloval, proč tuhle aktivitu chceme vykonávat v Řecku.“ Sally jim musela poslat články o uprchlických táborech a odkazy na UNHCR, aby dokázala, že v místě, kde se chystá pomáhat, opravdu je krize. Mnoho organizací podobných CRIBS se nakonec rozhodlo fungovat bez oficiálního statusu kvůli náročnému papírování a mnohým omezením.

„Je to dost svazující,“ říká Sally, „ale pokud máme status charitativní organizace, můžeme dostat od státu finanční pomoc ve výši 25 % všech vybraných peněz od dobrovolných dárců, kteří v Británii platí daně, a bez toho by bylo ještě těžší sehnat 2000 liber měsíčně, které v současnosti potřebujeme pro rodiny.“

CRIBS má dnes dva velké přispěvatele, jedno družstvo a Sallyina kamaráda, zbytek tvoří malé částky od kolektivů a jednotlivců, přičemž někteří z nich sami bojují s nízkým příjmem. Někjaké peníze se dají nashromáždit pomocí benefičních akcí. Pravidelně přispívají anarchisté (Solidarity Federation) i katolíci.

„Musela jsem mluvit s těmi nejděivnějšími lidmi! Ale CRIBS většinou drží nad vodou malé kolektivy. Dostali jsme třeba sedm set liber od jedné sympatické skautské skupiny. Jedna z našich rodin je sponzorována vlčaty z Manchesteru.“

Ziskat dostatek prostředků, aby mohl CRIBS pokračovat, je nepřetržitá stresující práce, která Sally v noci nedá spát.

„Je to opravdu vyčerpávající, mám toho nad hlavu, protože potřebujeme prostředky s měsíční pravidelností a potřebujeme, aby se lidé zavázali k pravidelné pomoci. Pak bychom věděli, že bude pokaždé dost peněz. Zrovna teď se každý den budím ve tři ráno, v hlavě mi vrtá, že máme na účtu jen 1700 liber a faktury budou tučné, jelikož je vedro a klimatizace a elektřina jsou v Řecku strašně zdaněné.“

Jasně je, že Sally nebere nic na lehkou váhu. Během tohoto rozhovoru neustále telefonuje a posílá zprávy. Řeší nové a nové problémy. Potřebuje zjistit číslo nové kreditky. Aby mohl jeden z mladíků nastoupit na vysokou, musí mu sehnat bazarový laptop. Ukazuje mu fotky dětí a batolat, žijících v bytech od CRIBS, a vypráví o jejich rodičích, jejich nadějích a plánech do budoucna, problémech s pašeráky a posttraumatickou stresovou poruchou, o jejich smyslu pro humor, věku, jak moc pro ně znamená mít vlastní kuchyň, uvařit si vlastní jídlo a pozvat ostatní na oběd. Pro Sally a další dobrovolnice a dobrovolníky to není práce ani projekt, jsou to pro ně lidé, za kterými přišli, aby je poznali a aby jim pomohli, jsou to přátelé.

„S lidmi je to risk,“ říká Sally. „Někteří nás okradli, ale když chcete někomu pomáhat, vždy musíte nést nějaké riziko. Když si představím sebe v jejich situaci, říkám si, OK, kdybych na tom byla takhle, lhala bych, podváděla a kradla, pokud by to zajistilo mé rodině, co potřebuje. Pokud bych potřebovala falešný pas, abych se dostala pryč, nebo pokud bych musela lhát, abych se někam dostala a mohla tam několik nocí zůstat, udělala bych to a lidé to dělají. Hatí to naše plány a dovádí mě to k šílenství, ale všichni bychom v této situaci jednali stejně.“ Tuto odpovědnost si vzal CRIBS na bedra, riziko, které obrovské nevládní organizace se všemi jejich zdroji a mezinárodní podporou nebyly ochotny podstoupit. Sally je zaplavena žádostmi a doporučeními.

„V současnosti nemáme s nevládní organizací nic společného. Doporučení dostáváme od nezávislých dobrovolníků, kteří o nás vědí. Pracujeme s organizací zvanou Umění bez hranic a jeden člověk, který ji koordinuje, je i naším členem. Také spolupracujeme s Tent to Home, skupinou podobnou CRIBS, a navzájem si poskytujeme doporučení podle toho, kde jsou volné kapacity. Hojně využíváme sociální sítě, kde lidé sami posílají žádosti. Na jednu stranu je to nespravedlivé, protože ten, kdo chce poslat žádost, musí umět anglicky a mít přístup k internetu, a pokud bychom to masově propagovali, nával žádostí by byl nezvladatelný.“

S malými charitativními a nevládními organizacemi CRIBS spolupracuje.

„Spolupracujeme s AMURTEL, úžasnou buddhistickou organizací poskytující prenatální a postnatální péči v Aténách. Posíláme jim klientky. Hope Café chtěli rady ohledně kojení, za to nám poskytnou pleny navíc. Dej a vezmi si. Někdy to funguje skvěle, někdy se lidi chytanou, protože je vedro a jsou vyřízený, ale takové to tu je a vše se dá nakonec vysvětlit.“

Sally už nechce mít s velkými nevládními organizacemi nic společného.

„Nedůvěřuji jim,“ říká. „A tolik peněz poslaných Červenému kříži jde na byrokracii a administrativu. Nevím, jak je to přesně s malými nevládkami, ale myslím, že s některými to bude podobné. Všechny peníze, které dostaneme my, jdou na placení nájmů, účtů a jídla. Brzy se dozvíme, jestli máme nárok na nějaké příspěvky na administrativu, protože já osobně jsem asi 4500 liber v minusu. Je to problém, hlásí se nám další dobrovolníci, ale bez peněz jsou nám k ničemu.“

CRIBS musí spolupracovat s Mezinárodní záchranou komisí a s UNHCR, kteří některým rodinám poskytují platební karty. Zodpovídají se také organizacím jako Praxis, což je řecká vládní organizace poskytující sociální byty. Výjimečně musí pracovat s řeckou NSPCC, organizací pro prevenci týrání dětí.

„Pokud skutečně pomáhají, není to problém,“ říká Sally, „ale může to být ošidné, protože při jednání s nimi musíte být dost tvrdohlaví.“

Na otázku, jakým hlavním problémem nyní CRIBS čelí, Sally odpovídá:

„Peníze, peníze a peníze. Nejvíc si ceníme pravidelného příjmu nebo kolektivů, které se zavážou k podpoře třeba jedné rodiny určitou částkou měsíčně. Dostatečně velké kolektivy jsou toho schopné. Měsíční příspěvky dělají život mnohem jednodušší. Pokud máte skupinu třiceti lidí a každý dá pět liber, pomůžete celé rodině. Většina lidí takový měsíční příspěvek ani nepocítí.“

Ačkoliv má nyní CRIBS status charitativní organizace a nemůže fungovat jako anarchistická skupina, Sally svou aktivitu stále považuje za formu přímé akce.

„Není to sice pouliční protest, ale jste akční tým, že někomu mimořádně zranitelnému, někomu, kdo má problémy s duševním zdravím, kdo má malé děti nebo kdo je bude mít, zaručíte jistotu v podobě střechy nad hlavou. Znamená to, že mají kuchyni, aby si mohli uvařit vlastní jídlo, což je opravdu psychologicky důležité. Můžete pro svou rodinu uvařit jídlo, na které jste zvyklí, a obklopit se přáteli, kteří vám v nouzi pomohou. Je to velká výzva. Pokud tohle nemůžeme pro lidi udělat, nejsme anarchisté.“

CRIBS také shání dobrovolníky na administrativní práci a skupiny schopné fundraisingu všeho druhu.

„Většinu práce dělá malá parta lidí. Se spolehlivými kvalifikovanými dobrovolníky bychom dokázali lépe přerozdělovat dary, on-line správu, natáčet videa a získávat dárcy na podporu konkrétních rodin. Pokud se porozhlédneme mezi přáteli a soudruhy, určitě by se někdo našel. Dát dohromady skupinu patnácti lidí, z nichž by každý přispíval pět liber. Potřebujeme lidi, kteří by nám kryli záda.“

Sally může poskytnout fundraisingové materiály a ozvučení, pokud by se s tím nemuselo cestovat daleko. Přednášela například na skotských slavnostech Ceilidhs, vědomostních soutěžích, soutěžích v deskových hrách nebo na blešákách. „Je to sranda! Solidární večírky nejsou nudný,“ říká Sally.

To, co CRIBS nepotřebuje, jsou hračky a dětské oblečení. „Už žádné dětské věci!“ Zdůrazňuje Sally. „Dejte je někomu v sousedství. My potřebujeme peníze. Nemůžeme platit účty a jídlo hračkami.“

(Pokud jste se rozhodli pomoci, realizaci svého plánu neodkládejte. O konkrétní podpoře se dohodněte přes kontaktní e-mail: info@cribsinternational.org)

ANARCHISTÉ A MAĎARSKÁ REPUBLIKA RAD

VADIM DAMIER

Dne 21. března 1919 uplynulo sto let od vyhlášení Maďarské republiky rad. Psalo se už o tom, co během její fungování dělali bolševici nebo sociální demokraté. Je tedy načase aspoň krátce shrnout, jak se v ní angažovali anarchisté.

Koncem roku 1918 byla v Maďarsku založena komunistická strana, která měla zpočátku k bolševismu daleko. Maďarští komunisté požadovali komunalizaci výrobních prostředků a spotřeby, likvidaci politické mašinerie, ustavení dělnických a rolnických rad. Na venkově vyzývali k sabotování agrární reformy vyhlášené buržoazní vládou, k zakládání družstev a pálení všech smluv o vlastnictví půdy, ve městech agitovali k neplacení nájmu.¹

Antiautoritářské prostředí Maďarska, skládající se z anarchistů a revolučních syndikalistů, se po založení komunistické strany rozpadlo. Aktivisté jako Ottó Korvin, Sándor Csizmadia a další vstoupili do nové strany. Po vyhlášení Maďarské sovětské republiky v březnu 1919 dostali odpovědné posty v jejím vedení.² Korvin byl v čele oddělení politického vyšetřování v lidovém komisariátu vnitřní, po pádu sovětské republiky vedl ilegální činnost a téhož roku byl zatčen. Csizmadia se dostal do čela zemědělské správy a usiloval o to, aby se při agrární reformě začaly uskutečňovat jeho ideje. Prosazoval komunalizaci statků a jejich předání nikoli státu, ale místním kolektivům pracujících. Potom ale podal demisi. Kontakty s anarchisty udržovali i někteří maďarští komunisté, například Tibor Szamuely, který se začátkem roku 1919 ukrýval u básníka-anarchisty Lajose Kassáka. Mnoho anarchistů také přemluvil, aby vstoupili do strany.³

Část anarchistů připojení ke komunistické straně odmítla. Byl mezi nimi Károly Krausz, rumunský advokát Kogan (zastřelen v Rusku v roce 1925), Bojtor a další. Založili samostatný anarchistický svaz, který sídlil v Almássyho paláci v Budapešti, zrekvírovaném během revoluce. „Almássyovci“ Kogan a Bojtor ostře kritizovali činnost řady komisařů sovětské republiky, zvláště Bély Kuna, byli zatčeni, ale na naléhání bývalých kamarádů, kteří dostali funkce v sovětské republice, je propustili. Korvin pomáhal opozičně naladěným anarchistům, dával jim k dispozici místnosti, kde se mohli scházet, usnadnil jim založení knihovny, vydávání novin atd. Byla to jediná legální opoziční skupina v sovětském Maďarsku.⁴

Lídr této reorganizované Budapešťské anarchistické skupiny Károly Krausz byl redaktorem novin *Társadalmi Forradalom* (Sociální revoluce), které začaly po několikaleté přestávce znovu vycházet v dubnu 1919.⁵ Maďarští anarchisté odmítali v souladu s prohlášením skupiny, zahrnutým do jejich vydání knihy Élisée Recluse *Anarchie*, kapitalistický systém založený na vykořisťování práce a sloužící výhradně zájmům kapitalistických vykořisťovatelů a „jejich satelitů“. „Existující forma sociálního soužití – stát – jen rozšiřuje současnou nerovnost v distribuci statků; její militarismus a justiční systém vzaly život nejlepší a nejvíce nezávislým proletářům.“ Anarchismus „chce ukončit třídní panství a vykořisťování a vybudovat společenské uspořádání bez nadvlády, založené na samosprávné společnosti“.

Anarchisté odmítali upřednostnit program a hodlali „vést nepřetržitý boj za dosažení anarchistické společnosti“, proti jakýmkoli společenským institucím založeným na donucování, „takovým, jako je stát, vlast, náboženství, církev, pseudomorálka a kapitál“. Chtěli dosáhnout nové etiky na základě „jednoty rozvoje individuua s duchem spolupráce mezi lidmi“ a individuální svobody omezené pouze svobodou jiných, chtěli organizovat socialistickou společnost a práci na základě svobody, dosáhnout svobodného a všestranného vzdělávání pro všechny. Skupina požadovala, aby

jakákoli vláda poskytla anarchistům svobodu agitace. V ekonomické oblasti nevyzývala k vytvoření státního socialismu, „který paralyzuje individuálnost“, ale ke „svobodné a bratrské asociaci všech pracujících“, „bez jakéhokoli vnějšího ovládní“. Všechna tato opatření chápali anarchisté jako „první krok“, oddělující lidstvo od toho, „co je v člověku animální“, a sloužící k rozvíjení všeho dobrého v něm. Cílem bylo, aby se změnil současný obsah boje o existenci za takový, v němž „budou láska a vzájemná pomoc vládnout jako přirozené zákony“.⁶

Vztah organizovaných maďarských anarchistů k sovětské republice byl rozporuplný. Časem skupina kriticky uznávala diktaturu proletariátu, ale svůj postoj popisovala jako pozici „skromného cestujícího, který chce slézt z vozu, aby pomohl nemotornému kočmu, jemuž se nedaří dostat vůz ze škarpy na cestu“, a dělá to proto, aby se vůz dostal rychleji do cíle – svobodné společnosti anarchie (*Salome*, číslo z 20. června 1919). V jiných případech, jak píše Krausz v čísle z 5. července 1919, anarchisté revoluci podporovali, vyjadřovali politování ohledně represí, ale vysvětlovali je kontra-revolučním odporem „slepých, věrolomných, zlobných a divokých“ obránců starého světa. Současně odmítali diktaturu komunistů, protože „jakékoli vládnutí je třídní vládnutí“. V posledních týdnech sovětské republiky kladly anarchistické noviny důraz na ztotožnění anarchismu s novou kulturou a růstem poznání.⁷ „Dvě slova – anarchie a kultura“, psal Krausz ve stejnojmenném článku v čísle z 5. července, „ve skutečnosti vyjadřují jednu a tutéž věc: etické, duchovní a ekonomické postavení lidstva, jaké dosud ještě nikdy neexistovalo, ale je třeba, aby přišlo, a nevyhnutelně nastane, protože jde o zákon společenského vývoje.“ Krausz opakoval tezi o animálním původu člověka a jeho cestě ke zlidštění („přes barbarství k civilizaci“) postupným zdokonalováním jeho mozku, rozvoje vědomostí a sebezpoznaní a rozšíření etiky jako základu života. Anarchismus se podle Krausze snažil překonat etiku jednotlivých skupin, svazků a tříd a dosáhnout sjednocení lidstva ve společnost. Tento proces podle něj vede k formování nového kulturního člověka – „bohočlověka“ nebo zarathustrovského „nadčlověka“, ke svobodě, rovnosti a bratrství, nemyšlitelných jedno bez druhého, a k přechodu od „autonomní osobnosti“ přes „autonomní společenství“ k „federativnímu svazu národů“. „Anarchistické hnutí“, prohlašoval maďarský anarchista, „je kulturní hnutí.“ Opravdový anarchista je „člověk kultury“, „člověk budoucnosti“. „Nikdo si nemusi myslet, že dnešní boj je zbytečný. Chudý utiskovaný a přehlížený člověk práce je základem, základním zdrojem a motivující silou budoucnosti – nejen když ho dokážeme odpoutat od přítomnosti a přenést ho do budoucnosti. Úkol nespočívá v tom, probudit nenávist, propagovat boj a prohlubovat antagonismus, ale v upevnění jeho vůle, rozvíjení jeho ducha, posílení jeho lidské důstojnosti a pozvednutí jeho etiky. Pokud těchto výšin dosáhne, žádná moc nebude riskovat a vzdorovat mu. Tehdy se stane otcem kultury – anarchistou. Probuď se, proteláři – buď člověkem!“⁸

S kritikou tyranie sovětské republiky vystupoval básník Lajos Kassák, který se stal členem Direktorია spisovatelů Maďarska, i jeho skupina nazvaná Dnes. V červenci 1919 byly noviny i skupina *Dnes* zakázány.⁹ Ale nebyla to jediná anarchistická tiskovina věnovaná otázkám kultury. V letech 1918 až 1919 vycházel v Budapešti (a také ve Vídni a v Berlíně) další kulturně-anarchistický časopis.¹⁰

Po porážce sovětské republiky byla činnost anarchistů v Maďarsku (jak těch, kteří vstoupili do komunistické strany, tak opozičních) zakázána. Při pokusu zachránit uvězněné revolucionáře se snažili profesor Stassny, student medicíny Marcel Feldmar a Mauthner z Vídně ilegálně dostat do Maďarska, ale byli zrazeni bývalým tajemníkem Bély Kuna a chyceni v prosinci 1919. Stassny byl oběšen, Feldmar byl v roce 1920 nalezen mrtvý ve své cele a Mauthner (který za sovětské republiky velel dělostřelecké baterii) byl v dubnu 1920 odsouzen k smrti, ale v červnu 1921 nakonec vyhoštěn.¹¹ Anarchisté přešli do ilegality...

Poznámky:

¹ A. Dauphin-Meunier, *La Commune Hongroise et les Anarchistes (21 mars 1919 - 7 aout 1919)*, Paris 1926, s. 15-16.

² Tamtéž, s. 26.

³ Tamtéž, s. 26-27, 54.

⁴ Tamtéž, s. 26-27.

⁵ Thinkers of Libertarian Socialism in Hungary 1884-1920. Introduction, in *Liberty and Socialism. Writings of Libertarian Socialists in Hunga-*

ry, Savage (Maryland) 1991, s. XXI.

⁶ Budapest Anarchist Group: Summary of the World-view of the Anarchists in Hungary, in *Liberty and Socialism. Writings of Libertarian Socialists in Hungary*, s. 209-210.

⁷ Thinkers of Libertarian Socialism in Hungary 1884-1920. Introduction, in c. d., s. XXI-XXII.

⁸ Karoly Krausz, Anarchy and Culture, in *Liberty and Socialism. Writings of Libertarian Socialists in Hungary*, s. 35-37.

⁹ Cit. z již nefunkčních webů: <http://www.artnet.com/library/04/0459/To45952.asp>; <http://www.budapest.infinitiv.waw.pl/slawni/kassak.html>.

¹⁰ Datenbank des deutschsprachigen Anarchismus. Abteilung: Periodika. 1798-2001 ff. Dok. Nr.: DA-P0002163 (dostupné na již nefunkční stránce <http://www.free.de/dada/dada-p/P0002163.HTM>).

¹¹ A. Dauphin-Meunier, *La Commune Hongroise et les Anarchistes (21 mars 1919 - 7 aout 1919)*, s. 75.

Z originálu dostupného na <http://www.aitrus.info/node/3688> přeložila dm.

VÍTĚZSTVÍ, KTERÉ
BYLO NAKONEC
PROHROU

VADIM DAMIER

Další letošní sté výročí se vztahuje k sociálním bojům v Peru, které sice nevešly k celkové společenské změně, ale určitě znamenaly zásadní zkušenost revolučního syndikalismu.

Rozšíření anarchosyndikalismu v Peru úzce souviselo s masovým bojem za zavedení osmihodinové pracovní doby. Tento boj začal velkými stávkami v letech 1912-1913 v největším přístavu země Callau a v hlavním městě Limě. Nejdůležitější roli v těchto protestech sehrály odborové svazy přístavních dělníků, pekařů, textiláků, ale i anarchistické skupiny. V období první světové války se v Peru rozvíjela převážně odvětví orientovaná na export. Zisky podnikatelů a obchodníků prudce rostly a současně se snižovala produkce potravin (ve srovnání s rokem 1917 klesla v roce 1919 produkce rýže ze 42 tisíc tun na 31 tisíc tun, pšenice ze 70 tisíc tun na 50 tisíc tun). Ceny potravin samozřejmě rostly. Mzdy byly zmrazeny nebo se udržovaly na maximálně nízké úrovni. Peníze ztrácely reálnou hodnotu. Vláda prezidenta Josého Parda (1915-1919) protesty pracujících tvrdě potlačovala. V prosinci 1914 až lednu 1915 byla rozeznána stávka textilních dělníků v továrně Vitarte (jeden dělník byl zabit a několik dalších bylo zraněno), v letech 1915-1917 dopadly stejně tři stávky pracujících v ropném průmyslu v Talaře (v listopadu 1917 tam vojáci zabili jedenáct a zranili patnáct lidí). Anarchisté a syndikalisté přesto pokračovali ve svém úsilí. V roce 1915 se postavili do čela masové stávky textilních dělníků v továrně El Inka, která vedla k založení Výboru za osmihodinovou pracovní dobu.

V roce 1918 peruánští pracující svůj boj za osmihodinovou pracovní dobu obnovili. Motorem hnutí se stali anarchosyndikalisté. Po dohodě mezi dělnickými svazy a organizací vypukla 13. ledna 1919 generální stávka, v jejímž čele stanul anarchosyndikalista Carlos Barba. V Limě se zcela zastavila doprava i práce v továrnách, došlo ke střetům mezi pracujícími a policií. Druhý den zaútočili

stávkující na čtvrt, ve které byl sklad zbraní, a zahájili boj s armádou. Ke střetům s policií došlo na náměstí Dos de Mayo v centru Limy a příslušníci nejbohatších vrstev z města utekli. V Callau stávka paralyzovala přístav a ochromené bylo i dopravní spojení mezi velkými městy v zemi. Stávkové hnutí se rozšířilo po celé zemi. Dne 15. ledna 1919 byla vláda donucena vydat dekret o zavedení osmihodinové pracovní doby.

Zavedení osmihodinové pracovní doby bylo vítězstvím boje syndikalistů, ale na druhou stranu bojový zápal poněkud oslabilo. Anarchista Delfin Levano, hlavní aktivista pekařských dělníků, to nazval „vítězstvím ve formě porážky“. Sociální vření v zemi tím ovšem neskončilo. Neustálý růst cen základních potravin a nájmu v prvních měsících roku 1919 vyvolal nové masové protesty pracujících Limy. Dne 13. dubna 1919 se na plénu odborářů a rolníků z okolních vsí v parku Neptuno rozhodlo o založení Výboru boje za nižší náklady na živobytí. V jeho čele stanuli tak jako při stávce v lednu 1919 anarchosyndikalisté Barba a Nikolas Gutarra (truhlář a řezbář). V prohlášení určeném lidu se mluvilo o nepřijatelném růstu cen za nezbytné základní věci, o drahotě a chudobě. Výbor si stanovil za cíl „sjednotit snahy“ a napomoci jejich uskutečnění. Navrženy byly následující požadavky: snížení cen potravin; snížení jízdného na železnici a v tramvajích; zrušení výhod pro církevní hodnostáře; závazek fondů přerozdělovat produkty přiměřené potřebám obyvatelstva; snížení cla na import zboží základní potřeby; zákaz exportu zboží, které je v zemi nedostatkové; stanovení maximálních cen mléka, masa, uhlí, obilí, zeleniny a dalšího každodenního zboží; snížení nájemného; důsledné dodržování pracovní doby. Výbor se obracel „na všechny třídy, které trpí důsledky sou-

časného nenormálního stavu“. Provolání podepsaly federace tkalců, obuvníků, zedníků, pekařů, povozníků, kolektivy textilek Vitar-te, Santa Catalina, El Inka, La Victoria, továren El Progreso, San Jasinto, La Union, továrny na výrobu fosforečnanů El Sol, dílny El Vulcano v Bellavistě, sjednocení dělníci El Aguila, nádeníci Estrella, svaz výrobců těstovin a mouky, pracující plantáže Carapongo, liberální svaz úředníků, svaz řemeslníků okresu Chosica, centrum sociálního výzkumu Barranco. Výbor reprezentoval více než třicet tisíc pracujících.

Na shromáždění 27. dubna výbor vyzval k uskutečnění generální čtyřadvacetihodinové stávky na 1. máje. V předvečer stávky chtěla komise doručit prezidentovi Pardovi memorandum s požadavky, které v tu chvíli podporovalo už padesát tisíc pracujících, ale prezident ho nepřijal. Ráno automaticky vypukla všeobecná stávka. V Limě šli protestující položit květy na hrob zabitého dělníka F. Aliaga. Výbor v čele s Gutarrou informoval shromážděné o tom, že vláda odmítla komisi přijmout. Bylo rozhodnuto uspořádat 4. května protest. Shromáždění rozehnala policie.

Čtvrtého května docházelo v různých okresech Limy ke střetům protestujících s armádou. Hladoví rebelové drancovali obchody, tržiště a vládní instituce. Vláda reagovala represemi a proběhlo rozsáhlé zatýkáání. Pátého května bylo na mimořádném zasedání výboru přijato provolání k vládě s požadavkem propustit zatčené. Osmého května výbor oznámil, že pokud nebudou ceny základních potravin sníženy o padesát procent, začne 11. května časově neomezená všeobecná stávka. Den před tímto termínem bylo však rozhodnuto odložit stávku o deset dní kvůli obavám z policejních provokací. Dne 25. května 1919 ozbrojená policie rozehnala protestní shromáždění žen proti hladu a chudobě. Téhož dne byli zatčeni členové výboru Barba, Gutarra, Foncen a další, všeobecná stávka přesto začala. O den později se přidali přístavní dělníci v Callau.

V tomto největším přístavu v zemi stávka paralyzovala práci v továrnách, na celnících, na molech a v pobřežních zařízeních, zároveň probíhala protestní shromáždění, lidé vnikali do pekárny a obchodů na centrálním Plaza de Armas, lodi nemohly opustit přístav. Z vojenských lodí se vyloďily námořní oddíly, které za podpory pěchoty přístav obsadily. Došlo ke střetům se stávkujícími dělníky a na obou stranách byli mrtví a zranění. Členové výboru, kteří zůstali na svobodě, vydali manifest, ve kterém protestovali proti represím a informovali o tom, že práce výboru pokračuje. Delegáti se nemohli svobodně scházet, a tak byli zástupci města, přístavu a rolníků vyzváni, aby vyjádřili vůli svých kolegů a oznámili, že všeobecná stávka nebude zastavena, dokud nebudou propuštěni členové výboru a splněny vznesené požadavky.

V Chosice, kde byly podniky dodávající hlavnímu městu elektřinu, proběhly střety s vojskem, dva dělníci byli zabiti a mnoho jich bylo zraněno. Policie vtrhla do domů dělnických aktivistů a pozatýkala je. Brzy ráno za účasti padesáti delegátů, kteří reprezentovali čtyřicet tisíc pracujících, se výbor usnesl na tom, že odmítá jakoukoli odpovědnost za důsledky politické chyby, způsobené reakcí vlády na sociální hnutí. Zopakoval požadavek propustit zatčené soudruhy a nalézt řešení zásobovací krize. Varoval, že pokud nedojde ke splnění, bude stávka pokračovat.

Boj nabýval charakteru revolučního vystoupení. Policie použila zbraně, dělníci odpověděli silou. Ozbrojili se dynamitem a obsadili budovu magistrátu. Vláda stávku potlačila za pomoci námořnictva. V zemi byl vyhlášen válečný stav. V důsledku krvavých střetů dělníků s armádou a policií zemřelo sto lidí, několik stovek jich bylo zraněno a bylo zdemolováno více než dvě stě obchodů.

Ulice hlavního města hlídali ozbrojení vojáci na nákladních autech za podpory kavalerie a stříleli po všem, co se hnulo. Obsadili klíčové body a kontrolovali obchody. Buržoazie a vláda v Limě zorganizovala „městskou gardu“. Odzbrojení dělníci nedokázali vzdorovat vojsku a zůstávali doma, ale výbor trval na pokračování stávky do splnění následujících požadavků: 1. okamžitě propustit zatčené soudruhy, 2. umožnit výboru, aby se mohl svobodně scházet, 3. vyslyšet petici ze 4. května.

Kvůli represím došlo v řadách stávkujících k rozkolu. Poslední květnový den vydal výbor výzvu k zastavení stávky.

Situace ale zůstala výbušná a výbor na svých požadavcích trval. Dne 4. července 1919 svrhli vojáci vládu prezidenta Parda. Lidé okamžitě vyšli do ulic a žádali propuštění zatčených, držných ve věznicích na Guadalupe a San Lorenu. V parku Neptuno proběhlo shromáždění, kde byla zvolena komise ve složení Gusman Medina, Ernesto García, Toledo, Alberto Bustiosa, Fausto Nalvarte, Miguel Viteri a Victor Serna. Ta byla vyslána s požadavky k vládě. Pracující obsadili podniky provládní Konfederace řemeslníků a přijali rezoluci

o vyslání komise, vydání manifestu o významu proletářského hnutí a o vytvoření komise v Callau, Chosice a Huachu kvůli informování místních výborů o činnosti výboru v Limě. Vyjádřili nedůvěru „reprezentujícím centrům“ a výbor uznali za jedinou proletářskou sílu reprezentující organizace pracujících s perspektivou vytvoření dělnické konfederace.

Dne 8. července 1919 v poledne se opět zastavila práce v Limě a v Callau. Výbor vyzval pracující, aby se sešli v parku Neptuno a přivítali propuštěného Gutarru, který byl opět zvolen předsedou, Barbu, jenž se stal opět tajemníkem výboru, a Fonkena. Shromáždění bylo zakončeno manifestací na počest propuštěných. V noci se konalo shromáždění za předsednictví Fonkena a usneslo se, že Výbor boje za nižší životní náklady svou misi splnil. Přítomní se rozhodli založit Regionální dělnickou federaci Peru (RDFP) a vystoupit na obranu dělníků města Trujillo, kteří byli zatčeni v únoru 1919. Zamítli vytvoření pracovního tribunálu a povinného rozhodčího soudu při pracovních konfliktech.

Deklarace principů RDFP, přijatá 22. července 1919, měla zřetelný sociálně revoluční charakter. Jednoznačně odmítla rozdělení společnosti na třídy – na vrstvu držitelů ekonomických a mocenských privilegií a vrstvu „bezprávných“ a „otrockých“ pracujících jako obětí vykořisťování. „Tento absolutní nedostatek morálky a spravedlnosti“, napsali peruánští pracující, „svědčí o nesprávné organizaci společnosti a dokazuje málo harmonie v lidském rodě následkem třídních antagonismů, spekulací a snahy o osobní zisk, které jsou příznačné pro kapitalistický režim.“ Federace vyzývala ke sjednocení pracujících s cílem „kolektivní obrany proti kapitalistickému vykořisťování a proti zneužívání ze strany vládnoucích tříd“. Jako konečný cíl bylo v anarchistickém duchu vyhlášeno společenské uspořádání „úplné svobody, ekonomické rovnosti a harmonie mezi individui a národy“. Profesní asociace a odvětvové federace pracujících v RDFP měly hájit práva a zájmy pracujících, bojovat proti dohodám mezi zaměstnavateli, zajišťovat vzájemnou solidární pomoc mezi pracujícími, zvyšovat jejich „intelektuální a etickou úroveň“ a organizovat pracující „jako třídu... v úsilí o zrušení třídních rozdílů a o ustavení ekonomické rovnosti ve společnosti svobodných výrobců“. Federace věnovala velkou pozornost prosazování „co nejširší koncepce svobody a spravedlnosti“ mezi vykořisťovanými. RDFP schválila federalistický princip organizace zdola na základě autonomie a solidárnosti buněk a místních federací a přihlásila se k internacionalismu a plné nezávislosti na jakýchkoli politických stranách. Možnost politické revoluce byla odmítnuta a místo ní se v deklaraci mluvilo o zrušení státní moci. „Považujeme naši organizaci za čistě ekonomickou a usilujeme o sjednocení všech pracujících,“ říkala RDFP, „proto odmítáme jakoukoli solidaritu s buržoazií i dělnickými politickými stranami, neboť těm jde o dobytí vládní moci kvůli naplnění třídních a osobních ambicí. Federace oproti tomu organizuje prostřednictvím kolektivní činnosti boj za všemožné zlepšení v rámci existujícího uspořádání a za to, aby utlačovatelské politické a justiční orgány státu plnily jen administrativní funkce a společnost byla prostoupena novou ekonomickou teorií, která říká: Ať všichni pracují a vyrábějí podle svých sil a dostávají podle svých potřeb.“

Vláda se obávala, že hnutí pracujících přeroste v revoluci a nastolení „komuny“. To však nedokázalo udělat poslední, rozhodující krok. Carlos Barba po padesáti letech přiznal: „Moc byla v našich rukou, ale nevěděli jsme, co s ní dělat.“

RADIKÁLNÍ BUDDHISTIČTÍ KNĚŽÍ A „PŘÍPAD VELEZRADY“

BRIAN D. VICTORIA

Kapitola z knihy Zen at War (Zen válčící) zobrazuje možnost spojení anarchismu a buddhismu na pozadí životního příběhu buddhistického duchovního Gudóa Učijamy.

Je třeba přiznat, že v době rusko-japonské války klerikové a vůdčí učenci tradičních japonských buddhistických sekt pevně podporovali politiku vlády, obzvlášť tu válečnou. Ale to neznamená, že buddhisté vládě neodporovali. Několik buddhistických kněží se nejen postavilo proti čím dál víc utlačovatelské a imperialistické politice japonské vlády, ale dokonce obětovalo v tomto boji své životy.

Byl to takzvaný Případ velezrady z roku 1910, který poprvé ukázal, že mezi buddhistickými kněžími existují političtí radikálové. Celkem dvacet šest lidí bylo tehdy zatčeno pro jejich předpokládanou účast na spiknutí, které mělo za cíl zavraždění jednoho nebo více členů císařské rodiny. Čtyři ze zatčených byli buddhističtí kněží: šlo o Kenmjóa Takagiho (1864–1914) a Dógena Sasakiho z buddhistické školy Šin, Secudóa Minea (1885–1919) ze zenové školy Rinzai a Gudóa Učijamu (1874–1911) ze zenové školy Sótó. Všichni obvinění byli odsouzeni k smrti, i když později bylo dvanáct rozsudků změněno na doživotí. Gudó Učijama se stal jediným popraveným knězem. Tři zbývající kněží dostali doživotí a zemřeli ve vězení, přičemž Kenmjó Takagi si vzal život sám.

To, že byl popraven právě Učijama, jasně svědčí o tom, že ho moc považovala za nejhoršího ze čtyř kněží. Učijama byl nepochybně neaktivnějším účastníkem hnutí, které tolik popuzovalo vládu Meidži. Také po sobě zanechal nejméně pětadvacet svědectví o svých názorech. Nicméně, nenajdeme tam toho mnoho o Učijamově vnímání vztahu mezi Buddhovou Dharmou a jeho vlastním sociálním aktivismem. Není divu: ani on, ani jeho tři kamarádi se nepovažovali za buddhistické učence a nevyznali se dostatečně ani v Buddhově učení, ani v sociální, politické či ekonomické teorii. Nejlépe bychom je mohli popsat jako sociální aktivisty, kteří se na základě svého buddhistického přesvědčení pokoušeli zmenšit psychické a fyzické utrpení lidí kolem sebe, obzvlášť v nejhudších oblastech japonského venkova.

Ještě před vynesením rozsudků se japonská vláda snažila všechny obviněné z velezrady zbavit lidské důstojnosti. Soudní řízení probíhalo s vyloučením veřejnosti, informovat o případu bylo zakázáno proto, že by to mohlo „narušit klid a pořádek a mít zhoubný vliv na obecnou morálku“. V domovském Učijamově chrámu v Rinsendži byla provedena razie a všechny jeho písemnosti byly zabaveny jako důkazy a už nikdy nebyly nalezeny. Jenom několik dřevěných soch Buddhy Šakjamuniho, které Učijama vyrobil pro své věřící, jim bylo ponecháno.

Ani po jeho smrti nedaly úřady pokoj. Nedovolily, aby se Učijamovo jméno objevilo na jeho náhrobním kamení v Rinsendži. A když se jeden z Učijamových věřících odvážil přinést na jeho hrob květiny, policie prohledala celou horní vesnici Ohiradaí v oblasti Hakone prefektury Kanagawa, jen aby našla toho, kdo to udělal.

RANÁ LÉTA

Gudó Učijama se narodil 17. května 1874 ve vesnici Odžija, prefektura Niigata. Jeho dětské jméno bylo Keikiči, byl nejstarší ze čtyř

dětí. Gudóův otec Naokiči se živil jako tesař a řezbář a specializoval se na výrobu buddhistických sošek, rodinných oltářů a různých doplňků. V dětství se Gudó naučil otcově řemeslu a později sám vyřezával buddhistické sošky pro své souvěrce v Rinsendži. Dodnes jsou tato zobrazení klidného Buddhy, kolem dvaceti centimetrů vysoká, mezi vesničany ve velké úctě.

Na škole byl Gudó velice schopným žákem a získal od guvernéra prefektury cenu za akademické úspěchy. Neméně důležité je, že se velice záhy seznámil s myšlením sociálního reformátora z poloviny 17. století Sógora Sakury. Součástí výchovy Gudóa byly debaty o nutnosti pozemkové reformy, odstranění chudoby na venkově a zrovnoprávnění žen.

Ve věku šestnácti let přišel Gudó o otce. Ve své knize *Buddhisté, kteří se pokoušeli o změnu* považuje Masami Imagaki tuto událost za významný faktor pro pozdější Gudóovo rozhodnutí stát se buddhistickým duchovním. Dne 12. dubna 1897 byl Gudó ordinován jako žák Kodžiho Sakazumeho, opata chrámu Hozodži, patřícího zenové škole Sótó.

Během následujících sedmi let Gudó jakožto novic studoval buddhismus a praktikoval zen v řadě chrámů školy Sótó, a především v klášteře Kaizodži v prefektuře Kanagawa. Dne 10. října 1901 byl Gudó jmenován dharmovým nástupcem opata z Rinsendži Džicumija Mijagiho. Po dalších třech letech, 9. února 1904, ho Gudó vystřídal na pozici opata v Rinsendži, čímž byl jeho zenový výcvik formálně ukončen.

Chrámu, do kterého Učijama jakožto opat nastoupil, byl velice chudý. Měl především poskytovat finanční podporu více než čtyřiceti zchudlým rodinám. Kromě hlavního dřevěného stavení, krytého slámou, patřily k chrámu dva stromy, tomel a kaštan, které rostly na chrámovém pozemku. Traduje se, že každý podzim zval Gudó vesničany do chrámu, aby mezi ně rovně rozdělil sklizeň z těchto stromů.

V diskusích s venkovskou mládeží se Gudó opakovaně vracel k problému chudoby. Považoval za její příčinu nespravedlivý ekonomický systém, v němž několik málo soukromníků vlastní většinu půdy, zatímco drtivá většina venkovanů je nucena od nich půdu pronajímat. Gudó se stal hlasitým zastáncem pozemkové reformy, na kterou nakonec došlo až po mnoha letech, teprve po porážce Japonska v druhé světové válce. Na Učijamově obhajobě pozemkové reformy je významné to, že svůj názor opíral o své chápání buddhismu. Později, během výslechu, který předcházela projednání případu velezrady u soudu, řekl Gudó o tomto období svého života následující: „Psal se rok 1904... Když jsem přemýšlel o tom, jak kněz z mé sekty v dávných dobách putovali za duchovním výcvikem do Číny, uvědomil jsem si, jaké krásné to bylo. Dvě stě nebo tři sta lidí žilo pohromadě na jednom místě, v jedné komunitě, nosilo stejné oděvy a jedlo stejné jídlo. Mým ideálem bylo, aby byl tento způsob života uplatněn v jedné vesnici, v jedné provincii nebo v celé jedné zemi – jaký nesmírně krásný systém by to byl!“

Inspirací pro Učijamovu vizi sociální reformy byla tradiční buddhistická organizační struktura, Sangha, s jejím komunitárním

životním stylem a neexistencí osobního vlastnictví. Rovněž v roce 1904 se Gudó poprvé dostal do kontaktu s mnohem širším sekulárním reformním hnutím – anarchosocialismem, a to jako čtenář nově založených novin *Liđové zprávy* (*Heimin Šimbun*). Již začátkem roku 1904 se noviny etablovaly jako vůdčí zastánce věci socialismu. Gudó později popisoval jejich vliv následovně: „Když jsem tehdy začal číst *Heimin Šimbun*, uvědomil jsem si, že jejich zásady jsou identické s mými. A tak jsem se stal anarchosocialistou.“

Nehodlal ovšem zůstat pouhým čtenářem těchto novin, a tak v jejich novém čísle ze 17. ledna 1904 psal: „Jakožto propagátor buddhismu učím, že ‚všechny cítící bytosti mají buddhovskou podstatu‘ a že ‚v Dharmě jsou si všichni rovni, není vyšších ani nižších‘. Také učím, že ‚všechny cítící bytosti jsou mé děti‘. Vzal jsem tato zlatá slova za základ své víry a uviděl jsem, že jsou v plném souladu s principy socialismu. A tak jsem uvěřil v socialismus.“

Věta „všechny cítící bytosti mají buddhovskou podstatu“ je jedním z ústředních témat Lotosové sútry, stejně jako výrok „všechny cítící bytosti jsou mé děti“. Věta „v Dharmě si jsou všichni rovni, není vyšších ani nižších“ pochází z Diamantové sútry. Žel, toto krátké prohlášení je jedinou dochovanou ukázkou Učijamova chápání sociálních důsledků Buddhova učení.

VENKOVSKÝ KNĚZ A SOCIÁLNÍ AKTIVISTA

Z celkem dvaosmdesáti lidí, kteří se přihlásili k socialismu na stránkách *Heimin Šimbun*, jenom Gudó Učijama a Šūsui Kótoku měli co do činění s pozdějším „případem velezrady“. To zdánlivě naznačuje, že i Učijama, jako Kótoku, byl vůdčí postavou rodičího se socialistického hnutí, ale nebylo tomu tak. Učijamova fyzická izolace v horách Hakone mu neumožnila hrát významnější roli. Nejlépe bychom ho popsali jako venkovského sociálního aktivistu nebo reformátora, který byl přesvědčen, že jeho myšlení a činy mají za základ Buddhovo učení.

Ironií osudu dostala Učijamu do popředí dějin právě jeho izolace. Japonská vláda a policie se stále víc snažily potlačit narůstající socialistické hnutí s jeho pacifistickou platformou. To znamenalo mimo jiné opakovaný zákaz politicky závadných čísel novin *Heimin Šimbun*; zatčení, pokutování a nakonec i uvěznění jejich redakce; a také násilné rozprášení socialistických mítinků a průvodů. Poslední číslo *Heimin Šimbun* vyšlo 25. ledna 1905, když dva z jeho redaktorů, včetně Kótoku, už byli na cestě do vězení za předpokládaná porušování tiskového zákona. Se zrušením novin v zásadě skončilo japonské protiválečné hnutí, což vládě umožnilo pokračovat ve válce s carským Ruskem, aniž by narazila na odpor vnitřní opozice.

V září 1905 skončila válka s Ruskem vítězstvím Japonska. Nicméně vítězství přišlo zemi draho, jak vzhledem k výši výdajů na zbrojení, tak k vysokému počtu válečných obětí. Jakmile se veřejnost dozvěděla, že uzavřená mírová smlouva nepočítá s reparacemi, v Tokiu propukly nepokoje a bylo okamžitě zavedeno stanné právo. V této atmosféře se jala vláda potlačovat socialisty ještě vehementněji než předtím. Dne 22. února 1907 byla Socialistická strana zakázána, její členové byli zavražďováni, bití a zavírání do vězení. K roku 1908 se zbývající socialisté, zbavení možnosti pořádat veřejná shromáždění a vydávat tiskoviny, uchýlili do ilegality. Jelikož nemohli otevřeně obhajovat socialismus, dospěli někteří členové strany k závěru, že jediná cesta k úspěchu je přímá akce proti samotné panovnické rodině.

Tyto okolnosti přiměly v září 1908 Učijamu k návštěvě Tokia. Setkal se zde s Šūsuiem Kótokuem a nakoupil potřebné zařízení, které mu umožnilo zřídit přímo ve svém chrámu tajnou tiskárnu. Samotný tiskařský lis schoval do sklepa pod Buddhovým oltářem v hlavní místnosti. Na tomto zařízení vydával Gudó populární socialistické rozpravky a pamflety, stejně jako vlastní texty, včetně nejznámějšího díla *Připomínka uvěznění: Anarchokomunistická revoluce* (Njúgoku Kinen-Museifu Kjósan-Kakumei).

Toto dílo je zajímavé z více důvodů. Mimo jiné zahrnuje ostrou kritiku většinového chápání buddhistického učení o karmě. Učijama začíná žalozpěvem na chudobu rolníků, pronajímajících si půdu od velkostatkářů, a pokračuje:

„Je tato vaše chudoba trestem za vaše zlé skutky z minulosti, jak prohlašují buddhisté? Poslyšte, přátelé, kdybyste se ještě dnes, na začátku dvacátého století, nechali oklamat podobnými pověrami, nebyli byste chytřejší než volové nebo koně. Jak by se vám to líbilo?“

Učijama jasně chápal, že buddhistické učení o karmě je zneužíváno pro ospravedlnění sociální a ekonomické nerovnosti: byli-li

rolníci zbídačeni, údajně si za to mohli sami. Typickým zastáncem této interpretace byl buddhistický vůdce Sóen Šaku: „Zrodili jsme se do světa rozmanitostí; někteří jsou chudí a nešťastní, jiní bohatí a šťastní. Tato rozmanitost se bude zas a zas opakovat v našich příštích životech. Komu si máme stěžovat, že žijeme v bídě? Jenom sobě samým!“

Stejně tak byl Učijama kritický vůči některým aspektům buddhistické praxe. Například 30. května 1904 napsal protestní dopis opatovi z Jósendži Daikóovi Orinašimu. V něm požadoval, aby škola Sótó vymýtila praxi prodávání opatských funkcí těm, kteří za ně nejvíce nabídnou. Když Orinaši odmítl podpořit tento požadavek, vyjádřil Gudó své odhodlání prosadit takovou změnu na vlastní pěst.

Skutečný význam spisu *Anarchokomunistická revoluce* nespočíval ovšem v kritice některých bodů buddhistické doktríny, nýbrž v zuřivém odmítání samotného středobodu politického systému Meidži: císařské moci. Právě toto odmítání víc než cokoli jiného mohlo za to, že byl Učijama následně zatčen, uvězněn a popraven. Napsal:

„Jsou tři pijavice, které pijí krev lidu: císař, bohatí a velkostatkáři... Velký šéf dnešní vlády, císař, není synem bohů, jak vám tvrdí učitelé na základní škole a jinde. Předkové dnešního císaře pocházeli z jedné z oblastí ostrova Kjúšú a zabíjeli a rabovali, kudy chodili. Pak zničili klany svých zlodějských kumpánů, Nagasunehikó a dalších... Zamyslete-li se nad tím aspoň chvilku, uvidíte sami, že císař není žádný bůh. Když vám říkají, že císařská dynastie trvá dva a půl tisíce let, může se zdát, že má dnešní císař božský původ, ale v průběhu dějin zažívali císařové útlak od cizích mocností a byli loutkami i vlastních vazalů... Přestože tato fakta jsou známá, nechťejí o tom ani vysokoškolské učitelé, ani jejich studenti nic říkat nebo psát, protože jsou to poseroutkové. Naopak, pokoušejí se klamat sebe i ostatní, ačkoli vědí, že je to všechno jen snůška lží.“

UVĚZNĚNÍ

Učijama vytiskl něco mezi tisícem až dvěma tisíci kusů svého spisu a rozeslal je bývalým čtenářům novin *Heimin Šimbun* v malých balíčcích, zabalených do obyčejného papíru. Radikální obsah, obzvláště nekompromisní odmítání císařského systému, natolik vyděsil některé z adresátů, že obdržené výtisky hned spálili. Jiní byli obsahem spisu natolik nadšeni, že šli do ulic a rozdávali výtisky kolemjdoucím. Pochopitelně to netrvalo dlouho, než se jeden z výtisků dostal do rukou policie. Okamžitě následovalo celostátní pátrání po autorovi díla a po tom, kde a jak bylo vytištěno.

Dne 24. května 1909 byl Učijama zatčen – byl právě na cestě z Eiheidži, jednoho z dvou hlavních klášterů školy Sótó, kde se po dobu jednoho měsíce zdokonaloval v zenové praxi. Nejdřív byl obviněn jen z porušování pravidel pro tisk a publikování, a tak doufal, že vyvázne s pokutou. Nicméně během prohlídky v Rinsendži policie údajně našla přechovávanou výbušninu včetně dvanácti špalíků dynamitu, čtyř balení výbušné želatiny a zásoby rozbušek.

Současný komentátor Rjúhó Kašiwagi tvrdí, sice bez důkazů, že obvinění z přechovávání výbušnin bylo neopodstatněné. V článku *Mučedník Gudó Učijama* píše: „Dynamit byl v chrámu skladován v souvislosti s výstavbou železnice v horách Hakone. Gudó s tím neměl co dělat.“ Nicméně Učijama byl uznán vinným v obou bodech obžaloby a odsouzen ke dvanácti letům vězení. Odvolal se a rozsudek mu byl změněn na sedm let.

Už 6. července 1909, ještě před vyhlášením rozsudku, vedení zenové školy Sótó zbavilo Učijamu funkce opata v Rinsendži. Jakmile byl odsouzen, hned došlo na závažnější postih. Dne 21. června 1910 byl Učijama zbaven statusu kněze školy Sótó Zen, i když sám se za něj považoval do konce života.

DALŠÍ SOUD

Dne 25. května 1910 byli dva socialisté, Takiči Mijašita a Tadao Niimura, v prefektuře Nagano zatčeni poté, co u nich policie našla chemikálie, nutné k výrobě výbušnin. V očích policie to byl důkaz existence širšího spiknutí proti císařské rodině. O týden později byl zatčen Šūsui Kótoku, v dalších měsících začalo vyšetřování a vyslychání stovek mužů a žen. V té době si Gudó už odseděl rok ve vězení, což nebránilo tomu, aby byl zase považován za podezřelého.

V důsledku vyšetřování bylo obvinění vzneseno proti šestadvaceti osobám, včetně Učijamy a jedné ženy, Sugako Kannó. Podle článku 73 nového trestního zákoníku, *Zločiny proti panovníkovi*, čelili všichni trestu smrti. V souladu s tímto článkem k odsouzení stačilo, aby žalobci prokázali být jen záměr obviněných poškodit členy císařské rodiny, aniž by obvinění v tomto smyslu skutečně jednali. Před soudem stály ideje, nikoliv činy.

Soud začal v Tokiu 10. prosince 1910. Sugako Kannó nejen přiznala, že byla součástí předpokládaného spiknutí, ale uvedla, kolik lidí do něj bylo celkem zapojeno. Když se jí předsedající soudce Joičiro Curu zeptal, zda chce učinit závěrečné prohlášení, Kannó řekla:

„Hned od začátku jsem věděla, že se náš plán nevydaří, pokud do něj zasvětime hodně lidí. Proto jsme byli jen čtyři. Jen nás čtyř se týká tento zločin. Jenže tento soud, stejně jako vyšetřovatelé, jednají, jako by do plánu bylo zapojeno více osob. Je to naprostě nepochopení věci. Vzhledem k tomuto nedorozumění trpí hodně lidí, a vy to víte... Budou-li zabiti kvůli něčemu, o čem neměli tušení, bude spáchána velká křivda na nich a na jejich příbuzných a přátelích, kteří pak zahořknou vůči vládě. Kvůli našemu plánu může být popraveno hodně nevinných lidí.“

V deníkovém zápisu z 21. ledna 1911 Kannó uvádí, že do spiknutí byli kromě ní zapojeni Kótoku, Mijašita, Niimura a Rikisaku Furukawa.

To, že se Kannó zastala zbytku obžalovaných, nebylo vyslyšeno. V případě Učijamy vrchní žalobce Kiičiro Hiranumo prohlásil, že jeho dřívější spis „co do množství obsažené nenávisti nemá v dějinách Japonska obdoby“. Zmínil ještě další dílo vydané Učijamou: *Příručku pro vojáky císařství* (Teikoku Gundžin Zajū no Mei). Tady šel Gudó tak daleko, že vyzýval brance, aby masově opouštěli svá vojenská ležení. Kromě toho, jak již bylo řečeno, se opakovaně vyslovoval pro pozemkovou reformu a zrovnoprávnění všech občanů.

Až po mnoha letech se objevil odlišný názor na Učijamovu roli v předpokládaném spiknutí, a to z poněkud překvapivého zdroje: hlavního sídla školy Sótó Zen. V červenci 1993 v oficiálních novinách školy *Sótó Šuho* vyšlo prohlášení o tom, že 13. dubna 1993 byl retrospektivně obnoven status Gudóa Učijamy coby kněze školy Sótó. Dále v prohlášení stálo, že „zbavení Učijamy kněžství bylo omylem, jehož se škola dopustila v důsledku toho, že uvěřila vládě a její represivní politice“.

Vysvětlení tohoto obratu v přístupu školy k Učijamovi podal článek v dalším čísle stejného periodika, v září 1993. Byl napsán jménem Úřadu pro ochranu a obhajobu lidských práv, nově založeného v rámci školy. Zde jsou hlavní teze článku:

„Z hlediska dnešních standardů úcty k lidským právům obsahují spisy Gudóa Učijamy prvky prorocství. Máme se v nich hodně co učit, jelikož dnes jsou respektované lidmi v nejrůznějších sférách života, a především v médiích. Očištění reputace Gudóa Učijamy jakožto člena naší školy přinese klid jeho duchu a přispěje k vypracování nového postoje školy k otázkám lidských práv. (...) Uznáváme nyní, že se Gudó Učijama stal obětí tehdejší národní politiky. (...) Nalezený dynamit byl u něj skladován železniční společností, která stavěla dráhu přes hory Hakone, a Gudó s ním neměl nic společného. (...) Ve svém tehdejším počínání byla škola Sótó zajedno s establishmentem, ovládaným císařskou mocí. Nedokázala ochránit neopakovatelnou buddhistickou povahu svých kněží. (...) U příležitosti očištění pověsti Gudóa Učijamy bychom se měli zamyslet nad způsobem, jakým se tehdy naše zenová škola podbízelá politické moci a císařskému státu.“

V době procesu ovšem nebylo pochyb, že vina obžalovaných bude uznána. Otázkou bylo jen, jakého trestu se jim dostane. Dne 18. ledna 1911, něco málo přes měsíc po zahájení líčení, soud vynesl rozsudek. Všichni obžalovaní byli shledáni vinnými, dvacet osm z nich, včetně Učijamy a tří dalších buddhistických kněží, dostalo trest smrti. Hned další den, 19. ledna, byla vydána císařská úprava rozsudku, podle níž byl dvanácti odsouzeným trest smrti nahrazen doživotním vězením. Tři buddhističtí kněží – Kenmjó Takagi, Dógen Sasaki a Sacudo Mineó – unikli oprátce, i když všichni tři pak zemřeli ve vězení.

POPRAVA

Hane Mikisó vyjádřil domněnku ohledně toho, proč byla vláda neoblomně rozhodnuta prohlásit všechny obžalované za vinné:

„Úřady (podřízené předsedovi vlády Taróovi Kacurovi, kterého státník Aritomo Jamagata nabádal k co největší přísnosti vůči levi-

čákům) jednoduše vystopovaly všechny, kdo měl sebemenší vztah k Šusuimu Kótokuovi, a obvinily je z účasti na spiknutí.“

Jamagata byl zvláště znepokojen tím, že výpovědi skoro všech obviněných vykazovaly ztrátu víry v božskost císaře. Pro Jamagatu to znamenalo vážnou hrozbu pro budoucnost národa. Kdo pochyboval o božskosti císaře, měl být za každou cenu odstraněn.

S neobvyklou úspěchaností popravila vláda Gudóa Učijamy a deset dalších údajných spiklenců ve vězení Ičigaja ráno 24. ledna 1911, méně než týden poté, co byl vyneset rozsudek. Sugako Kannó byla popravena hned další den. Gudó zemřel jako pátý v pořadí. Kjuiči Jošida zaznamenal, že když Gudó stoupal na popraviště, „nevykazoval nejmenší známky citového rozrušení. Vypadal spíše klidně, dokonce vesele – natolik, že vězeňský kaplan se mu uklonil, když se cestou míjeli.“

Další den Gudóův mladší bratr Seidži přišel, aby vyzvedl jeho tělo, a požádal, aby otevřeli rakev. Když se podíval na mírný výraz v Gudóově tváři, řekl: „Bratře, zemřel jsi bez utrpení... Jak vznešenou tvář máš ve smrti!“

Kapitola z knihy *Zen at War* (Zen válčící), New York & Tokyo: Weatherhill, 1997, s. 66–73. Z anglického originálu pro *Existenci* přeložil Max Šcur. Zdroj: <https://tereless.hu/zen/mesterek/Uchiyama-Gudo.html>

Vysvětlivky:

Rusko-japonská válka – ozbrojený konflikt mezi carskou říší a japonským císařstvem o vliv v Tichomoří, zejména v Koreji, 1904–1905

Šin – plný název Jódó Šinšú, „pravá esence učení o Čisté zemi“ – buddhistická škola, hlásající tezi o tom, že se po smrti všichni spravedliví dostanou do Čisté země Buddhy Amitábhy

Rinzai – jedna ze tří hlavních škol zenového buddhismu v Japonsku, název pochází od jména čínského zakladatele školy opata Lin-řího (zemřel v r. 866)

Sótó – jedna ze tří hlavních škol zenového buddhismu v Japonsku, název pochází od jmen čínských zakladatelů školy Čchao-tung, Čchao-šan Pen-řího a Tung-Šan Liang-řího; do Japonska jejich učení zavedl ve 12. století Dógen (1200–1253)

Meidži – období panování císaře Meidžiho v letech 1867–1912, doba intenzivní modernizace Japonska pod tlakem západních mocností

Buddhova Dharma (sanskrt) – Buddhovo učení, jeden ze tří „pokladů“ (klenotů) buddhismu

Sangha (sanskrt) – jeden ze tří pokladů nebo klenotů buddhismu, společenství Buddhových následovníků (původně poustevníků a mnichů)

Lotosová sůtra – v sanskrtu Saddharma pundaríka sůtra – jedna ze základních mahájánových sůter

Diamantová sůtra – v sanskrtu Vajracchediká Pradžňápáramitá sůtra – jedna z nejpobulárnějších sůter mahájánového buddhismu, detailně popisující koncept bóhisattvy

Šusui Kótoku (1871–1911) – novinář, zakladatel japonského anarchismu, jako první přeložil do japonštiny Marxův *Komunistický manifest*; pod vlivem četby Kropotkina se přiklonil k anarchismu; od roku 1909 měl romantický poměr se Sugako Kannó

Sugako Kannó (1881–1911) – novinářka, anarchofeministka

JAK JSEM SE ŠEL NECHAT ODKŘTÍT

NERADMĚL Č.

Už nějakou dobu mne dráždí výroky kardinála Dominika Duky, a když se k tomu přidalo ohavné kázání kněze Piňhy, tak už jsem se opravdu naštvál. Nějaké dva týdny mi to hlodalo hlavou, štválo mě to, no ale co s tím...? Ulevit si na facebooku, že to jsou blbové, a konec? Jednoduché a téměř k ničemu, páč okruh mých přátel to už stejně ví. Přitom římskokatolická církev se kolem nás plíží až příliš blízko.

A pak jednoho temného večera – u počítače v domě osamoceném uprostřed lesa, při poslechu inspirujícího Pentagramčeka a dvou nebo třech lahvích piva – vlila se energie do prstů a ty začaly na klávesnici datlovat:

Dobrý den,

když jsem byl malý, nechali mne, jak je dobrým zvykem křesťansky založených rodičů, pokřtít. Docházel jsem i dlouho do kostela a účastnil se života v Plzeňské diecézi. Časem jsem toho však díky vlastnímu, částečně odlišnému, vnímání světa, hodnot duševních a hodnot činu zanechal. Zbily jen vzpomínky na část života, která mne formovala. Tyto vzpomínky společně s faktem, že jsem pokřtěn, mi donehdávna nevařily.

Avšak jistě sepětí s katolickou církví v naší zemi mi v poslední době, po výrocih jejich předních představitelů, začíná vadit hodně. Vše začalo pár let zpět nahnědlými (rozuměj fašizujícími) výroky pana Duky. K tomu, když se ještě nedávno přidal p. Piňha, s naprostými výmysly, které otevřeně odsuzují určitou skupinu lidí jen tak, páč se mu to zrovna hodí (nejspíše pro PR), a v budoucnu jí přisuzují činy, ke kterým se tito lidé nehlásí ani nesměřují, pohár mé trpělivosti přetekl! Co hůř, tyto výroky jsou ve velkém protikladu k činům Ježíše Krista, ke kterým se snad ještě hlásíte, a k tomu, co v Novém zákoně psáno jest.

Naopak, jestli bych si měl nějak představit a teoreticky připustit existenci Satana a jeho démonů v dnešním světě, tak jeho kněží by se za tyto názory opravdu stydět nemuseli. Jejda, oni tu asi doopravdy jsou, a to přímo ve stánku, jenž si boží říká.

Vzpomínky mi i nadále vadit nebudou. Křest, jenž je obřadem na mně vykonaným katolickou církví, nejspíše i obřadem zaznamenaným, a tím pádem i úředním spojením mé osoby a církve katolické v této zemi, mi ovšem dnes vadí velmi.

Tímto bych vás tedy rád požádal o informaci, jakým způsobem se nechat odkřtít a jak zničit mé spojení a veškeré záznamy o mé osobě ve spojení s českou římskokatolickou církví (nikoliv s Bohem – s tím může být každý ve spojení uvnitř sebe bez nutnosti nějakých institucí či rituálů).

s pozdravem

Neradměl Černouprdel

Komunikace s biskupstvím Plzeňským byla rychlá a k věci. V reakci na mou otázku mi byla nabídnuta možnost buď rovnou nasměrování na oficiální vystoupení z římskokatolické církve, nebo pořešit to osobně s biskupem Tomášem Holubem. Našel jsem si tedy o něm něco na webu cirkv.cz. Že to bude člověk schopný hlubšího rozhovoru, než jen „di do prdelky“, mi bylo ale jasné už předtím. Zůstává otázka, jaký názor od něj uslyším.

No, trochu jsem se obával, aby rovnou po mém příchodu na biskupství nebyla vyhlášena křížová výprava proti naší lesní tvrzi. Víš co, v dnešní době už není středověk a v černých trojkových Superbech v luxusním provedení se zlatým křížem na kapotě by tu byli cobydup. Tak jsem nechal naší slepičí pěchotě a psovi nasadit ocelové drápy, kočkám pak protězy s diamantovými tesáky a kapkou jedu, aby se po vhození do nepřítelova týla snáze zakously.

Pokud za Vás vaši bohactí rodiče v dětství rozhodli, že se stanete ovečkou v církevním stáde, a tato skutečnost vám dnes dvakrát nevoní, neváhejte z církve vystoupit. Svou zkušenost s tímto očistným aktem přibližuje člen Anarchistické federace.

Maringotku jsme natlačili před bránu a VW Transportérem jsme ucpali boční vchod.

Pak jsem si mohl v klidu popovést své kolo do Plzně vlakem a z nádraží šlápnout do pedálů až na Plzeňské biskupství. Miluju jízdu na kole, zejména pak ve městě, kde jsem pro mnohé nerudné motoristy dalším důvodem jejich zlosti. Ale to je jiná kapitola.

K biskupství jsem dorazil v 15.53, schůzka měla být od čtyř. Slušnost jasně praví nechodit předem, a tak jsem se jel za účelem využití volného času ještě podívat, kde je ta opěvovaná kavárna Družba, které antikomunističtí svazáci nemohou doslova přijít na jméno.

V 15.56 jsem zas před biskupstvím (bike je ve městě fajn, s ním tohle prostě stíháš). Zeptal jsem se na vrátnici, která se nezměnila od mého dětství, když jsem tam chodil s rodiči. Měli i stojánek na kola, takže fajn. A prý si ho ani nemusím zamykat, říkali.

V 15.58 jsem stanul před kanceláří biskupa.

Slušnost praví přijít o pár minutek déle. Tak jsem čekal, než zaklepám. Sekretář biskupa byl ovšem rychlejší, a tak se za chvilku otevřely dveře a byl jsem vyzván, abych vešel. Odložil jsem si, posadil se do nabízeného křesla s tím, ať ještě chvilku počkám.

„Dáte si kávu, nebo čaj?“ zeptal se sekretář.

„Vodu. Studenou,“ odvětil jsem.

Za chvilku byla voda i s citronem na stole.

Se sekretářem jsem se o ničem ne bavil. (Nutno podotknouti, že biskup má i sekretářku, aby to nepůsobilo... no víte jak.)

Z prohlížení hezké plastické mapy ČR mne vytrhl zvuk otvírajících se dveří a tupitání biskupa vycházejícího z jeho reprezentativního prostoru.

Potřásli jsme si rukou, představili se, vkročili dál a zavřeli dveře. Prostory byly jak z nějakého zámku. Byl to velký zasedací sál s nábytkem v hodně starém luxusním stylu. Posadili jsme se bokem k malému stolku.

Po úvodních řečech a uvedení do tématu mi biskup Holub sdělil, že se mnou v mém názoru na Piňhovo kázání a na to tl*st* pr*s* Duku, který se toho společně s biskupskou konferencí zastává, souhlasí.

Možnost odkřtění neexistuje (protože to je prostě akt a fakt, který se stal, stejně tak, jako když jsem coby děcko zakopl a při pádu vymázl rukou ještě teplé rotvajleří hovno na chodníku). Formální vystoupení z církve se zapisuje do matriční listiny, kde je uveden i křest.

To, že on kvůli tomu z církve nevystoupí, je jasné, když je to jeho zaměstnání a poslání. Pomazanému zástupci církve jsem sdělil, že pro mne je to protestní gesto a forma, která se mi zdá momentálně nejlepší. A že tím neříkám, že by tahle organizace dělala všechno špatně, a vzpomenul charitu, činnost s mládeží atp. Mluvil jsem o tom, že mi v dnešní době přijde mimo mísu, když církev, jejíž popularita u mladých lidí nedosahuje zrovna nebeských rozměrů, si je takovými blitkami fundamentálního geronta ještě odhání. Při těch slovech jsem měl dojem, že se otec Holub snad rozbrečí, jak se ho dotkla. Pokračoval jsem dále. Do kostela již nějakou dobu nechodím, spíše než za křesťana se považuji za anarchistu. Ovšem onu „víru“ máme, pokud přihlédneme ke Kristu, v mnohém podobnou. V tom, že jeden nemá vládnout nad druhým, že lidi mají zdola spolupracovat a ne si jít po krku, což znamená – mají se mít rádi, což aby mohlo fungovat, si žádá velkou zodpovědnost, respekt k ostatním a taky umět říct už dost a řešit věci jinak než bitkou. Dlouhodobě mám z lidí, co křesťanství a jistě poselství Ježíše Krista hlouběji prožívají v rovině těch „čistých“ hodnot svoboda,

zodpovědnost, solidarita (láska k bližnímu), pocit, že hodnoty máme stejné, cíle podobné. Jako anarchista ty hodnoty pojmenovávám různě, oni křesťané (a jistě by se to dalo použít i na mnoho dalších lidí) je mají „personalizované“ například v podobě boha otce, syna a ducha svatého. Ovšem pro popis tohoto se u každého během rozhovoru těžko hledá přesných a obsažných slov. Kdo však chce, porozumí, a tak jsme si i s biskupem plzeňským porozuměli.

A co, že se k tomu biskup ještě veřejně nevyjádřil. Jednak když se to stalo, byl ve Vatikánu u papeže Františka, který je i jemu přece jenom sympatičtější než ztělesněné černoprdelnictví – kardinál Duka.

Každopádně teď přemýšlí, že proti tomu vystoupit bude muset, aby obstál i sám před sebou. Je to těžké, když se ještě moc duchov-

ních z římskokatolické církve neozvalo a když se členem její hierarchie. No tak mu přeji dost síly, ať se mu to konstruktivně povede, a pokud to půjde, zkusme dle možností podpořit čerstvé proudy, než ta církev úplně shnije a zhnědne a stane se z ní duchovní partner SPD Tomia Okamury.

V závěru jsme se ještě bavili, kde jakože bereme sílu do těch různých našich aktivit. On to prý má nějak přes toho boha. Odvětil jsem, že když kupříkladu vidím, že se čtyřicet hladových lidí v neděli najedlo a vlídného slova s nimi promluveno bylo, tak je to fajn a baví mne pokračovat dál. A tak jsem od něj ještě obdržel 200 Kč na Food not Bombs a navrch dostal knihu *Biskup na snowboardu*.

S knihou v ruce jsem si dal v Družbě fajnovéj Dušičkovéj speciál 13voltů malej (konečně dobrý pivo po tý Šumavě), jel nakoupit do Normy a hurá domů.

ANI ZA BOHA

KAREL LUKEŠ

Anarchisté a anarchistky se vždy protivili autoritám a veřejně je pranýřovali. Některé formy autority se již zdály být za zenitem, přesto zjišťujeme, že se derou opět na světlo a hlásí se o svůj díl moci. Ano, mluvím o církvi. Možná nebude od věci trochu oprášit anarchistický antiklerikalismus.

Není pochyb, že v závěrečné fázi rakousko-uherské monarchie, která byla velmi úzce propojena s římskokatolickým klérem, to byli právě anarchisté, kteří mezi prostým lidem propagovali ateismus, vyzývali k vystupování z církve a nahlas mluvili o zločinech tzv. černoprdelníků, a to jak z dob minulých, tak ze své současnosti. O to, že jejich slova nebyla jen připrdeným skuhráním nad nespravedlivými poměry, svědčí četné cenzorské zásahy do antiklerikálních textů v jejich tiskovinách.

Postoj ke kléru z anarchistických pozic byl vyřčen nesčíslněkrát. Citujme kupříkladu *Kalendář neodvislého dělnictva na rok 1900*: „Tisícihlavá saň klerikalismu s nenávistí roztahuje pokrytectvím ozbrojené své tlapy na životem národů a jménem Kristovy lásky a jménem odpuštění Kristova snaží se vypít mozek davům a v okovy uvrhnouti prozřetelné. Honosíc se cestou v šlépějích onoho, jenž ukazoval ke království, které není z tohoto světa, bojuje nejméně svatými prostředky za vládu a moc na zemi.“ Církev byla pojímána jako „nejzarytější odpůrce všeho pokroku“, jako autorita, která se vedle svých mocenských ambicí a obohacování na úkor druhých zaměřuje na mozky lidí, které se snaží udržet v poddajné nevědomosti. Tzv. náboženský mor je slovy Johanna Mosta (1846–1906) „ze všech duševních nemocí, kterými člověk systematicky zabíjel svůj mozek, bezpochyby nejděsivější“ (viz článek Náboženský mor v *Existenci* č. 3/2016). Čeští anarchisté přelomu 19. a 20. století ale oponovali i oficiálnímu postoji sociálnědemokratické strany, který hlásal, že náboženství je věcí soukromou. Ladislav Knotek k tomu napsal: „Ano, náboženství jest věcí soukromou, ale náboženství zcela vniterné, jímž se napájí duše člověka, jež člověk vřele cítí, jež je jeho upřímným přesvědčením! Má snad takové náboženství něco společného s příslušenstvím k církvi? Ne! Nemá! Nemůže mít! Je jeho protivou. A příslušenství k církvi není věcí soukromou; ukládá nám povinnosti, jichž smutné následky pocítuje trpce celá společnost.“ Není tedy divu, že se všude prohlašovalo, že „vystoupení z církve je mravní povinností každého z nás“. A anarchisté tehdy, přes všechny obtíže, které to znamenalo, z církvi vystupovali a své děti demonstrativně nenechávali pokřtít. A když bylo anarchistické hnutí po vzniku samostatného Československa na ústupu, alespoň se sdružovali v bezvěreckých spolcích. Můžeme být hrdi na myšlenkové dědictví, které v naší společnosti odstavilo církve na vedlejší kolej a tmářství nahradilo vědeckým poznáním a ateismem.

Jenže černoprdelníci dneška vystrkují opět růžky. Opět se derou o majetek a bohatství. V církevních restitucích obdrželi miliardy.

Byl to ale spravedlivý proces, navrátit někomu něco, co jeho předchůdci v minulých stoletích vydřeli z potu a krve prostých lidí? Církevní podlézání výkoně moci nabralo nových podob. Kardinál Duka a prezident Zeman si přitakávají v nenávistných projevech vůči odborářské lůze a krvelačným imigrantům. Nic dobrého nevěstí ani pompézní pochody brojící proti právům queer lidí, potratům a antikoncepci. Piťhovo lživé a naprosto demagogické kázání na téma Istanbulské úmluvy je jen vrcholem toho všeho. Momentálně je pro všechny katolíky tohoto druhu, jejichž cílem je spojení církve a moci, jako je tomu kupříkladu v katolickém Polsku nebo v pravoslavném Rusku, asi největší neštěstí, že se hlavou Vatikánu stal křesťan, který propaguje Kristovo učení o lásce k bližnímu, vyzývá k pomoci uprchlíkům a utlačovaným lidem, jako jsou třeba ti žijící na okupovaném území Palestiny.

Je nutné podotknout, že anarchismus měl vliv na různá náboženství. Zpravidla šlo o tendence, které směřovaly k původnímu učení, na první místo kladly člověka a stavěly se proti náboženské hierarchii. Ani dnes nemají anarchisté a anarchistky problém v dílčích věcech spolupracovat s věřícími lidmi a skupinami věřících, kterým nejde o upevňování moci a získávání oveček, ale o nepodmíněnou pomoc ostatním, zpravidla potřebným lidem.

I dnes se najdou tendence spojovat anarchismus a víru. Aktuálně se například věnujeme seznamování s propojením anarchismu a buddhismu. Cesty svobody jsou nevyzpytatelné, chtělo by se říct. Na druhou stranu většina anarchistů a anarchistek v dnešní době považuje podobné propojování za krok zpět. Jasně je v tomto i stanovisko Anarchistické federace deklarované v dokumentu „Kým (ne)jsme“: „... je nám cizí tzv. náboženský anarchismus, ať již s vlivy křesťanství, pohanství, buddhismu či jiných náboženských směrů. Může nám být sympatický boj jeho stoupenců proti institucionalizaci jejich víry, na druhou stranu ovšem odmítáme nejen nepřírozené pozemské, ale i nadpozemské autority, a oproti nim preferujeme racionální a materialistický pohled na svět, který se však nesmí stát novým dogmatickým náboženstvím.“

Kdekdto dnes brojí proti islámu. Je to mimo jiné dobré odvedení pozornosti od fašizujících tendencí církve reprezentované u nás Dominikem Dukou. Nebylo by spravedlivé házet všechny katolíky, natož křesťany do jednoho pytle. Toho jsme daleci. Mějme se ale na pozoru, když se chřestí blíže neidentifikovanými „evropskými hodnotami“, kterými je myšleno to nejhorší, co se v tomto geopolitickém prostoru za spoluúčasti církve provedlo.

Od kdy se datují počátky projektu BIMB, jak lze dešifrovat jeho název a co jeho vznik zapříčinilo?

KI: Data vzniku posledního projektu snad ani nejsou důležitá, protože se překrývají dalšími, jinými aktivitami z minulosti a to by byl výčet za posledních deset let. Za písmeny BIMB lze dohledat název Black Isla Mystic Brothers, kde každé slovo může zastupovat samo sebe a ve spojení – v libovolné kombinaci – s druhým pak jakýkoliv význam. Aktuální překlad zní Černý ostrov mystických bratří.

El Profesor: Projekt BIMB vznikl na popud událostí dnešního transkulturního tyglíku, aby zneklidňoval ty, kteří se tváří, že znají „jedinou konečnou pravdu“, obhajitelnou jen urputnou demagogií a umanutou neznalostí „cizího“. Technokracie západu je na hranici vyprázdnění a kromě konzumerismu a frenetické zábavy už mnoho příležitostí nenabízí. Její motivací a vírou jsou mamon a okázalý hédonismus – hyperrealita simulaker. Blízký východ pro změnu vnucuje svoje náboženství, i když ve značně zmanipulovaných variacích, až do krvelačně patologických podob odevzdáním se nejvyššímu cíli – mlčícímu Bohu.

Co je vaší hlavní ideou a hybnou silou – ideologií Černého ostrova?

El Profesor: Naši ideologií je virtuální utopie, (s)nový idealismus, virální anarchie, neokázalý nonkonformismus, živoucí kontrakultura, rhizom periferních hnutí, ostrov dalekosáhlé svobody bez donucování a represe. Chceme vytvořit plovoucí platformu pro společnou práci svobodných a tvůrčích jedinců bez omezování a limitů. Hybnou silou je nespokojenost a letargie odevzdaného davu, který přihlíží finálnímu rozkladu svůdného hrabství neoliberalismu, slibujícího víc, než může nabídnout, a dekadentnímu mytu umění pro umění.

KI: Chaos, všude, kam se podíváš, téměř za každou fasádou obličej dnešního člověka bez jakýchkoliv jistot. Jeho divoký květ již nese plody v podobě pokročilého informačního kolapsu. V takovém klimatu je možné stvořit téměř vše. Klíč k jeho dešifrování je jedno velké tajemství, ale i velká duševní námaha. Svět nebyl nikdy jednoduchý či jednoznačný, k tomuto poznání lidstvo už mnohokrát dospělo, ale dnešní doba mi připadá jako ulpívání na stavbě čehosi, kdy se sisyfovsky snažíte, stavíte stále znovu a znovu dle starých osvědčených plánů, a přitom zažíváte i paralelní způsob vnímání, ve kterém nakonec uviznete, abyste nezešleli.

Kam přesně cílí propaganda BIMB a jak vnímáte propagandu v obecné rovině?

KI: Neřekl bych, že jde o skutečnou propagandu, spíše o způsob vyjádření nebo její antitezi. Pracujeme s persiflází a subverzí, obdobnou rozkladnou metodou, na jejichž troskách pak rozehráváme svoji hru. Samozřejmě jsou v tom zahrnuti i některé vzorce, které s propagandou splývají, jako manipulace prostřednictvím symbolů, idejí, sloganů atd. Cílem naším je však absolutní svoboda, což dokonale naplňuje utopie (Černého ostrova). Jinak propaganda ekonomická je ta nejodpornější, je to čiré bahno, jehož vůně páchne. Mimochodem vynález propagandy už tahala z rukávu Svatá kongregace pro šíření vry.

El Profesor: Propagandu, mystifikace a dezinformace dnes používají ke své mediální komunikaci všichni protagonisté světového dění. Každý je majitelem své vlastní „pravdy“. Celosvětová utopie je cíl, kterého nelze dosáhnout se současným nevyrovnaným ekonomickým potenciálem, natož bezbřehým ekologickým pustošením. Striktně náboženský či autoritářský stát je pak čirým anachronismem udržitelným jen ve spirále šikany a krveprolití. „Svatou válku“ každý uplatňuje po svém. Jedni se učí od druhých. Střet kultur v multipolárním rejdišti je středem nepochopení a dezinter-

Rozhovor s členy multiumělecké platformy, „bojovníky za řád chaosu“. Další informace, včetně manifestu najdete na webu <https://blackisla.webnode.cz>.

pretací. Všichni však hledí do jednoho zrcadla. Nezvítězí silnější, ale ten, komu nedojde humor ani fantazie.

Jsou dnes v době potsfaktické a postpravdivé ještě potřeba utopie?
El Profesor: Vždy je třeba utopii, i když téměř nikdy nedojdou svého naplnění, většinou spíš překroucení a devalvace. I přesto je třeba budovat stále nové, pokud směřují k emancipaci jednotlivce, a tím celé společnosti, nikoli jen nezaslouženě vyvolených, simulujících moc. Je však osudné plést si individuální anarchismus s obyčejným egoismem a nezájmem o své okolí. Budoucnost je vždy přítomná. Tu si vytváříme všichni svými činy a představami tady a teď. Kdo jen pasivně přihlíží a vyčkává, ten by pak neměl naříkat, že mu věci protékají mezi prsty. Aktivismu je třeba jako životadárného humusu.

KI: Neexistuje v lidských dějinách myšlení bez utopie. Utopií je virtuální prostor, je to místo, k němuž nevyhnutelně směřujeme. Utopické prvky jsou obsaženy i v bibli. Dokážu si představit i takovou dočasnou autonomní zónu jako utopii, žádoucí, i kdyby trvala byt jen jediný den. Kde jinde ostatně hledat čisté ideály než v utopii? Žel, my všichni už v jakési negativní utopii žijeme. Je to dystopie.

Dá se ještě vůbec definovat, co je to umění, nebo je potřeba ho předefinovat?

KI: Každé opravdové umění je vždy spojeno s výtržnictvím (Magor Jirous). Umění je takové, jaká je společnost, je reakcí na trvalé globální změny. Řítíme se k domnělé budoucnosti, která je přímo úměrná „estetice“ jejího tření, což se projeví zpravidla zvýšením teploty, a to nemluvím o ekologii. Jsme zaspáni vizuálním balastem, kde se i podprůměr vydává za vzor. V době nových médií může přece tvořit každý. Proč ne, ostatně osahávání neznámého terénu světa, stejně jako v minulosti, vizualizují jen nemnozí. Nakonec, není opravdovým uměním život sám?

El Profesor: Současné umění je jako děvka, která z roztaženými nohama čeká na svého kurátora, aby ji zasvětil do tajů neoliberalismu. Každý chce být svou prodejní značkou. Budoucnost je v kolektivní kooperaci a oslabení hry na autorství, které nahrává především trhu, ale už ne svobodné kreativité. Umění je a bylo vždy umělé, fantazijní, nereálné, člověkem vytvořené jako Golem nebo Molotovův koktejl. Umění musí žít, ne být zakonzervované v galerijních depozitářích. Umění musí umět komunikovat s dobou a reagovat na ni. Současnému umění je potřeba najít nové teritorium, anebo ho zavrhout jako kdysi Situacionistická internacionála. Aby mohlo být i roznětkou ke svobodným autonomním zónám a novým kreativním utopiím. Zakladatel konceptualismu Duchamp pravil: „Budoucnost umění bude v undergroundu.“

Co znamená název vašeho multiplatformního alba Unser Kampf?

El Profesor: Unser Kampf (Náš boj) je samozřejmě parafráze na osudový propagandistický blábol Adolfa Hitlera Mein Kampf. V naší hře však dáváme přednost kolektivnímu boji a stavíme se tak nekompromisně proti kultu osobnosti geniálního psychopata, který svými bludy dokáže ovládat ostatní. V sebeorganizujícím a kriticky uvažujícím kolektivu k tomuto nemůže dojít... doufejme. Jinak album je součástí celku, tvoří ho texty, hudba, akce a videoart, které do sebe zapadají a tvoří tak naši vizi Gesamtkunstwerku za použití metod DIY. Příště to může být třeba forma počítačové hry či módní přehlídka. Nejde nám ani o styly, ani o žánry, jejichž hranice nerespektujeme, ale o nasměrování a vyjádření myšlenek Ostrova Svobody.

Ptal se Engelberg Humperdinck III.

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

LETNÍ TÁBOR AF

Už nějakou dobu na sjezdech Anarchistické federace (AF) připomínáme, že je potřeba organizovat také interní setkání, jejichž smyslem není řešení organizačních záležitostí, nýbrž zejména prohloubení vzájemných vztahů. Jsme si vědomi potřeby poznávat se, a to nejen v rámci federace, ale i mimo ni, s našimi sympatizanty a lidmi, kteří k nám mají ideově či lidsky blízko. Uvědomujeme si důležitost předávání zkušeností a dovedností či vedení nezávazných diskusí na různá témata, které se později mohou stát východiskem pro naše další rozhodování a směřování.

A tak se na letošním jarním sjezdu chopila iniciativy naše plzeňská skupina AF s tím, že takové neformální setkání uspořádá. Inspirování anarchистickým táborem, kterého jsme se účastnili před dvěma lety v Rakousku, jsme se rozhodli dát této akci táborovou podobu a situovat ji trochu mimo civilizaci. Po průzkumu, kdo kdy má čas, jsme nakonec zvolili termín od pátku 24. až do úterý 28. srpna. Nad místem jsme dlouho přemýšlet nemuseli, jelikož jsme již nějakou dobu měli nabídku našich přátel, kteří na západě Čech realizují projekt komunitního bydlení a disponují vhodným pozemkem vedle svého domu, jenž se nachází de facto uprostřed lesů.

S přípravami bylo ale třeba začít mnohem dříve. Zejména bylo nutné zařídit vybavení, které by odpovídalo základním potřebám účastníků. Asi největší výzvou byla stavba čtyřmístné, taškami zastřešené latríny. Do letních brigád se zapojilo hned několik lidí. Poslední dodávky probíhaly ještě na začátku tábora tak, aby v sobotu v poledne bylo vše připraveno. V tu dobu byla navíc připravena umývárna, vysekán prostor pro stanování či postaven velký stan, jež z poloviny tvořilo zázemí kuchyně s plynovým sporákem. Zahradní sprcha, která o prvním chladném víkendů léta nebyla zrovna nejteplejší, byla taktéž k dispozici. Tyto přípravy byly skvělou příležitostí získat mnohé praktické dovednosti a vyzkoušet si různé druhy náradí od cirkulárky po motorovou pilu.

Setkání nebylo veřejné, a tak jsme vedle členů a členek AF pozvali především aktivisty ze západočeských skupin Food not Bombs (FNB). Navíc šlo o první podobnou akci, kterou jsme organizovali, a nechtěli jsme ji hned na začátek předimenzovat. Nešlo tedy o nic velkého, bylo zde všehovšudy dvaadvacet lidí. Nemalá část z nich dorazila v sobotu odpoledne, protože předtím ještě byli podpořit Pilsen Pride 2018, plzeňskou akci na podporu práv LGBTQ.

Při příchodu byl každý seznámen se základními pravidly, která vycházela z přání místních usedlíků, tedy zejména nekrmit psa, i když bude dělat psí oči, a nenechávat nikde nedopalky. Jelikož naprostá většina účastníků měla již zkušenosti z jiných setkání a kolektivních akcí, nebylo třeba příliš řešit další pravidla. Pokud by vyvstal nějaký problém, řešil by se na plénu. Ta se konala zpravidla dvakrát denně, po snídani a po obědě.

Hned během prvního pléna byl představen přehled nákladů, zejména na suroviny pro kuchyň a na občerstvení, doporučený příspěvek byl stovka na den. Samozřejmě platilo jako vždy pravidlo, že kdo může přispět víc, neváhá, a kdo je bez prostředků nebo jich nemá nazbyt, nemusí platit vůbec či jen částku dle svých možností. Dalším zdrojem byly piva, minerálky a limonády za ceny s benefičním příspěvkem. Volně k dispozici pak byla zapatistická káva či maté od brazilských bezzemků. Náklady na stravování byly nakonec bohatě pokryty, přebytek plus benefiční příspěvek z nápojů šly na částečné pokrytí nákladů spojených s výstavbou zázemí.

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

Program tábora nebyl dopředu stanoven. Již v pozvánce bylo řečeno, že bude takový, jaký si ho uděláme a kdo čím přispěje. Takže na plénu každý nejprve sdělil, co může nabídnout do programu, a následně měl každý možnost říci, co by si v programu neformálního setkání přál. Seznam nabídek a poptávky po konkrétní činnosti spolu s tím, jak se kdo dlouho na setkání zdržel, nakonec dal konečnou podobu programu, která se dále upřesňovala během ranních a odpoledních plén. Během nich se také řešilo, co se bude vařit a kdo se o to postará. Další provozní činnosti, jako třeba mytí nádobí, donáška dřeva apod., nebylo třeba řešit, protože se sám od sebe vždy našel dostatek rukou, aniž by bylo třeba o daných věcech mluvit.

Jelikož by mělo být pravidlem, že hostitelské místo se nemá jen „konzumovat“, ale také je k němu třeba nějak přispět, vyhlásili jsme úkolem tábora nasekání připravené hromady dříví. I když se nepodařilo hromadu zdolat celou, slušně jsme s ní pohnuli.

A co tedy bylo nakonec na programu? Zajímavá a velmi příjemná byla vycházka za důlní historii okolí později doplněná o projekci místních speleologických zajímavostí. Nechyběla samozřejmě debata o anarchistických táborech a sdělování dojmů a zkušeností z těch zahraničních. Získali jsme přehled o aktivistickém dění v Brně, o aktuálním dění v autonomním sociálním centru Klinika s pozvánkou na benefiční koncert za účasti bratislavské kapely Rozpor. V souvislosti s tímto tématem padl závazek oživit skomírající distro anarchistických publikací na Klinice. Místní obyvatelé nám představili svůj projekt společného bydlení, jeho historii od nápadu až po realizaci, záměry, s nimiž do projektu vstupovali, přehled úprav a oprav, které udělali a které je ještě čekají, způsob financování, plány do budoucna, řešení provozních nákladů a vzájemné komunikace, podobu pravidelných plén. V následné diskusi se hovořilo o možnostech spojení s jinými podobnými projekty, domluvy návštěv a pobytů, sdílení náradí, o řešení konfliktů při společném bydlení, a to jak v obecné rovině, tak v konkrétních situacích. V další části pak proběhla komentovaná prohlídka domu.

Jeden z účastníků prvního setkání černo-rudých skautů, které se konalo ten samý víkend, v pondělí referoval jak o jejich srazu, tak o záměrech a smyslu černo-rudých skautů. Nato se rozproudila diskuse o zapojení dětí a dospělých či o zkušenostech s anarchistickými letními tábory pro děti. Dále se diskutovalo o antifašismu a jeho proměnách vzhledem k pronikání agendy ultrapravic do mainstreamu. A v pondělí večer si mohli zájemci poslechnout příběhy z návštěvy Atén, kde se v létě konalo setkání zástupců anarchistické internacionály (IFA) a festival anarchie.

Našli jsme si ale i čas na debaty o organizačních a pracovních záležitostech AF. Ohledně anarchistické revue *Existence* padla shoda, že letošní i příští ročník bude složen vždy jen ze dvou čísel, zimního a letního. Zároveň jsme si potvrdili, že v roce 2019 budou tématy *Existence* 25. výročí zapatistického povstání a „hausprojekt“. Potom jsme řešili naše zapojení v rámci chystaného DIY karnevalu a nakonec jsme dávali dohromady úkoly spojené s přípravou dalšího setkání delegátů sesterských federací v rámci IFA.

Ale aby to nevypadalo, že se jen mluvilo, na programu byly také různé workshopy. A tak jsme viseli na stromě při kurzu slaňování s kyblíkem a prusíkování, degustovali domácí trnkové víno během přípravy ovocných vín nebo mlsali při cukrářském workshopu, který začínal trháním jablek a končil konzumací jablečných závinů z pivního těsta. Každý si pak jeden odvezl domů.

To vše proloženo reprodukovanou hudbou, krmením slepic, péčí o zahradu, večerními tábory a jednou noční vycházkou. Nezáne-

dbávali jsme ani odpočinek. Objevila se zde čerstvě vytištěná *Existence*, která nezřídka posloužila jako čtivo během posezení v křesle při odpolední siestě. Navíc se tak mohla po návratu účastníků rozšířit do různých koutů a distribučních míst.

Neformální setkání bezesporu splnilo svůj účel a my jen doufáme, že se na podobném opět brzy sejdem. (AF-PLZEŇ)

SRAZ NEPAMĚTNÍKŮ

Když na jaře vyšla *Existence* na téma „reakční rejdy“, předpokládali jsme, že vzhledem ke své naléhavosti přitáhne zájem a o účast na následném Existenčním večírku nebude nouze. Ale chyba lávky. Sešli jsme se všehovšudy tři a rozhodli se, že nemá cenu si v takovém počtu hrát na besedu, a tak jsme jen nezávazně konverzovali při večěři.

Kladli jsme si tedy po půl roce otázku, zda podzimní Existenční večírek na téma „rok 1968“, svolaný na 10. října, nebude náhodou podobný a jestli je ještě vůbec zájem o tento formát besedy s možností zapojit se do diskuse nad tématy a podobou anarchistických publikací. To udržovalo jisté napětí během přípravy veganského segedínského guláše. Ani jsme na něj nebrali ten největší hrnec. Po půl sedmé už se ale začal hrnec postupně vyprazdňovat a v sedm bylo přítomno dost lidí na to, abychom mohli zahájit besedu.

Na úvod byla oznámena změna ve frekvenci vydávání naší revue, představeny nejbližší plány Nakladatelství AF a následně se rovnou přešlo k tématu posledního čísla *Existence*. Více než popis toho, co je na jeho stránkách, byly kladeny stěžejní otázky. Jak moc je důležité zabývat se historií a netrpí *Existence* tím, že jí věnuje takový prostor? Co vyvolalo události roku 1968? A jaké byly jeho dopady? Na jaká úskalí revoluční tendence narazily a jaká byla role anarchistů v té době? Odpovědi na tyto otázky, či alespoň snahu o jejich zodpovězení, najdete uvnitř časopisu, na večírku zaznělo alespoň stručné shrnutí.

Tento úvod byl dobrou příležitostí předat slovo zástupci skupiny Kolektivně proti kapitálu, která na začátek listopadu chystá menší přednáškové turné, během něhož chce zprostředkovat setkání s účastníky divokých květnových dní v Paříži roku 1968. Podobné turné pořádal s úspěchem tento kolektiv již před deseti lety. Nebyla tedy nouze o pár zprostředkovaných historek a pohled na to, co se tehdy ve Francii pod vládou generála de Gaulla odehrávalo a jaké rozdíly byly mezi děním na vysokých školách a v továrnách.

Debatu de facto odstartovala otázka po revolučních cyklech. Diskutovalo se tedy nad tím, zda skutečně něco takového existuje či jde jen o náhodu, a také o tom, jaké jsou podmínky a impulzy revolučních let. Nakonec se debata točila kolem srovnávání roku 1968 a roku 2011, kdy proběhlo Arabské jaro a kdy o sobě daly vědět hnutí okupací náměstí ve Spojených státech, Španělsku, Řecku a na dalších místech. Ukázalo se, že i mezi námi existuje tendence idealizovat si události, které jsme v dané době vzhledem ke svému věku nemohli prožívat, stejně jako to, že nejlépe se nám vyjadřuje právě k těm obdobím, která jsme mohli přímo sledovat. Jako když jsme konstatovali, že i když se mnohá hnutí dotkla dění v jednotlivých čtvrtích měst, téměř vůbec neměly vliv na jednotlivá pracoviště. Dobrým příkladem byly nedávné protesty ve Francii, kdy protestující lidé přes den pracovali a v noci, ve volném čase revoltovali v ulicích. Padla tak otázka, jaký asi vliv měla na obsazování náměstí ve Španělsku a dalších jižních státech skutečnost, že zde byla obrovská nezaměstnanost mezi mladými lidmi. Také se ozvalo, že na revoluční události může nejlépe navázat hnutí, které je svými sociálními aktivitami dlouhodobě zakotvené v komunitách. Jako příklad bylo uvedeno Muslimské bratrstvo, které ačkoli se prakticky nijak na začátku Arabského jara nezapojilo, následně z něj výtěžilo nejvíce. Překvapivě se debata jen minimálně obracela ke zkušenosti pražského jara 1968.

Formát Existenčního večírku se tedy i přes předchozí neúspěch osvědčil a po dalším čísle *Existence* můžeme počítat s pokračováním. (NAKLADATELSTVÍ AF)

NAŠE LUZA, JEZUITÉ A DIPLOMATÉ

Kdekdo si koncem října připomínal stoleté výročí založení Československa. I naše nakladatelství k této události po svém přispělo. Vydali jsme brožuru z pera náčelníka „luzy“ Franty Sauera *Naše luza, jezuité a diplomaté* s podtitulem *Historický doklad svržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze*.

Na Staroměstském náměstí stával kdysi pověstný mariánský sloup. Homo catholicus dodnes štká nad tím, „když ten sloup strhával anarchista, Haškův kámoš a ožrala Franta Sauer“. Od tohoto činu uplynulo 3. listopadu výročních sto let a je načase přechyst si, jak vše přímo jeho iniciátor shrnul v útlé brožurce. Ta jako by se ocitla na jezuitském seznamu zakázané literatury – jak byla k nesehnání. Proto jsme si ji dovolili oprášit – všem klerikálům včerejška i dneška navzdory.

„Církev katolická je mezinárodní politická organizace, která má svůj centrální výkonný výbor v Římě, v jehož čele jest papež. Tato politická organizace byla kdysi velmi mocná, ovládala dlouhou celou Evropu. V době své moci byla velmi krutá vůči těm, kteří měli odvahu postavit se proti páchaným zlořádům zlotřilého kněžstva, jak nás o tom poučuje historie.

Dnes už chválapánubohu nemají té moci, aby nás jen tak beze všeho zaživa: pálili, smažili, ve vodě topili, jazyky vytrhávali, hlavy stínali a všelijakými pomůckami v mučírňách strašně trápili, jako se to dělo v patnáctém století, když byla tato „svatá“ katolická církev u moci, a jak by si to přál i dnes ještě mnohý jezovita. Dnes se drží při životě tím, že s náboženstvím provozují veřejně čilý obchod...

Církev katolická ze všeho umí udělati dobrý obchod! Proto není divu, že ve svém tisku nabádá své ovečky ke sbírkám na znovupostavení sloupů, ač velmi dobře ví, že pomník na potupu českého národa nikdy více postaven býti – nemůže. – To konečně člověk chápe, že konají klerikálové sbírky, to je přece staré jejich řemeslo, do toho se jim nikdo míchat nemůže. Pro pána krále, prosím tě, čtenáři, co mají, chudáci, konečně dělat? Ničemu pořádnému se nevyučili, aby byli jinak lidstvu prospěšnými než vyprávěti lidem pohádky a pumpovat je o peníze! Z něčeho musí přece býti živí, ne?

Náboženství a víra ovšem nemá nic společného s touto obchodní společností! Nábožným člověkem je každý, kdo má v srdci jakýkoli ušlechtilý ideál a víru, že jeho idea, pro kterou nezištně pracuje, musí jednou na světě zvítězit! Takovým nábožným a věřícím člověkem jsem i já.“

24 stran A6, doporučený příspěvek na pokrytí nákladů 15 Kč (NAKLADATELSTVÍ AF)

INTERNACIONÁLA V PRAZE

V první polovině listopadu se konalo pravidelné setkání delegátů a delegátek členských organizací Internacionály anarchistických federací (IFA). Tentokrát se organizace ujala právě naše federace, respektive místní skupina AF-Praha a s radostí jsme tak v našem městě osobně přivítali kamarádky a kamarády z pěti zahraničních organizací.

Setkání se konalo opět o víkend (naši podvratnou činnost nám žel nikdo neproplácí), oficiálně začalo v sobotu ráno. Páteční odpoledne a večer jsme věnovali ubytovávání hostů a společnému neformálnímu posezení v přátelském prostředí žižkovských podniků.

O příjemné sobotní vstávání se postaral náš spřátelený kuchařský kolektiv, který pro všechny delegáty a delegátky připravil kopec palačinek a nevyčerpatelné množství zapatistické kávy.

Po snídani jsme se přesunuli k agendě. Prvním bodem bylo jako vždy prezentování „reportů“ jednotlivých federací – tak jsme měli možnost seznámit se s aktivitou anarchistů a anarchistek z různých koutů světa, stejně tak jako s jejich pohledy na vývoj společenské situace v místech jejich působení. Své reporty zaslaly i organizace, jejichž delegáti se tentokrát osobně setkání zúčastnit nemohli.

Následovala nezbytná byrokracie (protože anarchie není chaos, ale pořádek bez nadvlády, jak řekl klasik) a poté výborný oběd (opět tisíce díky kuchyňskému kolektivu). Po něm jsme prodiskutovali webové stránky IFA, které jsou opět v provozu na adrese i-f-a.org a ke kterým bude mít brzo přístup každá členská organizace. Stránky ještě v blízké době projdou mírným redesignem na základě podnětů různých federací. Kromě toho jejich obsah (tedy principy, historie Internacionály a popis fungování) bude brzo, doufejme, dostupný i v češtině.

Poté nás soudruzi ze slovinské Federacije za anarhistično organiziranje (FAO) informovali o průběhu příprav na Kongres IFA, který se koná každé tři roky a který příští rok proběhne v Lublani. Zatím nebudeme nic moc prozrazovat, protože přípravy ještě nejsou u konce, je ale celkem jisté, že jakožto členové a členky AF se této (tradičně velké a dobře zorganizované) události zúčastníme a z místa přineseme reportáž.

Na sobotním programu bylo také prodiskutování chystaného kongresu světových lídrů G20, který se bude od 30. listopadu konat v Buenos Aires, protiakci, které se proti němu chystají, a možnosti zapojení anarchistů a anarchistek – v našem kontextu tedy hlavně zorganizování finanční podpory zadrženým.

„Gédvacítka“ byla posledním bodem sobotní agendy, a tak jsme se jali našim mezinárodním kamarádům a kamarádkám ukázat trochu z anarchistické historie i současnosti pražského Žižkova. Po procházce s našim výkladem (Anarchistická federace doporučuje: pokud chcete jít na hřbitov, ověřte si, že má otevřeno) jsme se vrátili do našeho tajného anarchistického doupěte na večeri (jak jinak než skvělou, opět připravenou kamarády z kuchyňského kolektivu). Po zbytek večera jsme si povídali o všem možném i nemožném, navazovali kontakty a užívali si kamarádkou atmosféru.

Nedělní dopoledne bylo věnováno dvěma důležitým tématům: antisexismu (a tomu, jak ho aktivně uplatňovat v rámci našich organizací) a reflexi aktivit IFA, tedy tomu, jak naše myšlenky prozrazovat a propagovat efektivněji a koordinovaněji.

Naše pocity z pražského konspiračního setkání s mezinárodní účastí jsou tedy převážně pozitivní. Ačkoliv se tentokrát žel nemohli zúčastnit delegáti a delegátky některých skupin organizovaných v IFA, pražské setkání bylo podnětné (a doplněné o skvělé veganské jídlo!). Doufáme, že našim jižnějším soudruhům a soudružkám nebyla moc velká zima, a těšíme se na další setkání, které se uskuteční opět za několik měsíců. (AF-PRAHA)

SJEZD ANARCHISTICKÉ FEDERACE

Začátkem ledna proběhl na východě Čech řádný sjezd Anarchistické federace (AF). Zpravidla se koná dvakrát do roka, a to na jaře a na podzim. Tentokrát jsme však podzimní setkání odsunuli, jednak kvůli vlastním možnostem, a pak, ruku na srdce, nebylo toho v tomto období zrovna moc k projednávání a plánování, jelikož AF pod společnou hlavičkou vystupuje minimálně a funguje zejména jako organizační platforma pro český a slovensky hovořící anarchisty a anarchistky, kteří si uvědomují potřebu organizovat se napříč širším regionem. Většina z nás má těžiště svých aktivit ve vlastních městech a regionech a také v rámci jiných, často specificky zaměřených skupin, jako jsou ty squaterské, kulturní, sportovní, týkající se bydlení nebo kolektivy Food not Bombs.

Faktem je, že nás není mnoho. To nám ovšem nijak neubírá na důležitosti, kterou nám věnují represivní složky státu, sledující a potírající jakýkoliv projev samosprávného jednání, které existuje mimo vyhrazené mantinely a úřední štemple, a nejenže se bez nich obejde, navíc stojí v přímé opozici vůči nim. A tak jsme mohli na společném setkání s úsměvem kvitovat, že se naše letní neformální setkání, kdy jsme se v přírodě věnovali zábavě, diskusím a různým praktickým workshopům, objevilo v dokumentu ministerstva vnitra Projevy extremismu a předsudečné nenávisti – *Souhrnná situační zpráva 3. čtvrtletí roku 2018*. Vězte, že i pečení jablečných závinů a výroba ovocného vína jsou zjevně stát ohrožující akty.

Ale zpět ke smyslu AF a její současné kondici. Právě to byl hlavní bod závěrečné volné diskuse sjezdu. Z příspěvků jednotlivých členů a členek bylo patrné, že jsme dalecí přehnaných ambicí ohledně brzké revoluční změny a naší role v ní. Jsme na tom, jak jsme. A to není jen věcí AF, ale celého anarchistického, potažmo antiautoritářského hnutí. Bylo vyzdvženo, že federace nám všem umožňuje zajišťovat funkce, o kterých bychom si v roztrášené podobě mohli nechat jen zdát. Sem patří zejména mezinárodní spolupráce v rámci Internacionály anarchistických federací (IFA). Právě toto organizační zaštitění nám dává dobrou pozici pro získávání dalších kontaktů, které se nejjednodušeji transformují v přátelské vazby. Dál jsme se shodli, že se nám podařilo společnými silami zajistit na naše poměry velmi kvalitní publikační činnost. A je jasné, že chceme pokračovat v tom, co (jak se domníváme) děláme dobře. Vedle toho bylo kvitováno, že federace slouží jako platforma pro výměnu zkušeností a zároveň je díky své informační činnosti na webových stránkách a v anarchistické revue *Existence* jakousi „kronikou hnutí“. Také bylo konstatováno, že federace má velký praktický význam pro anarchisty a anarchistky, kteří nepůsobí ve velkých městech. V takové Praze, kde je množství aktivních lidí, příležitostí pro akce a dostatečná blízkost pro častá setkání, odpadá potřeba federativního organizování se.

Jinak se program sjezdu držel obvyklé agendy, kterou po tradičním seznámení s pravidly plněna otevřely referáty o činnosti místních skupin. Z nich vyplynulo, že v současné době místní sku-

piny nevyvíjejí tolik činnosti pod společnou hlavičkou, jelikož jsou jednotliví členové a členky zaneprázdněni jinými aktivitami, časově vyčerpávajícím vyděláváním na živobytí či rodinnými povinnostmi. Přesto, když se veškeré místní aktivity za období od posledního sjezdu sečetly, nebylo se za co stydět.

Delegáti zahraničního sekretariátu poreferovali o setkání s kolegy z ostatních federací IFA, které se konalo v listopadu v Praze, a následně se rámcově plánovala naše účast na letním kongresu Internacionály. Kolektiv spravující Nakladatelství AF informoval o plánech na další období, které jsou cíleny k datu konání Anarchistického festivalu knihy, tedy k 18. květnu. Nebudeme nic prozrazovat dopředu, ale rozhodně se můžete mimo jiné těšit na dvě rozsáhlé knihy. Řekneme zatím jen, že jedna bude vzpomínková a druhá teoretická. Sjezd vzal na vědomí také záměr vydávat prozatím anarchistickou revue *Existence* dvakrát do roka. Vedle dalších bodů se mluvilo i o možnosti obnovení vydávání zpravodaje *Zdola* – při jakých příležitostech, v jaké podobě, pro jaké cílové skupiny. Důležitým bodem byla také debata o podpoře našich členů a členek, kteří čelí obviněním či pokutám, tedy neutuchající snaze represivních složek kriminalizovat anarchisty a radikální environmentalisty, aby je zastrašili a společensky marginalizovali.

Vedle možnosti, jak se zapojit do programu a nabídky Anarchistického festivalu knihy či letošního Klímakempu, jsme také diskutovali o tom, jaký je význam připomínky prvomájové tradice a anarchistického setkání, které je s ní spojeno, a jak se stavět k případné jednorázové prvomájové spolupráci s jinými subjekty. Dále se mluvilo o nápaděch, jak šířit anarchistické myšlenky jak ve virtuálním, tak v reálném světě.

Věřte, že ani skvělý oběd a další občerstvení od hostitelské skupiny nemohly ve výsledku přebít únavu z dlouhých hodin diskusí. A tak jako rekreace a pro některé další zdroj únavy posloužilo vítané posezení u piva. Ani tam se nešetřilo nápady, ty však nenávratně zapadly mimo zápis. (AF)

PIJTE CIKORKU, ČTĚTE SAUERA!

Je třeba odložit nemístnou skromnost a ještě více se připojit k oslavám 100. výročí, řekli jsme si loni na podzim a v duchu sloganu „Franta Sauer do každé domácnosti!“ jsme čerstvovými reedici Saue-rovy brožury o slavném sražení mariánského sloupu v listopadu 1918 rozeslali do dvou stovek veřejných knihoven. Náčelník lůzy ji napsal a vydal v roce 1923, aby popsal dotyčný akt a oficiálně se k němu přihlásil. Text tehdy vydal vlastním nákladem, a jen čert a jemu blízcí vědí, kde všechny ty výtisky skončily... Až do naší reedice neměl obyčejný člověk reálnou možnost si brožuru opatřit. A tak si Nakladatelství Anarchistické federace nutně položilo zásadní otázku: Proč by pouhých osm institucí v čele s depozitářem Katolické theologické fakulty mělo vlastnit tento skvost, jehož četbou by si rádi krátili čas všichni dnešní příslušníci lůzy? Už jen proto, že toto tradiční oslovení v roce 2013 znovu oživil ten nejpovolanější – dominikánský duchovní, 36. arcibiskup pražský, 24. primas český a kardinál Dominik Duka, nositel Duchovního Velkokříže sv. Lazara, Řádu čestné legie i Řádu bílého lva. I když by Sauera nejspíš rozesmálo, jak i dnes olizovači církve katolické opakují bludy svých předchůdců, opěvají sloup a lžou o organizátorovi jeho svržení, chceme jim to přece jen trochu zkomplikovat a Sauerovu verzi události, jak ji „bezohledně a podle skutečnosti“ vylíčil, dát k dispozici čtenáři třeba v té nejmenší výšce.

Neskromně příznějme, že výsledky naší osvětové akce na sebe nenechaly dlouho čekat. Za tisíce děkovných dopisů jmenujme jeden, který zatím přišel, a zaslala ho Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích. Sláva jí! A nesmíme zapomenout ani na tři knihovny, které dokázaly už v lednu následujícího roku titul zkatologizovat, a samozřejmě ani na těch dalších 196, co na tom pilně pracují.

A co bychom rádi vzkázali čtenářům? Milí čtenáři, nelíbí-li se vám něco na brožurce a sdělíte-li nám to, budeme vám vděční; ještě více nás potěšíte, řeknete-li nám i jiným, že se vám naše nejnovější kapesní brožurka líbila. Vaše redakce. (NAKLADATELSTVÍ AF)

A3 - SRPEN ZKOUŠKA SIRÉN

V srpnu se změnil standardní termín zkoušky sirén – houkaly v pravé poledne, ale nejen první středu v měsíci, nýbrž i druhou. Vlastně ne, 8. 8. šlo o státní poutu třem mrtvým. Ne, nebyl to projev účasti se smrtí dvou utonulých dětí, o které se ve stejné době psalo v médiích, a nepatřil ani dělníkovi, kterého při práci na dálnici zabilo projíždějící auto. Šlo o jiné tři mrtvé, kteří z hlediska pracovního práva v podstatě podlehlí pracovnímu úrazu. Vojáky, kteří byli zabiti dřív, než stihli zabít někoho jiného.

Vox populi jako poslušné stádo sekunduje státní propagandě, která z principu musí oslavovat a heroizovat ty, kteří silou chrání mocenský a systémový status quo. Státu nejde o lidský život, ale o symbol nedotknutelného institucionalizovaného násilí. Lid je dojatý, pořádá peněžní sbírky pro rodiny padlých, nenávidí nepřítel, který smrt hrdinů způsobil. Litovat něčí smrti je naprosto v pořádku, každý lidský život je nenahraditelný. I život dělníka i život sedmiletého dítěte. Jak se tedy stane, že dojatý populus pláče nad mrtvým žoldákem a současně se sprostým cynismem komentuje smrt dítěte jiné národnosti a ignoruje smrt obyčejného manuálně pracujícího? Na úkor jiných a jinakosti vytěšňuje realitu vlastního osobního, sociálního a společenského neúspěchu, nicotnosti a bezvýznamnosti, komplex příslušníka „národa“, který se musí přilepít k nějakému hegemonovi, aby byl vůbec brán na zřetel. Vidí nejdál sousedovi do talíře a díky tomu ještě může mít nějaké ego. Ideální občan – z hlediska těch, kteří tu určují pravidla toho, co se smí a co ne.

Policie pátrá po údajných extremistech, kteří vylepují letáčky znevažující hrdinství našich padlých vojnů. Policie hrozí pokutou podvrtníkům, kteří si na oblečení připnou placku s přeškrtnutým háknkrajcem. Všichni tihle „extremisté“ podle policajtů propagují terorismus a hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka, a je jedno, když ve skutečnosti propagují úplný opak. Na tom policejné úřednímu šimlovi pramálo záleží. Stejně jako na faktech pramálo záleží všelijakým nahnědlým populistům, kteří, jak se zdá, jsou tím populárnější, čím víc pravdu překroutí, nebo bezostyšně lžou.

Opravdu je tak nepochopitelné, jak státní propaganda funguje? Všichni jsou extremisté. Až na ty slušné lidi (není divu, že pod takovým označením vystupuje banda brněnských neonacistických násilníků za klerofašistického povzbuzování kardinála Dominika Duky), xenofoby, rasisty a zrůdy, co poměrují život a smrt podle majetku, postavení, vzhledu. Čímpak a jak dlouho se ještě tihle „vzorní občané“ budou lišit od ukrajinských nácků, kteří pořádají krvavé pogromy na Romy? Od slovenských nácků, kteří si cvičí boj s nožem i na místních Indech nebo Filipíncích? Od německých nácků z Národněsocialistického podzemí, vraždících Turky a Řeky?

My ostatní si myslíme, že každý lidský život je nezadatelné právo. Opakujeme to všude a všem. Je to to nejmenší, co můžeme dělat. Aspoň prozatím. Lidský život je univerzální hodnota a nezáleží na tom, jakou barvu kůže má jeho nositel, nebo co má napsáno v úředních dokumentech coby národnost či státní příslušnost.

Právě proběhla zkouška sirén. A stala se zkouškou zdejší lidiskosti. Dopadla hodně divně. Nic na tom nemění fakt, že oproti okolním zemím, jako jsou třeba Polsko a Maďarsko, tu zřejmě máme pořád ještě nakročeno na takový ten malý český „light fašismus“. A je vlastně úplně jedno, jestli mu bude udávat notu zapšklý

A3 je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují je její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil A3 ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace.

hradní žurnalistobijec, Pitomio léčící si rasismem své dětské trauma, kdy byl všemi posmíván a odstrkován coby míšenec, nebo další fašizující zhrzenec z Klausovic rodu léčící si taktéž své mindráky šířením bludů a nesnášenlivosti.

Naše sirény by měly znít pořád. Na počest všech těch bezejmenných, kteří umírají při budování kapitalismu, ale i těch, kteří při tom přežívají z ruky do huby, i když pracují mnohem více, než by bylo zdravo. Na počest obětí rasistického násilí a lhostejnosti, ale i těch, kteří se denně setkávají s nenávistí pramenící z ignorantsví, neznalosti a vlastní malosti jejich okolí. Když totiž nebude dost slyšet náš hlas, tuhle fázi „light fašismu“ hravě překonáme a dostaneme se do pořádných sraček.

A3 - ZÁŘÍ SVĚT SKRZ POLICEJNÍ HLEDÍ

Tak nám začal školní rok. A někde to fakt mělo šmrnc. V takovém Hradci Králové se na dveřích základek a školek objevily akční plakáty, za které by se žádný Rambo nemusel stydět. Tři neohrožené postavy (zleva doprava) nabízely infuzi od zdravotnice, výraz plný účasti od hasiče a kulku do hlavy od policajta. Policajt je maskovaný a samopalem míří dolů (cílem jsou přece děti). Plakát zval na výchovně-náborovou akci Bezpečně nábřeží. Akci zaštitil hejtman kraje a slíbil, že na ní děti uvidí, jak se správně zachovat v krizových situacích: v dynamických ukázkách pořádková jednotka zasáhne proti skupině protestujících. Zasažovala. Impozantní podívaná. Kdo se zachoval správně, stál na stejné straně jako samopalníci a držel jim palce, když klečeli na zneškodněných protestujících. Škoda, že se tu dynamicky neukázaly i proslulé sedmimilionové urnácké vozy s černou lebkou, která se vám obtiskne na tvář, když vás auto přitěhlí k vozovce. Paní učitelky a školáčky si mohli taky pohladit policejní zbraně, když odkývali poučení, že policie je dobrá a demonstrant zlý, že nejbezpečnější pro život je sedět doma a v ulicích nechat ozbrojené policejní kukláče. Dobrý občan nemá zapotřebí protestovat, milé děti. Máme přece už ten antikomunistický kapitalismus.

Máme nejmenší možné zlo. Takže protestovat a demonstrovat se u nás trochu může. Ze zákona je dnes povinné protestní akce jen oznámit, ne čekat na její milostivé povolení, ale existuje samozřejmě spousta vágních důvodů, proč ji úřady můžou zakázat nebo policajti pendrekem rozpustit. Prostě normálka jako za každého jiného režimu. O to větší je fraška vyzvání historických veřejných protestů, které byly samozřejmě ve své době protizákonné, protivládni. Zákon přece vždycky chrání nastolenou mocenskou kliku a její pravdy. Jen represe v jejich jménu jsou někdy fatální a někdy spíš jen formální.

Už symbol svobodomyšlnosti filozof Henry David Thoreau kdysi apeloval na to, abychom byli ve střehu, když se mocní snaží postavit zákon nad naše lidství. „Žádný stát nebude nikdy zcela svobodný a osvěceny, dokud neuzná jednotlivce jako vyšší a nezávislou moc, z níž pramení veškerá státní moc a autorita, a nebude s ním podle toho jednat,“ napsal v proslulém eseji Občanská neposlušnost.

Jenže namísto výchovy k vytváření si vlastního úsudku, svobodného postoje a přirozené nedůvěry k držitelům moci jsou naše ratolesti vedeny k „občanské poslušnosti“. Hlavičky na ministerstvu vnitra asi usoudili, že když se člověk již jako děčko podívá na demonstranta, nebo alespoň figuranta, co ho nahrazuje, skrze hle-

dí policejní zbraně, jistě si pak v dospělosti na tento okamžik vzpomene a přejdou ho rychle roupy. Nebude pak tak ochotný vyjít do ulic a bit se za zvýšení svého mizerného platu, který ho jen taktak drží nad dluhovou pastí. Nebude v ulicích poukazovat na exekutorské praktiky či na prohlubující se klimatickou krizi. A hlavně nebude zpochybňovat svátost policejních zbraní namířených na jeho kolegy a sousedy.

Podle represivních složek je třeba, aby byl občan poslušný a uposlechl jejich výzev, ať jsou jakkoli nesmyslné, svévolné, a dokonce i protizákonné. Jako občanská ctnost je pak politiky, hájícími „právo a pořádek“, preferována přizpůsobivost. V opačném případě se zařadíte mezi tzv. nepřizpůsobivé, což je stigma, které vás nadosmrti, včetně vašich potomků, odsuzuje k životu na okraji společnosti a činí z vás domnělé původce většiny společenských problémů, a tím pádem i skvělý terč nenávisti všech „přizpůsobivých“. A na okraji to není žádná sranda: jejich děti budou mít zakázáno kamarádit s vašimi dětmi, na poště se vám budou za zády posmívat a na ulici na vás budou vzorní přizpůsobení vyplazovat jazyk. Aspoň v bezpečném Hradci už lze tyhle nadějně výsledky zaznamenat.

Pokud chcete, aby vaše děti byly poslušnými a přizpůsobivými loutkami, umožněte jim návštěvu podobných policejních prezentací, aby věděly, co na ně v budoucnu čeká, když vybočí z řady.

A3 – ŘÍJEN TŘIKRÁT SLÁVA

Šlechtná záchrana

Tak jsme se dočkali. Do studené deštivé tmy vybuchovaly barevné gejzíry ohňostrojů, dojatí řečníci se nebáli velkými slovy uctít velký den. Stát měl svátek. Veliké narozeniny. Zvony ve věžích starobylých kostelíků se samy rozezvučely. Určitě zvony těch dřevěných kostelíků, které se kdysi v republice daly do pohybu. Z tichých karpatských hor putovaly ve třicátých letech někdy do veřejných městských sadů, jindy do soukromých zahrad, aby mohly v Česku připomínat „občanskou povinnost za všech okolností zachránit a udržet nejdražší statky celého národa“. Zachraňovalo se tehdy na nejvýchodnějším území mladé republiky o sto šest. Kdo uměl kšeftovat (továrník) nebo měl vliv (poslanec), zachránil architektonický skvost z rukou zaostalých obyvatel Podkarpatské Rusi. Není divu, že se 28. října řečnilo i u tohoto zlata konkvisty po česku. A mladá republika se o Rusíny vůbec pečlivě starala: postavila v kolonii nové četnické stanice a zajistila pravidelnou přítomnost exekutorů.

Pokrok vědění

Oslavenec stát měl podobu různých režimů, než se dožil letošní stovky. Překonal však všechny ty nespravedlnosti, protože jeho občané se nikdy nedrželi v ústraní a nečekali, až se všechno přežene, s vědomím, že se to přehnat musí. Nenechávali volné pole průběhu událostí a vždy zasahovali do běhu věcí tím nejstatečnějším odbojem. A pokrok se dostavil. Velikým pokrokem, který je třeba oslavovat nejen dnes, je například takové vědecké měření nerovnosti. Štvavá média třeba těsně před výročním napíšu: „Státu se nedaří zmenšovat ve veřejném sektoru propast mezi výdělky žen a mužů. Rozdíl se naopak ještě prohlubují.“ Klidně zapomenou dodat, že nerovnost v platech mužů a žen za stejnou práci tu byla i za prohnitého minulého režimu a jako kouli na noze ji chudák stát musí ještě stále vláčet s sebou. Kde bychom za těch třicet posledních let mohli být, kdyby nám v tom čtyřicet let totality nebránilo! A stejně už máme v rukou tu nejučinnější zbraň: expertní týmy, ba celá ministerstva třímají statistiky a píšou projekty. Díky nim dnes už víme, že jde o genderovou segregaci, podpořenou tržním tabu uvaleným na hlasité vyslovení výše mzdy nebo urputným stereotypním podhodnocováním ženské práce. Společnost, která takhle umí popsat svoje fungování, ta nezahyne.

Až do dna

A do třetice už to chce přípitek. Stačí pitná voda prima jakosti. Není nutně třeba klasikův SRK (= nejprve slivovice, rum, kontušovka, následně svornost, rovnost, kamarádství). A tímto přípitkem oslavme náš nejdůležitější současný trend – konzum pod praporem ekologie. Dnes už nestačí v souladu s přírodou požívat zeleninu a mít řádkou stolicí. Dnes státoprávník i radikál volá po třídění odpadů, snížení znečišťování, omezení užívání PET lahví. Neplaťme za vodu v plastu, plaťme za vodu z automatu! Kdo by nechtěl takhle jednoduše a levnou cestou šetřit naši planetu? Některé automaty sice používají také nádoby z polyethylentereftalátu – ale zase úplně zrušit kulturní odkaz Coca-Coly (která začala petky používat jako první

na světě) by bylo krokem zpátky. Civilizace pokročí dál, jen když bude úspěšně poháněna všeobecným konzumem. A toho lze dosáhnout i bez petek. Ty byly sice velkým hnacím motorem už v devadesátkách, protože kohoutková voda prodávaná v petkách přišla asi stopadesátkrát draž, ale díky automatům na pitnou vodu by ani do budoucna ekonomika oslabit neměla. Testy už prokázaly, že ani umístění automatu těsně vedle kohoutku s pitnou vodou konzumenty nezmate. Stejně jako se nenechali zmást tím, že pitná voda z našich veřejných vodovodů je přísně kontrolovaná, levnější a nevozí se nikam v kamionech. Zbavme se už toho reliktu minulosti, toho komunistického výdobytku mít všude dostupnou pitnou vodu z kohoutku, jejíž kvalita je i mezinárodně uznávaná. Mnoho vyspělých kapitalistických zemí takovou blbost nemá.

Na zdraví!

A3 – LISTOPAD VELKÝ SAMETOVÝ PODVOD

Tento měsíc uplyne 29 let od demonstrace, která na Den studentů vyvrcholila násilným zákrokem policejních složek. Tato událost odstartovala rychlý proces ukončení „vlády jedné strany“, tedy konec čtyřicetileté mocenské hegemonie komunistické strany. Ke studentům se záhy přidaly disidentské kruhy a velká část kulturních pracovníků. Zlom však nastal, když zaznělo také volání pracujících po změně společenských poměrů.

V nadnárodním kontextu pak bylo Československo se svou „sametovou revolucí“ jednou z posledních zemí ve východní Evropě, kde docházelo k uzavírání jedné kapitoly dějin. Šlo vlastně o revoluční vystoupení, ve kterém už nebylo co riskovat, a tak nebylo těžké, aby se zaplnila letenská pláň lidmi, které už žádná policejní síla neobtěžovala, a aby ještě komunistický parlament zvolil do konce roku 1989 za prezidenta Václava Havla.

Sedmnáctý listopad tak nabyl nového významu a je dodnes citlivým datem. Citlivým proto, že není vnímán všemi stejně. Jedni si dokázali nabytou svobodu užít, jiným nic významného vlastně nepřinesla a další se oddávají nesmyslné nostalgii po minulých časech.

Pokud se stručně ohlédneme za tím, co následovalo až do dnešních dnů, není moc důvodů k radosti. To ale nic nemění na tom, že minulý režim byl nesvobodný, autoritářský a ve svých stalinistických počátcích také vražedný. I když se v průběhu doby proměňoval a v šedesátých letech budil novou naději po lepším socialismu, není důvod, proč nad jeho pádem tesknit.

Ač nikdo na začátku nevolal po restauraci kapitalismu, naordinovali nám ho obdivovatelé nejasociálnějších postav té doby, jako byli Reagan či Thatcherová, poměrně rychle. Ač jsme si naivně mysleli, že jsme se vymanili z ideologických pout, na ruce i nohy nám nasadili okovy ještě pevnější a mnohem důmyslnější. Neoliberalní ideologie, která se na Západě prosazovala od sedmdesátých let, dominovala následujícímu dvacetiletí i u nás. Klausova praviceová parta nám předvedla zhasínací privatizaci, během níž se úzká skupina bývalých kádrů a veksláků slušně napakovala. Jestli někdo nostalgicky vzpomíná na devadesátá léta s Havlem, neměl by zapomenout, že právě to byla doba, kdy si tvořili lidé jako Babiš svá ekonomická impéria. A byl to Havel, který se stal ještě v roce 1989 personifikovaným vítězem společenského obratu, aby záhy sehrával roli užitečného idiota, jenž celému tomu rozkrádání, pardon, budování kapitalismu, poskytl morální záštitu. A zatímco se část společnosti opájela iluzí vítězství pravdy a lásky, skutečními vítězi se stali ti s nejostřejšími lokty, kteří před sebou válcují vše, co brání navyšování jejich zisků. A i když Klause na postu premiéra vystřídal rádobysociálnědemokratický Zeman, nic se nezměnilo na neoliberalní linii, která zavedla společnost tam, kde je.

Pokud zvedneme hlavu z domácího hnojníku a rozhlédneme se po světě, zjistíme, že jsme nebyli žádnou výjimkou. Neoliberalní ideologie a bezohledná praxe volného trhu řádily všude a byla to dnes umírající parlamentní levice, která na tom měla svůj lví podíl. Navíc onen volný trh, jehož neviditelná ruka nám vybrala z kapes, co se dalo, aby to přemístila do kapes korporací a spekulantů zapsaných v daňových rájích, je volný právě jen pro ty nejbohatší a nejmocnější.

Mnozí se v roce 1989 ohlíželi zpět k nadějím z osmašedesátého, chtěli se zbavit vlády jedné strany a zasadit se o socialistické Československo s lidskou tváří. Ti zaplakali asi nejvíc, Československo se rozpadlo, socialismus se stal díky pravičáckým kampaním

sprostým slovem a lidskou tvář vám stát, jeho instituce a jimi ochraňovaný kapitál ukážou, jen když si to můžete dovolit. A to skoro nikdo z nás nemůže.

Co nám zbylo po těch letech? Staletí nenáviděná katolická církev dostala zpátky to, co za ta staletí z lidu vydřela. Z práce se nestalo poslání, ale přezívání, když mnoha lidem není schopna zajistit pokrytí základních potřeb. A když ji nemáte, stáváte se objektem šikany a nenávisti, stejně jako když máte jinou barvu pleti nebo přeháte z oblastí postižených válkou či bídou. A kolik lidí už okusilo nevybíravé exekutorské praktiky? A co průběh klimatické krize, který ukazuje, že jsme na tom celoplanetárně hůř, než předpokládaly i ty nejhroší scénáře. Žádné potřebné kroky ale nepřichází. Namísto snižování produkce metanu a oxidu uhličitého dál běží naplno konzumní mašinerie, má se rozšířit důl Bílina a policie nahání aktivisty demonstrující v terénu za klimatickou spravedlnost. Rasismus a nacionalismus, které už dávno měly být na smetišti dějin, zažívají renesanci a legitimizaci z nejvyšších míst. Není divu, vždyť právě tyto nástroje byly vždy účinnou zbraní, která měla odvést pozornost od skutečných příčin problémů a poštvat lidi proti sobě, aby se nemohli bránit. A kdyby to nezabralo, je tu militarizující se policie s technologickým a silovým vybavením, vedle kterého jsou mlátičky z Národní třídy směšnými panáky.

Sedmnáctý listopad si zaslouží uctění coby postavení se nenáviděnému režimu. Jenže revoluce příznačně požrala své děti. My anarchisté a anarchistky však nehodláme rezignovat tváří v tvář současnému nelichotivému vývoji a smířit se s různými formami autoritářství, diskriminace a vykořisťování.

A3 - PROSINEC KLINIKA JE NAŠE

Autonomní sociální centrum Klinika nacházející se na pražském Žižkově v poslední době opět vzbudilo mediální pozornost v souvislosti s rozhodnutím Nejvyššího soudu o vyklizení. Poté, co byla kolektivu Kliniky zamítnuta i ústavní stížnost, začali se její odpůrci radovat, že ty smažky, co si dovolily okupovat budovu takřka uprostřed Prahy a ještě se o ni soudit, půjdou už konečně do kopru a přestanou slušné občany obtěžovat svou přítomností. Liberální levičáky, kteří na Kliniku zavítají jednou za uherský rok, zase zachvátila panika. Média soutěžila o to, kdo napíše článek s debilnějším titulkem a odéesácký guru na Praze 3 Alexander Bellu si pohvizdoval ve své sauně, s kterou obsadil část domu bez svolení ostatních vlastníků.

„Problém“ ovšem nastal v okamžiku, kdy vyšlo najevo, že lidé z Kliniky se nehodlají jen tak vzdát a začali o objektu vyjednávat s vlastníkem, SŽDC. To přispělo ke všeobecnému zmatení a rozhořčení pravicových politiků a ideologických obhájců nedotknutelnosti soukromého vlastnictví, ať to stojí, co to stojí. Co když přece jen zůstanou?

Klinika nedávno oslavila čtyři roky úspěšného fungování. Oslavy byly velkolepé. Dorazili jak lidé, kteří se kolem autonomního centra pohybují od začátku, tak ti, kteří se s něčím podobným setkali poprvé. Od té doby, co se objekt bývalé plicní kliniky na Žižkově obsadil, rozvinulo se mnoho projektů, pro které by jinde nebylo místo. Ať už jde o kolektivní školku MamaTata, komunitní zahrádku, kurzy angličtiny, romštiny, čínštiny či portugalštiny, infoshop Black Books, nebo kurzy sebeobrany a rádio Street Culture nebo novější rádio Tuleň. Na Klinice se také nachází zkušebna pro kapely, galerie a šicí dílna. Dříve se pořádaly i lidové kuchyně a rozdávání jídla lidem bez domova.

Klinika přežila násilné útoky neonacistů, dva pokusy o policejní vyklizení po nahlášení bomby, převod majitele, prohrané soudy, odrážnutí od vody, mediální výpady Alexandra Bellu i petiční stánky SPD. I teď, když opět stojí před hrozbou vyklizení, existuje stále ještě naděje.

V Jeseniově ulici se před čtyřmi lety podařilo vybudovat něco zcela unikátního. Nejenže kolektiv Kliniky dokázal velmi dobře využít prázdný prostor a vytvořit prostředí, kde se setkávají lidé z různých sociálních vrstev a subkultur s lidmi, kteří se jen stavili po cestě okolo, ale také se tu mohlo odehrát množství kulturních aktivit, ať už jde o koncerty, výstavy a přednášky nebo promítání a divadelní představení.

V Praze i celé České republice je o místa, jako je Klinika, velká nouze, zatímco do prázdných budov, kterých jsou města plná, by se všichni lidé bez domova pohodlně vešli třeba třikrát. Zatímco

někteří ohrnují nos nad malbami na omítce autonomního centra, přicházejí lidé o domovy kvůli developerským plánům na „novou a hezkou Prahu“ a výdělkům exekučních dravců. Kdyby Klinika nebyla obsazená, dost možná by místo ní už dávno stál osklivý skleněný kancelářský barák, byty na AirBnB nebo luxusní hotel a nájmy v okolí by zase stoupily o desítky procent. Nebo by budova k nevoli obyvatel okolních domů dál chátrala, zanesená hromadami odpadků.

Je potřeba si položit jednu zásadní otázku: Opravdu potřebujeme další kancly, když místo toho můžeme mít prostory, kde se lidi cítí dobře? Odpověď je asi jasná.

Zachovat Kliniku a budovat další podobná místa je důležité. Klinika totiž nepatří jen menšině, která na to má peníze. Klinika patří nám všem.

Kde jinde se můžete svobodně projevit a seznámit se se spoustou lidí, které stav současného světa taky sere? Kde jinde se můžete podílet na vytváření prostoru okolo sebe? A kde jinde si koneckonců můžete dát pivo za dvacku?

A3 - LEDEN BEZ HIERARCHIE TO FUNGUJE

V pořadí desátá protestní sobota přivedla v lednu do ulic po celé Francii na 85 tisíc lidí. Proti nim bylo vysláno 80 tisíc policajtů. Hnutí *Gilets jaunes* (Žluté vesty) se bouří proti arogantní moci, která chrání bohaté tak nehorázným a urážlivým způsobem, že by to bez reakce prošlo snad jen v Česku. Francouzská politická garnitura v čele s prezidentem chce totiž nejen sedřít obyčejné lidi z kůže, ale ještě je označit za viníky devastace planety. (Z pohledu vlády je samozřejmě nutné někde opatřit prachy, které chybí, protože prezident Macron bere takový ohled na své milované boháče a jejich majetek, že od nich do státní kasy vlastně nic nechce. Připomeňme, že po nástupu do funkce jim změnou daňových pravidel ušetřil čtyři miliardy eur a do budoucna jim chce takhle věnovat každý rok přes padesát miliard eur.)

Za poslední roky propukl hněv neprivilegovaných ve Francii několikrát, ale teď je to jiné. Protestují lidé z různých společenských vrstev a někteří z těch ve středním, „už rozumném“ věku vyšli do ulic vůbec poprvé v životě. Ideologicky je hnutí čím dál rozmanitější, ale jednotné v odporu proti neoliberalní destrukci společnosti. A je jednotné i v radikalitě protestů – v symbolickém násilí v prominentních čtvrtích. A to nejdůležitější: současné masové hnutí nemá žádné vůdce ani konkrétní mluvčí, organizuje se na sociálních sítích a v ulicích dokáže fungovat jako akční „černý blok“. „*Gilets jaunes* odmítají všechny politické vůdce, všechny politické strany a jakoukoli formu politické mediace. Nikdo skutečně neví, jak se s tímto hnutím konfrontovat nebo se s ním vyrovnat – ani média, ani vláda, ani nikdo jiný. To, čeho jsme svědky, je ve francouzských dějinách bezprecedentní,“ vysvětlil jeden z aktivistů hnutí.

A tak ani Macronovy ústupky typu, že doporučí zaměstnavatelům, kteří si to mohou dovolit, aby vyplatili svým zaměstnancům na konci roku prémii, na nikoho dojem nedělají. Tyhle tradiční vyjednávací techniky by mu pomohly, kdyby byli v čele protestního hnutí například odboroví bafuňáři. Ti by nejspíš dokázali i takovou blbost použít k pacifikaci protestů. Vždyť předcházející hnutí *Nuit debout* dostali z ulic, když vyhlásili letní prázdniny s tím, že po nich pomůžou s novou silou protesty obnovit. Nikdy se to nestalo.

Když teď nemá moc s kým vyjednávat a koho zkorumpovat, zkouší to dál po dobrém i po zlém: prezident Macron vyzývá k „národnímu dialogu“, ministr vnitra Castaner vyhrožuje, že každý, kdo bude na ulici v době protestů, bude považován za zločince. A opravdu se zatýká „preventivně“ v ulicích i třeba na nádražích. Represe se stupňují, soudy jsou rychlé jako vítr: na začátku ledna byl například jeden protestující odsouzen ke čtyřem měsícům vězení za to, že na poslance vládnoucí strany zakřičel: „Na gilotinul!“ A jen v Paříži skončily ve vazbě už tisíce lidí, o zraněných nemluvě. Na co asi pan ministr myslí, když vidí, že to nezabírá?

V hnutí nastal naopak další kvalitativní posun, když se přes šest tisíc neformálních sešlo na organizační akci v geometrickém středu Francie – městě Bourges v departmentu Cher. Tam uspořádali mítink a následný pochod, vše mimo centrum města uzavřené policií. Jak je vidět, *Gilets jaunes* se dokážou stále lépe zorganizovat a přes veškerou skepsi opatrných pozorovatelů zvenčí je hnutí i stále stejně silné.

OPRAVDOVÉ JE TO, CO VZDORUJE

PETR MAREŠ

Recenze na český překlad dalšího textu *Neviditelného výboru*, který pod názvem *Naším přátelům* vydalo nakladatelství Rubato.

Pokračování sociálně-politického traktátu „jiných revolucionářů“ – Invisible Comité, hlásících se k odkazům anarchismu a alterglobalizačního hnutí, přistálo ve veřejném prostoru konečně i u nás. Po prvním uhrančivém esaji *Vzpouora přichází* (francouzsky 2007), který se objevil na levicově radikálním poli jako zápalná rozbuška a přivodil domnělým autorům Výboru uvěznění, na sebe druhý díl nedal dlouho čekat, a tak letos nakladatelství Rubato přišlo s jeho překladem pod názvem *Naším přátelům* (originál *A Nos Amis* vyšel v roce 2014 v nakladatelství La Fabrique). Od bouřlivých nepokojů na periferiích Francie roku 2005 se zájem dostává na globální scénu, kde autoři tematizují relativně nedávné události Arabského jara, stávky související s ekonomickou krizí v Řecku nebo hnutím Occupy v USA. Obě však dopadly pro demonstrující neslavně, i když dočasně splnily svou úlohu. Státní moci se opět ujal někdo další, nikoliv lid, který nepokoje vyvolal. Jde však v zásadě o uchopení této moci, nebo spíše o její odstranění? Emancipace jednotlivce zatím neproběhla zdá se zcela úspěšně a čeká stále na svoje završení.

Útlý, přesto myšlenkově nabitý spis je cele v intencích radikální esejistiky, kterou kdysi praktikovali francouzští levicoví myslitelé J.-P. Sartre či Albert Camuse, vůči nimž se ovšem výbor jako proti většině levicových intelektuálů podle předpokladu vymezuje. Jak by také ne, nebude přece pochlebovat žádným autoritám, natož léta mrtvým. Neviditelný výbor upozorňuje na rozpor kapitalismu v každém z nás, kdy jsme se všichni stali agresivními podnikateli, ale zároveň nesoutěživými pecivály, a navazuje tak až na francouzské filozofy dekonstrukce Deleuze a Guattariho s jejich stěžejním dilem *Kapitalismus a schizofrenie*, kteří toto dilema verbalizovali jako jedni z prvních. Nakonec, dnešní revoluce je obdobou jimi koncipovaného rhizomu, který nemá žádné kořeny, a je tedy dokonale fluidní a decentralizovanou entitou v dějinách prostoročasu. Skutečná katastrofa je tak metafyzická, nikoliv společenská.

Radikální pamflet upozorňuje především na fakt, že jakákoliv „krize“, ať už ji nazveme ekonomická nebo migrační, je jen nástrojem moci nad lidmi, nikoliv důvod k jejímu překonání. Jinými slovy: neoliberalismus jakoukoliv krizi používá jako východisko a záminku k legitimizaci své moci. Dle výboru je však krize především krize přítomnosti. Všichni sedíme ve svých virtuálních kokpitech a žijeme v informačním zahlcení mimo přítomný okamžik. Prímá akce je pak spíš ukázkou bezmocnosti, frustrace a touhy po kolektivním sdílení v živém prostoru, kde jsme součástí fyzického světa, bez digitální zástěny. Jde tu však ještě o něco víc, a to o konečné vyhlášení války člověku, který se mezitím stal v rámci antropocénu a antropocentrismu samolibou entitou, nevěnující pozornost svému ekologickému prostředí, jež se nenávratně hrouť a zbavuje se člověka jako přítěže. Výbor píše: „Je-li zasažen svět, jsme zasaženi my sami.“ Jedinec tedy není zdaleka omezen jen na svou fyzickou schránku, ale je součástí společenských vazeb, ať chce nebo ne. Tyto však nemusí být organizacemi v klasickém státním slova smyslu, ale organizováním sebou samými.

Pojednání tvrdí, že jakékoliv povstání tvoří lid, ne naopak. Při vzpouře je důležitá především událost sama. Obdobně to koncipovala kdysi i Situacionistická internacionála Guye Deborda v díle *Společnost spektaklu*, která chtěla použít levicově zaměřené umění ve prospěch přeměny společnosti. Nikdo nikdy nemůže předem říci, co vzejde ze vzájemného setkání lidí. Jde tedy o to opustit pohodlí svých virtuálních identit a vydat se do ulic? To autoři nazývají trefně situační antropologii. Moc už není jako kdysi repre-

zentativní, ale projevuje se v infrastruktuře. Důkazem může být samotná měna euro, na jejichž bankovkách jsou zobrazeny architektonické stavby, už ne obličej vládců jako individuálních představitelů moci. Vládcí přestali mít schopnost vládnout. Moc se rozplynula a je beztvářá, je všude a nikde a dá se proti ní jen stěží bojovat klasickými metodami tváří v tvář.

Moderní vzpoury jsou podle Výboru především zhmotnělou frustrací ze zastupitelské demokracie, kde se jedinec může na vládě podílet jen jednou za pár let volbou svých zástupců, kteří pak už jednají ve vlastním zájmu. Nutno dodat, že volby jsou často zmanipulované, buď marketingem, nebo přímo. Pomáháme jim tak k uchopení moci, kterou pak používají často proti nám. To je paradox demokracie, která se stává jen diskurzivní náhražkou skutečné vlády lidu – demos kratos. Existuje tedy vůbec ještě společný nepřítel? Jsme jím my sami. Zaklesnutí v síti institucí, které samy o sobě ve fyzické podobě už jsou jen prázdné symbolické objekty, kde se už nic neděje. Stejně jako kdysi v Zimním paláci revolucionáři marně hledali svého nepřítele v podobě prozatímní vlády. Našli jen gardu, která se jim ochotně vzdala, žádnou skutečnou moc však nenalezli. Není to však nakonec začátek skutečného anarchismu?

Kapitola Fuck Off Google pojednává o globálních tématech v intencích virtuální sítě internet. Zajímavým poznatkem je, že sociální síť Twitter byla původně vytvořena za účelem aktivizace lidí na demonstracích, než se stala nástrojem pro mocenské manipulace. Poučný je i příběh zásahu hackerů Anonymous, kteří „dobili“ účet jednoho „korporátu“ a získané finance poslali na účty charitativních a neziskových organizací. Následně vyvěsili na napadených stránkách manifest *Vzpouora přichází*. Odkazy taktéž směřují na přelomovou práci *The New Digital Age* od E. Schmidta a J. Cohena, tvrdících, že „internet je nejrozsáhlejším experimentem s anarchií v dějinách“, s čímž nelze než souhlasit, i když státní i marketingová moc se ho už chápe ke svým účelům. Vlády už dnes vytvářejí seznam tzv. skrytých lidí. To jsou však paradoxně ti, kteří ještě nevlastní facebookový profil či nemají smlouvu s telefonním operátorem. Bezpečnostní služby tak považují profil na Facebooku za reálnější, než je sama realita. Podle autorů je tedy vhodné budovat různé open source systémy, které stále dohledu a kontrole mohou unikát, a to i v reálném světě, přesahujícím internetovou bublinu, jako třeba zemědělské sdružení Open Source Ecology, které spravuje své pozemky svépomocí.

Krise důvěry Západu však zesiluje, vytváří nové „smart people“, kde pružné „smart city“ řídí nepředvídatelné a vládne neovladatelné. Sami kapitalisté však už pochopili, že „podnik budoucnosti musí toho, kdo porušuje pravidla, ochraňovat, neboť právě on přináší inovaci a je schopen vytvořit racionalitu uvnitř neznáma“. Hodnota v kapitalismu se dnes vytváří především podle zážitku, a ne užité hodnoty, k čemuž je potřeba kreativity a inovátorského přístupu. Současná forma kapitalismu nám sice dává svobodu komunikace, následně ji ale podrobuje kontrole, takže nakonec svoboda i dohled podléhají stejnému paradigmatu vládnutí. Koneckonců svoboda je jen protikladem útlatku. Skutečně svobodného člověka už svoboda nezajímá. Tyto kategorie se pro něj staly iluzorními.

Neviditelný výbor rovněž pranýřuje krajní formy revolty – pacifismus a radikalismus – a v podstatě před ním neobstojí ani jedna. Pacifismus lze sám sobě, protože už i samotný dialog je vždy chápán jako boj či střet postojů. Radikalismus se zas rozplývá ve své radikalitě, za kterou se často neskrývá nic dalšího, co by po ní mělo následovat a změnit společnost. Dokazuje tak primárně jen

sebe sama. Samotná revoluce pak byla jako vše ostatní v neoliberalní epoše privatizována a nakonec i eliminována liberálním trhem. Revoluční je tedy pouze to, co revoluci vyvolává, ne to, co se za „revoluční“ považuje, což může být sebenepatrnější čin, který ve svém zárodku nemusí mít ani revoluční záměr. Je to v podstatě doba efektu motýlího křídla. Výbor tak poukazuje spíše než na abstraktní radikálnost na jistý druh intuice či „takt“ k současnému dění, který dokáže revoluční proměnu podnitit.

Autoři připomínají i Michela Foucaulta a jeho teorii občanské války jako semeníště nových forem moci a proti-moci, které tu ještě nebyly, nikoliv návrat k starým pořádkům. Důležitá je strategie, která nemíří na protivníka, ale na jeho strategie a dokáže jich využít ve svůj prospěch. To vystihuje jejich metaforická sentence s téměř surrealistickou obrazností: „Nebojujeme uprostřed obyvatel jako ryba ve vodě: jsme samotnou vodou, v níž se plácají naši nepřátelé – rozpustné ryby“... a vládnout vždy znamenalo předcházet vzpouře. Popírají i účinnost „sociálních válek“ neziskového sektoru, kdy jejich strůjci bojují na výsočném teritoriu státu, kde nemohou vyhrát.

Výbor zpochybňuje i samotný opečovávaný fetiš všech sociologů „společnost“ a definuje ji jako konstrukt a dočasný stav civilizace, který prodělal genezi od aristokratické společnosti vyvolených až po občanskou společnost zahrnující všechny lidi. Přesto společnost sociologové nepřestávají oplakávat a vymýšlet si její náhradu ve formě postspolečnosti, kde je nejdůležitější individualismus a osobní identita. Ve své konečné podstatě jsou všichni lidé členy jedné společnosti, a tím může přestat její existence. Národy a tradiční společnosti dnes ztrácejí své opodstatnění. Svět se jeví jako nekonečná síť metropolí, které jsou platformami vzájemného propojení, vstupními a výstupními body, kde je nejdůležitější především mobilita sama. Dnes je možné žít téměř identicky v propojeném souostroví metropolí, jako je Paříž, New York, Tokio či Londýn. Svě analýze Invisible comité podrobuje i „mrtvá města“, jejichž dnešním nejnámějším zástupcem je díky krachu automobilového průmyslu téměř vyhlazený Detroit, kde v určitých místech vládné samoorganizace a vznikají nová uspořádání společnosti bez účasti státu.

Už tedy neexistuje společnost, ale světy. Vyhlásit válku společnosti znamená vyhlásit válku fikci. Reálně existuje jen soubor přátelství a nepřátelství, blízkostí a vzdáleností, které denně zakoušíme. Stejně tak autoři pranýřují sociologický konstrukt „střední třídy“, kdy sami lidé rádi uvěřili, že do této netřídy patří, i když se ekonomicky blíží spíše ke spodině. Trh se pak snaží vytvořit mezi nimi konkurenční prostředí až sadistickými způsoby, a rozevirá tak pomyslné ekonomické nůžky stále víc. Výbor popisuje realitu světa na periferiích velkých metropolí jako „životy, s nimiž se počítá, a jiné, které je už zbytečné i jen počítat“.

Rozlišování mezi člověkem a strojem, člověkem a přírodou je také věcí minulosti. Je to konec jasně ohraničeného světa a nezpochybnitelného rozlišování. Svět se stává horizontálním, není už hierarchicky vertikální jako dříve předtím. Důležitá budou tedy strategická spojenectví a disidentské zóny na periferiích na úkor staré geografie. McLuhanova globální vesnice se uskutečňuje v přímém přenosu. Důkazem je i zapatistické hnutí: přestože původně šlo o lokální fenomén, brzy sdružilo mnoho sympatizantů z celého světa a stalo se tak globálním (antropologové by řekli globálním) jevem. Univerzální je tedy lokální beze zdí. Výbor pak trefně definuje stát jako „mafii, která porazila všechny ostatní a za to získala právo zacházet s nimi jako se zločinci“. Stát je pouhý systém osobní věrnosti a opravdové je to, co vzdoruje.

Omnia sunt communia definuje Člověka jako bytost komunální a udává několik příkladů samostatně fungujících komun, nezávislých na státu, jako je egyptská vesnice Tahsin, indiáni v horách mexické Oaxaky či experiment s kurdskými komunami, které pojí jen vzájemná přísaha držet pospolu tady a teď, nikoliv formální ustanovení. Výbor překvapivě kritizuje nový ekonomický koncept „obecně sdílených statků“, na který poukazoval ve své době třeba i Proudhon, a navrhuje vytvářet spíše „společný vztah“ k věcem, které si nelze přivlastnit. Zdůrazňují ovšem potřebu každé revolvy, stávků či obsazení, vytvářející otevřenou tržninu ve falešné samozřejmosti světa. Důvěřují ve společně sdílený život a jeho radostnou povahu. Trefně vystihují, že skutečným problémem dneška není chudoba, ale přílišné bohatství. A krize vyvolává skutečnou solidaritu a vzájemnou pomoc. Růst autonomních komun je skutečnou krizí ekonomie a jediným opravdovým nerůstem. Ke konci se pouštějí do ekonomiky a kritiky účetnického myšlení, kalkulu, oceňování a měření, za které by se dalo považovat i to Marxovo. Spole-

čenské potřeby jsou pak tím, čím se ekonomika odměnila člověku za svět, o nějž ho připravila.

V závěru traktátu *Naším přátelům* Výbor shrnuje různá alterglobalizační hnutí a ofenzivy proti kapitálu, jako byly ty v Ženevě, Seattlu, Janově nebo Torontu, které se udály za posledních patnáct let, a snaží se je bilancovat. V 11. září 2011 vidí hlavní záminku „bezpečnostního aparátu“ posílit svoji represii proti těmto protestním hnutím. Konstatují, že koncem devadesátých let se poprvé ustavila celoplanetární hnutí, která jsou namířena proti MMF, Světové bance, Evropské unii, G8, NATO. Avšak i tyto aktivity podrobují nemilosrdné analýze, a dokonce je označují jako „první dojemný a směšný útok celosvětové maloburžoazie proti kapitálu“. Aktivisty pak definují jako bojovníky s větrnými mlýny.

Za iluzorní považují autoři rovněž sjednocení revolucionářů označením společného nepřítele podle dnes už zastaralé logiky dialektiky. Tu doporučují nahradit logikou strategie. Logika strategie je propojení mezi heterogenními jednotkami a není logikou homogenizace protichůdného. Historicky válka „proti všem není ničím, co nastává, když už není stát, nýbrž tím, co stát dovedně organizuje, dokud existuje“. Celý esej končí až metafyzicky, téměř v duchu legendárního Carlose Castanedy. Podle Výboru není důležitá organizace, ale síla, která musí však mít tři rozměry – ducha, moc a bohatství. Tyto fenomény ovšem vysvětlují v metaforické rovině, nikoliv explicitně, a apelují na to, že odmítnout budovat svět vlastníma rukama znamená odsoudit se k přízračné existenci. Dodatek o „revolučním štěstí“ už lze brát spíše jako závěrečný vtíp za tímto kritikou do vlastních řad nešetřícím esejem.

Neviditelný výbor se tedy tentokrát ve své práci pustil s veškerým argumentačním arzenálem (občas i protiřečícím si) do pronikavé kritické analýzy současného stavu globální společnosti v kontextu s radikálním levicovým hnutím, kterého jsou sami součástí. Nenechali nit suchou ani na oborech sociálních věd, jako je sociologie, antropologie či ekonomika. Přestože je dnes v rámci hyperindividualizovaného neoliberalismu celková situace velmi nepřehledná a nejasná, autoři nezapomínají apelovat na důležitost dobrovolných společenství a autonomních komunit, které nejsou nikým shora organizovány, jen samy sebou, a slouží tak samy sobě, a tím svobodnému světu. Tím může být cokoliv, co není státní institucí, ale vzniká spontánně jako společenství, nikoliv společnost – jako je rodina, přátelé nebo sousedi. Tato společenství jsou tedy skutečnou protiváhou kapitalistické ekonomie, vytvářející mezi všemi konkurenční prostředí. Zároveň ale upozorňují i na mnohé nástrahy radikálních hnutí, která příliš brzy vyčerpávají své síly destrukcí, často proto, že kromě své radikality už nenabízejí další řešení. Jak se však píše hned v úvodu knihy: „Vzpouza může vypuknout kdykoliv, z jakéhokoliv důvodu, v kterékoliv zemi, a může vést kamkoliv...“

Apendix: Vzhledem k tomu, k jakým masovým nepokojům v režii „žlutých vest“ došlo ve Francii právě ve dnech, kdy vznikla tato recenze, můžeme spekulovat o poslední větě tohoto provokativního eseje: „Tento text je začátkem jistého plánu. Brzy na shledanou.“

NAKLADATELSTVÍ ANARCHISTICKÉ FEDERACE ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

2/2018 ROK 1968

Anarchistický festival knihy 2018 • Vadim Damier: Kontext osmašedesátého • Rok 1968 v Polsku • Reforma a kontrareforma v byrokratickém bloku: ČSSR 1968 • Machnovi předchůdci • Tenkrát v Huljajpoli • Setkání v Aténách • Berďajevova *Filozofie nerovnosti* ...

1/2018 REAKČNÍ REJDY

Bitva o Šatovku • Matthew N. Lyons: Původ a ideologie alternativní pravice • Peter Gelderloos: Katalánská nezávislost a krize demokracie • Anarchistické hnutí v poválečné Francii • Folkert Mohrhof: Případ Scala 1978 • Rozhovor s Dmitrijem Bučenkovem • Případ teroristů z Penzy • O knize Arnošta Nováka *Tmavozelený svět* ...

4/2017 VELKÁ ŘÍJNOVÁ

Velká ruská revoluce • Max Ščur: Sto let etatismu • Fjodor Drugov: Útok na Zimní palác • Anna Garasjevová: V nejkřutější zemi • Emma Goldmanová: Mluvila jsem s nimi • Rudolf Rocker: Sociální demokraté a anarchisté • Marek Sečkař: Balada o Saccovi a Vanzettim • Exarchia – prostor pro městský odpor • Javaspa a řecký anarchohiphop • Baumanovi *Cizinci před branami* ...

3/2017 POTŘEBUJEME UTOPIE

Novinky z Utopie • Z náměstí Anarchie po třídě Svobody • Utopistika podle Wallersteina • Utopie před Utopií • Kropotkinova sociální utopie • Kurdský komunismus • Amsterdamský mezinárodní sjezd anarchistů • Anarchismus a nacionalismus • Rozhovor s Mikolou Dziadokem • Graeberova *Utopie pravidel* ...

KOMIKSOVÁ EDICE

SV. 3 CLASS WAR COMIX

SV. 4 KDYŽ ZAČALA NOC

SV. 5 LIKVIDÁTOR

SABATÉ — MĚSTSKÁ GUERRILLA VE ŠPANĚLSKU

MARIKANSKÝ MASAKR

JEDU DO MAGADANU

ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990—2013

TÁBOR SMRTI LETY

BŮH A STÁT

DĚJINY ANARCHOSYNDIKALISMU

VLASTENECTVÍ JAKO DIAGNÓZA

NEVIDITELNÉ VRAŽDY

HISTORIE ANARCHISMU NA KAVKAZE

UKRAJINA 2013—14: POHLED ANARCHISTŮ

ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY

ZÁPISKY ANTIGLOBALISTY

ŠPANĚLSKÁ IDEA SVOBODY

PO STOPÁCH ADAMITŮ

ANARCHISMUS V PALESTINĚ A IZRAELI

DENÍK KONFIDENTA

PŘÍBĚHY STARÉHO ANTONIA

KÁCHA IN MEMORIAM

MALATESTA (ŽIVOTOPISNÉ POZNÁMKY)

PÁSKOVÉ A CHULIGÁNI

PARALELNÍ SVĚT V BARVĚ

OCELOVÉ STOLETÍ

NAŠE LUZA, JEZUITÉ A DIPLOMATÉ

AKTUÁLNÍ PŘEHLED O VŠECH VYDANÝCH PUBLIKACÍCH
A DALŠÍCH MATERIÁLECH, STEJNĚ JAKO SEZNAM
DISTRIBUČNÍCH MÍST NALEZNETE NA WEBOVÉ STRÁNCE
NAKLADATELSTVI.AFED.CZ